

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

А. П. Черненко, А. Г. Шиян

**ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ**

Навчальний посібник

Дніпро
2024

УДК 343.13

Ч 49

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ (протокол № 3 від 26.10.2023)*

РЕЦЕНЗЕНТИ:

доктор юридичних наук, професор, академік Академії політико-правових наук України **Олександр САЧКО** – професор кафедри адміністративного і кримінального права юридичного факультету Дніпровського національного університету ім. О. Гончара, адвокат;

кандидат юридичних наук **Юрій БЕЛІНСЬКИЙ** – керуючий адвокатським об'єднанням «Статус» (м. Дніпро), адвокат

Черненко А. П., Шиян А. Г.

Ч 49 **Захист у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні:** навч. посіб. / А. П. Черненко, А. Г. Шиян. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2024. 282 с.

ISBN 978-617-8035-78-5

У посібнику викладено п'ять тем із навчальної дисципліни «Захист у кримінальному провадженні» відповідно до робочої навчальної програми, що присвячені питанням захисту на стадії досудового розслідування. З кожної теми викладено: словник термінологічних понять; основні теоретичні положення; контрольні питання; тестові завдання, що можуть розглядатися на практичних заняттях, а також використовуватися для самостійного опрацювання; практичні задачі; бланки та зразки процесуальних документів сторони захисту; перелік використаної літератури.

Видання розраховано на здобувачів вищої освіти юридичного профілю та спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність», ад'юнктів (аспірантів), викладачів і науковців.

АВТОРИ:

кандидат юридичних наук, доцент **Анатолій ЧЕРНЕНКО** – доцент кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Анатолій ШИЯН – старший викладач кафедри кримінально-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, адвокат

ISBN 978-617-8035-78-5

© Автори, 2023

© ДДУВС, 2024

ЗМІСТ

Передмова	4
ТЕМА 1. Загальні положення захисту в кримінальному процесі України	13
ТЕМА 2. Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій	42
ТЕМА 3. Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження	101
ТЕМА 4. Захист при повідомленні про підозру	173
ТЕМА 5. Захисна діяльність на етапі закінчення досудового розслідування	219
Питання для підсумкового контролю знань з дисципліни «Захист у кримінальному процесі»	276

ПЕРЕДМОВА

Протягом декількох років (за винятком 2021-2022 і 2022-2023 н.р.) у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ на кафедрі кримінально-правових дисциплін викладалася вибіркова навчальна дисциплін «Захист у кримінальному провадженні», що була корисною як для студентів освітнього ступеня «бакалавр», так і «магістр» (очної та заочної форм навчання).

Вона користувалась великим попитом у тих здобувачів вищої освіти, які хотіли поглибити свої знання у сфері захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, планували у майбутньому займатися адвокатською діяльністю. Додатковим стимулом для вивчення цієї навчальної дисципліни слугувало також те, що її викладали науково-педагогічні працівники, які мали значний досвід адвокатської діяльності в кримінальних провадженнях і могли передати його студентам.

Метою вивчення освітнього компоненту «Захист у кримінальному провадженні» є набуття та закріплення базових знань щодо правил і порядку захисної діяльності під час досудового розслідування та судового розгляду кримінального провадження. Мета містить три діалектично пов'язані між собою аспекти:

– *навчальна* – поглиблене вивчення студентами теоретичних положень цієї дисципліни; набуття вмінь ефективного застосування теоретичних знань у практичній діяльності; формування навичок прийняття рішень у складних процесуальних ситуаціях; засвоєння логіки доказування при встановленні фактів та обставин у кримінальних провадженнях; опанування необхідною науково-методологічною підготовкою, що забезпечить належне виконання захисної діяльності під час досудового розслідування та в інших стадіях кримінального судочинства;

– *розвиваюча* – підвищення юридичної культури та ерудиції фахівців, оволодіння позитивним досвідом інших держав щодо належного виконання правозахисної функції у кримінальному судочинстві України;

– *виховна*: формування патріотизму, відданості ідеям добра, справедливості і законності, почуття відповідальності перед людиною, суспільством, державою.

Завдання навчальної дисципліни:

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути таких компетентностей:

1. Знань:

1) *на понятійному рівні* – загальні вимоги, що визначають захисну діяльність на різних етапах кримінального судочинства;

2) *на фундаментальному рівні* – кримінальні процесуальні засоби забезпечення захисту на різних стадіях кримінального процесу; отримання (збирання) та перевірки доказів; заявлення клопотань, відводів, складання скарг тощо;

3) *на практично-творчому рівні* – вироблені практикою і рекомендовані наукою прийоми і методи захисної діяльності;

2. Вмінь та навичок:

1) *на репродуктивному рівні* – відтворювати знання, передбачені програмою дисципліни;

2) *на алгоритмічному рівні* – здійснювати аналіз і тлумачення правових норм, якими регулюється захисна діяльність, володіти кримінальними процесуальними поняттями і категоріями, вміло використовувати їх в практичній діяльності;

3) *на евристичному рівні* – здійснювати евристичний пошук змін до законодавства та нові досягнення процесуальної науки для використання їх у практичній діяльності;

4) *на творчому рівні* – самостійно поглиблювати свої знання і використовувати їх для розв'язання нестандартних завдань і проблемних ситуацій, доводити обґрунтованість і законність своїх рішень під час застосуванні положень кримінального процесуального закону.

3. Способів мислення:

– *наочно-практичне мислення*, виходячи з отриманих знань, навичок і досвіду, сприяє прийняттю обґрунтованих рішень щодо того, як слід діяти і чинити в певних юридичних ситуаціях;

– *наочно-образне мислення*, базуючись на образному уявленні навколишнього світу, дає можливість вивчити факти та обставини юридичних ситуацій, прийняти по них об'єктивні юридичні рішення;

– *вербально-логічне (дискурсивне) мислення*, виявляючи закономірності явищ та відносин між об'єктами і будуючи на їх основі різні логічні схеми, дає можливість спрогнозувати можливий розвиток подій у конкретних юридичних ситуаціях.

4. Професійних якостей:

– здатності здійснювати професійну діяльність на основі розвинутої правосвідомості, правового мислення та правової культури;

- вміння застосовувати нормативно-правові акти, реалізовувати норми матеріального та процесуального права в професійній діяльності;
- здатності юридично правильно кваліфікувати факти та обставини, приймати рішення і здійснювати юридичні дії відповідно до закону.

5. Світоглядних і громадянських якостей:

- усвідомлення соціальної значущості своєї майбутньої професії, необхідності оволодіння достатнім рівнем професійної підготовки;
- володіння культурою мислення, спілкування, сприйняття інформації та її аналізу, постановки мети і вибору шляхів її досягнення;
- здатність виконувати професійні обов'язки, дотримуючись етики юриста, принципів гуманізму, патріотизму, справедливості та законності, відповідальності перед людиною, суспільством і державою.

Передумови для вивчення освітнього компоненту: навчальні дисципліни «Кримінальний процес», «Адвокатура України», «Практикум зі складання кримінальних процесуальних документів», «Доказування у кримінальному провадженні».

Підготовка цього навчального посібника здійснена з метою відновлення викладання навчальної дисципліни «Захист у кримінальному провадженні» в університеті. На думку авторів, у разі доповнення посібника положеннями щодо здійснення захисту прав, свобод і законних інтересів обвинуваченого, засудженого під час судового розгляду у суді першої інстанції, апеляційного провадження та на інших стадіях кримінального судочинства, він повноцінно забезпечить належне викладання цієї важливої навчальної дисципліни для студентів освітнього ступеня «бакалавр», «магістр» як очної, так і заочної форм навчання. Окрім цього, цей освітній компонент сприятиме поглибленню знань здобувачів вищої освіти з таких дисциплін як «Кримінальний процес», «Адвокатура України», «Практикум зі складання кримінальних процесуальних документів», «Доказування у кримінальному провадженні» тощо.

*Пропонований
обсяг навчальних годин на вивчення дисципліни*

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 081 Право

Форма навчання

ОЧНА

Обсяг 4 кредити ЄКТС (120 годин).

Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти

Курс 4

Групи:

Таблиця № 1

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Загальні положення захисту в кримінальному процесі України	12	2	2	2		10
2.	Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій	16	6	2		4	10
3.	Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження	14	4	2		2	10
4.	Захист при повідомленні про підозру	12	2		2	2	10
5.	Захисна діяльність на етапі закінчення досудового розслідування	14	4	2		2	10
6.	Здійснення захисту в ході судового провадження у першій інстанції	16	6	2		4	10
7.	Захисна діяльність під час судових проваджень з перегляду судових рішень	19	4	2	2		15
8.	Забезпечення захисту в ході особливих порядків кримінального провадження	17	2		2		15
Разом за семестр		120	30	10	8	12	80
Форма підсумкового контролю		<i>залік</i>					

Пропонований обсяг навчальних годин на вивчення дисципліни

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Освітній ступінь бакалавр

Спеціальність 081 Право

Форма навчання **ЗАОЧНА** Обсяг 4 кредити ЄКТС (120 годин).

Навчально-науковий інститут заочного навчання та підвищення кваліфікації (цивільні особи)

Курс 4 Групи:

Таблиця № 2

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Загальні положення захисту в кримінальному процесі України	12	2	2			10
2.	Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій	14	4	2	2		10
3.	Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження	18	4	2		2	14
4.	Захист при повідомленні про підозру	14					14
5.	Захисна діяльність на етапі закінчення досудового розслідування	18	4	2		2	14
6.	Здійснення захисту в ході судового провадження у першій інстанції	16	4	2		2	12
7.	Захисна діяльність під час судових проваджень з перегляду судових рішень	14	2		2		12
8.	Забезпечення захисту в ході особливих порядків кримінального провадження	14	2		2		12
Разом за семестр		120	22	10	6	6	98
Форма підсумкового контролю		залік					

Пропонований обсяг навчальних годин на вивчення дисципліни

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Освітній ступінь магістр
Форма навчання ОЧНА

Спеціальність 081 Право
Обсяг 4 кредити ЄКТС (120 годин).

Навчально-науковий інститут права та інноваційної освіти

Курс 4 Групи:

Таблиця № 3

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна робота	
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття		
1	2	3	4	5	6	7	8	
1.	Загальні положення захисту в кримінальному процесі України	12	2		2		10	
2.	Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій	16	6	2		4	10	
3.	Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження	14	4	2		2	10	
4.	Захист при повідомленні про підозру	12	2		2		10	
5.	Захисна діяльність на етапі закінчення досудового розслідування	14	4	2		2	10	
6.	Здійснення захисту в ході судового провадження у першій інстанції	16	6	2		4	10	
7.	Захисна діяльність під час судових проваджень з перегляду судових рішень	19	4	2	2		15	
8.	Забезпечення захисту в ході особливих порядків кримінального провадження	17	2		2		15	
Разом за семестр		120	30	10	8	12	80	
<i>Форма підсумкового контролю</i>		<i>залік</i>						

Пропонований
обсяг навчальних годин на вивчення дисципліни

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Освітній ступінь магістр

Спеціальність 081 Право

Форма навчання ЗАОЧНА

Обсяг

4 кредити ЄКТС (120 годин).

Навчально-науковий інститут заочного навчання та підвищення кваліфікації
(цивільні особи)

Курс 4 Групи:

Таблиця № 4

№ теми згідно з РПНД	Назва теми (згідно з РПНД)	Загальний обсяг годин	Аудиторна робота				Самостійна та індивідуальна
			Всього	Лекції	Семінари	Практ. заняття	
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Загальні положення захисту в кримінальному процесі України	12	2	2			10
2.	Здійснення захисту в ході провадження слідчих (розшукових) дій	14	4	2	2		10
3.	Захист під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження	18	4	2		2	14
4.	Захист при повідомленні про підозру	14					14
5.	Захисна діяльність на етапі закінчення досудового розслідування	18	4	2		2	14
6.	Здійснення захисту в ході судового провадження у першій інстанції	16	4	2		2	12
7.	Захисна діяльність під час судових проваджень з перегляду судових рішень	14	2		2		12
8.	Забезпечення захисту в ході особливих порядків кримінального провадження	14	2		2		12
Разом за семестр		120	22	10	6	6	98
Форма підсумкового контролю		залік					

Форми підсумкового контролю успішності навчання

Підсумковий контроль – це перевірка рівня засвоєння знань, навичок, вмінь та інших компетентностей за певний період навчання (навчальний семестр, навчальний рік).

З навчальної дисципліни «Захист у кримінальному провадженні» передбачено:

- для денної форми навчання – залік;
- для заочної форми навчання – залік.

Критерії та засоби оцінювання успішності навчання

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
5	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв’язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
4	Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями. Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв’язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
3	Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні; практичні навички та вміння мають поверхневий характер, потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками.
2	Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки, які потребують подальшого усунення.
1	Студент не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв’язання професійних завдань.
0	Відсутність на занятті

Для навчальної дисципліни «Захист у кримінальному провадженні» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: завдання (для проміжного (по окремих темах) і підсумкового контролю знань; аудиторні контрольні роботи; перевірка наявності та якості виконаних

індивідуальних завдань та самостійної роботи; залік.

У разі застосування обмежувальних карантинних заходів (воєнного стану) вивчення цієї дисципліни та складання підсумкових контрольних заходів відбувається дистанційно, із використанням системи «Moodle» («StuddyMo»).

Залік може проводитися у вигляді тестів. Тестові завдання складаються з 40 питань за темами, передбаченими Робочою програмою навчальної дисципліни на навчальний рік. Кожне тестове завдання містить 4 варіанти відповіді, з яких потрібно обрати одну правильну (на думку здобувача). Одна правильна відповідь оцінюється в один бал.

Для успішного складання заліку та отримання позитивної оцінки здобувачу необхідно набрати мінімальну кількість балів – 20. Максимальна кількість балів за залік – 40.

Право на складання заліку матимуть здобувачі вищої освіти, які виконали всі завдання, що розміщені у системі «Moodle» («StuddyMo»), та за результатами їх оцінювання викладачем у цій же системі отримали не менше 40 балів (сумарно за аудиторну – 10-30 балів, самостійну та індивідуальну роботи – по 10-15 балів).

Заліковий контроль у здобувачів вищої освіти групи здійснюватиметься в день, визначений розкладом заліково-екзаменаційної сесії, з 9.00 год. до 17.00 год. Загальна кількість поставлених на вирішення питань – 40 (з тем, які відпрацьовувались протягом семестру).

На тестування під час заліку відводиться 80 хвилин, після чого доступ до тестування буде закрито.

Отримані бали плюсується до тих, що виставлені викладачем за аудиторну, самостійну та індивідуальну роботи.

Таким, що склав залік, вважається здобувач вищої освіти, який отримав за свої відповіді не менше 20 балів.

Тим здобувачам вищої освіти, які за результатами складання заліку не отримали необхідну суму балів, буде надана можливість повторного перескладання. День перескладання визначається Навчально-науковим інститутом права та інноваційної освіти та оприлюднюється на сайті університету (сторінка ННІПО). Інформацію про дату перескладання також може повідомити методист.

ТЕМА 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЗАХИСТУ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

1. Словник термінів

1. *Адвокат* – фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (п. 1 ч. 1 статті 1 цього Закону).

2. *Договір про надання правової допомоги* – домовленість, за якою одна сторона (адвокат, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання) зобов'язується здійснити захист, представництво або надати інші види правової допомоги другій стороні (клієнту) на умовах і в порядку, що визначені договором, а клієнт зобов'язується оплатити надання правової допомоги та фактичні витрати, необхідні для виконання договору (п. 4 ч. 1 ст. 1 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

3. *Захист у кримінальному провадженні* – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні захисту прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого, підсудного, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішується питання про їх застосування у кримінальному провадженні, особи, стосовно якої розглядається питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

4. *Представництво в кримінальному провадженні* – вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні (п. 9 ч. 1 ст. 1 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

5. *Інші види правової допомоги* – види адвокатської діяльності з надання правової інформації, консультацій і роз'яснень з правових питань, правового супроводу діяльності клієнта, складення скарг, процесуальних та інших документів правового характеру, спрямованих на забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів клієнта, недопущення їх порушень, а також сприяння їх відновленню в разі порушення (п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

6. *Клієнт* – фізична або юридична особа, держава, орган державної влади, орган місцевого самоврядування, в інтересах яких здійснюється адвокатська діяльність (п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону «Про

адвокатуру та адвокатську діяльність).

7. *Ордер* – письмовий документ, що у випадках, встановлених цим Законом та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги. Ордер видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката. Рада адвокатів України затверджує типову форму ордера (ч. 2 ст. 26 Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»).

8. *Захисник* – адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ч. 1 ст. 44 КПК).

9. *Підозрюваний* – особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК України, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 42 КПК).

10. *Обвинувачений (підсудний)* – особа, обвинувальний акт щодо якої переданий до суду в порядку, передбаченому статтею 291 цього Кодексу (ч. 2 ст. 42 КПК).

11. *Виправданий* – обвинувачений, виправдувальний вирок суду щодо нього набрав законної сили (ч. 1 ст. 43 КПК).

12. *Засуджений* – обвинувачений, обвинувальний вирок суду щодо якого набрав законної сили (ч. 2 ст. 43 КПК).

2. Конспект

Кримінальна процесуальна діяльність не завжди відповідає вимогам законності та обґрунтованості, при цьому правопорушення і помилки, що допускаються органами досудового розслідування, прокурорами, судом, найістотнішим чином зачіпають права фізичних і юридичних осіб, в тій або іншій якості залучених до сфери кримінального судочинства. Особливо це стосується підозрюваних та обвинувачених, проти яких така діяльність направлена. У зв'язку з цим в кримінальному процесуальному законодавстві передбачена діяльність певних учасників кримінального процесу, які виконують функцію захисту.

Справедливе правосуддя, повне, всебічне та об'єктивне дослідження обставин кримінального правопорушення, а, отже, і встановлення істини у

справі залежить не тільки від якості діяльності правоохоронних органів, але й від діяльності сторони захисту. Як стверджували ще радянські вчені-процесуалісти, діяльність захисника носить не приватний, а публічний характер. Допомога захисника необхідна не тільки обвинуваченому, але й органам правосуддя, які прагнуть встановити істину. Надання захисту широких прав не може заважати досягненню завдань кримінального провадження. Навпаки, звуження прав підозрюваного (обвинуваченого) і його захисника може призвести до необґрунтованого притягнення до кримінальної відповідальності та засудженню невинуватого, до помилок застосування кримінального закону, призначення несправедливого покарання.

Використовуючи всі вказані в законі засоби і способи захисту з метою з'ясування обставин, що виправдовують обвинуваченого, виключають чи пом'якшують його відповідальність, надаючи обвинуваченому юридичну допомогу, захисник сприяє виконанню завдань кримінального судочинства. Отже, захисник, захищаючи обвинуваченого, з одного боку допомагає йому протидіяти обвинуваченню, а з іншого – сприяє дотриманню законності і здійсненню правосуддя. Важко не погодитись з таким висновком, бо дійсно, яким би не був об'єктивним слідчий у дослідженні обставин кримінального провадження, він все ж діє з боку обвинувачення і не в змозі забезпечити абсолютної об'єктивності. Наявність захисту забезпечує повноту та всебічність дослідження обставин провадження, є гарантією правосуддя.

Із наведеного випливає висновок про важливість існування захисту у кримінальному процесі, але не менш важливим питанням є з'ясування сутності захисту.

Захист слід розглядати у *трьох його значеннях*:

- захист як вид кримінальної процесуальної діяльності;
- захист як кримінальна процесуальна функція;
- захист як інститут кримінального процесуального права.

На нашу думку, під *захистом* у першому його значенні слід розуміти кримінальну процесуальну діяльність учасників кримінального процесу – представників сторони захисту, направлену на повне або часткове спростування підозри (обвинувачення), а також на виявлення обставин, що пом'якшують відповідальність чи можуть бути використані на користь підозрюваного (обвинуваченого).

Захист як вид кримінальної процесуальної діяльності є, власне, певним напрямком такої діяльності чітко визначених кримінальним процесуальним законом суб'єктів. У цьому розумінні захист і функцію захисту слід розуміти як тотожні поняття.

Функція захисту в кримінальному процесі – це основний напрямок

діяльності підозрюваних (обвинувачених) і їхніх захисників, а також інших представників сторони захисту, спрямованих на повне чи часткове спростування підозри чи обвинувачення, виявлення обставин, що можуть бути використані на користь підозрюваного (обвинуваченого).

Зміст функції захисту утворюють:

- заперечення по суті підозри і обвинувачення в цілому;
- заперечення окремих пунктів підозри і обвинувачення;
- заперечення кваліфікації;
- давання іншого трактування дій підзахисного, не заперечуючи обвинувачення;
- звернення органів досудового розслідування, прокуратури і суду на обставини, що пом'якшують вину;
- наполягання на недостатності доказів, якими обґрунтовується підозра (обвинувачення).

До учасників кримінального процесу, які виконують функцію захисту, відносяться: *підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), їхні захисники та законні представники.*

Захист, як інститут кримінального процесуального права є сукупністю кримінальних процесуальних норм, що регулюють кримінальні процесуальні відносини, пов'язані зі спростуванням або з пом'якшенням підозри (обвинувачення). Інститут захисту регулює кримінальну процесуальну діяльність усіх суб'єктів захисту і є частиною кримінального процесуального права.

До *засад захисту* або до *загальних положень захисту* слід віднести такі положення:

1. Забороняються будь-які дії чи рішення, що обмежують право особи, переслідуваної у вчиненні кримінального правопорушення, на захист.
2. Підозрюваний, обвинувачений, підсудний, засуджений є вільним у виборі захисника, засобів та способів захисту.
3. Особа, переслідувана у вчиненні кримінального правопорушення, є вільною у виборі засобів та способів захисту.
4. Особа, переслідувана у вчиненні кримінального правопорушення, має право як активно, так і пасивно захищатись від підозріння (обвинувачення).
5. Особа, переслідувана у вчиненні кримінального

правопорушення, має право обрати як одного, так і двох або більше захисників.

6. Особа, переслідувана у вчиненні кримінального правопорушення, має право в будь-який момент відмовитись від захисника або замінити його іншим.

7. Державні органи і посадові особи, які здійснюють кримінальне провадження, зобов'язані роз'яснити особі, переслідуваній у вчиненні кримінального правопорушення, право на захист та забезпечити його реалізацію.

8. Державні органи і посадові особи, які здійснюють кримінальне провадження, перед призначенням захисника, участь якого є обов'язковою, зобов'язані згідно з законом з'ясувати в особи, переслідуваної у вчиненні кримінального правопорушення, питання чи не бажає вона обрати захисника на власний розсуд і забезпечити участь саме цього захисника.

9. Захисник не вправі відмовитись від надання особі, переслідуваній у вчиненні кримінального правопорушення, необхідної юридичної допомоги та від виконання обов'язків захисника (за винятком випадків, передбачених законом).

10. Захисник не має права вчиняти дії/вчиняє поза межами права, що могли б зашкодити інтересам особи, переслідуваної у вчиненні кримінального правопорушення, або так чи інакше розцінені останнім, як дії, що слугують на користь сторони обвинувачення.

Згідно зі статтею 45 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію).

Захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України або стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення або припинення права на зайняття адвокатською діяльністю.

У кримінальному провадженні адвокати відіграють провідну роль, беручи в ньому участь, з одного боку, як захисники підозрюваного, обвинуваченого, а з другого – як представники потерпілого та інших учасників процесу. І в тому, і в іншому випадку вони забезпечують реалізацію однієї із загальних засад кримінального провадження, якою є право особи на захист, шляхом надання клієнту кваліфікованої правової

допомоги, пов'язаної із практичним застосуванням законодавства для відстоювання його суб'єктивних прав та законних інтересів.

Загальні правила участі захисника у кримінальному провадженні (ст. 46 КПК). Захисник не має права взяти на себе захист іншої особи або надавати їй правову допомогу, якщо це суперечить інтересам особи, якій він надає або раніше надавав правову допомогу.

Неприбуття захисника для участі у проведенні певної процесуальної дії, якщо захисник був завчасно попереджений про її проведення, і за умови, що підозрюваний, обвинувачений не заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, не може бути підставою для визнання цієї процесуальної дії незаконною, крім випадків, коли участь захисника є обов'язковою.

Якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти проведення процесуальної дії за відсутності захисника, проведення процесуальної дії відкладається або для її проведення залучається захисник у порядку, передбаченому статтею 53 КПК.

Одночасно брати участь у судовому розгляді можуть не більше п'яти захисників одного обвинуваченого.

КПК не містить окремої статті, якою би регламентувалися права захисника. Захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист якого він здійснює, крім процесуальних прав, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захиснику, з моменту надання документів, передбачених статтею 50 КПК, слідчому, прокурору, слідчому судді, суду. Коло прав підозрюваного, обвинуваченого, якими користується захисник, установлене ст. 42 КПК України і є досить широким. Так, захисник, зокрема має право:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення підозрюють, обвинувачують його підзахисного;
- 2) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;
- 3) збирати і подавати слідчому, дізнавачу, прокурору, слідчому судді та суду докази;
- 4) брати участь у проведенні процесуальних дій;
- 5) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;
- 6) застосовувати з додержанням вимог КПК технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь;
- 7) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки;

- 8) заявляти відводи;
- 9) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 КПК, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 КПК;
- 10) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;
- 11) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому КПК;
- 12) брати участь під час судового розгляду у допиті свідків обвинувачення або вимагати їхнього допиту, а також вимагати виклику і допиту свідків захисту на тих самих умовах, що й свідків обвинувачення;
- 13) висловлювати в судовому засіданні свою думку щодо клопотань інших учасників судового провадження;
- 14) виступати в судових дебатах;
- 15) ознайомлюватися з журналом судового засідання та технічним записом судового процесу, які йому зобов'язані надати уповноважені працівники суду, і подавати щодо них свої зауваження;
- 16) оскаржувати в установленому КПК порядку судові рішення та ініціювати їх перегляд, знати про подані на них апеляційні та касаційні скарги, заяви про їх перегляд, подавати на них заперечення. При цьому важливо наголосити, що участь у кримінальному провадженні адвоката-захисника не звужує процесуальних прав підозрюваного, обвинуваченого.

КПК України встановлює особливі процесуальні гарантії забезпечення безперешкодної діяльності адвоката-захисника у кримінальному провадженні. Так, відповідно до ст. 46 КПК захисник має право брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного, обвинуваченого, до першого допиту підозрюваного мати з ним зустріч без дозволу слідчого, прокурора, суду, а після першого допиту – мати такі зустрічі без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові та неробочі дні. Такі зустрічі повинні бути конфіденційними.

Присутність на зустрічах інших осіб можлива за письмовою заявою захисника (захисників) або письмовою заявою підозрюваного, обвинуваченого, якщо таку заяву складено ним у присутності особи (осіб), яка (які) прибула (прибули) до нього. Аудіофіксація такої зустрічі забороняється.

Відеофіксація такої зустрічі здійснюється відкрито. Підозруваний, обвинувачений та особи, які до нього прибули, мають бути повідомлені про місце встановлення камери. Відеофіксація зустрічі камерою, про яку

не повідомлено її учасників, забороняється. Відеофіксація зустрічі здійснюється у спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту документів, якими користується підозрюваний, обвинувачений та/або особа (особи), яка (які) до нього прибула (прибули). Відеофіксація здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови підозрюваного, обвинуваченого з особою (особами), яка (які) до нього прибула (прибули).

Захисник (захисники) підозрюваного, обвинуваченого, засудженого має (мають) право на зустріч із ним за власною ініціативою та/або клопотанням особи, стосовно якої він (вони) здійснює (здійснюють) захист, за місцем перебування такої особи. Захисник (захисники) має (мають) право на зустріч з одним підозрюваним, обвинуваченим. Зустріч захисника (захисників) з двома і більше підозрюваними, обвинуваченими одночасно не допускається. Підозрюваний, обвинувачений має право на таку зустріч не більш як з двома захисниками одночасно.

Якщо ініціатором зустрічі є захисник, але підозрюваний, обвинувачений, засуджений відмовляється від такої зустрічі, адміністрація установи зобов'язана організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим, засудженим. У разі якщо підозрюваний, обвинувачений, засуджений особисто та безпосередньо повідомляє захиснику про небажання продовжувати зустріч, така зустріч припиняється.

Не є підставою для відмови адміністрацією установи в зустрічі підозрюваного, обвинуваченого, засудженого із захисником наявність письмової заяви про відмову підозрюваного, обвинуваченого, засудженого від зустрічі. Відмова адміністрації установи в зустрічі підозрюваного, обвинуваченого, засудженого із захисником тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Особа, яка прийняла рішення про зміну місця перебування підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, зміну його правового та/або процесуального статусу, не пізніше як за 24 години інформує письмово або шляхом надсилання листа на електронну поштову скриньку захисника, близьких родичів підозрюваного, обвинуваченого, засудженого про його місце перебування, дату зміни місця перебування, правового та/або процесуального статусу з обґрунтуванням підстав для прийняття такого рішення та із зазначення суб'єкта, який його прийняв. Відповідний інформаційний лист вручається адміністрацією установи також захисникам, близьким родичам невідкладно після їх фактичного прибуття до підозрюваного, обвинуваченого, засудженого.

Документи, пов'язані з виконанням захисником його обов'язків, без його згоди не підлягають огляду, вилученню чи розголошенню слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею, судом. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані виконувати законні вимоги захисника.

Обов'язки захисника. Здійснюючи захист у кримінальному провадженні, адвокат повинен виконувати всі обов'язки, покладені на нього Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Поряд із цим ст. 47 КПК України окремо виділяє обов'язки адвоката-захисника. Передусім захисник зобов'язаний використовувати засоби захисту, передбачені КПК та іншими законами України, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого та з'ясування обставин, які спростовують підозру чи обвинувачення, пом'якшують чи виключають кримінальну відповідальність підозрюваного, обвинуваченого.

Захисник зобов'язаний прибувати для участі у виконанні процесуальних дій за участю підозрюваного, обвинуваченого. У разі неможливості прибути в призначений строк захисник зобов'язаний завчасно повідомити про таку неможливість та її причини слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого суддю, суд, а у разі, якщо він призначений органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, – також і цей орган (установу).

Захисник без згоди підозрюваного, обвинуваченого не має права розголошувати відомості, які стали йому відомі у зв'язку з участю в кримінальному провадженні і становлять адвокатську або іншу охоронювану законом таємницю.

Захисник після його залучення має право відмовитися від виконання своїх обов'язків лише у випадках:

- 1) якщо є обставини, які згідно з КПК виключають його участь у кримінальному провадженні;
- 2) незгоди з підозрюваним, обвинуваченим щодо вибраного ним способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника;
- 3) умисного невиконання підозрюваним, обвинуваченим умов укладеного з захисником договору, яке проявляється, зокрема, у систематичному недодержанні законних порад захисника, порушенні вимог КПК тощо;
- 4) якщо він свою відмову мотивує відсутністю належної кваліфікації для надання правової допомоги у конкретному провадженні, що є особливо складним.

Залучення захисника (ст. 48 КПК). Захисник може у будь-який

момент бути залученим підозрюваним, обвинуваченим, їх законними представниками, а також іншими особами за проханням чи згодою підозрюваного, обвинуваченого до участі у кримінальному провадженні. Слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані надати затриманій особі чи особі, яка тримається під вартою, допомогу у встановленні зв'язку із захисником або особами, які можуть запросити захисника, а також надати можливість використати засоби зв'язку для запрошення захисника. Слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя, суд зобов'язані утримуватися від надання рекомендацій щодо залучення конкретного захисника.

Захисник залучається слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням у випадках та в порядку, визначених статтями 49 та 53 КПК. Слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані забезпечити участь захисника у кримінальному провадженні у випадках, якщо:

1) відповідно до вимог ст. 52 КПК участь захисника є обов'язковою, а підозрюваний, обвинувачений не залучив захисника;

2) підозрюваний, обвинувачений заявив клопотання про залучення захисника, але за відсутністю коштів чи з інших об'єктивних причин не може його залучити самостійно;

3) слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника, а підозрюваний, обвинувачений не залучив його.

Захисник може бути залучений слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею чи судом в інших випадках, передбачених законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги.

У цих випадках слідчий, дізнавач, прокурор виносить постанову, а слідчий суддя та суд постановляє ухвалу, якою доручає відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, призначити адвоката для здійснення захисту за призначенням та забезпечити його прибуття у зазначені у постанові (ухвалі) час і місце для участі у кримінальному провадженні.

Постанова (ухвала) про доручення призначити адвоката негайно направляється відповідному органу (установі), уповноваженому законом на надання безоплатної правової допомоги, і є обов'язковою для негайного виконання. Невиконання, неналежне або несвоєчасне виконання постанови (ухвали) про доручення призначити адвоката тягнуть відповідальність, встановлену законом (ст. 49 КПК).

Відповідно до ст. 50 КПК повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються:

- 1) свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю;
- 2) ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.

Встановлення будь-яких додаткових вимог, крім пред'явлення захисником документа, що посвідчує його особу, або умов для підтвердження повноважень захисника чи для його залучення до участі в кримінальному провадженні не допускається.

Договір із захисником має право укласти особа, передбачена в ч. 1 ст. 45 КПК, а також інші особи, які діють в її інтересах, за її клопотанням або за її наступною згодою (ст. 51 КПК).

Обов'язкова участь захисника (ст. 52 КПК). Участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо особливо тяжких злочинів. У цьому випадку участь захисника забезпечується з моменту набуття особою статусу підозрюваного.

В інших випадках обов'язкова участь захисника забезпечується у кримінальному провадженні:

1) щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

2) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів виховного характеру, – з моменту встановлення факту неповноліття або виникнення будь-яких сумнівів у тому, що особа є повнолітньою;

3) щодо осіб, які внаслідок психічних чи фізичних вад (німі, глухі, сліпі тощо) не здатні повною мірою реалізувати свої права, – з моменту встановлення цих вад;

4) щодо осіб, які не володіють мовою, якою ведеться кримінальне провадження, – з моменту встановлення цього факту;

5) щодо осіб, стосовно яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішується питання про їх застосування, – з моменту встановлення факту наявності в особи психічного захворювання або інших відомостей, які викликають сумнів щодо її осудності;

6) щодо реабілітації померлої особи – з моменту виникнення права на реабілітацію померлої особи;

7) щодо осіб, стосовно яких здійснюється спеціальне досудове розслідування або спеціальне судове провадження, з моменту прийняття відповідного процесуального рішення;

8) у разі укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості – з моменту ініціювання укладення такої угоди.

Залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії (ст. 53 КПК). Слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд залучають захисника для проведення окремої процесуальної дії в порядку, передбаченому ст. 49 КПК, виключно у невідкладних випадках, коли є потреба у проведенні невідкладної процесуальної дії за участю захисника, а завчасно повідомлений захисник не може прибути для участі у проведенні процесуальної дії чи забезпечити участь іншого захисника або якщо підозрюваний, обвинувачений виявив бажання, але ще не встиг залучити захисника або прибуття обраного захисника неможливе.

Запросити захисника до участі в окремій процесуальній дії має право і сам підозрюваний, обвинувачений. Якщо потреби у проведенні невідкладних процесуальних дій за участю захисника немає і коли неможливе прибуття захисника, обраного підозрюваним, обвинуваченим, протягом двадцяти чотирьох годин, слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право запропонувати підозрюваному, обвинуваченому залучити іншого захисника.

Під час проведення окремої процесуальної дії захисник має ті ж самі права й обов'язки, що й захисник, який здійснює захист протягом кримінального провадження.

Захисник як до процесуальної дії, так і після неї має право зустрічатися з підозрюваним, обвинуваченим для підготовки до проведення процесуальної дії або обговорення її результатів.

Здійснення захисту під час проведення окремої процесуальної дії не покладає на захисника обов'язку надалі здійснювати захист у всьому кримінальному провадженні або на окремій його стадії.

Відмова від захисника або його заміна (ст. 54 КПК). Підозрюваний, обвинувачений має право відмовитися від захисника або замінити його.

Якщо підозрюваний, обвинувачений наполягає на відмові від захисника, слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим. У разі якщо підозрюваний, обвинувачений особисто та безпосередньо повідомляє захиснику про небажання мати захисника, заміну захисника після конфіденційної розмови із захисником, така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання.

Не є підставою для відмови слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею чи судом в зустрічі захисника з підозрюваним, обвинуваченим наявність письмової заяви про відмову підозрюваного,

обвинуваченого від захисника або письмового клопотання про його заміну до внесення відповідної інформації до протоколу процесуальної дії або журналу судового засідання.

Відмова уповноваженою особою в зустрічі підозрюваного, обвинуваченого із захисником, стосовно якого є заява про відмову чи клопотання про заміну, до відповідної фіксації у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Відмова від захисника не приймається у випадку, якщо його участь є обов'язковою. У такому випадку, якщо підозрюваний, обвинувачений відмовляється від захисника і не залучає іншого захисника, захисник повинен бути залучений у порядку, передбаченому ст. 49 КПК, для здійснення захисту за призначенням.

Адвокат як захисник перебуває в такому статусі з моменту отримання повноважень на участь у кримінальному провадженні до моменту:

- закінчення провадження;
- відмови підзахисного від захисника або його заміни;
- закінчення процесуальної дії, якщо захисник залучався лише для її проведення;
- відмови захисника від захисту у випадках, передбачених ч. 4 ст. 47 КПК.

3. Контрольні питання

1. Що слід розуміти під захистом у кримінальному провадженні?
2. Хто може бути захисником у кримінальному провадженні?
3. Чи дозволяє кримінальне процесуальне законодавство України бути захисником осіб, які не мають свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю (наприклад, юристів, викладачів права у вищих навчальних закладах тощо)?
4. Хто з учасників кримінального провадження виконує функцію захисту?
5. Кого з учасників кримінального провадження може захищати адвокат?
6. Яка кількість захисників може одночасно захищати підозрюваного під час досудового розслідування?
7. Яка кількість захисників може одночасно захищати обвинуваченого в ході судового розгляду кримінального провадження?
8. Якими процесуальними права користується захисник?
9. Які обов'язки захисника?
10. Які способи залучення захисника передбачає КПК України?

11. Який порядок залучення захисника слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею чи судом для здійснення захисту за призначенням?

12. Як підтверджуються повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні?

13. Для підтвердження свої повноважень адвокат повинен надати ордер і копію договору, укладеного з клієнтом, чи достатньо надання одного з цих документів?

14. Які ви знаєте випадки обов'язкової участі захисника?

15. Який порядок залучення захисника для проведення окремої процесуальної дії?

16. Який порядок відмови від захисника або його заміни?

4. Задачі

1. Іванову повідомлено про підозру у вчинення злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України. У зв'язку з цим він заявив клопотання про допуск як захисника його прав працівника приватної юридичної фірми Петрова, який має право на здійснення представництва громадян за їхнім дорученням у судах. Слідчим поліції було відмовлено у задоволенні клопотання з тих мотивів, що Петров не має свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю.

Хто може бути допущений до участі у справі як захисник?

Які документи повинні бути подані особою, яку запросили захищати інтереси підозрюваного?

Які обставини можуть бути підставою відмови допуску адвоката до участі у справі як захисника?

Які процесуальні права має підозрюваний?

Чи були порушені певні конституційні та кримінальні процесуальні права підозрюваного діями слідчого поліції?

2. Степанову було повідомлено про підозру у вчиненні злочину за статтею, що передбачає покарання у виді довічного позбавлення волі. Після оголошення і роз'яснення йому процесуальних прав та обов'язків, Степанов почав вимагати призначення йому захисника за рахунок держави. Слідчий відмовив йому на тій підставі, що довідка про отримані доходи за останній рік свідчить про те, що Степанов – мільйонер, тому захисника повинен запросити і оплатити самостійно. Через два дні слідчому було подане клопотання про допуск до участі у справі Смаглія

як захисника Степанова. У клопотанні також містилася вимога про надання побачення із захисником. Дане клопотання слідчий розглядав три дні, а за цей час проводив допити з Степановим.

У яких випадках участь захисника є обов'язковою?

Чи були в діях слідчого порушення чинного законодавства?

Як повинен був діяти слідчий в цій ситуації?

3. 19-річний Судаков був затриманий слідчим в порядку ст. 208 КПК України за вчинення ним два року тому злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК. Виходячи з того, що: а) на момент затримання Судаков був повнолітнім; б) затриманий заявив, що буде захищати себе самостійно, оскільки володіє достатніми юридичними знаннями, позаяк є студентом юридичного факультету, слідчий проводив з ним слідчі (розшукові) дії без участі захисника.

Чи є в діях слідчого порушення чинного законодавства?

Чи зобов'язаний був слідчий забезпечити Судакову захисника?

4. Адвокат Борцов був запрошений дружиною Іванова як його захисник. З моменту укладення договору про надання адвокатських послуг як захисника Борцов вчинив такі дії: а) подав клопотання слідчому про допуск його як захисника до участі в кримінальному провадженні та надання йому побачення з підзахисним; б) до клопотання додав копію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю; в) почав розшукувати свідків вчиненого кримінального правопорушення та брати у них пояснення; г) почав посилати запити в різні установи про надання відомостей про осіб, які відомі у даному кримінальному провадженні (свідків, потерпілого, експертів) з метою знайдення на них компрометуючих фактів.

Хто може бути визнаний захисником?

Що зобов'язаний зробити захисник після укладення договору про надання адвокатських послуг?

Які порушення вчинив захисник?

Чи братимуться до уваги пояснення свідків, відібрані адвокатом Борцовим?

Які права та обов'язки має захисник на досудовому слідстві?

5. Під час досудового розслідування підозрюваний Таранов заявив клопотання про залучення до його захисту одночасно 5 захисників, прізвища яких він озвучив слідчому.

Чи є підстави для задоволення клопотання Таранова?

Як повинен діяти слідчий у цій ситуації?

6. На розгляд районного суду надійшов обвинувальний акт щодо Іванова, який обвинувачувався у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України («Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем»). Під час досудового розслідування захист Іванова здійснював адвокат Мазуренко. У підготовчій частині судового розгляду адвокат відмовився від виконання своїх обов'язків на тій підставі, що кримінальне провадження є особливо складним, містить велику кількість бухгалтерських документів, а він немає належної кваліфікації для надання обвинуваченому правової допомоги.

Чи правомірні дії адвоката Мазуренко?

Як повинен діяти суд у цій ситуації?

7. Стосовно адвоката Мазуренка, який надав необхідні документи на підтвердження своїх повноважень здійснювати захист підозрюваного Іванова, слідчий встановив, що відомості про нього не внесені в Єдиний реєстр адвокатів України.

Чи може Мазуренко бути захисником Іванова за таких обставин?

Як повинен діяти слідчий в цій ситуації?

8. Адвокат Мазуренко, який був запрошеним/якого було запрошено родичами підозрюваного Іванова для здійснення його захисту, надав слідчому копію свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю і ордер на здійснення захисту. Будучи не знайомим з Мазуренком, слідчий почав вимагати від нього надати паспорт або інші документи, які підтверджують особистість адвоката.

Чи правомірні дії слідчого?

Які документи він може вимагати на підтвердження повноважень адвоката?

9. Адвокат Іванов, якому повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого п. 6 ч. 2 ст. 115 КК України (умисне вбивство з корисливих мотивів) заявив, що він не потребує захисника. Свою позицію він обґрунтував тим, що сам є достатньо підготовленим фахівцем: тривалий час забезпечував захист інших осіб у таких справах, постійно удосконалювався в цьому напрямі, тому самостійно зможе належно себе захистити.

Чи має право підозрюваний (обвинувачений) здійснювати свій захист самостійно, без участі захисника?

Чи підлягає задоволенню заява адвоката Іванова?

Як повинен діяти слідчий у цій ситуації?

10. Захист обвинуваченого Іванова в одному з районних судів м. Дніпра, якому інкримінувалося вчинення злочину, передбаченого ч. 3 ст. 187 КК України (розбій, поєднаний з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище – карається позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років із конфіскацією майна), здійснював адвокат Мазуренко. Чергове судове засідання було призначено на 10 квітня, однак у цей та декілька наступні дні Мазуренко повинен був брати участь у розгляді іншого кримінального провадження в м. Києві. Колегія суддів районного суду м. Дніпра, взявши до уваги зазначену обставину, а також відсутність заперечень з боку обвинуваченого Іванова, постановила ухвалу про проведення судового засідання 10 квітня без захисника Мазуренка.

Чи відповідають дії колегії суддів вимогам кримінального процесуального закону?

Як повинна була діяти в цій ситуації колегія суддів?

11. Адвокат Завірюха на підтвердження своїх повноважень як захисника підозрюваного Долгова надав слідчому копію свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю і копію договору, який укладений між ним і Долговим. Слідчий відмовився допускати його до участі у справі на підставі того, що адвокат зобов'язаний ще й надати ордер.

Чи законні дії слідчого в цій ситуації?

12. Адвокат Завірюха на підтвердження своїх повноважень як захисника підозрюваного Долгова надав слідчому копію свідоцтва про право на зайняття адвокатською діяльністю та ордер. Слідчий відмовився допускати його до участі в справі на підставі того, що адвокат зобов'язаний надати ще й копію договору, який укладений між ним і Долговим.

Чи законні дії слідчого в цій ситуації?

13. Підозрюваний Суровкін звернувся до слідчого із письмовою заявою, в якій повідомив про своє бажання відмовитися від свого захисника Задираки. Слідчий долучив цю заяву до матеріалів досудового розслідування і повідомив адвоката Задираку, що він немає права далі здійснювати захист Суровкіна.

Чи відповідають ці дії слідчого вимогам КПК України?

Як повинен був діяти слідчий в цій ситуації?

14. Отримавши повідомлення адвоката Задираки, який здійснював захист підозрюваного Суровкіна, про те, що він не може взяти участь у запланованих на 12 червня процесуальних діях, слідчий запропонував Суровкіну провести ці дії без адвоката. Підозрюваний на це не погодився.

Як повинен діяти слідчий у такій ситуації?

15. Підозрюваний Суровкін звернувся до слідчого з клопотанням допустити до участі в справі як захисника свого батька, який обіймає посаду завідувача кафедри кримінального права і процесу в одному із університетів м. Дніпро, має науковий ступінь доктора юридичних наук і вчене звання «професор».

Як повинен діяти слідчий у такій ситуації?

5. Тестові завдання

1. *Хто може бути захисником підозрюваного, обвинуваченого у кримінальному провадженні?*

- а) інші фахівці у галузі права, які за законом мають право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи;
- б) близькі родичі підозрюваного, обвинуваченого, його опікуни або піклувальники;
- в) адвокат, відомості про якого внесено до Єдиного реєстру адвокатів України;
- г) будь-які інші особи за бажанням підозрюваного, обвинуваченого.

2. *Скільки захисників може одночасно захищати підозрюваного під час досудового розслідування?*

- а) не більше трьох;
- б) не більше чотирьох;
- в) не більше п'яти;
- г) будь-яка кількість.

3. *Скільки захисників може одночасно захищати обвинуваченого в судовому розгляді?*

- а) не більше двох;
- б) не більше трьох;
- в) не більше чотирьох;
- г) не більше п'яти.

4. *Участь захисника є обов'язковою у кримінальному провадженні щодо:*

- а) особливо тяжких злочинів;

- б) тяжких злочинів;
- в) злочинів невеликої тяжкості;
- г) злочинів середньої тяжкості.

5. Як співвідносяться поняття «право на захист» і «право мати захисника»?

- а) ці поняття є однаковими за змістом;
- б) ці поняття не пов'язані між собою;
- в) поняття «право на захист» є більш широким за змістом;
- г) поняття «право мата захисника» є більш широким за змістом.

6. Чи може бути захисником у кримінальному провадженні особа, яка має свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, але відомості про яку не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України?

а) захисником у кримінальному провадженні може бути особа, яка отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю, незалежно від того, чи внесено про нього відомості до Єдиного реєстру адвокатів України;

б) захисником не може бути адвокат, відомості про якого не внесено до Єдиного реєстру адвокатів України;

в) захисником може бути фізична особа, яка склала присягу адвоката України та отримала свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю;

г) захисником є адвокат, який прийняв на себе захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, незалежно від того, чи внесено про нього відомості до Єдиного реєстру адвокатів України.

7. Назвіть випадок, коли захисник, після його залучення до участі у кримінальному провадженні має право відмовитися від виконання своїх обов'язків:

- а) якщо у нього запланована відпустка;
- б) якщо його запросили до участі в іншому кримінальному провадженні;
- в) якщо між ним та прокурором склалися неприязні відносини;
- г) у разі незгоди з підозрюваним, обвинуваченим щодо вибраного ним способу захисту, за винятком випадків обов'язкової участі захисника.

8. Повноваження захисника на участь у кримінальному провадженні підтверджуються:

- а) постановою слідчого про допуск особи до участі у кримінальному провадженні як захисника;

- б) свідоцтвом про право на зайняття адвокатською діяльністю; ордером, договором із захисником або дорученням органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги;
- в) паспортом громадянина України;
- г) дипломом про отримання вищої юридичної освіти у навчальному закладі III-IV рівня акредитації, паспортом громадянина України, свідоцтвом про сплату єдиного податку.

9. З якого моменту до участі у кримінальному провадженні щодо особи, яка вчинила особливо тяжкий злочин, залучається захисник?

- а) з моменту набуття особою статусу підозрюваного;
- б) з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо вчинення особливо тяжкого злочину;
- в) з моменту, коли слідчий встановив, що особою вчинено особливо тяжкий злочин;
- г) з моменту подачі заяви потерпілим про вчинення щодо нього особливо тяжкого злочину.

10. Яким процесуальним документом слідчий, прокурор оформлює залучення захисника для здійснення захисту у кримінальному провадженні за призначенням?

- а) постанова про залучення захисника до участі у кримінальному провадженні;
- б) постанова про доручення призначити адвоката;
- в) постанова про залучення адвоката до участі у кримінальному провадженні;
- г) ухвала про залучення адвоката до участі у кримінальному провадженні з метою надання безоплатної правової допомоги.

11. Чи може бути захисником у кримінальному провадженні адвокат, стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про зупинення права на зайняття адвокатською діяльністю?

- а) ні, не може;
- б) може з дозволу слідчого;
- в) може з дозволу прокурора;
- г) може з дозволу слідчого судді або суду.

12. Чи може бути захисником у кримінальному провадженні адвокат, стосовно якого у Єдиному реєстрі адвокатів України містяться відомості про припинення права на зайняття адвокатською діяльністю?

- а) ні, не може;

- б) може з дозволу слідчого;
- в) може з дозволу прокурора;
- г) може з дозволу слідчого судді або суду.

13. Чи має право підозрюваний (обвинувачений) відмовитися від захисника чи замінити його?

- а) ні, не може;
- б) може з дозволу прокурора;
- в) може без будь-яких дозволів інших осіб;
- г) може з дозволу слідчого судді або суду.

14. Чи має право підозрюваний (обвинувачений) здійснювати свій захист самотійно, без участі захисника?

- а) може з дозволу прокурора;
- б) може з дозволу слідчого, дізнавача;
- в) може тільки в тих кримінальних провадженнях, де участь захисника не є обов'язковою;
- г) може з дозволу слідчого судді або суду.

15. У якому процесуальному документі фіксується відмова або заміна захисника?

- а) постанові;
- б) протоколі;
- в) ухвалі;
- г) заяві.

6. Завдання для самотійної роботи

1. Підозрюваний як представник сторони захисту, його права та обов'язки.
2. Право підозрюваного мати захисника і побачення з ним до першого допиту.
3. Право на вибір захисника. Оплата праці захисника.
4. Обставини, що виключають участь у справі захисника.
5. Усунення захисника від участі у справі.
6. Обставини, що дають право захиснику відмовитися від виконання своїх обов'язків.

7. Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми для підготовки реферату:

1. Поняття, завдання та принципи захисту у кримінальному процесі України.
2. Особи, які допускаються як захисники, підтвердження їх

повноважень.

3. Порядок запрошення і призначення захисника.
4. Права і обов'язки захисника.

8. Зразки процесуальних документів

Зразок доручення про надання безоплатної вторинної правової допомоги

Доручення про надання безоплатної вторинної правової допомоги особі, яка відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважається затриманою та/або стосовно якої обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

від «30» жовтня 2021 р. № 005-0066170 до повідомлення слідчого відділу розслідування особливо тяжких злочинів СУ ГУНП у Дніпропетровській області, слідчого Пашкова В. С. від «30» жовтня 2021 р. № 005-0032213.

1. Регіональний центр із надання безоплатної вторинної правової допомоги у Дніпропетровській області в особі Тарана Євгена Ігоревича, який (яка) діє на підставі наказу (довіреності) директора центру від «02» серпня 2020 р. № 33-о, призначає адвоката *Бельського Івана Сергійовича* (свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю від «05» березня 2000 р. № 2658, контактний телефон 097-420-83-80, поштова адреса: м. Дніпро, вул. Харківська, буд. 7) для надання безоплатної вторинної правової допомоги (здійснення захисту особи, яка відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважається затриманою та/або стосовно якої обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою та складення документів процесуального характеру) у межах процесуальних прав і обов'язків, визначених статтями 46, 47 Кримінального процесуального кодексу України, протягом строку дії цього доручення *Пащенко Миколи Івановичу*, дата народження – 20 січня 1982 р., затриманому (затриманій) слідчим Пашковим В.С. на підставі ст. 208 КПК (затримання уповноваженою службовою особою) за підозрою у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України та/або стосовно якого (якої) постановлено ухвалу від «___» _____ 20__ р. № _____ про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

2. Адвокатові *Бельському Івану Сергійовичу* забезпечити надання безоплатної вторинної допомоги та прибути «30» жовтня 2021 р. о 17 год 19 хв. до слідчого за адресою: м. Дніпро, вул. Князя Володимира, буд. 34.

Час видачі доручення: 16 год. 19 хв.

2. Це доручення діє протягом строку затримання та/або тримання такої особи під вартою.

М.П.

підпис

Таран Є. І.

Зразок свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю

ГЕРБ УКРАЇНИ

СВІДОЦТВО

**про право на заняття адвокатською діяльністю
№ 2658**

Відповідно до Закону України «Про адвокатуру»

гр. **Бельський Іван Сергійович**
(прізвище, ім'я та по батькові)
який (а) проживає **м. Дніпро**
(місце проживання)
має право на заняття адвокатською діяльністю

Підстава: рішення Дніпропетровської обласної кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури від 05.03.2000 р. № 7.

Голова Дніпропетровської
кваліфікаційно-дисциплінарної
комісії адвокатури

підпис печатка (А. В. Грузд).

« 05 » березня 2000 року.

Зразок посвідчення адвоката

ГЕРБ УКРАЇНИ

ПОСВІДЧЕННЯ № 2557

Бельський
Іван
Сергійович

АДВОКАТ

ФОТО

Свідоцтво № 2658 від 05.03.2000 р.

БЕЗСТРОКОВЕ

Голова Дніпропетровської
кваліфікаційно-дисциплінарної
комісії адвокатури підпис А.В. Грузд

Зразок договору про надання правової допомоги

**Договір № 30/ФО
про надання правової допомоги**

м. Дніпро

02 листопада 2021 р.

Громадянка України Пащенко Ванда Петрівна, названа у подальшому «клієнт», з одного боку та АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ЗАХИСТ», в особі керуючого адвоката Бельського Івана Сергійовича, який діє на підставі Статуту, з іншого боку, разом за текстом – сторони, уклали цей договір про наступне.

1. Предмет договору

1.1. Виконавець за завданням клієнта бере на себе зобов'язання під час кримінального провадження надавати чоловіку клієнта Пащенко Олегу Івановичу, 22.03.1982 р.н., правову допомогу як свідку, а у разі отримання клієнтом повідомлення про підозру у вчиненні ним кримінального правопорушення та/чи затриманні клієнта за підозрою у його вчиненні – надавати останньому правову допомогу як підозрюваному, обвинуваченому, а клієнт зобов'язується оплатити виконавцю гонорар за адвокатські послуги відповідно до умов цього договору.

2. Права та обов'язки виконавця та клієнта

2.1. Виконавець зобов'язується:

2.1.1 будувати взаємовідносини з клієнтом на принципах та за правилами, встановленими Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Правилами адвокатської етики з урахуванням положень цього договору;

2.1.2 в особі адвоката виконавця використовувати засоби захисту, передбачені кримінальним процесуальним та адміністративним законодавством, з метою забезпечення дотримання прав, свобод і законних інтересів клієнта не залежно від його процесуального статусу;

2.1.3 в особі адвоката виконавця надавати клієнту правову допомогу під час проведення з участю клієнта та/або без його участі будь-яких процесуальних, слідчих (розшукових) або негласних слідчих (розшукових) дій, які стосуються його прав, свобод і законних інтересів у зв'язку з відкриттям кримінального провадження.

2.2. Виконавець має право:

2.2.1 в особі адвоката виконавця самостійно визначати засоби та методи захисту прав, свобод і законних інтересів клієнта, які не суперечать чинному законодавству;

2.2.2 в особі адвоката виконавця відповідно до закону користуватися всіма правами, наданими захиснику чи особі, яка надає правову допомогу свідку під час кримінального провадження, з урахуванням процесуального статусу клієнта;

2.2.3 відмовитися від надання адвокатських послуг у випадках, передбачених законом, в тому числі умисного невиконання клієнтом умов укладеного з захисником договору, яке проявляється, зокрема, у систематичному недодержанні законних порад захисника, порушенні вимог кримінального процесуального законодавства, а також якщо результат, досягнення якого бажає клієнт, або засоби його досягнення, на яких він наполягає, є протиправними, суперечать моральним засадам суспільства, присязі адвоката України, правилам адвокатської етики;

2.2.4 в особі адвоката виконавця, не займаючи у справі позицію всупереч волі клієнта, крім випадків, якщо адвокат впевнений у самообмові клієнта, при захисті клієнта відмовитись використовувати матеріали, інформацію, будь-які докази та подавати їх слідчому, дізнавачу, прокурору, слідчому судді, суду, а також посилатися на них у стосунках з останніми, якщо їх використання може завдати шкоди правам та інтересам клієнта та/або якщо це є незаконним.

2.3. Клієнт зобов'язується:

2.3.1 до початку виконання адвоката виконавця взятих на себе зобов'язань повідомити адвокату виконавця про всі відомі йому або ймовірно відомі іншим особам обставини, які впливають на права, свободи і законні інтереси клієнта у зв'язку з відкритим кримінальним провадженням;

2.3.2 своєчасно надавати в розпорядження адвоката виконавця всю наявну в нього інформацію, документи, в тому числі копії, які стосуються предмету цього договору;

2.3.3 дотримуватися порад адвоката виконавця та погоджувати з ним питання, щодо яких клієнту потрібна правова допомога;

2.3.4 оплатити виконавцю гонорар (винагороду) за всю роботу, що була виконана чи підготовлена до виконання адвокатом-виконавцем.

2.4. Клієнт має право:

2.4.1 під час кримінального провадження отримувати правову допомогу адвоката (адвокатів) виконавця обраного клієнтом чи іншими особами відповідно до закону, що стосується предмету цього договору;

2.4.2 в будь-який момент відмовитися від послуг адвоката виконавця, як захисника чи особи, яка надає правову допомогу свідку, обрати іншого адвоката або достроково розірвати цей договір.

2.5. Скасування клієнтом свого доручення після початку його виконання адвокатом не звільняє клієнта від обов'язку оплатити гонорар за всю роботу, що була виконана чи підготовлена до виконання у зв'язку з виконанням такого доручення клієнта. При цьому виконавець (адвокат виконавця) зобов'язується повідомити клієнта про можливі наслідки та ризики, пов'язані з достроковим припиненням (розірванням) цього договору.

3. Гонорар за адвокатські послуги та умови його оплати

3.1. Розмір гонорару за адвокатські послуги за цим договором визначається на підставі додаткової угоди в залежності від обставин відкриття кримінального

провадження, ступені причетності клієнта до предмета доказування за кримінальним провадженням, складності питань, з яких клієнт потребує правової допомоги. Така додаткова угода має бути укладена сторонами після виникнення реальної потреби клієнта в отриманні адвокатських послуг та поінформування виконавця клієнтом або іншою особою, яка має право діяти в інтересах клієнта про зміст, час та місце надання правової допомоги, яку потребує клієнт.

Визначення розміру гонорару за кожну годину наданих послуг визначається за сукупністю витраченого адвокатом часу протягом одного дня.

3.2. Форма оплати адвокатських послуг – безготівкова, на поточний банківський рахунок виконавця.

3.3. Строк виплати гонорару – визначається додатковою угодою.

4. Відповідальність сторін та адвокатська таємниця

4.1. Збитки, завдані клієнту невиконанням або неналежним виконанням договору про надання послуг, підлягають відшкодуванню адвокатом відповідно до законодавства.

4.2. Виконавець зобов'язаний забезпечити умови для збереження адвокатської таємниці, створити належні умови, які унеможливили би доступ сторонніх осіб до інформації, що складає адвокатську таємницю. Зміст адвокатської таємниці становлять відомості відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Інформація або документи можуть втратити статус адвокатської таємниці за письмовою згодою клієнта.

5. Строк дії договору

5.1. Строк дії договору: договір набуває чинності з моменту його підпису сторонами та дії до 31.12.2023 р.

5.2. Зміни, доповнення до цього договору можуть бути внесені за згодою обох сторін, що оформлюється додатковими угодами до нього, які є невід'ємними частинами.

5.3. Закінчення строку дії договору не звільняє клієнта від виконання своїх грошових зобов'язань, які виникли відповідно до умов цього договору.

6. Юридичні реквізити сторін

Клієнт

Пашенко Ванда Петрівна,
12.08.1980 р.н., ІН 30907705360
зареєстрована: м. Дніпро, вул. Бірюзова,
буд. 32, кв. 53, паспорт АЕ № 244776,
виданий Бабушкінським РВ ДМУ УМВС
України в Дніпропетровській області
26.02.1997 р.

Підписи:

_____ В.П. Пашенко

Виконавець

АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ «ЗАХИСТ»
код ЄДРПОУ 40754440
49000, м. Дніпро, вул. Січеславська
Набережна, буд. 40,
п/UA453052300000026008050227300
в ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» м. Дніпро,
МФО 405300

М.П.

Керуючий _____ І.С. Бельський

Зразок ордеру про надання правової допомоги

ОРДЕР

Серія ДП 00748

на надання правової допомоги

Горбенку Євгену Максимовичу

(прізвище, ім'я, по батькові, або найменування особи, якій надається правова допомога)

на підставі: договору про надання правової допомоги/доручення органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги № 43 від «03» січня 2022 р. СУ ГУНП, судах

(назва органу, в якому надається правова допомога)

адвокатом Бельським Іваном Сергійовичем

(прізвище, ім'я, по батькові адвоката, який надає правову допомогу)

свідоцтво про право на зайняття адвокатською діяльністю 2658 від «05» березня 2000 р., видане Радою адвокатів або КДКА Дніпропетровської області.

Посвідчення адвоката № _____, видане від « » _____ 20 _____ року Радою адвокатів Дніпропетровської області

Виданий (обрати необхідне)

Адвокатом, що здійснює адвокатську діяльність індивідуально

_____ (адреса робочого місця адвоката)

Адвокатським об'єднанням/бюро

Адвокатське об'єднання «Захист»

(повне найменування адвокатського бюро/об'єднання, що видає ордер)

м. Дніпро, вул. Січеславська Набережна, буд. 40

(місцезнаходження адвокатського бюро/об'єднання, що видає ордер)

_____ (адреса робочого місця адвоката у випадку, якщо вона відмінна від місцезнаходження адвокатського бюро/об'єднання, що видає ордер)

«03» січня 2022 р.

Адвокат _____
(підпис адвоката)

Керівник адвокатського
бюро/об'єднання

_____ підпис, печатка
(підпис, ініціали, прізвище)

І.С. Бельський

9. Перелік літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL : [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17).
3. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Право України*. 2012. № 7. С. 246–249.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст.131.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Адвокатський іспит: підготовчий курс: Навч. посіб. / О. В. Баулін, В. І. Лебідь, П. С. Матвеев та ін. 7-ме вид., доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2019. 882 с.
7. Адвокатський іспит: зразки процесуальних документів: Навч. посіб. / О. В. Баулін, В. І. Лебідь, П. С. Матвеев, С. П. Матвеева. 3-тє вид., переробл. та доповн. Київ : Алерта, 2019. 288 с.
8. Вереша Р. В., Якуба Г. О. Кваліфікаційний адвокатський іспит: навч.-практ. посіб. 3-тє вид. перероб. та доповн. Київ : Алерта, 2020. 526 с.
9. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Науково-практичний коментар / Яновська О. Г., Погорецький М. А., Хотинська-Нор О.З. Київ : Алерта. 2018. 296 с.
10. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практимумом): Підручник у двох книгах / за заг. ред. д.ю.н., проф. заслуженого юриста України С. Я. Фурси та к.ю.н. Н. М. Бакаянної. 2-ге вид. доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.
11. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії (усний іспит): навч. посіб. / Кучинська О. П., Погорецький М. А., Яновська О. Г., Сергєєва Д. Б. Київ : Алерта, 2017. 862 с.
12. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії: практич. част.: навч. посіб., 2-ге видан. зі змін. і доповн. За ред. докт. юрид. наук, проф. О. П. Кучинської, докт. юрид. наук, проф. М. А. Погорецького, докт. юрид. наук, проф. О. Г. Яновської. Київ : Алерта, 2019. 220 с.
13. Назаров І. В., Вільчик Т. Б., Овчаренко О. М. та ін. Організація адвокатури та адвокатська діяльність. Навчальний посібник для підготовки до комплексного іспиту. Харків : Право, 2019. 352 с.
14. Настільна книга адвоката. Участь захисника, адвоката в кримінальному провадженні. Коментар, законодавство, судова практика. [текст] практичний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 500 с.
15. Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т. Б. Вільчик,

О.М. Овчаренко, А.В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкина. Харків : Право, 2014. 392 с.

16. Складові успіху у кримінальному процесі. О. М. Несінов. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 292 с.

17. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики. Монографія. Булеца С. Б., Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Видавничий дім «Гельветика». Ужгород, 2019. 650 с.

18. Руснак Ю. І. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Практичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 344 с.

19. Тертишник В. М., Шемшученко Ю. С. Правнича допомога та захист у кримінальному процесі: Підручник. К.: Алерта, 2018. 446 с.

20. Фіолевський Д. П. Адвокатура. Підручник. Київ : Алерта, 2017. 624 с.

ТЕМА 2. ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХИСТУ В ХОДІ ПРОВАДЖЕННЯ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

1. Словник термінів

1. *Досудове розслідування* – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК).

2. *Дізнання* – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування кримінальних проступків (п. 4 ч. 1 ст. 3 КПК).

3. *Дізнавач* – службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу Бюро економічної безпеки України, органу Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків (п. 4-1 ч. 1 ст. 3 КПК).

4. *Допит* – це процесуальна дія, яка є регламентований кримінальними процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, котрі беруть в ньому участь, та спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у справі.

5. *Досудове слідство* – форма досудового розслідування, в якій здійснюється розслідування злочинів (п. 6 ч. 1 ст. 3 КПК).

6. *Кримінальне провадження* – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК).

7. *Притягнення до кримінальної відповідальності* – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК).

8. *Прокурор* – особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею 17 Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК).

9. *Слідчий* – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу Державного бюро розслідувань, органу Бюро економічної безпеки України, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК).

10. *Слідчий суддя* – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення у порядку, передбаченому КПК, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, та у випадку, передбаченому ст. 247 КПК – голова чи за його визначенням інший суддя відповідного апеляційного суду. Слідчий суддя (слідчі судді) у суді першої інстанції обирається зборами суддів зі складу суддів цього суду (п. 18 ч. 1 ст. 3 КПК).

11. *Сторони кримінального провадження* – з боку обвинувачення: слідчий, дізнавач, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених цим Кодексом; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники (п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК).

12. *Учасники кримінального провадження* – сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну державу (екстрадицію), заявник, у тому числі викривач, свідок та його адвокат, понятий, заставадавець, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник (п. 25 ч. 1 ст. 3 КПК).

2. Конспект

Відповідно до ч. 1 ст. 223 КПК України слідчими (розшуковими) діями є дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні. Підставами для проведення слідчих (розшукових) дій (далі – СРД) є наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети.

Основними суб'єктами, які наділені правом проведення СРД під час досудового розслідування, є слідчий, дізнавач і прокурор. За письмовим дорученням цих осіб СРД також можуть проводити співробітники оперативних підрозділів визначених КПК правоохоронних органів, які при цьому користуються повноваженнями слідчого (дізнавача).

КПК України визначає досудове розслідування як стадію кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК).

СРД поділяються на певні види: залежно від того, чи підлягають розголошенню відомості про факт та методи їх проведення, вони можуть бути гласними або негласними.

КПК України передбачає проведення під час досудового розслідування таких гласних СРД:

- допит, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб (ст.ст. 224-226 КПК), допит у режимі відеоконференції (ст. 232 КПК);
- пред'явлення для впізнання особи (ст. 228 КПК), речей (ст. 229 КПК), трупа (ст. 230 КПК);
- обшук (ст.ст. 233-236 КПК);
- огляд: місця події, місцевості, приміщень, житла чи іншого володіння особи, речей та документів (ст. 237 КПК), трупа (ст. 238 КПК), огляд трупа, пов'язаний з ексгумацією (ст. 239 КПК), місця вчинення кримінального правопорушення (п. 2 ч. 2 ст. 520 КПК);
- слідчий експеримент (ст. 240 КПК);
- освідування особи (ст. 241 КПК);
- залучення експерта для проведення експертизи (ст.ст. 242-244 КПК);
- отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПК);
- зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що

мають функції фото– і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису (ст. 245-1 КПК).

Відповідно до ч. 3 ст. 223 КПК слідчий, дізнавач, прокурор повинен вживати належних заходів для забезпечення присутності під час проведення СРД осіб, чиї права та законні інтереси можуть бути обмежені або порушені. Зазначеними посадовими особами перед проведенням СРД особам, які беруть у ній участь, роз'яснюються їх права та обов'язки, передбачені КПК, а також відповідальність, встановлена законом. Ця вимога закону цілком стосується й захисника, який не тільки повинен надавати правову допомогу своєму підзахисному, а й забезпечувати додержання вимог закону слідчим, дізнавачем, прокурором щодо порядку проведення СРД. Його активна позиція в цьому питанні, внесення ним конструктивних клопотань, пропозицій, зауважень і заперечень сприятимуть підвищенню ефективності СРД, забезпечать отримання позитивних результатів для підзахисного.

Слід пам'ятати, що СРД, яка здійснюється за клопотанням сторони захисту, потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, проводиться за участю особи, яка її ініціювала, та (або) її захисника чи представника, крім випадків, коли через специфіку СРД це неможливо або така особа письмово відмовилася від участі в ній. Під час проведення такої СРД присутні особи, що її ініціювали, мають право ставити питання, висловлювати свої пропозиції, зауваження та заперечення щодо порядку проведення відповідної СРД, які заносяться до протоколу.

Важливе значення для сторони захисту мають положення ч. 5 ст. 223 КПК, які визначають, що в разі отримання під час проведення СРД доказів, які можуть вказувати на невинуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язаний провести відповідну СРД в повному обсязі, долучити складені процесуальні документи до матеріалів досудового розслідування та надати їх суду у випадку звернення з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності. Знаючи про такі отримані докази, захисник повинен добиватися від сторони обвинувачення обов'язкового їх долучення до матеріалів кримінального провадження.

Перед проведенням будь-якої СРД захиснику необхідно роз'яснити своєму підзахисному сутність і значення цієї дії, позицію захисту під час її проведення, добитися забезпечення участі в ній осіб, які не мають негативного упередженого ставлення до підозрюваного. У разі якщо такі

особи будуть, то захисник повинен вирішувати цю проблему такими шляхами: якщо є підстави – вжити необхідних заходів для їх відводу; за відсутності таких підстав – звести до мінімуму їх негативне ставлення, оскільки виникнення конфліктних ситуацій може ускладнити належне проведення СРД, не сприятиме досягненню нею об'єктивних результатів.

У полі зору захисника постійно повинні знаходитися дотримання слідчим, дізнавачем, прокурором вимог закону щодо підстав, умов і порядку проведення СРД, фіксації її перебігу і результатів тощо.

При цьому слід пам'ятати, що проведення СРД у нічний час (з 22 до 6 години) не допускається, за винятком невідкладних випадків, коли затримка в їх проведенні може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі підозрюваного.

Під час проведення певних СРД на слідчого, дізнавача, прокурора покладається обов'язок забезпечити присутність не менше двох незаінтересованих осіб (понятих). Так, поняті мають бути запрошені для пред'явлення особи, трупа чи речі для впізнання, огляду трупа, в тому числі пов'язаного з ексгумацією, слідчого експерименту, освідкування особи. Винятками є випадки застосування безперервного відеозапису ходу проведення відповідної СРД. Поняті можуть бути запрошені для участі в інших процесуальних діях, якщо слідчий, дізнавач, прокурор вважатиме це за доцільне. Обшук або огляд житла чи іншого володіння особи, обшук особи здійснюється з обов'язковою участю не менше двох понятих незалежно від застосування технічних засобів фіксування відповідної СРД. При цьому слід пам'ятати, що КПК забороняє залучати як понятих потерпілого, родичів підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівників правоохоронних органів, а також осіб, заінтересованих у результатах кримінального провадження. Захисник повинен враховувати ще одне положення закону, яке стосується понятих – ці особи можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної СРД.

Крім цього, є надзвичайно важливим положення про те, що СРД не можуть проводитися після закінчення строків досудового розслідування, крім їх проведення за дорученням суду у випадках, передбачених ч. 3 ст. 333 КПК. Будь-які СРД як гласного, так і негласного характеру, проведені з порушенням цього правила, є недійсними, а встановлені внаслідок їх докази – недопустимими.

Під час допиту може застосовуватися фотозйомка, аудіо– та/або відеозапис. Допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо її показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті. За

бажанням допитуваної особи вона має право викласти свої показання власноручно. За письмовими показаннями особи їй можуть бути поставлені додаткові запитання. Особа має право не відповідати на запитання з приводу тих обставин, щодо надання яких є пряма заборона у законі (таємниця сповіді, лікарська таємниця, професійна таємниця захисника, таємниця нарадчої кімнати тощо) або які можуть стати підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні нею, близькими родичами чи членами її сім'ї кримінального правопорушення, а також щодо службових осіб, які виконують негласні СРД, та осіб, які конфіденційно співпрацюють із органами досудового розслідування.

Захисник повинен контролювати порядок проведення слідчим, дізнавачем, прокурором одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях. На початку такого допиту встановлюється, чи знають викликані особи одна одну і в яких стосунках вони перебувають між собою. Викликаним особам по черзі пропонується дати показання про ті обставини кримінального провадження, для з'ясування яких проводиться допит, після чого слідчим, дізнавачем, прокурором можуть бути поставлені запитання. Особи, які беруть участь у допиті, їх захисники чи представники мають право ставити одна одній запитання, що стосуються предмета допиту. Оголошення показань, наданих учасниками допиту на попередніх допитах, дозволяється лише після давання ними показань. У кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи, а також щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування, одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей в їхніх показаннях не може бути проведений за участю малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом з підозрюваним.

У виняткових випадках, пов'язаних із необхідністю отримання показань свідка чи потерпілого під час досудового розслідування, якщо через існування небезпеки для життя і здоров'я свідка чи потерпілого, їх тяжкої хвороби, наявності інших обставин, що можуть унеможливити їх допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань, сторона захисту має право звернутися до слідчого судді із клопотанням провести допит такого свідка чи потерпілого в судовому засіданні, в тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб. У цьому випадку допит свідка чи потерпілого здійснюється у судовому засіданні в місці розташування суду або перебування хворого свідка, потерпілого в присутності сторін кримінального провадження з дотриманням правил

проведення допиту під час судового розгляду.

Неприбуття сторони, що була належним чином повідомлена про місце та час проведення судового засідання, для участі в допиті особи за клопотанням протилежної сторони не перешкоджає проведенню такого допиту в судовому засіданні.

Для допиту тяжко хворого свідка, потерпілого під час досудового розслідування може бути проведено виїзне судове засідання (ст. 225 КПК).

Однією з СРД, де слідчий, дізнавач, прокурор допускають багато порушень закону під час її проведення, є пред'явлення для впізнання. Найчастіше такі порушення допускаються під час пред'явлення особи для впізнання, а також пред'явлення її за фотознімками. Захиснику слід пам'ятати, що перед тим, як пред'явити особу для впізнання, слідчий, дізнавач, прокурор попередньо під час допиту повинен з'ясувати, чи може особа, яка впізнає, впізнати цю особу, а також отримати відомості про її зовнішній вигляд і прикмети цієї особи, обставини, за яких вона бачила цю особу, про що складається протокол. Якщо особа заявляє, що вона не може назвати прикмети, за якими впізнає особу, проте може впізнати її за сукупністю ознак, у протоколі зазначається, за сукупністю яких саме ознак вона може впізнати особу. Забороняється попередньо показувати особі, яка впізнає, особу, яка повинна бути пред'явлена для впізнання, та надавати інші відомості про прикмети цієї особи.

Особа, яка підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає, разом з іншими особами тієї ж статі, яких має бути не менше трьох і які не мають різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі. Перед тим як пред'явити особу для впізнання, їй пропонується у відсутності особи, яка впізнає, зайняти будь-яке місце серед інших осіб, які пред'являються. Особі, яка впізнає, пропонується вказати на особу, яку вона має впізнати, і пояснити, за якими ознаками вона її впізнала.

За необхідності впізнання може провадитися за фотознімками, матеріалами відеозапису з додержанням вищезазначених вимог. Проведення для впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису виключає можливість у подальшому пред'явленні особи для впізнання. Фотознімок з особою, яка підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає, разом з іншими фотознімками, яких повинно бути не менше трьох. Фотознімки, що пред'являються, не повинні мати різких відмінностей між собою за формою та іншими особливостями, що суттєво впливають на сприйняття зображення. Особи на інших фотознімках повинні бути тієї ж статі і не повинні мати різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі з особою, яка підлягає

впізнанню.

Якщо захисник бере участь у пред'явленні для впізнання речей, то він повинен контролювати дотримання слідчим, дізнавачем, прокурором визначеного КПК порядку проведення цієї СРД. Насамперед, він має встановити, чи здійснювався допит особи, якій буде пред'являтися для впізнання та чи інша річ, чи з'ясовувалися під час допиту ознаки цієї речі, обставини, за яких вона цю річ бачила, чи може вона впізнати цю річ, про що повинно бути зазначено в протоколі. Якщо особа заявляє, що вона не може назвати ознаки, за якими впізнає річ, проте може впізнати її за сукупністю ознак, то про це має бути зазначено у протоколі допиту. Забороняється попередньо показувати особі, яка впізнає, річ, яка повинна бути пред'явлена для впізнання, та надавати інші відомості про її прикмети. Річ, що підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає, в числі інших однорідних речей одного виду, якості і без різних відмінностей у зовнішньому вигляді, у кількості не менше трьох. Особі, яка впізнає, пропонується вказати на річ, яку вона впізнає, і пояснити, за якими ознаками вона її впізнала.

Під час досудового розслідування можливе проведення допиту, впізнання у режимі відеоконференції, порядок проведення яких регулюється положеннями ст. 232 КПК. Рішення про здійснення дистанційного досудового розслідування приймається слідчим, дізнавачем, прокурором, а в разі здійснення у режимі відеоконференції допиту згідно із ст. 225 КПК – слідчим суддею з власної ініціативи або за клопотанням сторони кримінального провадження чи інших учасників кримінального провадження. У разі, якщо сторона кримінального провадження чи потерпілий заперечує проти здійснення дистанційного досудового розслідування, слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя може прийняти рішення про його здійснення лише вмотивованою постановою (ухвалою), обґрунтувавши в ній прийняте рішення. Рішення про здійснення дистанційного досудового розслідування, в якому дистанційно перебуватиме підозрюваний, не може бути прийняте, якщо він проти цього заперечує.

У багатьох кримінальних провадженнях слідчий, дізнавач, прокурор досить часто проводять таку СРД як обшук, порядок здійснення якого регламентується ст.ст. 233-236 КПК. Він характеризується низкою процесуальних гарантій щодо забезпечення захисту прав, свобод та законних інтересів осіб, яких стосується ця СРД. На дотримання цих процесуальних гарантій захисник зобов'язаний зосередити свою увагу як тоді, коли він бере безпосередню участь у проведенні обшуку, так і тоді, коли він участі не брав, але здійснює аналіз ходу і результатів цієї СРД.

Такими головними процесуальними гарантіями є:

1) обшук проводиться на підстав ухвали слідчого судді, яка постановляється за результатами розгляду клопотання слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором або самого прокурора;

2) ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи надає право проникнути до її житла чи іншого володіння особи лише один раз; вона може бути виконана тільки тим слідчим, дізнавачем чи прокурором, який зазначений в ухвалі;

3) перед початком виконання ухвали слідчого судді особі, яка володіє житлом чи іншим володінням, а за її відсутності – іншій присутній особі повинна бути пред'явлена ухвала і надана її копія;

4) у разі відсутності осіб у житлі чи іншому володінні копія ухвали повинна бути залишена на видному місці у житлі чи іншому володінні особи. При цьому слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язаний забезпечити схоронність майна, що знаходиться у житлі чи іншому володінні особи, та неможливість доступу до нього сторонніх осіб.

5) слідчий, дізнавач, прокурор не має права заборонити учасникам обшуку користуватися правовою допомогою адвоката або представника. Зазначені особи зобов'язані допустити такого адвоката або представника до обшуку на будь-якому етапі його проведення;

6) обшук особи здійснюється особами тієї самої статті у присутності адвоката, представника на вимогу такої особи. Неявка адвоката, представника для участі у проведенні обшуку особи протягом трьох годин не перешкоджає проведенню обшуку. Хід і результати особистого обшуку підлягають обов'язковій фіксації у відповідному протоколі;

7) особи, у присутності яких здійснюється обшук, при проведенні цієї СРД мають право робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу обшуку;

8) другий примірник протоколу обшуку разом із доданим до нього описом вилучених документів та тимчасово вилучених речей (за наявності) вручається особі, у якої проведено обшук, а в разі її відсутності – повнолітньому членові її сім'ї або його представникові. При проведенні обшуку на підприємстві, в установі або організації другий примірник протоколу вручається керівнику або представникові підприємства, установи або організації;

9) обшук житла чи іншого володіння особи на підставі ухвали слідчого судді в обов'язковому порядку фіксується за допомогою аудіо– та відеозапису;

10) запис, здійснений за допомогою звуко– та відеозаписувальних

технічних засобів під час проведення слідчим, дізнавачем, прокурором обшуку, є невід'ємним додатком до протоколу. Дії та обставини проведення обшуку, не зафіксовані у записі, не можуть бути внесені до протоколу обшуку та використані як докази у кримінальному провадженні.

Під час проведення огляду місцевості, приміщення, речей та документів захисник повинен враховувати визначені ст.ст. 237-239 КПК певні процесуальні правила здійснення цієї СРД, направлені на захист прав, свобод та законних інтересів особи, і добиватися їхнього дотримання. Так, огляд житла чи іншого володіння особи здійснюється згідно з правилами КПК, передбаченими для обшуку житла чи іншого володіння особи. Для участі в огляді може бути запрошений потерпілий, підозрюваний, захисник, законний представник та інші учасники кримінального провадження. Особи, у присутності яких здійснюється огляд, мають право робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу огляду.

При проведенні огляду дозволяється вилучення лише речей і документів, які мають значення для кримінального провадження, та речей, вилучених з обігу. Усі вилучені речі і документи підлягають негайному огляду і опечатуванню із завіренням підписами осіб, які брали участь у проведенні огляду. У разі якщо огляд речей і документів на місці здійснити неможливо або їх огляд пов'язаний з ускладненнями, вони тимчасово опечатуються і зберігаються у такому вигляді доти, доки не буде здійснено їх остаточний огляд і опечатування.

Огляд трупа слідчим, прокурором проводиться за обов'язкової участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта. Огляд трупа може здійснюватися одночасно з оглядом місця події, житла чи іншого володіння особи з дотриманням правил КПК про огляд житла чи іншого володіння особи. Після огляду труп підлягає обов'язковому направленню для проведення судово-медичної експертизи для встановлення причини смерті. Труп підлягає видачі лише з письмового дозволу прокурора і тільки після проведення судово-медичної експертизи та встановлення причини смерті.

Якщо потрібно здійснити ексгумацію трупа, то вона може бути здійснена лише за постановою прокурора. Виконання постанови покладається на службових осіб органів місцевого самоврядування. Труп виймається з місця поховання за присутності судово-медичного експерта та оглядається з дотриманням правил статті 238 КПК. Після проведення ексгумації і необхідних досліджень поховання здійснюється в тому

самому місці з приведенням могили в попередній стан. Під час ексгумації судово-медичним експертом можуть бути вилучені зразки тканини і органів або частини трупа, необхідні для проведення експертних досліджень. У разі необхідності труп може бути доставлений до відповідного експертного закладу для проведення експертизи. Під час ексгумації трупа з поховання можуть бути вилучені речі, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення.

Беручи участь у проведенні слідчого експерименту (або аналізуючи матеріали його проведення) захисник повинен враховувати, що ця СРД проводиться з метою перевірки і уточнення відомостей, які мають значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, шляхом відтворення дій, обстановки, обставин певної події, проведення необхідних дослідів чи випробувань. До участі в слідчому експерименті можуть бути залучені підозрюваний, захисник, представник. За необхідності слідчий експеримент може проводитися за участю спеціаліста. Під час проведення слідчого експерименту можуть проводитися вимірювання, фотографування, звуко– чи відеозапис, складатися плани і схеми, виготовлятися графічні зображення, відбитки та зліпки, які додаються до протоколу. В протоколі докладно викладаються умови і результати слідчого експерименту.

Проведення слідчого експерименту допускається за умови, що при цьому не створюється небезпека для життя і здоров'я осіб, які беруть у ньому участь, чи оточуючих, не принижуються їхні честь і гідність, не завдається шкода.

Слідчий експеримент, що проводиться в житлі чи іншому володінні особи, здійснюється лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором, або прокурора, яке розглядається в порядку, передбаченому для розгляду клопотань про проведення обшуку в житлі чи іншому володінні особи (ст. 240 КПК).

Захиснику слід враховувати, що ця СРД є складною дією (як щодо організаційних, так і процесуальних аспектів), тому слідчі, дізнавачі, прокурори під час її проведення досить часто припускають багато помилок, істотно порушують процесуальні вимоги щодо її проведення. Все це повинно бути використано на користь свого підзахисного.

В ході досудового розслідування може проводитися освідування особи, порядок проведення якого регламентується ст. 241 КПК. Відповідно до цієї статті слідчий, дізнавач, прокурор здійснює освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого для виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих

прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу.

Освідування здійснюється на підставі постанови слідчого, дізнавача, прокурора та, за необхідності, за участю судово-медичного експерта або лікаря. Освідування, яке супроводжується оголенням освідуваної особи, здійснюється особами тієї ж статі, за винятком його проведення лікарем і за згодою особи, яка освідується. Слідчий, дізнавач, прокурор не вправі бути присутнім при освідуванні особи іншої статі, коли це пов'язано з необхідністю оголювати особу, що підлягає освідуванню.

Перед початком освідування особи, яка підлягає освідуванню, пред'являється постанова слідчого, дізнавача, прокурора. Згодом особі пропонується добровільно пройти освідування, а в разі її відмови освідування проводиться примусово на підставі постанови прокурора. При освідуванні не допускаються дії, які принижують честь і гідність особи або небезпечні для її здоров'я. За необхідності здійснюється фіксування наявності чи відсутності на тілі особи, яка підлягає освідуванню, слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет шляхом фотографування, відеоопису чи інших технічних засобів. Зображення, демонстрація яких може розглядатись як образлива для освідуваної особи, зберігаються в опечатаному вигляді можуть надаватися лише суду під час судового розгляду. Про проведення освідування складається протокол. Особі, освідування якої проводилося примусово, надається його копія.

Жодне з кримінальних проваджень не обходиться без залучення експерта для вирішення питань, які потребують спеціальних знань, тобто проведення експертизи. Вона під час досудового розслідування проводиться експертом за зверненням сторони кримінального провадження, у тому числі й захисника, або за дорученням слідчого судді чи суду, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. При цьому не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права.

Слідчий, дізнавач або прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи щодо: 1) встановлення причин смерті; 2) встановлення тяжкості та характеру тілесних ушкоджень; 3) визначення психічного стану підозрюваного за наявності відомостей, які викликають сумнів щодо його осудності, обмеженої осудності; 4) встановлення віку особи, якщо це необхідно для вирішення питання про можливість притягнення її до кримінальної відповідальності, а іншим способом неможливо отримати ці відомості; 5) визначення

розміру матеріальних збитків, якщо потерпілий не може їх визначити та не надав документ, що підтверджує розмір такої шкоди, розміру шкоди немайнового характеру, шкоди довікллю, заподіяного кримінальним правопорушенням.

Примусове залучення особи для проведення медичної або психіатричної експертизи здійснюється за ухвалою слідчого судді, суду.

Згідно зі ст. 243 КПК експерт залучається за наявності підстав для проведення експертизи за дорученням сторони кримінального провадження.

Сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової. Експерт може бути залучений слідчим суддею за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбаченому ст. 244 КПК.

Сторона захисту має право звернутися до слідчого судді з клопотанням про проведення експертизи у разі якщо: 1) для вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, необхідне залучення експерта, проте сторона обвинувачення не залучила його або для вирішення залученим стороною обвинувачення експертом поставлені запитання, що не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи, або існують достатні підстави вважати, що залучений стороною обвинувачення експерт внаслідок відсутності у нього необхідних знань, упередженості чи з інших причин надасть або надав неповний чи неправильний висновок; 2) сторона захисту не може залучити експерта самостійно через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин.

У клопотанні зазначаються: 1) короткий виклад обставин кримінального правопорушення, у зв'язку з яким подається клопотання; 2) правова кваліфікація кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність; 3) виклад обставин, якими обґрунтовуються доводи клопотання; 4) експерт, якого необхідно залучити, або експертна установа, якій необхідно доручити проведення експертизи; 5) вид експертного дослідження, що необхідно провести, та перелік запитань, які необхідно поставити перед експертом. До клопотання також додаються: 1) копії матеріалів, якими обґрунтовуються доводи клопотання; 2) копії документів, які підтверджують неможливість самостійного залучення експерта стороною захисту.

Клопотання розглядається не пізніше п'яти днів із дня його надходження до суду слідчим суддею місцевого суду, в межах

територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Вищого антикорупційного суду, – слідчим суддею Вищого антикорупційного суду. Особа, яка подала клопотання, повідомляється про місце та час його розгляду, проте її неприбуття не перешкоджає розгляду клопотання, крім випадків, коли її участь визнана слідчим суддею обов'язковою.

Під час розгляду клопотання слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення клопотання.

Слідчий суддя за результатами розгляду клопотання має право своєю ухвалою доручити проведення експертизи експертній установі, експерту або експертам, якщо особа, що звернулася з клопотанням, доведе, що: 1) для вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, необхідне залучення експерта, проте сторона обвинувачення не залучила його або на вирішення залученого стороною обвинувачення експерта були поставлені запитання, що не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи, або існують достатні підстави вважати, що залучений стороною обвинувачення експерт внаслідок відсутності у нього необхідних знань, упередженості чи з інших причин надасть або надав неповний чи неправильний висновок; 2) вона не може залучити експерта самотійно через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин. Слідчий суддя самотійно визначає експерта, якого необхідно залучити або експертну установу, якій необхідно доручити проведення експертизи.

До ухвали слідчого судді про доручення проведення експертизи включаються запитання, поставлені перед експертом особою, яка звернулася з відповідним клопотанням. Слідчий суддя має право не включити до ухвали запитання, поставлені особою, що звернулася з відповідним клопотанням, якщо відповіді на них не стосуються кримінального провадження або не мають значення для судового розгляду, обґрунтувавши таке рішення в ухвалі.

При задоволенні клопотання про залучення експерта слідчий суддя у разі необхідності має право за клопотанням особи, що звернулася з клопотанням про залучення експерта, вирішити питання про отримання зразків для експертизи.

Висновок експерта, залученого слідчим суддею, надається особі, за клопотанням якої він був залучений (ст. 244 КПК).

У разі необхідності отримання зразків для проведення експертизи вони відбираються стороною кримінального провадження, яка звернулася за проведенням експертизи або за клопотанням якої експертиза призначена слідчим суддею. У випадку, якщо проведення експертизи доручено судом, відібрання зразків для її проведення здійснюється судом або за його дорученням залученим спеціалістом.

Порядок відібрання зразків з речей і документів встановлюється згідно з положеннями про тимчасовий доступ до речей і документів (ст.ст. 160-166 КПК).

Відбирання біологічних зразків у особи здійснюється за правилами, передбаченими для проведення освідування. У разі відмови особи добровільно надати біологічні зразки слідчий суддя, суд за клопотанням сторони кримінального провадження, має право дозволити слідчому, прокурору (або зобов'язати їх, якщо клопотання було подано стороною захисту) здійснити відбирання біологічних зразків примусово.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам» № 2137-IX від 15.03.2022 КПК України доповнено *новою статтею 245-1 під назвою «Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису»* (далі – Закон № 2137-IX). Приписи цієї статті регламентують підстави і процесуальний порядок проведення нової дії, яка ідентична назві зазначеної статті.

Основні положення цієї слідчої (розшукової) дії зводяться до наступного:

1. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису полягає в одержанні слідчим, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, копій фото– або кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режимі, за виключенням місць, що відносяться до приватних помешкань осіб.

2. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису здійснюється на підставі постанови слідчого, прокурора та, за необхідності, за участю спеціаліста.

3. Для здійснення зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису особі, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, пред'являється постанова слідчого, прокурора, яка повинна відповідати вимогам, передбаченим частиною 4 цієї статті.

4. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису здійснюється у присутності слідчого, прокурора шляхом самостійного копіювання особою, яка є власником або володільцем відповідних приладів та засобів, або копіювання такою особою за участю спеціаліста відповідних записів на носії, які надаються слідчим, прокурором. Надання таких копій на носіях, особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів та засобів, здійснюється за бажанням такої особи.

5. Про здійснення зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису складається протокол згідно з вимогами КПК.

При цьому слід пам'ятати, що 22 листопада 2018 року, тобто задовго до прийняття Закону від 15.03.2022 № 2137-IX, кримінальне процесуальне законодавство України отримало нову процесуальну дію під такою ж назвою, як визначено у новітній статті 245-1 КПК, а саме «Зняття показань технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису» (була запроваджена Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-ІУ (далі – Закон № 2617-ІУ).

Що ж собою являють зазначені нововведення в кримінальному процесуальному законодавстві України, назви яких практично є тотожними? Чим вони відрізняються одне від одного, і в чому мають схожість?

Аналіз положень Закону України № 2617 від 22.11.2018 свідчить про те, що визначені нею показання технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису є дією, яка:

- 1) є процесуальною, але не відноситься до слідчих (розшукових) дій;
- 2) проводиться дізнавачем під час досудового розслідування

кримінальних проступків;

3) виступає процесуальним джерелом доказів у кримінальному провадженні переважно про кримінальні проступки;

4) це процесуальне джерело може бути використане у кримінальному провадженні щодо злочину, але лише на підставі ухвали слідчого судді, що постановляється за клопотанням прокурора;

5) для з'ясування обставин вчинення кримінального проступку може бути проведена до внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

6) показання технічних приладів і технічних засобів може бути отримано за згодою осіб, у яких вони знаходяться;

7) процесуальне оформлення цієї дії КПК України не визначає.

Якщо проаналізувати новітні положення ст. 245-1 КПК України, якими регламентується зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису, то вони вказують на те, що:

1) ця дія є слідчою (розшуковою) дією, оскільки спрямована на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у кримінальному провадженні;

2) може проводитися слідчим, прокурором під час розслідування злочинів;

3) може проводитися дізнавачем, прокурором під час розслідування кримінальних проступків;

4) може проводитися тільки після внесення відомостей про вчинення злочину, кримінального проступку до Єдиного реєстру досудових розслідувань;

5) юридичною підставою її проведення є постанова слідчого, дізнавача, прокурора, яка повинна відповідати вимогам частини 4 ст. 245-1 КПК; дозволу слідчого судді отримувати на неї не потрібно;

6) її сутність полягає в одержанні слідчим, дізнавачем, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, копій фото– або кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режимі, за винятком місць, які є приватними помешканнями особи;

7) вона може бути проведена як у добровільному, так і примусовому порядку;

8) хід і результати її проведення фіксується за допомогою протоколу.

Слід зазначити, що ці дві дії не тільки відрізняються одна від одної

згаданими вище відмінностями – вони також мають і деякі схожості. Так, не можна не бачити, що зазначені дії: а) виступають засобами отримання (збирання) фактичних даних, що сприятиме розкриттю кримінальних правопорушень; б) з їх допомогою встановлюються обставини вчинення кримінального правопорушення та особи, яка його вчинила.

Від слідчих (розшукових) дій відрізняють негласні слідчі (розшукові) дії як різновид слідчих (розшукових) дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК (ч. 1 ст. 246 КПК).

До таких дій відносяться: 1) аудіо-, відеоконтроль особи; 2) арешт, огляд і виїмка кореспонденції; 3) зняття інформації з електронних комунікаційних мереж; 4) зняття інформації з електронних інформаційних систем; 5) обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; 6) установа місцезнаходження радіообладнання (радіоелектронного засобу); спостереження за особою, річчю або місцем; 7) моніторинг банківських рахунків; 8) аудіо-, відеоконтроль місця; 9) контроль за вчиненням злочину, який може проводитися в формі контрольованої поставки, контрольованої та оперативної закупки, спеціального слідчого експерименту, імітування обстановки злочину; 10) виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; 11) негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст.ст. 260-275 КПК).

Негласні СРД проводяться у випадках, якщо відомості про кримінальне правопорушення та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Переважна більшість негласних СРД проводиться виключно у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів (ч. 2 ст. 246 КПК). Рішення про проведення негласних СРД приймає слідчий, прокурор, а у випадках, передбачених КПК, – слідчий суддя за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженого з прокурором. Слідчий зобов'язаний повідомити прокурора про прийняття рішення щодо проведення певних негласних СРД та отримані результати. Прокурор має право заборонити проведення або припинити подальше проведення негласних СРД. Виключно прокурор має право прийняти рішення про проведення такої негласної СРД, як контроль за вчиненням злочину. У рішенні про проведення негласної СРД зазначається строк її проведення, який може бути продовжений.

Проводити негласні СРД має право слідчий, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення, або за його

дорученням – уповноважені оперативні підрозділи Національної поліції, органів безпеки, НАБУ, органів ДБР, органів БЕБ України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України. За рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних СРД можуть залучатися також інші особи.

Слідчим суддею, який здійснює розгляд клопотань щодо негласних СРД, виступає слідчий суддя апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – слідчий суддя Вищого антикорупційного суду. Слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення негласної СРД протягом 6 годин з моменту його отримання. Розгляд клопотання здійснюється за участю особи, яка подала клопотання. За результатами розгляду клопотання слідчий суддя постановляє ухвалу про дозвіл на проведення негласної СРД або відмову в наданні такого дозволу.

Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення негласної СРД не може перевищити два місяці. За наявності відповідних підстав цей строк може бути продовжений. Загальний строк, протягом якого в одному кримінальному провадженні може тривати проведення негласної СРД, дозвіл на проведення якої дає слідчий суддя, не може перевищувати максимальні строки досудового розслідування, передбачені ст. 219 КПК. У разі якщо така негласна СРД проводиться з метою встановлення місцезнаходження особи, яка переховується від органів досудового розслідування, слідчого судді чи суду, та оголошена в розшук, вона може тривати до встановлення місцезнаходження розшукуваної особи.

Фіксація ходу і результатів негласних СРД повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження, передбаченим КПК. За результатами проведення негласної СРД складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Відомості про осіб, які проводили негласні СРД або були залучені до їх проведення, у разі здійснення щодо них заходів безпеки можуть зазначатися із забезпеченням конфіденційності даних про таких осіб у порядку, визначеному законодавством. Проведення негласних СРД може фіксуватися за допомогою технічних та інших засобів.

Протоколи про проведення негласних СРД з додатками не пізніше ніж 24 години з моменту припинення зазначених негласних СРД передаються прокурору. Останній вживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення негласних СРД речей і документів, які

планує використовувати у кримінальному провадженні.

Особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення негласних СРД, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження. Конкретний час повідомлення визначається із урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення негласних СРД. Відповідне повідомлення про факт і результати негласної СРД повинне бути здійснене протягом 12 місяців з дня припинення таких дій, але не пізніше звернення до суду з обвинувальним актом.

Відомості про факт та методи проведення негласних СРД, осіб, які їх проводять, а також інформація, отримана в результаті їх проведення, не підлягають розголошенню особами, яким це стало відомо в результаті ознайомлення з матеріалами в порядку, передбаченому ст. 290 КПК.

Протоколи щодо проведення негласних СРД, аудіо– або відеозаписи, фотознімки, інші результати, здобуті за допомогою застосування технічних засобів, вилучені під час їх проведення речі і документи або їх копії можуть використовуватися в доказуванні на тих самих підставах, що і результати проведення інших СРД під час досудового розслідування.

Особи, які проводили негласні СРД або були залучені до їх проведення, можуть бути допитані як свідки. Допит цих осіб може відбуватися із збереженням у таємниці відомостей про цих осіб та із застосуванням щодо них відповідних заходів безпеки, передбачених законом. У разі використання для доказування результатів негласних СРД можуть бути допитані особи, з приводу дій або контактів яких проводилися такі дії. Такі особи повідомляються про проведення негласних СРД тільки щодо них у строк, передбачений ст. 253 КПК, і в тому обсязі, який зачіпає їх права, свободи чи інтереси.

3. Контрольні питання

1. У чому полягають завдання та значення стадії досудового розслідування?
2. Із якого моменту розпочинається досудове розслідування?
3. Що є приводом до початку досудового розслідування?
4. Які права має особа, що звернулася із заявою про вчинення кримінального правопорушення?
5. Які слідчі (розшукові) дії можуть бути проведені до внесення відомостей про злочин до Єдиного реєстру досудових розслідувань?

6. У яких формах здійснюється досудове розслідування та в чому їх відмінність?
7. Протягом якого строку мають бути розглянуті клопотання учасників провадження під час досудового розслідування?
8. Які ви знаєте види слідчих (розшукових) дій?
9. Хто має право проводити слідчі (розшукові) дії?
10. Що є підставою для проведення слідчої (розшукової) дії?
11. Які особи можуть брати участь у проведенні слідчих (розшукових) дій?
12. Чи допускається проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час?
13. Які слідчі (розшукові) дії проводяться з участю понятих?
14. У чому полягають особливості проведення слідчих (розшукових) дій за клопотанням сторони захисту чи потерпілого?
15. У чому полягають особливості проведення слідчих (розшукових) дій з участю малолітньої чи неповнолітньої особи?
16. Які слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії можна проводити до внесення відомостей про кримінальні проступки до Єдиного реєстру досудових розслідувань?
17. У яких місцях може здійснюватися допит особи?
18. Які процесуальні права має особа, що допитується?
19. Яка тривалість допиту дорослої особи?
20. Яка тривалість допиту неповнолітньої особи?
21. Про яку кримінальну відповідальність попереджається свідок перед допитом?
22. Про яку кримінальну відповідальність попереджається потерпілий перед допитом?
23. Чи попереджається про якусь кримінальну відповідальність підозрюваний перед допитом?
24. Як повинен діяти слідчий, дізнавач в разі відмови підозрюваного відповідати на запитання, давати показання?
25. Які технічні засоби можуть застосовуватися під час допиту і хто має на це право?
26. У яких випадках допитувана особа має право під час допиту використовувати власні документи і нотатки?
27. У яких випадках допитувана особа має право викласти свої показання власноручно?
28. На які запитання має право не відповідати допитувана особа?
29. З якою метою проводиться одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб?

30. У якому порядку здійснюється одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб?

31. У яких кримінальних провадженнях забороняється проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб за участю малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом з підозрюваним?

32. Які особливості протоколювання допиту за допомогою технічних засобів?

33. Які підстави для допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні?

34. Хто може ініціювати допит свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні?

35. У яких випадках слідчий, дізнавач, прокурор може провести опитування особи у режимі відео– або телефонної конференції і чи може він бути процесуальним джерелом доказів?

36. Який документ складається за результатами опитування, проведеного у режимі відео– або телефонної конференції?

37. Що є передумовою проведення пред'явлення особи, речей для впізнання?

38. Які особливості проведення впізнання особи поза її візуальним спостереженням?

39. У якій кількості осіб пред'являється для впізнання особа, яка підлягає впізнанню?

40. Яким вимогам повинні відповідати особи, які пред'являються для впізнання?

41. Які права має особа, що підлягає впізнанню?

42. У яких випадках впізнання може провадитися за фотознімками, матеріалами відозапису?

43. У якій кількості фотознімків пред'являється особі, яка впізнає, фотознімок з особою, яка підлягає впізнанню?

44. Яким вимогам повинні відповідати фотознімки, що пред'являються?

45. Яким вимогам повинні відповідати зображені на фотознімках особи?

46. Яку можливість у подальшому виключає проведення пред'явлення для впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису?

47. Який процесуальний порядок пред'явлення речей для впізнання?

48. Які особливості і процесуальний порядок пред'явлення трупа для впізнання?

49. Що слід розуміти під житлом чи іншим володінням особи?
50. У яких випадках слідчий, дізнавач, прокурор має право до постановлення ухвали слідчого судді увійти до житла чи іншого володіння особи?
51. Що є метою проведення обшуку?
52. Які реквізити має містити клопотання слідчого (дізнавача) до слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку?
53. Які матеріали повинні бути долучені до клопотання про дозвіл на проведення обшуку?
54. Що є процесуальною підставою проведення обшуку?
55. Який строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи?
56. Яку кількість разів для проникнення до житла чи іншого володіння особи надає ухвала слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи?
57. Хто має право проводити обшук?
58. Із участю яких осіб може проводитися обшук?
59. Як повинно вирішуватися питання про участь адвоката (захисника) у проведенні обшуку в житлі чи іншому володінні особи?
60. Які особливості проведення обшуку в разі відсутності осіб у житлі чи іншому володінні особи?
61. Яким чином забезпечуються фіксування ходу і результатів обшуку житла чи іншого володіння особи?
62. Які речі і документи дозволяється вилучати при проведенні обшуку?
63. Які дії повинен вчинити слідчий, дізнавач, прокурор з речами і документами, які вилучаються в ході огляду?
64. Які особливості обшуку особи?
65. Як вирішуються питання участі адвоката (захисника) при проведенні обшуку особи?
66. Що є метою проведення огляду?
67. Які ви знаєте види огляду?
68. У чому полягає відмінність між обшуком та оглядом?
69. Які особливості огляду житла чи іншого володіння особи?
70. Яким чином забезпечуються фіксування ходу і результатів огляду?
71. Які особливості проведення огляду трупа?
72. Які особливості огляду трупа, пов'язаного з екстумацією?
73. Які речі і документи дозволяється вилучати при проведенні огляду?

74. Які дії повинен вчинити слідчий, дізнавач, прокурор з речами і документами, які вилучаються в ході огляду?
75. Що є метою проведення слідчого експерименту?
76. Які умови проведення слідчого експерименту?
77. У чому полягає особливість проведення слідчого експерименту в житлі чи іншому володінні особи?
78. Хто може бути залучений до участі в слідчому експерименті?
79. Що є метою проведення освідування?
80. Хто підлягає освідуванню?
81. Що є процесуальною підставою для проведення освідування?
82. У яких випадках освідування здійснюється виключно на підставі постанови прокурора?
83. Які умови проведення освідування?
84. У яких випадках для проведення освідування залучається судово-медичний експерт, лікар або спеціаліст?
85. У якому процесуальному документі фіксується хід і результати освідування?
86. Як слідчий, дізнавач, прокурор повинні діяти із зображеннями, демонстрація яких може розглядатися як образлива для освідуваної особи?
87. Що є метою проведення експертизи?
88. У яких випадках проведення експертизи є обов'язковим?
89. Який порядок залучення експерта для проведення експертизи слідчим, дізнавачем, прокурором?
90. У яких випадках сторона захисту має право залучати експертів для проведення експертизи?
91. Який порядок залучення експерта для проведення експертизи стороною захисту?
92. У яких випадках експерт може бути залучений для проведення експертизи слідчим суддею?
93. Який порядок залучення експерта для проведення експертизи слідчим суддею?
94. Який порядок відібрання зразків для експертизи слідчим, дізнавачем, прокурором?
95. Який порядок відібрання зразків з речей і документів слідчим, дізнавачем, прокурором?
96. Який порядок відбирання біологічних зразків у особи слідчим, дізнавачем, прокурором?
97. Який порядок відбирання біологічних зразків у особи, яка відмовилася добровільно надати ці зразки?

98. На підставі якого процесуального документа здійснюється зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису?

99. Який порядок зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису?

100. У яких випадках дозволяється проводити слідчі (розшукові) дії після закінчення строків досудового розслідування?

101. Які наслідки проведення слідчих (розшукових) дій після закінчення строків досудового розслідування?

102. Як особливості залучення понятих до проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи у разі введення воєнного стану?

103. Як у такому разі фіксуються хід і результати проведення обшуку або огляду житла чи іншого володіння особи, обшуку особи?

104. Як дізнавач, слідчий, прокурор забезпечують участь захисника у проведенні окремої процесуальної дії, у тому числі у разі неможливості явки захисника, у разі введення воєнного стану?

4. Задачі

1. Під час допиту підозрюваного Зубова слідчий отримав достатні дані про те, що викрадені ним речі зберігаються у місці його проживання. Отримавши дозвіл слідчого судді на проведення обшуку в квартирі Зубова, слідчий прибув у це місце для проведення зазначеної слідчої (розшукової) дії. На початку обшуку Зубов звернувся до слідчого з клопотанням про те, щоб у проведенні цієї дії взяв участь його захисник.

Як повинен діяти слідчий у такій ситуації?

Чи має право захисник брати участь у проведенні обшуку?

2. Шишкін був затриманий працівниками охорони під час спроби винести з супермаркету «Варус» продукти харчування на суму 1050 грн. Начальник охорони супермаркету за участю касира та охоронця провів огляд сумки і пакету, за допомогою яких Шишкін намагався винести продукти, та обшукав його. Все це було зафіксовано камерою відеоспостереження, а також у складеному начальником охорони протоколі огляду Шишкіна.

Чи є правомірними дії начальника охорони?

Яке процесуальне значення має складений ним документ, а також відомості, зафіксовані відеозаписом?

Яким чином можуть бути використані отримані в ході затримання Шишкіна відомості стороною захисту?

3. За результатами обшуку, проведеного в квартирі підозрюваного Гетьманцева, слідчий записав у протоколі, що ним були вилучені сережки срібні – 4 пари, сережки золоті – 3 пари.

Чи правильно описані в протоколі обшуку вилучені цінності?

Якщо ні, то як вони повинні бути описані?

4. Отримавши від слідчого письмове доручення на розшук та затримання Худоярова, який переховувався від слідства, оперуповноважений кримінального розшуку Ярцев о 23 год. 30 хв. прийшов до місця проживання батьків Худоярова, щоб перевірити, чи не переховують вони сина. Оскільки двері квартири йому не відчинили, Ярцев за допомогою понятих зламав їх, провів огляд усіх приміщень, але Худоярова в них не виявив.

Чи правомірні ці дії Ярцева?

Які наслідки можуть настати для Ярцева за ці дії?

5. У кримінальному провадженні про згвалтування слідчий, проводячи допит потерпілої Новченко, попередив її про кримінальну відповідальність за відмову від давання показань та давання завідомо неправдивих показань. Новченко пояснила слідчому, що деякі обставини вчиненого злочину мають дуже інтимний характер, а тому вона про них розповідати категорично відмовляється.

Чи правомірні дії слідчого і потерпілої?

Чи може слідчий вжити до потерпілої Новченко певних заходів за її відмову давати показання в повному обсязі?

6. Слідчий проводив одночасний допит двох раніше допитаних свідків – Кукушкіна і Булкіна з метою з'ясування причин розбіжностей в їх показаннях. На початку допиту слідчий встановив, чи знають вказані особи одна одну і в яких стосунках перебувають між собою. Опісля/пізніше/згодом слідчий поставив питання Кукушкіну, чи підтверджує він раніше дані ним показання і зачитав їх із протоколу допиту. Кукушкін підтвердив їх, це було занесено в протокол допиту та підписано ним. На аналогічне запитання Булкін відповів, що він частково підтверджує свої показання; ця його відповідь була занесена в протокол

допиту і підписана ним.

Чи правомірно діяв слідчий в цій ситуації?

Який процесуальний порядок проведення одночасного допиту двох чи більше раніше допитаних осіб?

7. Перед допитом підозрюваного Куленкова слідчий попередив його про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань (ст. 384 КК України «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу») і за відмову від давання показань (ст. 385 КК України «Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків»).

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

8. Слідчий Сучков звернувся з клопотанням до голови апеляційного суду про отримання дозволу на проведення контрольованої поставки наркотичних засобів. Слідчий суддя апеляційного суду розглянув це клопотання і задовольнив його.

Чи відповідають дії слідчого і слідчого судді вимогам КПК України?

9. Проводячи обшук у квартирі Сидоренка, слідчий застосував безперервний відеозапис цієї слідчої (розшукової) дії. Оскільки під час обшуку також був присутній адвокат Крукін, який надавав правничу допомогу Сидоренку, слідчий не став запрошувати понятих для участі.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Чи дозволяє КПК України проводити обшук без участі понятих?

10. Обшук у квартирі Сидоренка слідчий проводив із участю двох понятих, а також адвоката Крукіна, який надавав правничу допомогу Сидоренку. У зв'язку з цим слідчий вирішив не здійснювати безперервний відеозапис цієї слідчої (розшукової) дії.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Якщо ні, то які вимоги КПК України порушив слідчий?

11. Обшук у квартирі Сидоренка слідчий проводив із участю двох понятих, а також адвоката Крукіна, який надавав правничу допомогу Сидоренку. Хід і результати цієї слідчої (розшукової) дії слідчий зафіксував за допомогою аудіозапису.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Якщо ні, то які вимоги КПК України порушив слідчий?

12. Обшук у квартирі Сидоренка слідчий проводив із участю двох понятих, а також адвоката Крукіна, який надавав правничу допомогу Сидоренку. На початку обшуку адвокат Крукін виявив, що ухвала слідчого судді про дозвіл на проведення цієї дії була постановлена 33 дні тому.

Чи мав право слідчий проводити обшук за таких обставин?

Якщо обшук був проведений, то чи можуть бути використані отримані при цьому фактичні дані як докази винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення?

13. На початку обшуку в квартирі підозрюваного Сидоренка останній заявив слідчому клопотання про участь у цій дії адвоката-захисника Крукіна, який має прибути через годину. У зв'язку з цим Сидоренко попросив слідчого відтермінувати обшук до прибуття захисника.

Як повинен діяти слідчий у такій ситуації?

14. Проведення обшуку в квартирі підозрюваного Сидоренка фіксувалося відеореєстратором, що через 15 хв. після початку її застосування перестала функціонувати із-за джерела електроживлення.

Як повинен діяти слідчий в такій ситуації?

Чи матимуть доказове значення обставини, які в подальшому будуть встановлені під час обшуку, але які не зафіксовані відеореєстратором?

15. Перед обшуком підозрюваного Кравцова слідчий роз'яснив йому право на участь у цій дії захисника. Від/Одразу згодом Кравцов зателефонував адвокату Бельському, який повідомив, що зможе взяти участь у цій дії, але десь через 3-4 години.

Як повинен діяти слідчий в такій ситуації?

Чи будуть мати доказове значення отримані під час обшуку фактичні дані, якщо слідчий проведе його без захисника?

16. Обшук підозрюваного Кравцова слідчий здійснив із участю захисника Бельського, але за відсутності понятих і застосування відеофіксації.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані під час обшуку фактичні дані за таких обставин?

17. Перед пред'явленням для впізнання підозрюваного Кулебова потерпілій Ріпка слідчий дав вказівку підозрюваному зайняти місце в центрі серед інших пред'явлених осіб (статистів), що підозрюваний і зробив.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

18. Пред'явлення для впізнання підозрюваного Кулебова потерпілій Ріпка слідчий здійснив у присутності двох понятих, але відеофіксацію при цьому він не застосовував.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

19. Пред'явлення для впізнання підозрюваного Кулебова потерпілій Ріпка слідчий зафіксував за допомогою безперервного відеозапису. Присутність понятих при цьому не була забезпечена.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

20. Пред'явлення для впізнання підозрюваного Кулебова потерпілій Ріпка слідчий здійснив без присутності понятих і використання відеозапису.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

21. В ході пред'явлення для впізнання підозрюваного Кулебова за фотознімками потерпілій Ріпка, на запитання, чи впізнає вона когось із осіб, зображених на фотознімках, і якщо впізнає, то за якими саме ознаками, Ріпка заявила, що впізнає зображеного на фотознімку № 4 чоловіка «за рисами обличчя». Її відповідь у такому вигляді слідчий зафіксував у протоколі.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

22. Слідчий Катаранов, який раніше протягом п'яти років працював судово-медичним експертом, оглядаючи місце події, здійснив також огляд чоловіка, мертве тіло якого було виявлено на цьому місці.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

23. Щоб провести ексгумацію трупа слідчий Катаранов ухвалив мотивовану постанову, на підставі якої і була проведена ця слідча (розшукова) дія.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

24. Оскільки всі судово-медичні експерти були зайняті, для проведення ексгумації трупа слідчий Катаранов залучив лікаря-травматолога.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

25. Ексгумацію трупа слідчий Катаранов здійснив із участю судово-медичного експерта, але за відсутності понятих.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

Яке доказове значення будуть мати отримані за таких обставин фактичні дані?

26. Маючи намір провести додатковий огляд місця події в квартирі потерпілого Кравцова, звідки було вчинено крадіжку майна на загальну суму 55000 грн., слідчий вирішив узгодити з Кравцовим дату і час проведення огляду. Останній заперечував таку необхідність і заявив, що не допустить слідчого та інших учасників у свою квартиру.

Чи мав право так діяти потерпілий Кравцов?

Як повинен діяти в такій ситуації слідчий?

27. Маючи намір провести слідчий експеримент у квартирі потерпілого Кравцова, звідки було вчинено крадіжку майна на загальну суму 55000 грн., слідчий вирішив узгодити з Кравцовим дату і час проведення цієї дії. Останній заперечував таку необхідність і заявив, що не допустить слідчого та інших учасників у свою квартиру.

*Чи мав право так діяти потерпілий Кравцов?
Як повинен діяти в такій ситуації слідчий?*

28. Для отримання дозволу на призначення трасологічної експерти, слідчий звернувся з клопотанням, узгодженим із прокурором, до слідчого судді. Останній постановив необхідну ухвалу.

Чи правильно діяли слідчий, прокурор і слідчий суддя в цій ситуації?

29. Ознайомившись з матеріалами трасологічної експертизи, яка була проведена експертом на підставі постанови слідчого, захисник підозрюваного засумнівався в достовірності зроблених експертом висновків, бо, на його думку, експерт не мав належної фахової підготовки. У зв'язку з цим він звернувся до слідчого з клопотанням щодо призначення повторної експертизи.

Чи мав право так діяти захисник у цій ситуації?

Як повинен зреагувати на це клопотання слідчий?

30. Ознайомившись з матеріалами трасологічної експертизи, яка була проведена експертом на підставі постанови слідчого, захисник підозрюваного засумнівався у достовірності зроблених експертом висновків, бо, на його думку, експерт не мав належної фахової підготовки. У зв'язку з цим він вирішив самостійно залучити для проведення зазначеної експертизи іншого експерта і звернувся до нього з обґрунтованим клопотанням.

Чи мав право так діяти захисник у цій ситуації?

31. Огляд квартири Клюкова, де ним було вчинено вбивство своєї співмешканки, слідчий провів у присутності двох понятих. Не дивлячись на клопотання захисника Клюкова застосувати під час цієї дії відеофіксацію, слідчий відмовився це робити, бо вважав, що присутність двох понятих забезпечить достовірність ходу і результатів огляду.

Чи мав право так діяти захисник у цій ситуації?

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

32. Кулакову повідомлено про підозру у вчиненні низки крадіжок майна громадян із квартир, які розташовані на верхніх поверхах багатоквартирних будинків. Під час розслідування було з'ясовано, що Кулаков є достатньо підготовленим альпіністом, крадіжки з квартир здійснював за допомогою альпіністського спорядження, яке закріплював на даху будинків. Щоб перевірити можливості вчинення Кулаковим

крадіжок таким способом, слідчий вирішив провести з ним слідчий експеримент і надав йому для цього альпіністське спорядження.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

33. Перед початком освідування підозрюваному Куркіна була пред'явлена постанова прокурора. Згодом слідчий запропонував Куркіну добровільно пройти освідування, на що той категорично відмовився.

Як повинен діяти слідчий в цій ситуації?

34. Слідчий вирішив отримати від підозрюваного Куркіна біологічні зразки, щоб використати їх під час проведення експертизи. З цією метою він ухвалив постанову про отримання зразків для експертизи.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

35. Слідчий вирішив отримати від підозрюваного Куркіна біологічні зразки, щоб використати їх під час проведення експертизи. Перед початком цієї дії Куркіну була пред'явлена постанова прокурора. Згодом слідчий запропонував Куркіну добровільно надати зразки, на що той категорично відмовився.

Як повинен діяти слідчий в цій ситуації?

5. Тестові завдання

1. Яку дію повинен виконати адвокат-захисник, щоб отримати дозвіл на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення:

- а) звернутися із адвокатським запитом до суду;
- б) звернутися із заявою до слідчого судді;
- в) звернутися із клопотанням до слідчого або прокурора;
- г) звернутися із заявою до керівника органу досудового розслідування.

2. Чи зобов'язаний слідчий, прокурор за клопотанням сторони захисту надати їй матеріали досудового розслідування для ознайомлення до його завершення:

- а) зобов'язаний надати всі матеріали;
- б) такого обов'язку КПК України не встановлює;
- в) для ознайомлення надаються всі матеріали, за виключенням матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити

досудовому розслідуванню;

г) слідчий, прокурор надають матеріали для ознайомлення у тому разі, коли вони отримують вказівку від слідчого судді.

3. Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення особа, яка його здійснює, має право:

- а) тільки вивчати їх;
- б) тільки робити необхідні виписки;
- в) тільки робити необхідні копії;
- г) робити необхідні виписки та копії.

4. Процесуальними джерелами доказів у кримінальному провадженні щодо злочину є:

- а) пояснення громадян;
- б) показання, речові докази, документи, висновки експертів;
- в) тільки показання;
- г) тільки речові докази.

5. Чи має право сторона захисту здійснювати збирання доказів під час досудового розслідування:

- а) має;
- б) не має;
- в) має тільки з дозволу слідчого чи прокурора;
- г) має тільки з дозволу слідчого судді.

6. Чи має право сторона захисту під час досудового розслідування самостійно залучити експерта для проведення експертизи і надати його висновок як доказ невинуватості підозрюваного:

- а) таке право у сторони захисту відсутнє;
- б) має таке право тільки з дозволу слідчого чи прокурора;
- в) має таке право;
- г) має таке право тільки з дозволу слідчого судді.

7. Чи наділений правом адвокат-захисник під час досудового розслідування отримувати від учасників кримінального провадження пояснення:

- а) таке право в адвоката-захисника відсутнє;
- б) має таке право тільки з дозволу слідчого чи прокурора;
- в) має таке право тільки з дозволу слідчого судді;
- г) має таке право.

8. Чи має право адвокат-захисник під час досудового розслідування проводити гласні слідчі (розшукові) дії:

- а) він такого права немає;

- б) має право;
- в) має право з дозволу слідчого або прокурора;
- г) має право з дозволу слідчого судді.

9. Чи наділений правом адвокат-захисник під час досудового розслідування проводити негласні слідчі (розшукові) дії:

- а) він такого права немає;
- б) має право;
- в) має право з дозволу слідчого або прокурора;
- г) має право з дозволу слідчого судді.

10. Яким чином адвокат може ініціювати проведення слідчих (розшукових) на стадії досудового розслідування:

- а) шляхом подання слідчому чи прокурору адвокатського запиту;
- б) шляхом подання клопотання слідчому чи прокурору.
- в) шляхом подання заяви слідчому чи прокурору;
- г) шляхом подання заяви слідчому судді.

11. Згідно із КПК України, слідчі (розшукові) дії – це:

- а) дії, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком випадків, передбачених КПК України;
- б) дії, спрямовані на отримання (збирання) доказів або перевірку вже отриманих доказів у конкретному кримінальному провадженні;
- в) дії, які призначені для розшуку слідів і фактичних даних про сліди вчиненого кримінального правопорушення в порядку, передбаченому КПК України;
- г) дії, які мають розшукове призначення з метою отримання доказів.

12. Захисник має право ініціювати проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій та інших процесуальних дій шляхом подання слідчому, прокурору:

- а) клопотання;
- б) запиту;
- в) заяви;
- г) скарги.

13. Що є обов'язком підозрюваного під час проведення слідчих (розшукових) дій?

- а) брати участь у проведенні слідчих (розшукових) дій;
- б) застосування з додержанням вимог КПК України технічних засобів фіксації;

в) прибуття за викликом до слідчого, прокурора для проведення слідчих (розшукових) дій;

г) заявляти клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій.

14. Під час кримінального провадження захисник підозрюваного має право:

а) брати участь у проведенні допиту та інших процесуальних діях, що проводяться за участю підозрюваного;

б) до першого допиту підозрюваного мати з ним конфіденційне побачення без дозволу слідчого, прокурора, суду;

в) після першого допиту підозрюваного мати побачення з ним без обмеження кількості та тривалості;

г) захисник має всі вище перелічені права.

15. Які права має підозрюваний та його захисник під час проведення слідчої (розшукової) дії?

а) ставити запитання;

б) подавати свої зауваження щодо порядку проведення слідчої (розшукової) дії;

в) подавати свої заперечення щодо порядку проведення слідчої (розшукової) дії;

г) підозрюваний та захисник під час слідчої (розшукової) дії має всі вище перелічені права.

16. Які строки розгляду заявлених стороною захисту клопотань під час досудового розслідування?

а) будь-які клопотання сторони захисту слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше 10 днів з моменту подання;

б) будь-які клопотання сторони захисту слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше 5 днів з моменту подання;

в) клопотання сторони захисту про виконання будь-яких процесуальних дій слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше трьох днів з моменту подання і задовольнити їх за наявності відповідних підстав;

г) будь-які клопотання сторони захисту слідчий, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше 15 днів з моменту подання.

17. Якщо сторону захисту не задовольняє рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, то з яким документом вона повинна звернути до відповідної посадової особи, щоб добитися їх проведення:

а) заявою;

б) клопотанням;

- в) скаргою;
- г) поданням.

18. Чи мають право слідчий, прокурор не ознайомлювати сторону захисту з матеріалами досудового розслідування до його завершення у разі заявлення нею клопотання про це?

- а) слідчий, прокурор зобов'язані ознайомлювати з усіма матеріалами досудового розслідування;
- б) таке право слідчий, прокурор визначають за власним розсудом;
- в) таке право слідчий, прокурор мають стосовно матеріалів про застосування заходів безпеки щодо осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, а також тих матеріалів, ознайомлення з якими на цій стадії кримінального провадження може зашкодити досудовому розслідуванню;
- г) слідчий, прокурор взагалі не зобов'язані ознайомлювати сторону захисту з матеріалами досудового розслідування до його завершення.

19. Чи наділений слідчий суддя правом розглядати скарги сторони захисту на рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання щодо проведення слідчих (розшукових) дій:

- а) він такого права немає;
- б) таким правом він наділений;
- в) таке право він буде мати у разі дозволу голови суду;
- г) таке право він буде мати у разі дозволу заступника голови суду.

20. В який строк органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові та службові особи, керівники підприємств, установ організацій, громадських об'єднань, яким направлено адвокатський запит, зобов'язані його виконати:

- а) не пізніше трьох днів з дня його отримання;
- б) не пізніше десяти днів з дня його отримання;
- в) не пізніше п'ятнадцяти днів з дня його отримання;
- г) не пізніше п'яти днів з дня його отримання.

21. Підставами для проведення слідчої (розшукової) дії є:

- а) рішення слідчого;
- б) рішення прокурора;
- в) рішення слідчого судді;
- г) наявність достатніх відомостей, що вказують на можливість досягнення її мети.

22. *Особи, в присутності яких здійснюється обшук, мають право:*
- а) робити заяви, що підлягають занесенню до протоколу обшуку;
 - б) аперечувати проти дій слідчого;
 - в) перешкоджати слідчому виконувати, на їх думку, неправомірні дії;
 - г) оскаржувати дії слідчого у слідчого судді.
23. *У разі відсутності особи, в якій проводився обшук, кому повинен бути вручений другий примірник протоколу обшуку:*
- а) одному із сусідів;
 - б) одному із близьких родичів;
 - в) представникові ЖЕКу;
 - г) повнолітньому членові її сім'ї або його представникові.
24. *Огляд трупа слідчим проводиться за обов'язкової участі:*
- а) прокурора;
 - б) слідчого судді;
 - в) керівника органу досудового розслідування;
 - г) судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта.
25. *Ексгумація трупа здійснюється за обов'язкової участі:*
- а) судово-медичного експерта;
 - б) слідчого судді;
 - в) керівника органу досудового розслідування;
 - г) прокурора.
26. *Хто під час досудового розслідування наділений правом звернення до слідчого судді з клопотанням про проведення обшуку:*
- а) слідчий;
 - б) керівник органу досудового розслідування;
 - в) слідчий за погодженням з керівником органу досудового розслідування;
 - г) слідчий за погодженням з прокурором або прокурор.
27. *На підставі якого процесуального документа проводиться обшук:*
- а) постанови прокурора;
 - б) постанови слідчого;
 - в) ухвали слідчого судді;
 - г) постанови керівника органу досудового розслідування.

28. Відповідно до ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи, скільки разів надається право проникнути у ці місця з метою обшуку:

- а) один раз;
- б) два рази;
- в) три рази;
- г) необмежена кількість разів.

29. Строк дії ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи не може перевищувати:

- а) одного місяця з дня постановлення ухвали;
- б) трьох місяців з дня постановлення ухвали;
- в) п'ять місяців з дня постановлення ухвали;
- г) строк дії ухвали про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи необмежений.

30. Які права має підозрюваний та його захисник під час проведення слідчої (розшукової) дії?

- а) ставити запитання;
- б) подавати свої зауваження щодо порядку проведення слідчої (розшукової) дії;
- в) подавати свої заперечення щодо порядку проведення слідчої (розшукової) дії;
- г) підозрюваний та захисник під час слідчої (розшукової) дії має всі вище перелічені права.

31. Перед початком допиту свідок попереджається про кримінальну відповідальність за:

- а) давання завідомо неправдивих показань;
- б) відмову від давання показань і давання завідомо неправдивих показань;
- в) завідомо неправдиве повідомлення про вчинення злочину;
- г) відмову від давання показань щодо рідних та близьких.

32. Скільки осіб може бути допитано прокурором, слідчим або дізнавачем одночасно для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях:

- а) троє;
- б) двоє;
- в) кількість учасників допиту визначає слідчий, прокурор;
- г) кількість учасників допиту визначає слідчий, прокурор, але їх може бути не більше чотирьох.

33. Яка тривалість допиту дорослої особи без перерви передбачена КПК України:

- а) допит не може продовжуватися без перерви понад дві години, а в цілому понад вісім годин на день;
- б) допит не може продовжуватися без перерви понад годину, а в цілому понад шість годин на день;
- в) допит не може продовжуватися без перерви понад годину, а в цілому понад шість годин на день потерпілого та вісім годин на день підозрюваного, обвинуваченого;
- г) допит не може продовжуватися без перерви понад три години, а в цілому понад шість годин на день;

34. Одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей в їхніх показаннях не може бути проведений за участю малолітнього або неповнолітнього свідка чи потерпілого разом з підозрюваним:

- а) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканності особи, а також щодо злочинів, вчинених із застосуванням насильства або погрозою його застосування;
- б) у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти громадського порядку та моральності;
- в) у разі необхідності запобігти розголошенню відомостей про особисте та сімейне життя чи обставин, які принижують гідність особи;
- г) у разі необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

35. Перед початком допиту потерпілий попереджається про кримінальну відповідальність за:

- а) давання завідомо неправдивих показань;
- б) відмову від давання показань і давання завідомо неправдивих показань;
- в) відмову від давання показань;
- г) відмову від давання показань щодо рідних та близьких.

36. Перед початком допиту підозрюваний попереджається про кримінальну відповідальність за:

- а) давання завідомо неправдивих показань;
- б) відмову від давання показань і давання завідомо неправдивих показань;
- в) відмову від давання показань;
- г) ні про яку кримінальну відповідальність він не попереджається.

37. Допит проводиться:

- а) за місцем вчинення злочину;
- б) за вибором слідчого, дізнавача, прокурора;
- в) за місцем проведення досудового розслідування або в іншому місці за погодженням із особою, яку мають намір допитати;
- г) за місцем реєстрації відомостей про кримінальне правопорушення в ЄРДР.

38. Допитувана особа має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо:

- а) це дозволить особа, яка проводить допит;
- б) для цього існує обґрунтована потреба, яка викладена у відповідному письмовому клопотанні;
- в) її показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті;
- г) її показання пов'язані з державною таємницею.

39. Слідчий, дізнавач, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для:

- а) економії часу досудового розслідування з метою реалізації принципу розумності строків;
- б) одночасного пред'явлення особи для впізнання;
- в) реалізації принципу змагальності на досудовому розслідуванні;
- г) з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях.

40. Яких учасників кримінального провадження може бути допитано у виняткових випадках під час досудового розслідування слідчим суддею, через існування небезпеки для їх життя і здоров'я, їх тяжку хворобу, наявність інших обставин, що можуть унеможливити їх допит в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань:

- а) експерта;
- б) свідка чи потерпілого;
- в) підозрюваного;
- г) обвинуваченого.

41. Оголошення показань, наданих учасниками одночасного допиту двох чи більше осіб на попередніх допитах:

- а) не дозволяється;
- б) дозволяється лише в ході допиту таких осіб під час судового розгляду судом;
- в) оголошення показань, наданих учасниками допиту на попередніх допитах, дозволяється лише після давання ними показань;
- г) дозволяється тільки в разі необхідності під час проведення

одночасного допиту двох чи більше осіб.

42. Під час проведення допиту допитувана особа має право викласти свої показання власноручно:

- а) за дозволом особи, що проводить допит;
- б) якщо слідчий, дізнавач, прокурор вважає, що особа не може належним чином сформулювати свої думки усно;
- в) за своїм бажанням;
- г) якщо відсутні технічні засоби аудіофіксації.

43. За результатами опитування, проведеного у режимі відео– або телефонної конференції, слідчий, дізнавач, прокурор складає:

- а) рапорт;
- б) доповідну записку;
- в) постанову;
- г) протокол.

44. На початку одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб встановлюється:

- а) чи бажають викликані особи ознайомитися з матеріалами кримінального провадження, в межах якого проводиться допит;
- б) чи бажають викликані особи заявити клопотання щодо присутності понятих на допиті;
- в) чи знають викликані особи одна одну і в яких стосунках перебувають між собою;
- г) чи розуміють вони, у зв'язку з чим проводиться їх одночасний допит.

45. Матеріали відеозапису з зображенням особи, яка підлягає впізнанню, можуть бути пред'явлені лише за умови зображення на них не менше:

- а) трьох осіб, які повинні бути тієї ж статті і не повинні мати різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі з особою, яка підлягає впізнанню;
- б) двох осіб, які повинні бути тієї ж статті і не повинні мати відмінностей у віці, зовнішності та одязі з особою, яка підлягає впізнанню;
- в) чотирьох осіб, які повинні бути тієї ж статті і не повинні мати різких відмінностей у віці, зовнішності та одязі з особою, яка підлягає впізнанню;
- г) п'яти осіб, які повинні бути тієї ж статті і не повинні мати відмінностей у віці та зовнішності з особою, яка підлягає впізнанню.

46. Річ, що підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає:

- а) у кількості не менше двох;
- б) у кількості не менше трьох;
- в) у кількості не менше чотирьох;
- г) у кількості не менше п'яти.

47. Проведення впізнання за фотознімками, матеріалами відеозапису:

- а) є підставою для подальшого пред'явлення особи для впізнання;
- б) не матиме доказового значення без подальшого пред'явлення особи для впізнання;
- в) потребує подальшого пред'явлення особи для впізнання для забезпечення засади безпосереднього дослідження доказів в кримінальному провадженні;
- г) виключає можливість у подальшому пред'явленні особи для впізнання.

48. Фотознімок з особою, яка підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає, разом з іншими фотознімками, яких повинно бути:

- а) не більше чотирьох;
- б) не менше трьох;
- в) не менше двох;
- г) не менше чотирьох.

49. Результати проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб слідчий фіксує у:

- а) рапорті;
- б) протоколі;
- в) постанові;
- г) ухвалі.

50. Чи є обов'язковою присутність понятих під час проведення пред'явлення для впізнання особи?

- а) є обов'язковою;
- б) є не обов'язковою;
- в) необхідність присутності понятих визначається слідчим або прокурором;
- г) поняті не залучаються до пред'явлення для впізнання особи лише у випадках застосування безперервного відеозапису ходу проведення цієї дії.

51. У разі якщо пред'явлення для впізнання проводиться в умовах, коли особа, яку пред'явили для впізнання, не бачила і не чула особи, яка впізнає:

- а) всі фотографії, матеріали відеозаписів, за якими може бути

встановлена особа, яка впізнавала, надаються для ознайомлення підозрюваному;

б) всі фотографії, матеріали відеозаписів, за якими може бути встановлена особа, яка впізнавала, зберігаються в матеріалах досудового розслідування;

в) протокол такої слідчої (розшукової) дії є недопустимим джерелом доказу;

г) всі фотографії, матеріали відеозаписів, за якими може бути встановлена особа, яка впізнавала, зберігаються окремо від матеріалів досудового розслідування.

52. Під час допиту за письмовими показаннями особи їй можуть бути поставлені:

а) навідні запитання;

б) додаткові запитання;

в) постановка будь-яких питань за письмовими показаннями заборонена КПК України;

г) змішані запитання.

53. Допит дорослого не може продовжуватися в цілому:

а) понад вісім годин на день;

б) понад шість годин на день;

в) понад чотири години на день;

г) обмеження щодо часу допиту КПК України не встановлені.

54. Чи може бути понятий допитаний як свідок?

а) ні, оскільки понятий не може бути свідком;

б) ні, оскільки у кримінальному провадженні не можна поєднувати два процесуальних статуси – свідка та понятого;

в) поняті можуть бути допитані з дозволу слідчого судді;

г) поняті можуть бути допитані під час судового розгляду як свідки проведення відповідної слідчої (розшукової) дії.

55. Перед пред'явленням особи для впізнання забороняється:

а) попередньо показувати особі, яка впізнає, особу, яка повинна бути пред'явлена для впізнання, та надавати інші відомості про прикмети цієї особи;

б) опитувати особу, яка впізнає, про зовнішні ознаки особи, яка повинна бути пред'явлена для впізнання;

в) попередньо з'ясовувати про обставини, за яких вона бачила цю особу;

г) з'ясовувати, чи може особа, яка впізнає, впізнати особу, яка повинна бути пред'явлена для впізнання, опитувати її про зовнішній

вигляд і прикмети цієї особи.

56. Особа, що підлягає впізнанню, пред'являється особі, яка впізнає:

- а) разом з іншими особами, яких має бути не менше трьох;
- б) разом з іншими особами тієї ж статі, яких має бути не менше двох;
- в) разом з іншими особами, яких має бути не менше чотирьох;
- г) разом з іншими особами, яких має бути не менше п'яти.

57. При пред'явленні особи для впізнання особі, щодо якої згідно з КПК України вжито заходів безпеки, відомості про особу, взяту під захист:

- а) вносяться до постанови про проведення слідчої (розшукової) дії;
- б) вносяться до протоколу і зберігаються окремо;
- в) до протоколу не вносяться і зберігаються окремо;
- г) дане питання у КПК України не врегульоване.

58. Якщо особа заявляє, що вона не може назвати прикмети, за якими впізнає особу, проте може впізнати її за сукупністю ознак, у протоколі зазначається:

- а) що ця особа не може здійснити впізнання;
- б) за сукупністю яких саме ознак вона може впізнати особу;
- в) що ця особа не впевнена в тому, чи може вона здійснити впізнання;
- г) про цей факт.

59. В якому процесуальному документі слідчий, дізнавач, прокурор фіксує результати проведення пред'явлення для впізнання особи?

- а) у протоколі;
- б) у постанові;
- в) у рапорті;
- г) в ухвалі.

60. Про результати освідування особи складається:

- а) подання;
- б) висновок;
- в) протокол;
- г) ухвала.

61. Чи може здійснюватись проведення освідування особами тієї ж статі, коли дана слідча (розшукова) дія супроводжується оголенням освідуваної особи?

- а) не може;

- б) за винятком його проведення лікарем;
- в) за згодою особи, яка освідчується;
- г) може за ухвалою слідчого судді.

62. На підставі якого процесуального документа здійснюється освідчування особи у кримінальному провадженні:

- а) постанови слідчого, дізнавача;
- б) постанови прокурора;
- в) ухвали слідчого судді;
- г) клопотання підозрюваного, свідка чи потерпілого.

63. Слідчий, дізнавач, прокурор здійснює освідчування підозрюваного, свідка чи потерпілого для (наведіть найбільш повну відповідь):

- а) виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет;
- б) визначення характеру тілесних ушкоджень, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу;
- в) виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення або особливих прикмет, якщо для цього не потрібно проводити судово-медичну експертизу;
- г) виявлення на їхньому тілі слідів кримінального правопорушення.

64. Освідчування якого учасника кримінального провадження НЕ передбачено КПК України:

- а) свідка;
- б) потерпілого;
- в) підозрюваного;
- г) заявника.

65. Поняті можуть бути запрошені для участі в процесуальних діях, в яких їх участь не передбачена КПК України як обов'язкова, якщо:

- а) слідчий, дізнавач, прокурор вважатиме це за доцільне;
- б) на цьому наполягає сторона захисту, потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження;
- в) з огляду на специфіку слідчої (розшукової) дії участь понятих є обов'язковою;
- г) цього вимагають інтереси кримінального провадження.

66. Хто НЕ може бути залучений до участі у кримінальному провадженні як понятий (наведіть найбільш повну відповідь):

- а) співробітники правоохоронних органів;

- б) потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів;
- в) потерпілий, родичі підозрюваного, обвинуваченого і потерпілого, працівники правоохоронних органів, а також особи, заінтересовані в результатах кримінального провадження;
- г) обмежень щодо можливості залучення осіб як понятих закон не встановлює.

67. Перед початком освідування особі, яка підлягає освідуванню, пред'являється:

- а) постанова прокурора;
- б) постанова слідчого, дізнавача;
- в) ухвала слідчого судді;
- г) ухвала суду.

68. Які підстави для проведення освідування примусово:

- а) постанова слідчого;
- б) постанова прокурора;
- в) ухвала слідчого судді;
- г) відмова освідуваного від добровільного проходження огляду.

69. Особі, освідування якої проводиться примусово, надається:

- а) постанова слідчого, дізнавача;
- б) постанова прокурора;
- в) копія протоколу освідування;
- г) ухвала слідчого судді.

70. Хто визначає необхідність участі судово-медичного експерта або лікаря при проведенні освідування:

- а) слідчий, дізнавач, прокурор;
- б) освідувана особа;
- в) слідчий суддя;
- г) суд.

71. Як слідчий, дізнавач повинен поступити із зображеннями, демонстрація яких може розглядатися як образлива для освідуваної особи:

- а) вони зберігаються в опечатаному вигляді і можуть надаватися лише суду під час судового розгляду;
- б) після проведення освідування ці зображення слідчий, дізнавач направляє для прокуророві зберігання;
- в) після проведення освідування ці зображення слідчий, дізнавач направляє слідчому судді для зберігання;
- г) після проведення освідування ці зображення слідчий, дізнавач

направляє до суду, де буде розглядатися кримінальне провадження.

72. Чи є обов'язковою присутність понятих під час проведення пред'явлення для впізнання особи?

- а) є обов'язковою;
- б) не є обов'язковою;
- в) необхідність присутності понятих визначається слідчим, дізнавачем або прокурором;
- г) поняті не залучаються до проведення освідування особи лише у випадках застосування безперервного відеозапису ходу проведення цієї дії.

73. Чи допускається залучення понятих під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій:

- а) не залучаються;
- б) залучаються на підставі постанови прокурора;
- в) залучаються на підставі ухвали слідчого судді;
- г) залучається слідчим в ході огляду і виїмки кореспонденції.

74. В якому процесуальному документі фіксується наявність або відсутність на тілі освідуваного слідів кримінального правопорушення або особливих примет шляхом фотографування, відеозапису чи інших технічних засобів:

- а) протоколі;
- б) постанові слідчого, дізнавача;
- в) постанові прокурора;
- г) ухвалі слідчого судді.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Заборона допитувати захисника як свідка про обставини, що стали йому відомі при виконанні ним обов'язків по захисту.

2. Нерозголошення захисником даних досудового розслідування без дозволу слідчого.

3. Використання стороною захисту технічних засобів при проведенні процесуальних дій, в яких вони беруть участь, а також при ознайомленні з матеріалами досудового розслідування до його завершення.

4. Право захисника на участь у проведенні слідчих (розшукових) дій, виконуваних без підозрюваного.

5. Самостійне залучення стороною захисту експертів на договірних умовах для проведення експертизи (у тому числі обов'язкової).

6. Залучення експерта слідчим суддею за клопотанням сторони

захисту.

7. Отримання зразків для експертизи за рішенням слідчого судді.

8. Строки і порядок повідомлення підозрюваного та його захисника про проведення негласних слідчих (розшукових) дій, якими були тимчасово обмежені конституційні права підозрюваного.

7. Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми для підготовки реферату:

1. Зустріч захисника з підозрюваним (обвинуваченим), з'ясування обставин справи і підготовка плану захисту.

2. Процесуальна природа клопотань і скарг захисника, тактика їх надання під час досудового розслідування.

3. Участь сторони захисту в доказуванні під час досудового розслідування.

4. Збирання даних, що характеризують підозрюваного, як засіб захисту.

5. Оскарження стороною захисту рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій.

8. Зразки процесуальних документів

Зразок клопотання захисника до слідчого про ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення

Слідчому СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП
в Дніпропетровській області
лейтенанту поліції Шарову М.І.

Адвоката Бельського І.С. –
захисника підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича

КЛОПОТАННЯ про ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення

Вами здійснюється досудове розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В., відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від 09.01.2022 року.

Згідно з повідомлення про підозру від 10.01.2022 року, Шинов О.В.

вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу.

З метою забезпечення прав, свобод і законних інтересів підозрюваного Шинова О.В., вироблення правничої позиції і стратегії захисту, керуючись ст.ст. 42, 45-47, 221 КПК України, –

ПРОШУ:

Розглянути клопотання у визначені законом строки та надати мені для ознайомлення без затягування у часі всі зібрані Вами матеріали досудового розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В.

Адвокат

І.С. Бельський

10 січня 2022 року

*Зразок клопотання захисника до слідчого про передання
кримінального провадження за підслідністю*

Слідчому СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП
в Дніпропетровській області
лейтенанту поліції Шарову М.І.

Адвоката Бельського І.С. –
захисника підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича

Клопотання

(в порядку ст.ст. 42, 45, 46 КПК України)

Вами здійснюється досудове розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В., відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідування за № 12020040640000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України.

Згідно з повідомлення про підозру від 10.01.2022 року, «Шинов О.В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці, з метою незаконного придбання і носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу, придбав із невстановленого слідством джерела без передбаченого законом дозволу пістолет з маркуванням

9 ММ РА Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, перероблений саморобним способом з газового пістолету мод. RG – 88 Кпа11 виробництва Німеччини; а також 4 патрони з маркуванням «9 мм РА», один з яких є патроном травматичної (несмертельної) дії, три предмета виготовлені саморобним способом по типу патронів травматичної (несмертельної) дії з використанням капсульованих центрального бою патронів калібру 9 мм Р.А. порохового заряду і куль з еластичної гуми чорного кольору, які є придатними до стрільби.

09.01.2021, в період часу з 10.40 до 11.43 години, співробітниками поліції в ході огляду **біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро** у Шинова О.В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 ММ РА Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю; а також 4 патрони з маркуванням «9 мм РА», які є боєприпасами – та придатні для стрільби з травматичної зброї з вогнепальним принципом метання снаряду, які останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу».

Відповідно до частини 1 ст. 218 КПК України досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, **під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.**

Як зазначено в повідомленні про підозру, затримання Шинова О.В., а також виявлення і вилучення у нього вогнепальної зброї та бойових припасів здійснено **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, тобто на території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро.

Виходячи з викладеного, є всі підстави вважати, що проведення Вами досудового розслідування по даному кримінальному провадженню є незаконним, оскільки цим грубо порушуються вимоги частини 1 ст. 218 КПК України.

Керуючись ст.ст. 42, 45-47, ч. 1 ст. 218 КПК України, –

Прошу:

1. Досудове розслідування по даному кримінальному провадженню припинити.

2. Матеріали кримінального провадження стосовно Шинова О.В. передати за підслідністю в слідче відділення ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області.

Адвокат

І.С. Бельський

24 лютого 2022 року

Зразок клопотання захисника до прокурора про передання кримінального провадження за підслідністю

Прокурору Центральної
окружної прокуратури
м. Дніпра Захарову М.В.

Адвоката Бельського І.С. –
захисника підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича

Клопотання

(в порядку ст.ст. 42, 45, 46 КПК України)

Вами здійснюється процесуальне керівництво досудового розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В., відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України. Розслідування по даному кримінальному провадженню здійснює слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенант поліції Шаров М.І.

Згідно з повідомлення про підозру від 10.01.2022 року, «Шинов О.В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці, з метою незаконного придбання і носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу, придбав із невстановленого слідством джерела без передбаченого законом дозволу пістолет з маркуванням 9 ММ RA Kna11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, перероблений саморобним способом з газового пістолету мод. RG – 88 Kna11 виробництва Німеччини; а також 4 патрони з маркуванням «9 мм РА», один з яких є патроном травматичної (несмертельної) дії, три предмета виготовлені саморобним способом по типу патронів травматичної (несмертельної) дії з використанням капсульованих центрального бою патронів калібру 9 мм Р.А. порохового заряду і куль з еластичної гуми чорного кольору, які є додатними до стрільби.

09.01.2022, в період часу з 10.40 до 11.43 години, співробітниками поліції в ході огляду **біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро** у Шинова О.В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 ММ RA Kna11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю; а також 4 патрони з маркуванням «9 мм РА», які є боєприпасами – та додатні для стрільби з травматичної зброї з вогнепальним принципом метання снаряду, які останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне

правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу».

Відповідно до частини 1 ст. 218 КПК України досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, **під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.**

Як зазначено в повідомленні про підозру, затримання Шинова О.В., а також виявлення і вилучення у нього вогнепальної зброї та бойових припасів здійснено **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, тобто на території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпра.

Про те, що місцем вчинення інкримінованого Шинова О.В. кримінального правопорушення є територія **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, слідчому Шарову М.І. відомо ще з 09.01.2022 року, тобто з моменту затримання підозрюваного на цьому місці, вилучення в нього пістолета та бойових припасів, які здійснював цей слідчий. Не дивлячись на те, що місцем вчинення даного кримінального правопорушення є територія Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро, ні слідчим Шаровим М.І., ні Вами, як процесуальним керівником, по даному кримінальному провадженню до цього часу не прийнято законне процесуальне рішення, яке впливає з вимог ч. 1 ст. 218 КПК України, а саме – направлення матеріалів кримінального провадження за підслідністю до слідчого відділення ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області. Адже тільки слідчі цього відділення в даній ситуації є уповноваженими здійснювати досудове розслідування по цьому кримінальному провадженню, приймати по ньому відповідні процесуальні рішення.

На підставі вищевикладеного і керуючись ст.ст. 42, 45-47, ч. 1 ст. 218 КПК України, –

Прошу:

1. Досудове розслідування по даному кримінальному провадженню припинити.
2. Матеріали кримінального провадження стосовно Шинова О.В. передати за підслідністю в слідче відділення ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області.
3. Про прийняте по даному клопотанню рішення повідомити мене в установлені законом строки.

Адвокат

І.С. Бельський

24 лютого 2022 року

*Зразок клопотання захисника до слідчого про повторний
допит свідків*

Слідчому СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП
в Дніпропетровській області
лейтенанту поліції Шарову М.І.

Адвоката Бельського І.С. –
захисника підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича

Клопотання

(в порядку ст.ст. 42, 45, 46 КПК України)

Вами здійснюється досудове розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В., відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідування за № 12020040640000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України.

Згідно з повідомленням про підозру від 11 січня 2022 року, «Шинов О.В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці, маючи умисел на незаконне придбання і носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу, за невстановлених обставин, придбав із невстановленого слідством джерела, без передбаченого законом дозволу, ручну короткоствольну гладкоствольну вогнепальну зброю – самозарядний пістолет, перероблений саморобним способом з газового пістолета мод. «RG–88» № 0339734, калібру 9 мм Р.А. Кпа11 (виробництва Німеччини), шляхом внесення в конструкцію вищевказаного пістолета, наступних змін: видалення з каналу ствола стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджав проведенню пострілів кінетичними снарядами; та який придатний до проведення пострілів способом роздільного заряджання з використанням в якості ініціюючого складу сигнальних (шумових) патронів калібру 9 мм Р.А. (Кпа11), в якості снаряду – куль сферичної форми зі сплаву на основі свинцю діаметром до 6,7 мм, при цьому забезпечується достатня вражаюча здатність вистріляних з нього снарядів (куль), який став незаконно носити при собі.

09.01.2022, в період часу з 10.40 до 11.43 години, співробітниками поліції в ході огляду біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро у Шинова О.В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 мм Р.А. Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, яку останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне

придбання та носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу».

Відповідно до частини 1 ст. 218 КПК України досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, **під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.**

Як зазначено в повідомленні про підозру, затримання Шинова О.В., а також виявлення і вилучення у нього вогнепальної зброї здійснено **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, тобто на території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро.

Достовірно встановлене місце вчинення даного кримінального правопорушення вказує на те, що проведення досудового розслідування по даному кримінальному провадженню слідчими СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області є незаконним, оскільки при цьому грубо порушуються вимоги частини 1 ст. 218 КПК України. У зв'язку з цим 24.02.2022 року мною було заявлене клопотання направити матеріали кримінального провадження стосовно Шинова О.В. за підслідністю в слідче відділення ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області.

Грубо порушуючи вимоги ст. 220 КПК України, в задоволенні зазначеного клопотання було безпідставно відмовлено. При цьому, всупереч вимогам ст. 218 КПК України Ви й надалі здійснюєте досудове розслідування, проводячи різні слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії.

Наполягаючи на безпідставності та незаконності Ваших дій, я змушений при цьому виконувати свої обов'язки щодо належного захисту прав, свобод та законних інтересів свого підзахисного.

Ознайомившись з матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 221 КПК України, вважаю, що проведеними слідчими (розшуковими) діями обставини інкримінованого Шинова О.В. кримінального правопорушення встановлені не повно, належним чином їх з'ясувати зараз неможливо.

Так, аналіз протоколів допиту свідків-понятих Бакова С.С. і Конова Д.В. свідчить, **що їх зміст є ідентичним, дослівно нічим один від одного не відрізняється.** При цьому важливі обставини, які стосуються знайдення і вилучення у Шинова О.В. предмета, схожого на пістолет, під час допиту цих осіб не встановлювалися.

Подібним недоліком відзначається протокол допиту свідка Кулібова П.В., показання якого також не дають можливості з'ясувати, кого саме він бачив біля буд. № 5 по вул. Донецьке шосе, кому він телефонував про побаченого чоловіка та ін.

На підставі вищевикладеного та керуючись ст.ст. 42, 45-47 КПК України, –

Прошу:

1. Здійснити повторний допит свідків:

– Бакова Сергія Сергійовича, що мешкає за адресою: м. Дніпро, вул.

Дружня, буд. 26, кв. 27;

– Конова Дмитра Віталійовича, що мешкає за адресою: м. Дніпро, вул. Дружня, буд. 29, кв. 10;

– Кулібова Павла Вікторовича, що мешкає за адресою: м. Дніпро, вул. Київська, буд. 17, кв. 58.

2. Допит зазначених свідків здійснити за моєї участі.

Адвокат

І.С. Бельський

01 березня 2022 року

Зразок клопотання захисника до слідчого про встановлення співробітників поліції, які здійснювали затримання підозрюваного

Слідчому СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП
в Дніпропетровській області
лейтенанту поліції Шарову М.І.

Адвоката Бельського І.С. –
захисника підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича

Клопотання

(в порядку ст.ст. 42, 45, 46 КПК України)

Вами здійснюється досудове розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В., відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 1202004064000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України.

Згідно з повідомленням про підозру від 11 січня 2022 року, «Шинов О.В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці, маючи умисел на незаконне придбання і носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу, за невстановлених обставин, придбав із невстановленого слідством джерела, без передбаченого законом дозволу, ручну короткоствольну гладкоствольну вогнепальну зброю – самозарядний пістолет, перероблений саморобним способом з газового пістолета мод. «RG–88» № 0339734, калібру 9 мм Р.А. Кпа11 (виробництва Німеччини), шляхом внесення в конструкцію вищевказаного пістолета, наступних змін: видалення з каналу ствола стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджає проведенню пострілів кінетичними снарядами; та який придатний до проведення пострілів способом роздільного заряджання з

використанням в якості ініціюючого складу сигнальних (шумових) патронів калібру 9 мм Р.А. (Кпа11), в якості снаряду – куль сферичної форми зі сплаву на основі свинцю діаметром до 6,7 мм, при цьому забезпечується достатня вражаюча здатність вистріляних з нього снарядів (куль), який став незаконно носити при собі.

09.01.2022, в період часу з 10.40 до 11.43 години, співробітниками поліції в ході огляду **біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро** у Шинова О.В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 мм Р.А. Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, яку останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу».

Відповідно до частини 1 ст. 218 КПК України досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, **під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.**

Як зазначено в повідомленні про підозру, затримання Шинова О.В., а також виявлення і вилучення у нього вогнепальної зброї здійснено **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, тобто на території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпра.

Достовірно встановлене місце вчинення даного кримінального правопорушення вказує на те, що проведення досудового розслідування по даному кримінальному провадженню слідчими СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області є безпідставним і незаконним, оскільки при цьому грубо порушуються вимоги частини 1 ст. 218 КПК України. У зв'язку з цим 24.02.2022 року мною було заявлене клопотання направити матеріали кримінального провадження стосовно Шинова О.В. за підслідністю в слідче відділення ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області.

Грубо порушуючи вимоги ст. 220 КПК України, в задоволенні зазначеного клопотання було безпідставно відмовлено. При цьому, всупереч вимогам ст. 218 КПК України Ви й надалі здійснюєте досудове розслідування, проводячи різні слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії.

Наполягаючи на безпідставності та незаконності Ваших дій, я змушений при цьому виконувати свої обов'язки щодо належного захисту прав, свобод та законних інтересів свого підзахисного.

Ознайомившись з матеріалами досудового розслідування в порядку ст. 221 КПК України, вважаю, що проведеними слідчими (розшуковими) діями обставини інкримінованого Шинову О.В. кримінального правопорушення встановлені не повно, належним чином їх з'ясувати зараз неможливо.

Так, із показань підозрюваного Шинова О.В. слідує, що 09 січня 2022 року близько 10 год. 30 хв. *«Після того, як я вийшов з під'їзду, я направився до автомобілю, який був припаркований поблизу магазину Водолій по вул. Донецьке*

Шосе. Далі, я привідкрив двері автомобіля, і в цей час почув крики «Поліція», та декілька осіб повалили мене на землю та почали заламувати руки назад, однак, у зв'язку з тим, що раніше у мене була травма правої руки, вони деякий час не могли зімкнути мені руки за спиною. Це продовжувалося приблизно 3-5 хвилин, після чого на мої руки, заведенні ззаду спини одягли кайданки. Далі, невідомі особи близько 3 хвилин «топталися» на мені. Згодом я пролежав на землі близько 20-25 хвилин, обличчям донизу і при цьому на мою голову було одягнуто капюшон моєї куртки. Згодом мене підійняли та поставили до капоту мого автомобіля, обіперши таким чином мене на нього, при цьому руки, заведені за спину, були замкнені кайданками. Я побачив, що невідомих було близько 10 чоловік, 3 з яких (здається) були одягнуті у формений одяг працівників поліції. На капоті автомобіля я провів близько 10 хвилин, та мені повідомили, що зараз прибуде слідчий. ... Далі до нас підійшли невідомі особи, які представилися слідчим, експертом та понятими, після чого ввімкнули камеру, та провели мій особистий обшук, в ході якого з-за поясу моїх спортивних штанів співробітник поліції дістав предмет, схожий на пістолет. Яким чином він там опинився – мені невідомо, та я впевнений, що останній був «підкинутий» мені співробітниками під час мого затримання, коли я знаходився на землі».

Ці показання Шинова О.В. вказують, що його затримання здійснювала група співробітників поліції в кількості близько 10 чоловіків, одягнених як у цивільний, так і формений одяг. З незрозумілих причин, жодних відомостей про цих осіб матеріали кримінального провадження не містять, ніхто з них під час досудового розслідування не допитувався.

Оскільки показання цих співробітників поліції мають важливе значення для з'ясування підстав затримання Шинова О.В., обставин виявлення та вилучення в нього пістолета, вважаю за необхідне клопотати перед Вами про встановлення всіх членів групи затримання, а також їх допиту як свідків.

На підставі вищевикладеного та керуючись ст.ст. 42, 45-47 КПК України, –

Прошу:

1. Забезпечити встановлення всіх співробітників поліції, які 9 січня 2021 року близько 10 год. здійснювали затримання Шинова О.В. біля буд. № 3 по вул. Донецьке Шосе в м. Дніпро.

2. Допитати цих осіб як свідків по даному кримінальному провадженню.

3. Допит зазначених свідків здійснити за моєї участі.

Адвокат

І.С. Бельський

01 березня 2022 року

9. Перелік літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL : [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17)
3. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. *Право України*. 2012. № 7. С. 246-249.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст.131.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. Адвокатський іспит: підготовчий курс: Навч. посіб. / О.В. Баулін, В.І. Лебідь, П.С. Матвеев та ін. 7-ме вид., доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2019. 882 с.
7. Адвокатський іспит: зразки процесуальних документів: Навч. посіб. / О.В. Баулін, В.І. Лебідь, П.С. Матвеев, С.П. Матвеева. 3-тє вид., переробл. та доповн. Київ : Алерта, 2019. 288 с.
8. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практимумом): Підручник у двох книгах / за заг. ред. д.ю.н., проф. заслуженого юриста України С.Я. Фурси та к.ю.н. Н.М. Бакаянової. 2-ге вид. доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.
9. Вереша Р.В., Якуба Г.О. Кваліфікаційний адвокатський іспит: навч.-практ. посіб. 3-тє вид. перероб. та доповн. Київ : Алерта, 2020. 526 с.
10. Гора І.В. Використання спеціальних знань адвокатом: науково-практичний посібник. І.В. Гора; Академія адвокатури України. Київ : ПРЕЦЕДЕНТ, 2013. 62 с.
11. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Науково-практичний коментар. Яновська О.Г., Погорецький М.А., Хотинська-Нор О.З. Київ : Алерта. 2018. 296 с.
12. Захист у кримінальному процесі. Досудове розслідування: Зразки заяв, скарг, клопотань / М.Г. Коротюк, О.О. Косань, С.М. Лисенко [та ін.]; за заг. ред. Д.М. Щербаня. Київ : ОВК, 2020. 432 с.
13. Зейкан Я. Настільна книга адвоката у кримінальній справі (КПК 2012): 2-ге вид., допов. / Я. Зейкан, С. Сафулько. Київ : ВД Дакор, 2016. 640 с.
14. Зейкан Я.П. Методика захисту в окремих категоріях справ за КПК 2012 року. Харків : Коваленко О. В., 2013. 376 с.
15. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії (усний іспит): навч. посіб. / Кучинська О.П., Погорецький М.А., Яновська О.Г., Сергєєва Д.Б. Київ : Алерта, 2017. 862 с.
16. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії:

практ. част.: навч. посіб., 2-ге видан. зі змін. і доповн. За ред. докт. юрид. наук, проф. О.П. Кучинської, докт. юрид. наук, проф. М.А. Погорецького, докт. юрид. наук, проф. О.Г. Яновської. Київ : Алерта, 2019. 220 с.

17. Назаров І.В., Вільчик Т.Б., Овчаренко О.М. та ін. Організація адвокатури та адвокатська діяльність. Навчальний посібник для підготовки до комплексного іспиту. Харків : Право, 2019. 352 с.

18. Настільна книга адвоката. Участь захисника, адвоката в кримінальному провадженні. Коментар, законодавство, судова практика. [текст] практичний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 500 с.

19. Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т.Б. Вільчик, О.М. Овчаренко, А.В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І.Є. Марочкина. Харків : Право, 2014. 392 с.

20. Складові успіху у кримінальному процесі / О.М. Несінов. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 292 с.

21. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики. Монографія / Булеца С.Б., Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Видавничий дім «Гельветика». Ужгород, 2019. 650 с.

22. Руснак Ю. І. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Практичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 344 с.

23. Старенький О.С. Кримінальні процесуальні гарантії захисника як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні: теорія та практика: монографія. За загал. ред. д.ю.н., проф. М.А.Погорецького. Київ : Алерта, 2016. 336 с.

24. Тертишник В.М., Шемшученко Ю.С. Правнича допомога та захист у кримінальному процесі: Підручник. К.: Алерта, 2018. 446 с.

24. Фіолевський Д.П. Адвокатура. Підручник. Київ : Алерта, 2017. 624 с.

ТЕМА 3. ЗАХИСТ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

1. Словник термінів.

1. *Заходи забезпечення кримінального провадження* – передбачені кримінальним процесуальним законом процесуальні засоби державно-правового примусу, що застосовуються уповноваженими на те органами (посадовими особами), які здійснюють кримінальне провадження, у чітко визначеному законом порядку стосовно осіб, котрі залучаються до кримінальної процесуальної діяльності, для запобігання та припинення їхніх неправомірних дій, забезпечення виявлення та закріплення доказів.

2. *Привід* – примусове супроводження особи, до якої він застосовується, особою, яка виконує ухвалу про здійснення приводу, до місця її виклику в зазначений ухвалі час (ч. 1 ст. 140 КПК).

3. *Тимчасовий доступ до речей і документів* – надання стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку) (ч. 1 ст. 159 КПК).

4. *Тимчасове вилучення майна* – фактичне подзбавлення підозрюваного або осіб, у володінні яких перебуває певне майно, можливості володіти, користуватися та розпоряджатися ним до вирішення питання про арешт майна або його повернення, або його спеціальну конфіскацію в порядку, встановлену законом (ч. 1 ст. 167 КПК).

5. *Арешт майна* – тимчасове, до скасування у встановленому КПК порядку, позбавлення за ухвалою слідчого судді або суду права на відчуження, розпорядження та/або користування майном, щодо якого існує сукупність підстав чи розумних підозр вважати, що воно є доказом кримінального правопорушення, підлягає спеціальній конфіскації у підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, третіх осіб, конфіскації у юридичної особи, для забезпечення цивільного позову, стягнення з юридичної особи отриманої неправомірної вигоди, можливої конфіскації майна (ч. 1 ст. 170 КПК).

6. *Запобіжні заходи* – частина заходів забезпечення кримінального провадження, спрямованих на забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого через певне обмеження їхніх особистих прав.

7. *Особисте зобов'язання* – покладення на підозрюваного,

обвинуваченого зобов'язання виконувати покладені на нього слідчим суддею, судом обов'язки, передбачені ст. 194 КПК (ст. 1 ст. 179 КПК).

8. *Особиста порука* – надання особами, яких слідчий суддя, суд вважає такими, що заслуговують на довіру, письмового зобов'язання про те, що вони поручаються за виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків відповідно до ст. 194 КПК і зобов'язуються за необхідності доставити його до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу (ч. 1 ст. 180 КПК).

9. *Домашній арешт* – заборона підозрюваному, обвинуваченому залишати житло цілодобово або у певний період доби (ч. 1 ст. 181 КПК).

10. *Застава* – внесення коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у доход держави в разі невиконання цих обов'язків (ч. 2 ст. 182 КПК).

11. *Тримання під вартою* – винятковий запобіжний захід, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК (ч. 1 ст. 183 КПК).

12. *Затримання особи* – тимчасовий запобіжний захід, який застосовується з підстав та в порядку, визначеному КПК, сутність якого полягає в поміщенні особи на короткий строк у спеціальне приміщення для тримання затриманих.

2. Конспект

Поняття і види заходів забезпечення кримінального провадження, загальні правила їх застосування. Визначений законом порядок кримінального провадження не завжди можливо забезпечити без застосування певних заходів процесуального примусу до окремих його учасників. Заходи забезпечення кримінального провадження якраз і застосовуються з цією метою.

Заходи забезпечення кримінального провадження – це передбачені кримінальним процесуальним законом процесуальні засоби державно-правового примусу, що застосовуються уповноваженими на те органами (посадовими особами), які здійснюють кримінальне провадження, у чітко визначеному законом порядку стосовно осіб, котрі залучаються до кримінальної процесуальної діяльності, для запобігання та припинення їхніх неправомірних дій, забезпечення виявлення та закріплення доказів. Заходи забезпечення кримінального провадження застосовуються з

метою досягнення дієвості кримінального провадження.

Відповідно до ст. 131 КПК заходами забезпечення кримінального провадження є:

- 1) виклик слідчим, дізнавачем, прокурором, судовий виклик і привід (ст. ст. 133-143 КПК);
- 2) накладення грошового стягнення (ст. ст. 144-147 КПК);
- 3) тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом (ст. ст. 148-153 КПК);
- 4) відсторонення від посади (ст. ст. 154-158 КПК);
- 5) тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності (ст. 155-1 КПК);
- 6) тимчасовий доступ до речей і документів (ст. ст. 159-166 КПК);
- 7) тимчасове вилучення майна (ст. ст. 167-169 КПК);
- 8) арешт майна (ст. ст. 170-175 КПК);
- 9) затримання особи (ст. ст. 188-192, 207-213 КПК);
- 10) запобіжні заходи (ст. ст. 177-187 КПК).

Загальні правила застосування заходів забезпечення кримінального провадження. Стаття 132 КПК визначає загальні положення, які є обов'язковими при застосуванні всіх заходів забезпечення кримінального провадження. В нормах, які регулюють порядок застосування окремих заходів забезпечення кримінального провадження, зазначені положення можуть конкретизуватися залежно від того чи іншого заходу.

За загальним правилом, юридичною підставою застосування заходів забезпечення кримінального провадження є ухвала слідчого судді або суду. У визначених КПК виняткових випадках заходи забезпечення кримінального провадження можуть застосовуватися і без ухвали слідчого судді, суду (наприклад, при затриманні особи без ухвали слідчого судді, суду; тимчасовому вилученні майна під час здійснення затримання в порядку ст. ст. 207 та 208 КПК).

Клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження подається сторонами кримінального провадження до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, а у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – до Вищого антикорупційного суду.

Застосування заходів забезпечення кримінального провадження не допускається, якщо слідчий, дізнавач, прокурор не доведе, що:

- а) існує обґрунтована підозра щодо вчинення кримінального правопорушення такого ступеня тяжкості, що може бути підставою для

застосування заходів забезпечення кримінального провадження (наприклад, КПК передбачає, що під час досудового розслідування кримінальних проступків не допускається застосування таких запобіжних заходів як домашній арешт, застава або тримання під вартою);

а) потреби досудового розслідування виправдовують такий ступінь втручання у права і свободи особи, про який ідеться в клопотанні слідчого, дізнавача, прокурора;

б) може бути виконане завдання, для виконання якого слідчий, дізнавач, прокурор звертається із клопотанням.

Для оцінки потреб досудового розслідування слідчий суддя або суд зобов'язаний врахувати можливість без застосованого заходу забезпечення кримінального провадження отримати речі і документи, які можуть бути використані під час судового розгляду для встановлення обставин у кримінальному провадженні.

Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні надати слідчому судді або суду докази обставин, на які вони посилаються.

До клопотання слідчого, дізнавача, прокурора про застосування, зміну або скасування заходу забезпечення кримінального провадження додається витяг з Єдиного реєстру досудових розслідувань щодо кримінального провадження, в рамках якого подається клопотання.

Запобіжні заходи: поняття, види, мета і підстави їх застосування. Діяльність адвоката як захисника прав, свобод і законних інтересів особи має значення при застосуванні будь-якого заходу забезпечення кримінального провадження. Але найбільша значимість цієї діяльності проявляється під час застосування до підозрюваного, обвинуваченого запобіжних заходів.

Система запобіжних заходів, підстави та порядок їх застосування регулюються положеннями глави 18 розділу II КПК України.

Запобіжні заходи – це частина заходів забезпечення кримінального провадження, спрямованих на забезпечення належної поведінки підозрюваного, обвинуваченого через певне обмеження їхніх особистих прав.

Запобіжні заходи є найбільш суворим видом кримінального процесуального примусу і застосовуються для забезпечення успішного здійснення досудового провадження та судового розгляду кримінальних правопорушень.

Види запобіжних заходів визначені ст. 176 КПК. Ними є:

- 1) особисте зобов'язання (ст. 179 КПК);
- 2) особиста порука (ст. 180 КПК);
- 3) застава (ст. 182 КПК);
- 4) домашній арешт (ст. 181 КПК);
- 5) затримання – тимчасовий запобіжний захід (ст.ст. 188-192, 207-213, 298-2 КПК);
- б) тримання під вартою (ст. 183 КПК).

Особливі порядки кримінального провадження (розділ IV КПК), передбачають наступні запобіжні заходи: а) до неповнолітніх підозрюваних, обвинувачених може застосовуватися передання їх під нагляд батьків, опікунів чи піклувальників, а до неповнолітніх, які виховуються в дитячій установі, – передання їх під нагляд адміністрації цієї установи (ч. 1 ст. 493 КПК); б) до особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, судом може бути застосовано передання на піклування опікунам, близьким родичам чи членам сім'ї з обов'язковим лікарським наглядом або поміщення до психіатричного закладу в умовах, що виключають її небезпечну поведінку (ч. 1 ст. 508 КПК).

Крім цього, в рамках міжнародного співробітництва під час кримінального провадження передбачається можливість застосування екстрадиційного арешту – запобіжного заходу у вигляді тримання особи під вартою з метою забезпечення її видачі (екстрадиції) (п. 9 ст. 541 КПК).

Відповідно до ч. 3 ст. 176 КПК слідчий суддя, суд відмовляє у застосуванні запобіжного заходу, якщо слідчий, прокурор не доведе, що встановлені під час розгляду клопотання про застосування запобіжних заходів обставини, є достатніми для переконання, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, передбачених частиною 1 цієї статті не може запобігти доведеним під час розгляду ризику або ризикам. При цьому найбільш м'яким запобіжним заходом є особисте зобов'язання, а найбільш суворим – тримання під вартою.

Метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого

підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;

4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;

5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності передбачених КПК підстав.

При цьому слід мати на увазі, що доказування ризиків, за наявності яких запобіжні заходи можна застосовувати, носять прогностичний характер, але повинні спиратися на конкретні фактичні дані, які свідчать про обґрунтованість прийнятого рішення. Зазвичай, слідчий, прокурор у своїх клопотаннях таких даних не приводять і це повинен використовувати захисник під час судового розгляду. Обґрунтування у клопотанні про застосування запобіжного заходу наявності одного чи кількох ризиків, що визначає можливість застосування того чи іншого запобіжного заходу, передбачає обов'язок прокурора довести неможливість застосування інших, більш м'яких видів запобіжних заходів.

При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у ст. 177 КПК, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;

2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;

3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;

4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;

5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;

6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;

7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;

- 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;
- 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;
- 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення (ст.178 КПК);
- 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється, обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини;
- 12) ризик продовження чи повторення протиправної поведінки, зокрема ризик летальності, що його створює підозрюваний, обвинувачений, у тому числі у зв'язку з його доступом до зброї.

Вказані обставини повинні ретельно аналізуватися при вирішенні питання про застосування того чи іншого запобіжного заходу (особливо тримання під вартою).

Загальний порядок застосування, зміни та скасування запобіжних заходів. Запобіжні заходи застосовуються: під час досудового розслідування та до початку підготовчого судового засідання – слідчим суддею за клопотанням слідчого, дізнавача, погодженого з прокурором або за клопотанням прокурора; під час судового провадження – судом за клопотанням прокурора (ч. 4 ст. 176 КПК).

Під час дії воєнного стану до осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109-114-2, 258-258-6, 260, 261, 437-442 Кримінального кодексу України, за наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК, застосовується запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

За клопотанням прокурора запобіжний захід може бути скасовано слідчим суддею, судом у випадках і в порядку, передбаченому КПК.

Під час дії воєнного стану до військовослужбовців, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 402-405, 407, 408, 429 Кримінального кодексу України, застосовується виключно запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Клопотання слідчого, дізнавача, прокурора про застосування запобіжного заходу подається до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності Вищого антикорупційного суду, – до Вищого антикорупційного суду, і повинно містити:

1) короткий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, в якому підозрюється або обвинувачується особа;

2) правову кваліфікацію кримінального правопорушення із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

3) виклад обставин, що дають підстави підозрювати, обвинувачувати особу у вчиненні кримінального правопорушення, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини;

4) посилання на один або кілька ризиків, зазначених у ст. 177 КПК;

5) виклад обставин, на підставі яких слідчий, прокурор дійшов висновку про наявність одного або кількох ризиків, зазначених у його клопотанні, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини;

б) обґрунтування неможливості запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні, шляхом застосування більш м'яких запобіжних заходів;

7) обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного, обвинуваченого конкретних обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК.

Застосування запобіжного заходу до кожної особи потребує внесення окремого клопотання.

До клопотання мають бути додані:

1) копії матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання;

2) перелік свідків, яких слідчий, прокурор вважає за необхідне допитати під час судового розгляду щодо запобіжного заходу;

3) підтвердження того, що підозрюваному, обвинуваченому надані копії клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу.

Згідно з вимогами ч. 2 ст. 184 КПК копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу має надаватися підозрюваному, обвинуваченому не пізніше ніж за 3 години до початку розгляду клопотання.

Якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу стали відомі обставини, що виключають обґрунтовану підозру у вчиненні особою кримінального правопорушення, чи обставини, що можуть вплинути на вирішення судом питання про застосування запобіжного заходу, воно може бути відкликаним, зміненим або доповненим згідно з вимогами ст. 185 КПК.

Порядок розгляду клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу. Клопотання про застосування або зміну

запобіжного заходу розглядається слідчим суддею, судом невідкладно, але не пізніше 72 годин з моменту:

- фактичного затримання підозрюваного, обвинуваченого;
- надходження до суду клопотання, якщо підозрюваний, обвинувачений перебуває на свободі;
- подання підозрюваним, обвинуваченим, його захисником до суду відповідного клопотання (ст.186 КПК).

Слідчий суддя, суд після одержання клопотання про застосування запобіжного заходу до підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває на свободі, призначає дату судового засідання і здійснює судовий виклик.

З метою забезпечення прибуття особи для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу ст. 187 КПК передбачає можливість здійснення наступних заходів:

1) разом із клопотанням про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою слідчий, прокурор може подавати і клопотання про дозвіл на затримання підозрюваного, обвинуваченого з метою його приводу;

2) у разі неприбуття підозрюваного, обвинуваченого за судовим викликом і відсутності у слідчого судді, суду на початок судового засідання відомостей про поважні причини, що перешкоджають його своєчасному прибуттю, слідчий суддя, суд має право постановити ухвалу про привід підозрюваного, обвинуваченого, якщо він не з'явився для розгляду клопотання щодо обрання запобіжного заходу у вигляді застави, домашнього арешту чи тримання під вартою, або ухвалу про дозвіл на його затримання з метою приводу, якщо ухвала про привід не була виконана.

Розгляд клопотання про застосування запобіжного заходу відбувається за участю прокурора, підозрюваного, обвинуваченого, його захисника (ч. 1 ст. 193 КПК).

Слідчий суддя, суд, до якого прибув або доставлений підозрюваний, обвинувачений для участі у розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу, зобов'язаний роз'яснити його права, а саме: 1) мати захисника; 2) знати суть та підстави підозри або обвинувачення; 3) знати підстави його затримання; 4) відмовитися давати пояснення, показання з приводу підозри або обвинувачення; 5) давати пояснення щодо будь-яких обставин його затримання та тримання під вартою; 6) досліджувати речові докази, документи, показання, на які посилається прокурор, та надавати речі, документи, показання інших осіб на спростування доводів прокурора; 7) заявляти клопотання про виклик і допит свідків, показання яких можуть мати значення для вирішення

питань цього розгляду.

Слідчий суддя, суд зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення захисником підозрюваного, обвинуваченого, якщо останній заявив клопотання про залучення захисника, якщо участь захисника є обов'язковою або якщо слідчий суддя, суд вирішить, що обставини кримінального провадження вимагають участі захисника.

За клопотанням сторін або за власною ініціативою слідчий суддя, суд має право заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення питання про застосування запобіжного заходу. Будь-які твердження чи заяви підозрюваного, обвинуваченого зроблені під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу, не можуть бути використані на доведення його винуватості у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується, або у будь-якому іншому правопорушенні.

У разі вступу адвоката в кримінальне провадження з моменту вирішення питання про обрання запобіжного заходу, він має вжити заходів для проведення конфіденційного побачення з підзахисним, в ході якого повинен максимально повно зібрати відомості про особу та обставин, що стосуються інкримінованого йому кримінального правопорушення. Збирання матеріалів, що характеризують особу підозрюваного, здійснюється шляхом направлення запитів, отримання їх від родичів тощо. Надалі їх необхідно долучити до матеріалів справи під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу.

В ході підготовки до судового слухання з розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу адвокат має пояснити підзахисному процедуру розгляду клопотання та допомогти йому підготуватись до виступу в суді. Також з ним потрібно обговорити питання про необхідність виклику для допиту в судовому засіданні свідків і визначитись із переліком матеріалів, які доцільно дослідити під час судового розгляду.

З метою підготовки до судового розгляду, захисник повинен отримати копію клопотання про обрання запобіжного заходу та долучених до нього матеріалів і ретельно (наскільки це можливо в межах 3-х годин із моменту їх отримання) вивчає їх, після чого вирішує питання щодо необхідності отримання додаткових матеріалів, які можна використати на користь підзахисного. Якщо зазначені документи отримані підзахисним менш ніж за три години, адвокат повинен ставити перед судом питання про відкладення розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу.

Захисник має звертати увагу на правильність оформлення матеріалів, якими обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу. Застосування запобіжного заходу до кожної особи потребує внесення окремого клопотання (ч. 4 ст. 185 КПК). У разі подання матеріалів, які містять у одному клопотанні вимоги про застосування запобіжних заходів щодо кількох осіб, адвокат повинен заявляти клопотання про повернення матеріалів органу досудового слідства (прокурору) для належного оформлення.

Слід мати на увазі, що повне фіксування судового розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу здійснюється лише за наявності відповідного клопотання учасника судового розгляду. Тому перед початком судового розгляду адвокату необхідно визначитися з доцільністю подання такого клопотання. Коли ж розглядається питання про застосування до підозрюваного, обвинуваченого таких запобіжних заходів, як тримання під вартою та домашній арешт, адвокату слід в обов'язковому порядку подавати клопотання про повне фіксування судового розгляду.

Тактика захисту під час судового розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу вимагає лише активних дій – пасивність адвоката може призвести до негативних наслідків для підзахисного. При вирішенні питання про обрання того чи іншого запобіжного заходу (особливо таких, як тримання під вартою та домашній арешт) адвокату завжди потрібно використовувати норми Європейської конвенції з прав людини від 1950 року, а також практику Європейського суду з прав людини.

Під час розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу слідчий суддя, суд зобов'язаний встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про:

- 1) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;
- 2) наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених у ст. 177 КПК, і на які вказує слідчий, прокурор;
- 3) недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні (ч. 1 ст. 194 КПК).

Слідчий суддя, суд зобов'язаний постановити ухвалу про відмову в застосуванні запобіжного заходу, якщо під час розгляду клопотання прокурор не доведе наявність всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК.

КПК України передбачає деякі особливості застосування запобіжних заходів, не пов'язаних з триманням під вартою. Так, відповідно до ч. 5 ст. 194 КПК, якщо під час розгляду клопотання про обрання запобіжного заходу, не пов'язаного з триманням під вартою, прокурор доведе наявність всіх обставин, передбачених ч. 1 ст. 194 КПК, слідчий суддя, суд застосовує відповідний запобіжний захід, зобов'язує підозрюваного, обвинуваченого перебувати за кожною вимогою до суду або до іншого визначеного органу державної влади, а також виконувати один або кілька обов'язків, необхідність покладення яких була доведена прокурором, а саме:

- 1) перебувати до визначеної службової особи із встановленою періодичністю;
- 2) не відлучатися із населеного пункту, в якому він зареєстрований, проживає чи перебуває, без дозволу слідчого, прокурора або суду;
- 3) повідомляти слідчого, прокурора чи суд про зміну свого місця проживання та/або місця роботи;
- 4) утримуватися від спілкування із будь-якою особою, визначеною слідчим суддею, судом або спілкуватися з нею з дотриманням умов, визначених слідчим суддею, судом;
- 5) не відвідувати місця, визначені слідчим суддею, судом;
- 6) пройти курс лікування від наркотичної або алкогольної залежності;
- 7) докласти зусиль до пошуку роботи або для навчання;
- 8) здати на зберігання до відповідних органів державної влади свій паспорт (паспорти) для виїзду за кордон, інші документи, що дають право на виїзд з України і в'їзд в Україну;
- 9) носити електронний засіб контролю.

Застосування електронних засобів контролю полягає у закріпленні на тілі підозрюваного, обвинуваченого пристрою, який дає змогу відслідковувати та фіксувати його місцезнаходження. Такий пристрій має бути захищений від самостійного знімання, пошкодження або іншого втручання в його роботу з метою ухилення від контролю та сигналізувати про спроби особи здійснити такі дії. При цьому не допускається застосування електронних засобів контролю, які суттєво порушують нормальний уклад життя особи, спричиняють значні незручності у їх носінні або можуть становити небезпеку для життя та здоров'я особи, яка його використовує.

Електронні засоби контролю можуть застосовуватися: 1) слідчим на підставі ухвали слідчого судді, суду про обрання стосовно

підозрюваного, обвинуваченого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, якою на останнього покладено відповідний обов'язок; 2) працівниками органу Національної поліції на підставі ухвали слідчого судді, суду, якою щодо підозрюваного, обвинуваченого обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

Слідчий, працівник органу Національної поліції перед застосуванням електронного засобу контролю зобов'язаний під розпис роз'яснити підозрюваному, обвинуваченому правила користування пристроєм, техніку безпеки поводження з ним та наслідки його зняття або неправомірного втручання в його роботу з метою ухилення від контролю. Відмова від носіння засобу електронного контролю, умисне зняття, пошкодження або інше втручання в його роботу з метою ухилення від контролю, а рівно намагання вчинити зазначені дії є невиконанням обов'язків, покладених судом на підозрюваного, обвинуваченого при обранні запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі або у вигляді домашнього арешту.

Ухвала суду, слідчого судді щодо застосування запобіжного заходу підлягає негайному виконанню після її оголошення. Втім, ухвала слідчого судді, суду про застосування запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту, тримання під вартою або відмову в їх застосуванні може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Запобіжний захід діє, доки в ньому не відпаде необхідність. Втім, законодавець в певних нормах визначає строк дії запобіжного заходу.

Так, строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати шістдесяті днів (ч. 1 ст. 197 КПК), а в разі його продовження – не більше 6 місяців (у кримінальному провадженні щодо нетяжких злочинів) чи 12 місяців (у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів). При цьому потрібно мати на увазі, що тримання під вартою (ст. 183 КПК) є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим ст. 177 КПК.

Строк дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати 2 місяців, у разі необхідності він може бути продовжений в межах строку досудового розслідування, але не більше 6 місяців.

Строк дії покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків, визначених ч. 5 ст. 194 КПК, – не більше 2 місяців. По закінченні цього строку ухвала про застосування запобіжного заходу в

цій частині зобов'язань припиняє свою дію і обов'язки скасовуються. Цей строк може бути продовжений за клопотанням прокурора (ч. 6 ст. 194 КПК).

Після закінчення судового розгляду адвокату необхідно отримати ухвалу суду про застосування запобіжного заходу або відмову в його застосуванні, обговорити зміст ухвали з підзахисним і роз'яснити порядок її оскарження. У разі досягнення згоди на це, адвокат складає її та подає безпосередньо до апеляційного суду в межах визначеного законом строку.

Зміна чи скасування запобіжного заходу. Якщо в ході кримінального провадження змінюються підстави застосування запобіжного заходу, а також обставини, які враховуються при його обранні, він може бути скасований або замінений на інший запобіжний захід.

Запобіжний захід може бути змінено, якщо:

– його обрано необґрунтовано чи незаконно, але існують підстави для обрання іншого заходу;

– суттєво змінилися обставини, на яких базувалося рішення про обрання запобіжного заходу (наприклад, змінилася кваліфікація кримінального правопорушення, стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого погіршився тощо).

Зміна запобіжного заходу здійснюється за результатами розгляду клопотання, з яким до слідчого судді, суду можуть звернутися:

– прокурор, слідчий за погодженням з прокурором – щодо зміни запобіжного заходу, в тому числі за необхідності скасування, зміни або покладення додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК, чи про зміну способу їх виконання (ст. 200 КПК);

– підозрюваний, обвинувачений, до якого застосовано запобіжний захід, його захисник – щодо зміни запобіжного заходу, в тому числі за необхідності скасування чи зміни додаткових обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК та покладених на нього слідчим суддею, судом, чи про зміну способу їх виконання (ст. 201 КПК).

Це клопотання має бути розглянуте слідчим суддею, судом протягом 3 днів з моменту його одержання. Слідчий суддя, суд має право залишити без розгляду клопотання про зміну запобіжного заходу, яке подане раніше 30 днів з дня постановлення попередньої ухвали про застосування, зміну або відмову у зміні запобіжного заходу, якщо у ньому не зазначені нові обставини, які не розглядалися слідчим суддею, судом.

Запобіжний захід негайно припиняє свою дію після закінчення

строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу, ухвалення виправдувального вироку чи закриття кримінального провадження (ст. 203 КПК). Ухвала слідчого судді, суду щодо застосування запобіжного заходу підлягає негайному виконанню після її оголошення (ст. 205 КПК).

Відповідно до ст. 206 КПК кожен слідчий суддя суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться особа, яка тримається під вартою, має право постановити ухвалу, якою зобов'язати будь-який орган державної влади чи службову особу забезпечити додержання прав такої особи. Якщо слідчий суддя отримує з будь-яких джерел відомості, які створюють обґрунтовану підозру, що в межах територіальної юрисдикції суду знаходиться особа, позбавлено свободи за відсутності судового рішення, яке набрало законної сили, або не звільнена з-під варти після внесення застави в установленому КПК порядку, він зобов'язаний постановити ухвалу, якою має зобов'язати будь-який орган державної влади чи службову особу, під вартою яких тримається особа, негайно доставити цю особу до слідчого судді для з'ясування підстав позбавлення волі. Слідчий суддя зобов'язаний звільнити позбавлену свободи особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких тримається ця особа, не надасть судового рішення, яке набрало законної сили, або не доведе наявності інших правових підстав для позбавлення особи свободи.

Якщо до доставлення такої особи до слідчого судді прокурор, слідчий звернеться з клопотанням про застосування запобіжного заходу, слідчий суддя зобов'язаний забезпечити проведення у найкоротший строк розгляду цього клопотання. Незалежно від наявності клопотання слідчого, прокурора, слідчий суддя зобов'язаний звільнити особу, якщо орган державної влади чи службова особа, під вартою яких трималася ця особа, не доведе: 1) існування передбачених законом підстав для затримання особи без ухвали слідчого судді, суду; 2) неперевіщення граничного строку тримання під вартою; 3) відсутність зволікання у доставленні особи до суду.

Якщо під час будь-якого судового засідання особа заявляє про застосування до неї насильства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі (орган державної влади, державна установа, яким законом надано право здійснювати тримання під вартою осіб), слідчий суддя зобов'язаний зафіксувати таку заяву або прийняти від особи письмову заяву та: 1) забезпечити невідкладне проведення судово-медичного обстеження особи; 2) доручити відповідному органу досудового розслідування провести дослідження фактів, викладених в заяві особи; 3) вжити

необхідних заходів для забезпечення безпеки особи згідно із законодавством.

В такому порядку слідчий суддя зобов'язаний діяти незалежно від наявності заяви особи, якщо її зовнішній вигляд, стан чи інші відомі слідчому судді обставини дають підстави для обґрунтованої підозри порушення вимог законодавства під час затримання або тримання в уповноваженому органі державної влади, державній установі. Слідчий суддя має право не вживати цих дій, якщо прокурор доведе, що ці дії вже здійснені або здійснюються.

Слідчий суддя зобов'язаний вжити необхідних заходів для забезпечення особи, яка позбавлена свободи, захисником і відкласти будь-який розгляд, у якому бере участь така особа, на необхідний для забезпечення особи захисником час, якщо вона бажає залучити захисника або якщо слідчий суддя вирішить, що обставини, встановлені під час кримінального провадження, вимагають участі захисника.

Дільність захисника під час затримання особи. Затримання особи є тимчасовим запобіжним заходом, який застосовується з підстав та в порядку, визначеному КПК, сутність якого полягає в поміщенні особи на короткий строк у спеціальне приміщення для тримання затриманих (зазвичай, ізолятор тимчасового тримання – далі ІТТ).

Незважаючи на короткочасність затримання, за своїм характером воно є одним з найбільш суворих запобіжних заходів, оскільки пов'язане з обмеженням права людини на свободу та особисту недоторканність.

КПК України передбачає на такі види затримання:

1) затримання на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання з метою приводу (ст. ст. 187-191 КПК); 2) законне затримання (ст. 207 КПК); 3) затримання уповноваженою службовою особою (ст. 208 КПК); 4) затримання з метою екстрадиції (ст. 582 КПК).

Найчастіше у слідчій практиці мають місце такі види затримання, як законне затримання, а також затримання уповноваженою службовою особою, сутність яких полягає у наступному.

Законне затримання. Положення ст. 207 КПК визначають, що ніхто не може бути затриманий без ухвали слідчого судді, суду, крім випадків, передбачених КПК. Кожен має право затримати будь-яку особу, крім осіб, зазначених у ст.ст. 482 і 482-2 КПК: 1) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального правопорушення; 2) безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення чи під час безперервного переслідування особи, яка підозрюється у його вчиненні.

При цьому, кожен, хто не є уповноваженою службовою особою (особою, якій законом надано право здійснювати затримання) і затримав

відповідну особу в порядку, передбаченому ч. 2 ст. 207 КПК, зобов'язаний негайно доставити її до уповноваженої службової особи або негайно повідомити уповноважену службову особу про затримання та місцезнаходження особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення.

Після доставлення затриманого до уповноваженої службової особи і за наявності підстав до початку досудового розслідування слідчий, прокурор зобов'язаний внести відомості до ЄРДР, а також визначитись з наявністю в діях особи складу злочину, за який може бути призначено покарання у виді позбавлення волі. Якщо це буде встановлено, то факт затримання має бути процесуально оформлений шляхом складання протоколу затримання особи.

Затримання уповноваженою службовою особою. Відповідно до ч.1 ст. 208 КПК, уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину лише у випадках:

1) якщо цю особу застали під час вчинення злочину або замаху на його вчинення; 2) якщо безпосередньо після вчинення злочину очевидець, в тому числі потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила злочин; 3) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого корупційного злочину, віднесеного законом до підслідності Національного антикорупційного бюро України; 4) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні злочину, передбаченого статтями 255, 255-1, 255-2 Кримінального кодексу України.

Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене основне покарання у виді штрафу в розмірі понад 3 000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, виключно у випадку, якщо підозрюваний не виконав обов'язки, покладені на нього при обранні запобіжного заходу, або не виконав у встановленому порядку вимог щодо внесення коштів як застави та надання документа, що це підтверджує.

При затриманні уповноважена службова особа, слідчий, прокурор може здійснити обшук затриманої особи з дотриманням правил, передбачених ч. 7 ст. 223 і ст. 236 КПК.

Уповноважена службова особа, що здійснила затримання особи,

повинна негайно повідомити затриманому зрозумілою для нього мовою підстави затримання та у вчиненні якого злочину він підозрюється, а також роз'яснити право мати захисника, отримувати медичну допомогу, давати пояснення, показання або не говорити нічого з приводу підозри проти нього, негайно повідомити інших осіб про його затримання і місце перебування відповідно до положень ст. 213 КПК, вимагати перевірку обґрунтованості затримання та інші процесуальні права, передбачені КПК.

Особі, яка затримана у зв'язку з її розшуком компетентним органом іноземної держави для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку, роз'яснюється її право надати згоду на видачу (екстрадицію) для застосування процедури видачі (екстрадиції) у спрощеному порядку, а також право на відмову від застосування спеціального правила щодо меж кримінальної відповідальності у разі надання згоди на її видачу (екстрадицію).

Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, складається протокол, в якому, крім відомостей, передбачених ст. 104 КПК, зазначаються: місце, дата і точний час (година і хвилини) затримання відповідно до положень ст. 209 КПК; підстави затримання; результати особистого обшуку; клопотання, заяви чи скарги затриманого, якщо такі надходили; повний перелік процесуальних прав та обов'язків затриманого. У разі якщо на момент затримання прізвище, ім'я, по батькові затриманої особи не відомі, у протоколі зазначається докладний опис такої особи та долучається її фотознімок. Протокол про затримання підписується особою, яка його склала, і затриманим. Копія протоколу негайно під розпис вручається затриманому та надсилається прокурору.

Особа є затриманою з моменту, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою.

Уповноважена службова особа зобов'язана доставити затриману особу до найближчого підрозділу органу досудового розслідування, в якому негайно реєструються дата, точний час (година і хвилини) доставлення затриманого та інші відомості, передбачені законодавством.

Про кожне затримання уповноважена службова особа одразу повідомляє за допомогою технічних засобів відповідальних осіб в підрозділі органу досудового розслідування.

У разі наявності підстав для обґрунтованої підозри, що доставлення затриманої особи тривало довше, ніж це необхідно, слідчий зобов'язаний

провести перевірку для вирішення питання про відповідальність винуватих у цьому осіб.

Строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати 72 годин з моменту затримання, який визначається згідно з вимогами ст. 209 КПК.

Затримана без ухвали слідчого судді, суду особа не пізніше 60 годин з моменту затримання повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу (ст. 211 КПК).

У підрозділі органу досудового розслідування мають бути призначені одна або декілька службових осіб, відповідальних за перебування затриманих. Відповідальними за перебування затриманих не можуть бути слідчі.

Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана: 1) негайно зареєструвати затриманого; 2) роз'яснити затриманому підстави його затримання, права і обов'язки; 3) звільнити затриманого негайно, після зникнення підстави для затримання або спливу строку для затримання, передбаченого ст. 211 КПК; 4) забезпечити належне поводження із затриманим та дотримання його прав, передбачених Конституцією України, КПК та іншими законами України; 5) забезпечити запис усіх дій, що проводяться із залученням затриманого, у тому числі час їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні при проведенні таких дій; 6) забезпечити невідкладне надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого. До складу осіб, що надають затриманому медичну допомогу, за його бажанням може бути допущена конкретна особа, що має право на зайняття медичною діяльністю.

Згідно з вимогами ст. 213 КПК уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана надати затриманій особі можливість негайно повідомити про своє затримання та місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи. Якщо уповноважена службова особа, що здійснила затримання, має підстави для обґрунтованої підозри, що при повідомленні про затримання ця особа може зашкодити досудовому розслідуванню, вона може здійснити таке повідомлення самостійно, проте без порушення вимоги щодо його негайності.

У разі затримання неповнолітньої особи, уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це його батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та

підкування.

У разі затримання співробітника кадрового складу розвідувального органу України при виконанні ним службових обов'язків уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це відповідний розвідувальний орган. У разі затримання державного виконавця чи приватного виконавця уповноважена службова особа, яка здійснювала затримання, зобов'язана протягом 24 годин повідомити про це Міністерство юстиції України, а щодо осіб, які є приватними виконавцями, – Міністерство юстиції України та Раду приватних виконавців України.

Окрім цього, уповноважена службова особа, що здійснила затримання, зобов'язана негайно повідомити про це орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги. У разі неприбуття в установленій законодавством строк захисника, призначеного органом (установою), уповноваженим законом на надання безоплатної правової допомоги, уповноважена службова особа негайно повідомляє про це відповідний орган (установу), уповноважений законом на надання безоплатної правової допомоги.

Службова особа, відповідальна за перебування затриманих, зобов'язана перевірити дотримання цих вимог, а в разі нездійснення повідомлення про затримання – здійснити ці дії самостійно.

Першочергові дії захисника при затриманні особи. Як раніше зазначалося, залучення захисника у кримінальне провадження може бути здійснено за запрошенням або призначенням. Отримавши повідомлення про затримання особи, адвокат негайно прибуває до слідчого, щоб приступити до виконання своїх процесуальних обов'язків. На підтвердження своїх повноважень адвокат повинен надати йому відповідні документи.

У випадку створення перешкод для допуску у справу, адвокат повинен: а) зафіксувати свою явку до слідчого у журналі реєстрації відвідувачів (знаходиться в черговій частині); б) якщо його призначено через Центр з надання безоплатної правової допомоги – негайно проінформувати зазначену установу; в) звернутися до слідчого з клопотанням щодо надання зустрічі із підзахисним та ознайомлення з матеріалами розслідування до його завершення (ст. 221 КПК); г) подати скаргу на незаконні дії відповідних осіб (у разі відмови в задоволенні клопотання).

Надалі адвокату необхідно реалізувати своє право на конфіденційне побачення зі своїм підзахисним. Відповідно до положень ст. 46 КПК, захисник до першого допиту підозрюваного може мати з ним зустріч без

дозволу слідчого, прокурора, а після першого допиту – мати такі зустрічі без обмеження в часі та кількості у робочі, вихідні, святкові та неробочі дні. Такі зустрічі повинні бути конфіденційними.

Присутність на зустрічах інших осіб можлива за письмовою заявою захисника або письмовою заявою підозрюваного, якщо таку заяву складено ним у присутності особи, яка прибула до нього. Аудіофіксація такої зустрічі забороняється.

Відеофіксація такої зустрічі здійснюється відкрито. Підозрюваний та особи, які до нього прибули, мають бути повідомлені про місце встановлення камери. Відеофіксація зустрічі камерою, про яку не повідомлено її учасників, забороняється. Відеофіксація зустрічі здійснюється у спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту документів, якими користується підозрюваний та/або особа (особи), яка (які) до нього прибула (прибули). Відеофіксація здійснюється в спосіб, що унеможливорює фіксацію змісту розмови підозрюваного з особою (особами), яка (які) до нього прибула (прибули).

Захисник підозрюваного має право на зустріч із ним за власною ініціативою та/або клопотанням особи, стосовно якої він здійснює захист, за місцем перебування такої особи. Захисник має право на зустріч з одним підозрюваним. Зустріч захисника з двома і більше підозрюваними одночасно не допускається. Підозрюваний має право на таку зустріч не більш як з двома захисниками одночасно.

Якщо ініціатором зустрічі є захисник, але підозрюваний відмовляється від такої зустрічі, адміністрація установи зобов'язана організувати зустріч захисника з підозрюваним. У разі якщо підозрюваний особисто та безпосередньо повідомляє захиснику про небажання продовжувати зустріч, така зустріч припиняється.

Не є підставою для відмови адміністрацією установи в зустрічі підозрюваного із захисником наявність письмової заяви про відмову підозрюваного від зустрічі. Відмова адміністрації установи в зустрічі підозрюваного із захисником тягне за собою відповідальність, встановлену законом.

Особа, яка прийняла рішення про зміну місця перебування підозрюваного, зміну його правового та/або процесуального статусу, не пізніш як за 24 години інформує письмово або шляхом надсилання листа на електронну поштову скриньку захисника, близьких родичів підозрюваного про його місце перебування, дату зміни місця перебування, правового та/або процесуального статусу з обґрунтуванням підстав для прийняття такого рішення та із зазначення суб'єкта, який його прийняв. Відповідний інформаційний лист вручається

адміністрацією установи також захисникам, близьким родичам невідкладно після їх фактичного прибуття до підозрюваного, обвинуваченого, засудженого.

Документи, пов'язані з виконанням захисником його обов'язків, без його згоди не підлягають огляду, вилученню чи розголошенню слідчим, дізнавачем, прокурором, слідчим суддею, судом. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх службові особи зобов'язані виконувати законні вимоги захисника.

Під час побачення адвокат роз'яснює клієнту його права і обов'язки, з'ясовує всі обставини злочину, який інкримінується, його правовою позицією у справі, обставини фактичного затримання, сутність та порядок проведених з ним слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Це потрібно для того, щоб адвокат зміг визначитися з правовою позицією і тактикою захисту на даному етапі досудового розслідування, подальшими діями. Важливим елементом першої зустрічі адвоката з підзахисним є встановлення з ним психологічного контакту, який дасть йому зрозуміти, що захисник може використовувати лише законні засоби захисту, а отримана від клієнта інформація щодо обставин злочину та його позиції у справі є конфіденційною і складає предмет адвокатської таємниці.

Вся отримана від підозрюваного інформація повинна віднайти належне відображення в адвокатському досьє.

Під час конфіденційної зустрічі адвокату необхідно отримати копії всіх документів, які були вручені клієнту під час провадження у справі. Після виготовлення копій цих документів адвокату слід повернути їх підзахисному. Крім цього, з метою поповнення свого адвокатського досьє, визначення, якою є доказова база стосовно підзахисного, адвокат має негайно скористатися своїм правом на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення і копіювати надані документи. Надалі адвокат разом клієнтом повинен обговорити подальшу поведінку під час досудового розслідування, визначити правову позицію у кримінальному провадженні, узгодити з ним план заходів щодо її дотримання. З цією метою адвокат має роз'яснити підзахисному можливі варіанти кваліфікації його дій за умови доведеності або недоведеності певних обставин, передбачені законом вид і розмір покарання, а також існуючу судову практику. Перед допитом клієнта, участю в інших слідчих (розшукових) діях йому необхідно роз'яснити положення ст. 63 Конституції України, ст. 18 КПК, які наділяють особу правом відмовитись давати пояснення, показання. Якщо підзахисний погоджується давати показання, то адвокат роз'яснює

порядок допиту, його процесуальні права та обов'язки, обговорює зміст показань, які доцільно надати. Але при цьому слід пам'ятати, що остаточне рішення стосовно позиції у справі має прийняти підзахисний.

У разі бажання клієнта обрати позицію, яка явно не відповідає встановленим обставинам справи, зібраним доказам, суттєво погіршує становище підзахисного, адвокат повинен йому роз'яснити можливі результати такої поведінки. Головним при цьому є правило – адвокат не може займати у справі позицію, яка суперечить волі клієнта, крім випадків, коли захисник впевнений у самообмові клієнта. Якщо компромісу між адвокатом і клієнтом не досягнуто, то необхідно ставити питання про заміну адвоката.

У випадку встановлення обставин, що дають підстави вважати затримання особи незаконним, адвокат має керуватися вимогами ст. 42, 206, 208 КПК та звертатися з відповідною скаргою до слідчого судді, використовуючи при цьому практику ЄСПЛ і положення п. 4 ст. 5 ЄКПЛ, а саме: «кожен, кого позбавлено свободи внаслідок арешту або тримання під вартою, має право ініціювати провадження, в ході якого суд без зволікання встановлює законність затримання і приймає рішення про звільнення, якщо затримання є незаконним».

Під час зустрічі зі своїм підзахисним адвокат може взяти про застосування до особи фізичного впливу як видимого, так і невидимого характеру. При виявленні у підзахисного видимих тілесних ушкоджень адвокат фіксує їх за допомогою технічних засобів (фото-, відеопристроїв), а також у протоколі реєстрації скарг, у якому детально описує всі наявні ушкодження із зазначенням їх локалізації, розміру, кольору, часу і місця заподіяння тощо. Якщо затриманий повідомляє про застосування до нього заходів фізичного впливу, які не носять видимого характеру, адвокат має зафіксувати у згаданому вище протоколі інформацію про заподіяні ушкодження зі слів клієнта. Згодом адвокат повинен негайно звернутися до слідчого з клопотанням про невідкладне проведення освідування клієнта, направлення його в медичний заклад для фіксації наявних тілесних ушкоджень, надання медичної допомоги, а також про призначення судово-медичної експертизи. Якщо клієнт постійно скаржиться на стан здоров'я, перебуває у стані, який загрожує його здоров'ю, адвокат вживає необхідних заходів для забезпечення надання підзахисному невідкладної медичної допомоги, а якщо потрібно – наполягає на його госпіталізації.

За згодою клієнта він також зобов'язаний підготувати і направити прокурору скаргу щодо неправомірних дій, вчинених при затриманні.

Відповідно до ч. 2 ст. 278 КПК письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше 24 годин з моменту її затримання.

Адвокат має бути присутнім під час вручення повідомлення про підозру для того, щоб роз'яснити затриманій особі її права й обов'язки, забезпечити їх дотримання. Оскільки після виконання цієї процесуальної дії зазвичай слідує допит підозрюваного, то захисник повинен роз'яснити підозрюваному про його права в ході проведення цієї слідчої (розшукової) дії, в тому числі давати показання з приводу підозри або в будь-який момент відмовитись від таких показань.

3. Контрольні питання

1. Які заходи забезпечення кримінального провадження передбачені КПК України?
2. Що є метою застосування заходів кримінального провадження?
3. Що таке заходи забезпечення кримінального провадження?
4. Вкажіть ознаки заходів забезпечення кримінального провадження.
5. Які є види заходів кримінального провадження?
6. Назвіть підстави застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
7. Назвіть умови застосування заходів забезпечення кримінального провадження.
8. За якими критеріями можна класифікувати заходи забезпечення кримінального провадження у науці кримінального процесу?
9. Що є метою застосування заходів забезпечення кримінального провадження?
10. Який порядок застосування заходів забезпечення кримінального провадження?
11. Який зміст ухвали слідчого судді (суду) про застосування заходу забезпечення кримінального провадження?
12. У чому полягає виклик слідчим, прокурором, судовий виклик?
13. Які способи виклику ви знаєте?
14. Який зміст повістки про виклик?
15. Які є поважні причини неприбуття до уповноваженої посадової особи чи органу за викликом?
16. Які наслідки неявки за викликом?
17. Що таке привід у кримінальному провадженні?
18. Ким приймається рішення про привід?
19. Які особи не підлягають приводу?
20. Хто може застосувати привід?
21. Який порядок виконання приводу?

22. Що таке накладення грошового стягнення у кримінальному провадженні?
23. У чому полягає накладення грошового стягнення?
24. Які розміри грошового стягнення?
25. Хто приймає рішення про накладення грошового стягнення?
26. Що таке тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом у кримінальному провадженні, в чому воно полягає?
27. У користуванні яких спеціальних прав може бути позбавлена особа у кримінальному провадженні?
28. Який порядок вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом?
29. Який строк тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом?
30. Що таке відсторонення від посади у кримінальному провадженні?
31. Який порядок відсторонення від посади у кримінальному провадженні осіб, які наділені окремими імунітетами?
32. Який порядок виконання відсторонення від посади у кримінальному провадженні?
33. Що таке тимчасовий доступ до речей і документів, у чому воно полягає?
34. Хто приймає рішення про тимчасовий доступ до речей і документів?
35. Який порядок виконання тимчасового доступу до речей і документів?
36. Що таке тимчасове вилучення майна у кримінальному провадженні, в чому воно полягає?
37. Яке майно, речі, документи можуть бути вилучені у кримінальному провадженні?
38. Який порядок тимчасового вилучення майна у кримінальному провадженні?
39. Що таке арешт майна у кримінальному провадженні, в чому воно полягає?
40. Яке майно може бути піддане арешту у кримінальному провадженні?
41. Який порядок виконання арешту у кримінальному провадженні?
42. Що таке запобіжні заходи у кримінальному провадженні?
43. Яка мета застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?

44. Що є підставами застосування запобіжних заходів?
45. Яка система запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
46. Які умови застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
47. Які обставини враховуються під час обрання запобіжного заходу?
48. За чийм рішенням застосовуються запобіжні заходи?
49. Які обов'язки можуть бути покладені на особу, до якої застосовано запобіжний захід?
50. Які класифікації запобіжних заходів запропоновано у теорії кримінального процесу?
51. Який порядок застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
52. Який порядок зміни запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
53. Який порядок скасування запобіжних заходів у кримінальному провадженні?
54. Що таке особисте зобов'язання у кримінальному процесі, в чому воно полягає?
55. Хто здійснює контроль за виконанням особистого зобов'язання?
56. Що таке особиста порука, в чому вона полягає?
57. Скільки повинно бути поручителів?
58. Хто може бути поручителем?
59. Які наслідки невиконання умов особистої поруки?
60. Що таке домашній арешт, у чому він полягає?
61. Що розуміється під житлом у кримінальному провадженні?
62. Які умови застосування домашнього арешту?
63. Що таке застава, в чому вона полягає?
64. Хто може бути суб'єктом унесення застави у кримінальному провадженні?
65. Який розмір застави у кримінальному провадженні?
66. Які наслідки невиконання умов застосування застави?
67. Що таке тримання під вартою, в чому воно полягає?
68. У яких установах здійснюється тримання під вартою?
69. Які обставини повинні бути доведені прокурором перед слідчим суддею (судом) для обрання взяття під варту?
70. У яких випадках слідчий суддя, суд не визначає розмір застави, як альтернативу застосуванню взяття під варту?

71. Який строк тримання під вартою?
72. Який порядок продовження строків тримання під вартою?

4. Задачі

1. Слідчий за погодженням з прокурором склав письмове повідомлення про підозру Зуйкову у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України (крадіжка). Під час телефонної розмови Зуйков повідомив слідчому, що він відмовляється з'являтися за його викликами, оскільки кримінального правопорушення не вчиняв.

На наступний день слідчий доручив оперативним підрозділам здійснити привід Зуйкова до органу досудового розслідування з метою вручення йому письмового повідомлення про підозру.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

2. Вручивши Кузькіну повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 122 КК «Умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження», слідчий застосував щодо підозрюваного запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання.

Застосування такого запобіжного заходу слідчий мотивував тим, що Кузькін має похилий вік, у нього постійне місце проживання, кримінальне правопорушення вчинив вперше і тому немає підстав для побоювання, що він може ухилитися від слідства і суду або перешкодити встановленню істини у кримінальному провадженні, чи якимось іншим способом буде ухилитися від виконання покладених на нього процесуальних обов'язків.

Чи є правомірним за таких умов застосування щодо Кузькіна запобіжного заходу?

3. Затриманий (законне затримання) за підозрою у вчиненні крадіжки чужого майна (ч. 2 ст. 185 КК України) Васильков повідомив слідчому, що вдома у нього залишилося троє дітей дошкільного віку та собака, а дружина перебуває на стаціонарному лікуванні у кардіологічному відділенні лікарні. Родичів у м. Дніпро у нього і в дружини немає. Він має постійне місце проживання і роботи. Під час перевірки відомості повідомлені Васильковим підтвердилися.

В той же час у слідчого, виходячи із наявних матеріалів кримінального провадження, є підстави вважати, що Васильков може

продовжити злочинну діяльність, бо не має коштів для існування.

Чи є за даних обставин підстави для застосування стосовно Василькова запобіжного заходу?

Чи повинен слідчий враховувати наведені Васильковим відомості при обранні щодо нього запобіжного заходу?

4. 18-річний Зубков, затриманий за підозрою у вчиненні грабежу чужого майна, звернувся до слідчого з клопотанням не повідомляти про його затримання батькам та адміністрації університету, де він навчається.

Чи має право слідчий задовольнити таке клопотанням?

5. Стосовно Кухлева, підозрюваного у вчиненні умисного убивства, як запобіжний захід було застосовано тримання під вартою. У ході подальшого розслідування слідчий встановив, що Кухлев вчинив не умисне убивство, а убивство при перевищенні меж необхідної оборони. У зв'язку з цим Кухлеву було змінено повідомлення про підозру з ч. 1 ст. 115 КК України на ст. 118 КК України.

Чи зобов'язаний слідчий після зміни повідомлення про підозру вирішити питання про зміну запобіжного заходу у вигляді взяття під варту на інший – більш м'який запобіжний захід?

Який порядок зміни запобіжного заходу?

6. Локотькову було оголошено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України (крадіжка), максимальне покарання за яке може бути у вигляді обмеження волі на строк до п'яти років. Дізнавач, встановивши, що підозрюваний схиляє очевидців кримінального правопорушення до давання неправдивих показань, звернувся з клопотанням, погодженим з прокурором, до слідчого судді про застосування щодо Локотькова запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Чи дотримані вимоги кримінального процесуального законодавства щодо умов застосування домашнього арешту стосовно Локотькова?

7. Слідчий встановив, що підозрюваний Кварцов у вчиненні злочину, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України, розтрачує майно, на яке накладено арешт та передане йому на відповідальне зберігання.

Чи є ця обставина підставою для зміни обраного щодо Кварцова запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання на більш суворий?

8. 20 травня о 14 год. 00 хв. Маркова було затримано уповноваженою службовою особою на підставі п. 2 ч. 1 ст. 208 КПК України. 23 грудня о 12 год. 30 хв. слідчим суддею була постановлена ухвала про застосування щодо Маркова запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою строком на 60 днів.

Якими є дата та час закінчення дії ухвали про застосування цього запобіжного заходу, враховуючи вимоги ст. 197 КПК України?

Чи зміниться ця дата, якщо вона припаде на неробочий день?

9. В ході проведення обшуку в квартирі Колбаскіна, підозрюваного у вчиненні квартирних крадіжок, слідчий виявив комплект інструментів, пристосованих для відмикання замків. Обшук проводився відповідно до вимог, визначених у ст.ст. 234–236 КПК України.

Чи може слідчий вилучити цей набір інструментів, виходячи з того, що в ухвалі слідчого судді про дозвіл на проведення обшуку вони не визначалися як такі, що підлягали відшуканню?

Якщо так, то який процесуальний порядок подальших дій слідчого стосовно цих інструментів?

10. Слідчий викликав Чуркова по телефону для допиту як підозрюваного, однак той відмовився з'являтися за викликом на тій підставі, що не вважає себе підозрюваним, оскільки про підозру йому ніхто не повідомляв. Слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням про привід Чуркова.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

11. Круков, який працює водієм таксі, керуючи власним автомобілем у стані алкогольного сп'яніння, порушив правила дорожнього руху, внаслідок чого здійснив наїзд на пішохода і заподіяв йому тяжкі тілесні ушкодження. Крукову було оголошено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 286 КК України. Слідчий, враховуючи обставини вчиненого, а також особу підозрюваного, за погодженням із прокурором звернувся до слідчого судді з клопотанням про відсторонення Крукова від посади.

Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя в цій ситуації?

Який захід забезпечення кримінального провадження доцільно було б застосувати щодо Крукова з метою недопущення повторного порушення правил дорожнього руху?

12. Сидоров був затриманий працівниками поліції о 10 год. 20 хв. на місці вчинення квартирної крадіжки та доставлений до відділення поліції об 11 год. 20 хв. Через зайнятість іншими справами слідчий протокол затримання склав о 14 год. 00 хв., де вказав, що підставою затримання є «Підозра у вчиненні квартирної крадіжки», а час затримання – «14 год. 00 хв.».

Чи дотримані вимоги КПК України при складанні протоколу затримання?

З якого моменту особа вважається затриманою?

13. 7 лютого о 10 год. 00 хв. Патрушев був затриманий уповноваженою службовою особою на підставі п. 1 ч. 1 ст. 208 КПК України. 10 лютого о 9 год. 00 хв. Патрушева доставили до слідчого судді для розгляду клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. За результатами розгляду клопотання слідчий суддя постановив ухвалу про застосування щодо Патрушева запобіжного заходу у вигляді застави, у зв'язку з чим він був звільнений з-під варти 10 лютого об 11 год. 30 хв.

Чи допущені порушення норм КПК України в цій ситуації?

Якщо так, то які саме?

14. Свідок Каменська була викликана для проведення одночасного допиту зі свідком Кругловим. Вказані особи були завчасно повідомлені про виклик шляхом направлення повістки, яку вони отримали. Однак ні Каменська, яка самостійно виховувала 4-річного сина, ні Круглов на допит не з'явилися. При цьому Каменська про причини свого неприбуття слідчому не повідомила, а Круглов зателефонував і заявив, що не може прийти в зазначений час, бо в цей день йому призначено лікування у лікаря-стоматолога.

Чи є підстави для застосування до Каменської і Круглова заходів забезпечення кримінального провадження через неприбуття їх за викликом до слідчого?

Якщо так, то яких саме?

15. До слідчого, що здійснював досудове слідство в кримінальному провадженні за підозрою Нарішкіна у вчиненні злочину, передбаченого ч. 4 ст. 296 КК України (хуліганство, вчинене із застосуванням холодної зброї), звернулися 60-річний батько, 20-річний син і дружина підозрюваного з клопотанням передати їм Нарішкіна на поруки. Всі вони заявили, що гарантують забезпечення виконання підозрюваним

покладених на нього процесуальних обов'язків, а також доставку його до органу досудового розслідування чи в суд на першу про те вимогу. Слідчий звернувся з клопотанням, погодженим з прокурором, до слідчого судді про застосування Наришкіну запобіжного заходу у вигляді особистої поруки.

Як слідчий суддя має вирішити заявлене клопотання?

Які вимоги до поручителів встановлені КПК України?

16. У дворі одного із будинків був виявлений труп жінки з ножовими пораненнями. Отримані під час огляду місця події відомості свідчили, що тілесні ушкодження цій жінці міг заподіяти чорнявий чоловік високого зросту, одягнутий у чорну шкіряну куртку. Через 30 хвилин у кафе, що розташоване неподалік від місця події, працівники поліції виявили чоловіка зі схожими прикметами, на обличчі якого виднілися подряпини. При появі працівників поліції цей чоловік занервував і спробував вийти з кафе, однак був ними зупинений. Чоловік пред'явив паспорт на ім'я Казакова і повідомив, що в цьому кафе знаходиться кілька годин; свою спробу вийти з приміщення пояснив тим, що він раніше неодноразово судимий, тому зайвий раз спілкуватися з працівниками поліції бажання немає. Казаков був доставлений до відділення поліції, де в цей же день його затримали у порядку, передбаченому ст. 208 КПК України.

Чи має право слідчий затримати особу і помістити її в ізолятор тимчасового тримання без ухвали слідчого судді?

Якщо має, то який процесуальний порядок такого затримання?

17. Слідчий звернувся до слідчого судді з клопотанням, погодженим із прокурором, про застосування до Антошкіна, підозрюваного у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка), запобіжного заходу у вигляді особистого зобов'язання. У клопотанні про застосування запобіжного заходу слідчий виклав обставини, які свідчать про наявність ризику того, що Антошкін може незаконно впливати на свідків і потерпілого.

Які процесуальні обов'язки може покласти слідчий суддя на підозрюваного Антошкіна в разі обрання до нього вказаного запобіжного заходу?

18. Щурову повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 4 ст. 187 КК України (розбій), за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від семи до

дванадцяти років. Стосовно нього обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Який процесуальний порядок обрання цього запобіжного заходу?

Який максимальний строк перебування підозрюваного під вартою протягом досудового розслідування у разі вчинення цього злочину?

19. Щурову повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 2 ст. 187 КК України (розбій), за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від семи до десяти років. Стосовно нього обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою.

Який процесуальний порядок обрання цього запобіжного заходу?

Який максимальний строк перебування підозрюваного під вартою протягом досудового розслідування у разі вчинення цього злочину?

20. Медведеву повідомлено про підозру у вчиненні злочину, передбаченого ч. 1 ст. 187 КК України (розбій), за який може бути призначено покарання у вигляді позбавлення волі на строк від трьох до семи років. Стосовно нього обрано запобіжний захід у вигляді домашнього арешту.

Який процесуальний порядок обрання цього запобіжного заходу?

Який максимальний строк перебування підозрюваного під домашнім арештом протягом досудового розслідування?

5. Тестові завдання

1. Більшість заходів забезпечення кримінального провадження застосовуються на підставі:

- а) постанови прокурора;
- б) ухвали слідчого судді, суду;
- в) постанови слідчого;
- г) постанови керівника органу досудового розслідування.

2. Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом розглядається слідчим суддею протягом:

- а) не пізніше п'яти днів з дня його надходження до суду;
- б) не пізніше двох днів з дня його надходження до суду;
- в) не пізніше трьох днів з дня його надходження до суду;
- г) в день його надходження до суду.

3. *Клопотання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом, якщо документи, що посвідчують користування спеціальним правом, не були тимчасово вилучені, може розглядатися лише за участю:*

- а) прокурора;
- б) слідчого;
- в) керівника органу досудового розслідування;
- г) підозрюваного та його захисника.

4. *Хто вправі прийняти рішення про взяття особи під варту під час досудового розслідування?*

- а) слідчий;
- б) слідчий з санкції прокурора;
- в) керівник органу досудового розслідування за згодою прокурора;
- г) слідчий суддя.

5. *У які строки слідчий, прокурор зобов'язаний надати підозрюваному копію клопотання та матеріалів, яким обґрунтовується необхідність застосування запобіжного заходу?*

- а) не пізніше ніж за 10 годин до початку розгляду клопотання;
- б) не пізніше ніж за 5 годин до початку розгляду клопотання;
- в) не пізніше ніж за 3 години до початку розгляду клопотання;
- г) не пізніше ніж за 1 годину до початку розгляду клопотання.

6. *Ухвала про арешт майна виконується негайно:*

- а) підозрюваним, обвинуваченим;
- б) захисником підозрюваного, обвинуваченого;
- в) слідчим, прокурором;
- г) законним представником підозрюваного, обвинуваченого.

7. *Строк дії ухвали слідчого судді про тримання особи під домашнім арештом не може перевищувати:*

- а) одного місяця;
- б) двох місяців;
- в) трьох місяців;
- г) шести місяців.

8. *Під час досудового розслідування запобіжні заходи застосовуються:*

- а) слідчим;
- б) прокурором;
- в) слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з

прокурором або за клопотанням прокурора;

г) керівником органу досудового розслідування.

9. Який запобіжний захід КПК України визначає найбільш м'яким:

а) особиста порука;

б) застава;

в) домашній арешт;

г) особисте зобов'язання.

10. Арешт майна може бути скасовано повністю чи частково ухвалою слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження за:

а) позовом підозрюваного, обвинуваченого, їх захисника чи законного представника;

б) скаргою підозрюваного, обвинуваченого, їх захисника чи законного представника;

в) клопотанням підозрюваного, обвинуваченого, їх захисника чи законного представника;

г) заявою підозрюваного, обвинуваченого, їх захисника чи законного представника.

11. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо нетяжких злочинів не може перевищувати:

а) трьох місяців;

б) чотирьох місяців;

в) п'яти місяців;

г) шести місяців.

12. Сукупний строк тримання особи під домашнім арештом під час досудового розслідування не може перевищувати:

а) трьох місяців;

б) чотирьох місяців;

в) шести місяців;

г) п'яти місяців.

13. Клопотання про продовження строку тримання під вартою має право подати:

а) прокурор, слідчий за погодженням з прокурором;

б) підозрюваний;

в) захисник підозрюваного;

г) слідчий за погодженням з керівником органу досудового розслідування.

14. Сукупний строк тримання під вартою підозрюваного під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів не може перевищувати:

- а) шести місяців;
- б) дев'яти місяців;
- в) дванадцяти місяців;
- г) десяти місяців.

15. Клопотання підозрюваного чи його захисника про зміну запобіжного заходу подається до:

- а) слідчого;
- б) керівника органу досудового розслідування;
- в) слідчого судді;
- г) прокурора.

16. Копія клопотання сторони захисту про зміну запобіжного заходу та матеріалів, якими воно обґрунтовується, до початку його розгляду надається прокурору не пізніше ніж за:

- а) три години;
- б) чотири години;
- в) п'ять годин;
- г) шість годин.

17. Строк дії ухвали слідчого судді, суду про тримання під вартою або продовження строку тримання під вартою не може перевищувати:

- а) тридцяти днів;
- б) сорока днів;
- в) шістдесяти днів;
- а. п'ятдесяти днів.

18. Чи має **затриманий право** на побачення віч-на-віч до першого допиту зі своїм захисником?

- а) так, має;
- б) ні, не має;
- в) має тільки з дозволу слідчого або керівника органу досудового розслідування;
- г) має тільки з дозволу прокурора.

19. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді не може перевищувати:

- а) двадцяти чотирьох годин.
- б) сорока восьми годин.
- в) сімдесяти двох годин;

г) дев'яносто шести годин.

20. *Хто зобов'язаний роз'яснити затриманій особі при поміщенні в ізолятор тимчасового тримання її процесуальні права:*

- а) уповноважений працівник ізолятору тимчасового утримання;
- б) уповноважена службова особа, що здійснила затримання;
- в) слідчий з дозволу прокурора;
- г) слідчий з дозволу слідчого судді.

21. *Ким є особа, коли вона силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою:*

- а) винуватою у вчиненні кримінального правопорушення;
- б) обвинуваченим;
- в) затриманим;
- г) підсудним.

22. *Про затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, слідчий складає:*

- а) постанову;
- б) протокол;
- в) подання;
- г) клопотання.

23. *Уповноважена службова особа має право без ухвали слідчого судді, суду затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачено покарання у виді:*

- а) громадських робіт;
- б) виправних робіт;
- в) обмеження волі;
- г) позбавлення волі.

24. *Затримання особи (поміщення її в ізолятор тимчасового тримання) є:*

- а) тимчасовим запобіжним заходом;
- б) постійним запобіжним заходом;
- в) винятковим запобіжним заходом;
- г) випадковим запобіжним заходом.

25. *Чи має право уповноважена службова особа без ухвали слідчого судді, суду самотійно затримати особу, підозрювану у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у виді позбавлення волі:*

- а) не має;
- б) має;

в) має тільки з дозволу прокурора;
г) має тільки з дозволу керівника органу досудового розслідування.

26. Скільки побачень може бути у затриманого із захисником після першого допиту:

- а) не більше одного на день;
- б) необмежена кількість;
- в) залежить від рішення слідчого;
- г) залежить від рішення прокурора чи слідчого судді.

27. Через який термін з моменту затримання затримана особа без ухвали слідчого судді повинна бути звільнена або доставлена до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу;

- а) сорока восьми годин;
- б) шістдесяти годин;
- в) сімдесяти двох годин;
- г) дев'яносто шести годин.

28. Клопотання про застосування або зміну запобіжного заходу розглядається слідчим суддею в строк:

- а) не пізніше двадцяти чотирьох годин;
- б) не пізніше сорока восьми годин;
- в) не пізніше сімдесяти двох годин;
- г) не пізніше дев'яносто шести годин.

29. Запобіжні заходи застосовуються до:

- а) свідка;
- б) потерпілого;
- в) експерта;
- г) підозрюваного, обвинуваченого або засудженого.

30. Копія ухвали про застосування запобіжного заходу вручається підозрюваному:

- а) через годину після її оголошення;
- б) негайно після її оголошення;
- в) через дві години після її оголошення;
- г) через три години після її оголошення.

31. Застосування запобіжного заходу до кожної особи потребує:

- а) внесення окремого подання;
- б) внесення окремого клопотання;
- в) внесення окремої постанови;
- г) внесення окремої ухвали.

32. Клопотання слідчого, дізнавача, прокурора про застосування запобіжного заходу подається на розгляд:

- а) апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування.
- б) керівника органу досудового розслідування;
- в) місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування;
- г) голови місцевого суду.

33. Якщо після подання клопотання про застосування запобіжного заходу прокурору стали відомі обставини, що виключають обґрунтовану підозру у вчиненні особою кримінального правопорушення, він зобов'язаний:

- а) підтримати клопотання про застосування запобіжного заходу.
- б) затримати особу і доставити її до слідчого судді;
- в) затримати особу і доставити її до голови суду;
- г) відкликати клопотання про застосування запобіжного заходу.

34. Слідчий суддя після одержання клопотання про застосування запобіжного заходу до підозрюваного, який перебуває на свободі, призначає дату судового засідання і здійснює:

- а) затримання підозрюваного;
- б) взяття його під варту;
- в) судовий виклик;
- г) його домашній арешт.

35. Який із перелічених заходів належить до заходів забезпечення кримінального провадження, передбачених КПК України:

- а) допит свідка, потерпілого;
- б) нерозголошення відомостей про факт і методи проведення негласних слідчих (розшукових) дій;
- в) тимчасове вилучення майна;
- г) обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього.

36. Що є поважною причиною неприбуття особи на виклик:

- а) неможливість залишити місце роботи;
- б) відсутність у особи транспорту, щоб прибути за викликом;
- в) відсутність особи на місці проживання упродовж кількох днів;
- г) відсутність особи на місці проживання упродовж тривалого часу внаслідок подорожі.

37. До кого може бути застосовано привід:

- а) до всіх учасників кримінального провадження;
- б) до свідка, який одноосібно виховує дітей віком до шести років;
- в) до підозрюваного, обвинуваченого, свідка;
- г) до неповнолітнього свідка.

38. Які документи НЕ можуть бути тимчасово вилучені з метою вирішення питання про тимчасове обмеження у користуванні спеціальним правом:

- а) право керування транспортним засобом або судном;
- б) право полювання;
- в) право власності на майно;
- г) право на здійснення підприємницької діяльності.

39. У якому випадку відсторонення від посади особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину, може бути здійснено незалежно від тяжкості вчиненого злочину:

- а) у будь-якому випадку вчинення кримінального правопорушення;
- б) щодо осіб, які призначаються Президентом України;
- в) щодо особи, яка працює в правоохоронному органі;
- г) щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу.

40. У чому полягає арешт майна:

- а) в обов'язковому вилученні майна, на яке накладено арешт;
- б) у забороні відчужувати майно, на яке накладено арешт, розпоряджатися чи використовувати його;
- в) у забороні використання житлового приміщення, в якому на законних підставах проживають будь-які особи;
- г) у забороні використання будь-якого житлового приміщення.

41. Клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження подається:

- а) до апеляційного суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;
- б) до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;
- в) до прокурора, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування;
- г) до голови місцевого суду.

42. Під час розгляду питання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження сторони кримінального провадження повинні подати слідчому судді або суду:

- а) матеріали кримінального провадження;
- б) доручення на представлення інтересів;
- в) довідки;
- г) докази обставин, на які вони посилаються.

43. Особа викликається до слідчого, дізнавача, прокурора, слідчого судді, суду шляхом:

- а) вручення повістки про виклик;
- б) надіслання повістки поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком;
- в) здійснення виклику телефоном;
- г) усі відповіді правильні.

44. У разі тимчасової відсутності особи за місцем проживання повістка про виклик для передачі їй вручається під розписку:

- а) дорослому члену сім'ї особи чи іншій особі, яка з нею проживає;
- б) житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи;
- в) адміністрації за місцем роботи особи;
- г) усі відповіді правильні.

45. Особа, що перебуває під вартою, викликається через:

- а) адміністрацію місця ув'язнення;
- б) слідчого;
- в) прокурора;
- г) родичів такої особи.

46. Повістка про виклик обмежено дієздатної особи вручається її:

- а) опікуну;
- б) піклувальнику;
- в) усиновителю;
- г) батькові.

47. Особа має отримати повістку про виклик або бути повідомленою про нього іншим шляхом не пізніше ніж:

- а) за три дні до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом;
- б) за п'ять днів до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом;
- в) за сім днів до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом;

г) за десять днів до дня, коли вона зобов'язана прибути за викликом.

48. *Належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є:*

- а) розпис особи про отримання повістки;
- б) розпис на поштовому повідомленні;
- в) відеозапис вручення особі повістки;
- г) усі відповіді правильні.

49. *Якщо підозрюваний, обвинувачений, свідок, потерпілий, цивільний відповідач, який був у встановленому КПК України порядку викликаний (зокрема, наявне підтвердження отримання ним повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом), не з'явився без поважних причин або не повідомив про причини свого неприбуття, то:*

- а) на нього накладається грошове стягнення;
- б) щодо нього застосовується запобіжний захід;
- в) щодо нього вирішується питання про зміну запобіжного заходу на більш суворіший;
- г) оголошується в розшук.

50. *Рішення про здійснення приводу під час досудового розслідування ухвалюється:*

- а) слідчим;
- б) прокурором;
- в) дізнавачем;
- г) слідчим суддею.

51. *Рішення про здійснення приводу під час судового провадження ухвалюється:*

- а) судом;
- б) слідчим суддею;
- в) прокурором;
- г) усі відповіді неправильні.

52. *Рішення про здійснення приводу ухвалюється в формі:*

- а) постанови;
- б) розпорядження;
- в) ухвали;
- г) вироку.

53. Привід співробітника кадрового складу розвідувального органу України під час виконання ним своїх службових обов'язків здійснюється тільки в присутності:

- а) прокурора та слідчого;
- б) прокурора;
- в) слідчого судді та прокурора;
- г) офіційних представників цього органу.

54. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про здійснення приводу розглядається:

- а) слідчим суддею;
- б) суддею;
- в) прокурором;
- г) слідчим за погодженням із прокурором.

55. Під час судового провадження клопотання про здійснення приводу розглядається:

- а) упродовж 24 годин;
- б) упродовж дня;
- в) негайно після його ініціювання;
- г) упродовж доби.

56. Грошове стягнення у випадках і розмірах, передбачених КПК України, за невиконання процесуальних обов'язків може бути накладено:

- а) на потерпілого, підозрюваного (обвинуваченого), свідка;
- б) лише на підозрюваного;
- в) лише на свідка;
- г) лише на потерпілого.

57. Грошове стягнення накладається під час досудового розслідування:

- а) постановою слідчого;
- б) ухвалою слідчого судді;
- в) постановою прокурора;
- г) постановою дізнавача.

58. Грошове стягнення накладається під час судового провадження:

- а) постановою слідчого;
- б) постановою прокурора;
- в) постановою судді;
- г) ухвалою суду.

59. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про накладення грошового стягнення на особу вирішується:

- а) постановою слідчого;
- б) постановою прокурора;
- в) постановою дізнавача;
- г) слідчим суддею.

60. Під час судового провадження питання про накладення грошового стягнення на особу розглядається:

- а) негайно після його ініціювання;
- б) не пізніше двох днів із дня його надходження до суду;
- в) не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду;
- г) не пізніше одного дня із дня його надходження до суду.

61. Хто має право подати клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження:

- а) прокурор, слідчий суддя;
- б) слідчий, дізнавач за згодою прокурора, сам прокурор;
- в) слідчий, слідчий суддя;
- г) керівник органу досудового розслідування, слідчий суддя.

62. Підставою для обрання запобіжного заходу є:

а) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення та наявність ризику, які дають достатні підстави вважати, що особа може перешкоджати кримінальному провадженню;

б) наявність достатніх доказів, що вказують на особливу небезпечність вчинюваного підозрюваним, обвинуваченим злочину;

в) наявність ризиків, які дають достатні підстави вважати, що особа може перешкоджати кримінальному провадженню;

г) наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним, обвинуваченим злочину.

63. Контроль за виконанням особистого зобов'язання під час досудового розслідування здійснює:

- а) слідчий, слідчий суддя;
- б) прокурор, слідчий суддя;
- в) слідчий, дізнавач, прокурор;
- г) слідчий суддя, суддя.

64. За яким правилом визначається кількість поручителів під час обрання запобіжного заходу у нагляді особистої поруки:

- а) кількість поручителів визначає особа, яка здійснює

кримінальне провадження;

б) поручителями повинні бути визнані усі особи, які звернулися з відповідним клопотанням;

в) кількість поручителів визначає слідчий суддя, суд, який обирає запобіжний захід;

г) кількість поручителів визначає слідчий суддя, суд, який обирає запобіжний захід, але їх не може бути менше двох.

65. При вчиненні якого кримінального правопорушення можна обирати домашній арешт як запобіжний захід:

а) при вчиненні злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі;

б) при вчиненні кримінального проступку;

в) при вчиненні будь-якого кримінального правопорушення;

г) при вчиненні злочину.

67. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про накладення грошового стягнення на особу розглядається слідчим суддею:

а) не пізніше двох днів із дня його надходження до суду;

б) не пізніше трьох днів із дня його надходження до суду;

в) не пізніше одного дня із дня його надходження до суду;

г) негайно.

68. Хто не може бути заставодавцем:

а) підозрюваний, обвинувачений;

б) юридична особа;

в) юридична особа державної або комунальної власності;

г) фізична особа, яка є заінтересованою у результатах провадження.

69. Чи може суд звернути заставу на виконання вироку в частині майнових стягнень:

а) може у будь-якому випадку;

б) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим;

в) може, якщо застава була внесена підозрюваним, обвинуваченим і за наявності його згоди на це;

г) ні, не може.

70. У якому випадку слідчий суддя, суд при постановленні ухвали про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою має право не визначати розмір застави:

- а) щодо особи, яка має судимість;
- б) при оголошенні особі про підозру у вчиненні кількох правопорушень;
- в) щодо злочину, вчиненого із застосуванням насильства або погрозою його застосування;
- г) щодо будь-якого злочину.

71. З якого моменту обчислюється строк затримання особи:

- а) з моменту юридичного затримання особи;
- б) з моменту, коли особа силою або підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою;
- в) з моменту доставлення затриманої особи до слідчого, прокурора;
- г) з моменту складання протоколу затримання.

72. У який строк має бути розглянуте клопотання про застосування запобіжного заходу після затримання підозрюваного, обвинуваченого:

- а) 24 години;
- б) три доби;
- в) до 72 годин;
- г) до 60 годин.

73. Слідчий суддя, суд зобов'язаний розглянути клопотання підозрюваного, обвинуваченого про зміну запобіжного заходу:

- а) впродовж двох днів із дня його одержання;
- б) впродовж трьох днів із дня його одержання;
- в) не пізніше 24 годин із дня його одержання;
- г) не пізніше 60 годин із дня його одержання.

74. Копія протоколу про затримання особи вручається затриманому впродовж:

- а) 72 годин;
- б) не пізніше 60 годин;
- в) впродовж 24 годин;
- г) негайно.

75. Кожен має право затримати без ухвали слідчого судді, суду будь-яку особу, крім осіб, зазначених у статті 482 КПК:

- а) при вчиненні або замаху на вчинення кримінального

правопорушення;

б) якщо безпосередньо після вчинення кримінального правопорушення очевидець, зокрема потерпілий, або сукупність очевидних ознак на тілі, одязі чи місці події вказують на те, що саме ця особа щойно вчинила кримінальне правопорушення;

в) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні нетяжкого злочину;

г) якщо є обґрунтовані підстави вважати, що можлива втеча з метою ухилення від кримінальної відповідальності особи, підозрюваної у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину.

76. У якому випадку ухвала про застосування запобіжного заходу НЕ припиняє свою дію:

а) після закінчення строку дії ухвали про обрання запобіжного заходу;

б) ухвалення виправдувального вироку;

в) зупинення кримінального провадження;

г) закриття кримінального провадження.

77. Контроль за виконанням особистого зобов'язання здійснює:

а) слідчий, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – слідчий суддя;

б) прокурор, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – слідчий суддя;

в) прокурор, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – суддя;

г) слідчий, а якщо справа перебуває у провадженні суду, – прокурор.

78. Копія клопотання та матеріалів, якими обґрунтовується необхідність зміни запобіжного заходу, надається підозрюваному, обвинуваченому:

а) не пізніше ніж за 24 години до початку розгляду клопотання;

б) не пізніше ніж за три дні до початку розгляду клопотання;

в) не пізніше ніж за три години до початку розгляду клопотання;

г) не пізніше ніж за два дні до початку розгляду клопотання.

79. Здійснити тимчасове вилучення майна у затриманого може:

а) уповноважена службова особа;

б) кожен, хто здійснив законне затримання;

в) заявник;

г) усі перелічені відповіді правильні.

80. Під час досудового розслідування кримінальних проступків допускається застосування таких запобіжних заходів:

- а) домашнього арешту;
- б) застави;
- в) тримання під вартою;
- г) особистого зобов'язання.

81. Під час досудового розслідування клопотання слідчого, прокурора про здійснення приводу розглядається слідчим суддею:

- а) упродовж 24 годин;
- б) у день його надходження до суду;
- в) негайно;
- г) упродовж доби.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Захист при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження.
2. Захист при застосуванні запобіжних заходів особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави, тримання під вартою.
3. Особливості застосування запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, тримання під вартою.
4. Момент затримання.
5. Строк затримання особи без ухвали слідчого судді.
6. Повідомлення інших осіб про затримання.

7. Завдання для індивідуальної роботи:

Орієнтовні теми для підготовки реферату:

1. Захист при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження (при вирішенні слідчим суддею (судом) питання про накладення грошового стягнення, тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна, арешт майна).
2. Підготовка сторони заходу до участі в розгляді слідчим суддею клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу.
3. Участь сторони захисту при вирішенні питання про обрання підозрюваному запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, тримання під вартою; продовження строків цих запобіжних заходів.
4. Клопотання підозрюваного та його захисника про зміну запобіжного заходу.
5. Оскарження стороною захисту обґрунтованості затримання підозрюваного.

8. Зразки процесуальних документів

Зразок заперечення на клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту

Слідчому судді Жовтневого районного суду м. Дніпропетровська

Іванова Івана Івановича – підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України

Заперечення на клопотання про обрання запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту

У кримінальному провадженні про вчинення мною кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України, відомості про яке внесено в ЄРДР за № 0000000000000000 від 12.02.2023, Вами розглядається клопотання слідчого, погоджене з прокурором, щодо обрання мені запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту.

Із цим клопотанням сторони обвинувачення, а також викладеними в ньому доводами я категорично не згодний з наступних підстав.

Згідно зі ст. 177 КПК України метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним (обвинуваченим) покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті.

Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених цим

Кодексом.

У цьому взаємозв'язку вважаю за необхідне зазначити, що свої процесуальні обов'язки я виконую належним чином:

- від слідчого, прокурора не ховаюся, своєчасно прибуваю за їх викликами;
- за межі області не виїжджаю, постійно мешкаю за однією адресою;
- із свідками у справі стосовно їх показань не спілкуюся;
- впливу на потерпілого, а також інших учасників кримінального провадження не маю;
- знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення, я не можу, оскільки всі докази стороною обвинувачення вже зібрані;
- вчиняти інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, в якому я обвинувачуюся, я також не збираюся.

Всі викладені стороною обвинувачення у клопотанні ризики, які ніби мають місце в цьому кримінальному провадженні, носять характер припущень і не підтверджуються жодними фактичними даними.

Відповідно до ч. 5 ст. 9 КПК України кримінальне процесуальне законодавство України застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях неодноразово звертався до питань застосування запобіжних заходів. Так, у справі «Бойченко проти Молдови» № 41088/05 (рішення від 11 липня 2006 року), суд зазначив, що «одне тільки посилення судів на відповідну норму закону без вказівки підстав, з яких вони вважають обґрунтованими твердження про те, що ніби заявник може перешкоджати провадженню в справі, переховуватися від правосуддя або скоювати нові злочини, не є достатнім для ухвалення рішення про обрання запобіжного заходу». А у справі «Мамедова проти Росії» № 7064/05 (рішення від 01 червня 2006 року) Європейський суд дійшов такого висновку: «посилання на тяжкість обвинувачення, як на головний чинник при оцінці ймовірності того, що заявниця переховуватиметься від правосуддя, перешкоджатиме ходові розслідування або вчинятиме нові злочини є недостатнім, хоча суворість покарання і є визначальним елементом при оцінці ризику переховування від правосуддя чи вчинення нових злочинів, і що потребу позбавлення волі не можна оцінювати з винятково абстрактного погляду, беручи до уваги тільки тяжкість злочину».

Викладене вище свідчить про відсутність будь-яких ризиків моєї неналежної поведінки у цьому кримінальному провадженні, вони не підтверджуються якимись достовірними та достатніми доказами. Це вказує на те, що клопотання сторони обвинувачення є необґрунтованим, а тому не підлягає задоволенню.

На підставі викладеного і керуючись ст. 42, 177, 178 КПК України, –

ПРОШУ:

У задоволенні клопотання сторони обвинувачення про обрання стосовно мене запобіжного заходу відмовити.

Підозрюваний

_____ (підпис)

І.І. Іванов

13.04.2023

Зразок клопотання про зміну запобіжного заходу

Слідчому судді
Жовтневого районного
суду м. Дніпропетровська

Адвоката Бельського І.С. -
захисника Максимова Івана
Петровича, підозрюваного у
вчиненні злочину,
передбаченого п. 12. ч. 2 ст. 115,
ч. 2 ст. 194 КК_України

**Клопотання
про зміну запобіжного заходу**

10.10.2021 року моєму підзахисному Максимову І.П. обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, який надалі неодноразово продовжувався (останній раз 28.06.2022 року).

23.08.2022 року прокурор Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра Семенов О.С. звернувся до слідчого судді з клопотанням про продовження строку тримання Максимова І.П. під вартою строком на шістдесят днів.

Необхідність продовження строку тримання Максимова І.П. під вартою прокурор обґрунтував такими доводами:

1) «... суворість покарання, яке може бути призначене у випадку доведеності вини Максимова І.П., характер висунутої підозри, яка має значний суспільний інтерес, свідчить про наявність ризику того, що перебуваючи на волі підозрюваний може переховуватися від слідства та суду, що в свою чергу ускладнить та негативно вплине на повноту, об'єктивність, всебічність та неупередженість дослідження обставин кримінального провадження» (п. 1 ч. 1 ст. 177 КПК);

2) «... враховуючи, що підозрюваний має доступ до матеріалів кримінального провадження, в тому числі до анкетних даних свідків у

кримінальному провадженні, у поєднанні з тяжкістю злочинів, у яких підозрюється Максимов І.П. та суворості покарання, яке загрожує йому у випадку доведення вини, дає обґрунтовану підставу вважати про наявність ризику того, що перебуваючи на волі останній може незаконно впливати на свідків» (п. 3 ч. 1 ст. 177 КПК);

3) «На теперішній час встановлені ризики та суспільна небезпека особи підозрюваного Максимова І.П. не відпали і продовжують існувати».

Вважаю, що зазначене клопотання прокурора є безпідставним, оскільки ним не враховані факти та обставини, які вказують на те, що в матеріалах кримінального провадження відсутні відомості, що свідчать як про наявність обґрунтованої підозри у вчиненні інкримінованих Максимову І.П. кримінальних правопорушень, так і ризиків, які дають достатні підстави вважати, що Максимов І.П. може здійснити дії, передбачені пунктами 1, 3 ч. 1 ст. 177 КПК України.

I.

Відповідно до ч. 2 ст. 331 КПК вирішення питання судом щодо запобіжного заходу відбувається в порядку, передбаченому главою 18 цього Кодексу.

Запобіжні заходи можуть застосовуватися лише за наявності підстав, передбачених ч. 2 ст. 177 КПК. Цією частиною ст. 177 УПК визначено, що підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених КПК.

Відповідно до статті 183 КПК тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 176 КПК.

Виключність цього запобіжного заходу обумовлена тим, що відповідно до п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року «тримання під вартою осіб, які чекають судовий розгляд, не повинно бути загальним правилом». Тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом, який істотно обмежує конституційне право людини на свободу і особисту недоторканність. Будучи природнім, воно повинно бути забезпечено посиленням захистом у сфері кримінального судочинства, а тому може бути обмежено тільки при дотриманні загально правових принципів, виходячи з критеріїв розумності та необхідності.

Як показують результати досудового розслідування, якихось фактичних

даних, щоб вказували на можливість вчинення Максимовим І.П. негативних дій, передбачених пунктами 1, 3 ч. 1 ст. 177 УПК, а саме, що:

1) «... суворість покарання, яке може бути призначене у випадку доведеності вини Максимова І.П., характер висунуї підозри, яка має значний суспільний інтерес, свідчить про наявність ризику того, що перебуваючи на волі підозрюваний може переховуватися від суду, що в свою чергу ускладнить та негативно вплине на повноту, об'єктивність, всебічність та неупередженість дослідження обставин кримінального провадження»;

2) «... враховуючи, що підозрюваний має доступ до матеріалів кримінального провадження, в тому числі до анкетних даних свідків у кримінальному провадженні, у поєднанні з тяжкістю злочинів, у яких підозрюється Максимов І.П. та суворості покарання, яке загрожує йому у випадку доведення вини, дає обґрунтовану підставу вважати про наявність ризику того, що перебуваючи на волі останній може незаконно впливати на свідків»;

3) «На теперішній час встановлені ризики та суспільна небезпека особи підозрюваного Максимова І.П. не відпали і продовжують існувати», – **стороною обвинувачення в клопотанні не приведено. І це при тому, що під такими ризиками слід розуміти наявність відомостей, отриманих із передбачених законом джерел, які свідчать про можливість виникнення у майбутньому вказаних проявів протиправної поведінки підозрюваного. Тим самим прокурор грубо порушив вимоги пункту 5 ч. 1 ст. 184 КПК, який зобов'язує його у клопотанні здійснювати «виклад обставин, на підставі яких слідчий, прокурор дійшов висновку про наявність одного або кількох ризиків, зазначених у його клопотанні, і посилання на матеріали, що підтверджують ці обставини».**

Крім цього, аналіз змісту клопотання прокурора, викладених ним під час судового засідання доводів вказує на недоведеність стороною обвинувачення факту того, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, застосованих до Максимова І.П., не зможе забезпечити належну поведінку підозрюваного, запобігти зазначеним у клопотанні ризикам.

Виходячи з викладеного, маю всі підстави вважати, що твердження сторони обвинувачення про існування визначених нею ризиків не знаходять підкріплення якимись доказами та матеріалами і носять голослівний характер. При зверненні з клопотанням прокурором проігноровані наявні в матеріалах кримінального провадження відомості про те, що Максимов І.П. не є судимою особою, якихось зв'язків з антисуспільними елементами не підтримує, має постійне місце проживання, є інвалідом 3-ої групи з дитинства і позитивним пенсіонером, виключно позитивно характеризується, на його утриманні знаходяться безробітні дружина і донька, батьки-пенсіонери, які тяжко хворіють (його мати і батько дружини – онкологічною недугою) і повністю залежать від нього, та інші важливі обставини (більш детальна їх характеристика викладена нижче).

II.

Відповідно до ст. 178 КПК України, при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

- 1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;
- 2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;
- 3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;
- 4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;
- 5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;
- 6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;
- 7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;
- 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;
- 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;
- 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;
- 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини;
- 12) ризик продовження чи повторення протиправної поведінки, зокрема ризик летальності, що його створює підозрюваний, обвинувачений, у тому числі у зв'язку з його доступом до зброї.

Стосовно кожної з обставин, яка має відношення до даного кримінального провадження, вважаю за необхідне заявити наступне.

1. Вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним Максимовим І.П. кримінальних правопорушень.

Оскільки досудове розслідування щодо інкримінованих Максимуму І.П. кримінальних правопорушень до кінця не завершено, щось говорити про доведеність його вини не можливо. Але вже зараз видно, що інкриміноване Максимуму І.П. вбивство Захарченка М.А. і знищення належного йому автомобіля сторона обвинувачення жодними доказами не підкріплює, бо:

- згідно з висновками судово-медичних експертиз № 666 від 30.05.2021 р., № 699/349-Е від 28.06.2021 р. причина смерті потерпілого Захарченка М.А.

не встановлена;

- навіть якщо припустити, що Захарченка М.А. умисно був позбавлений життя якимись особами, то, як впливає із повідомлення про підозру, стороною обвинувачення не встановлено ні спосіб, ні місце вчинення вбивства. Що стосується зазначеного в повідомленні про підозру мотиву вбивства Захарченка М.А. (на ґрунті особистої неприязні), то цей висновок сторони обвинувачення носить характер припущення і немає жодного фактичного підтвердження. Про існування якихось неприязних стосунків між Захарченком М.А. і Максимовим І.П. взагалі не приходиться говорити, оскільки вони раніше ніколи не були знайомі між собою і жодного разу не зустрічалися;

2) жоден із допитаних під час досудового розслідування свідків не вказує на якусь причетність Максимова І.П. до позбавлення життя Захарченка М.А. і знищення його майна. **Тому твердження прокурора про те, що Максимов І.П., маючи доступ до анкетних даних свідків у кримінальному провадженні, під час перебування на волі може незаконно впливати на свідків, носить маніпулятивний характер. Адже дане твердження не відповідає дійсності, оскільки в Максимова І.П. відсутня будь-яка потреба незаконно впливати на свідків;**

3) якихось інших доказів винуватості Максимова І.П. в причетності до позбавлення життя Захарченка М.А., спалення належного йому автомобіля матеріали кримінального провадження не містять. Навпаки, вони свідчать про те, що Максимов І.П. не міг вчинювати інкриміновані йому дії у визначених стороною обвинувачення часових відрізках і місцях, оскільки фізично знаходився в іншому місці.

При цьому слід мати на увазі, що відповідно до вимог ч. 3 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ викладена у п. 60 рішення від 6 листопада 2008 року у справі «Слоєв проти України») навіть обґрунтована підозра у вчиненні злочину не може бути єдиним виправданням тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а тому слідчому судді, суду у разі задоволення клопотання про обрання або продовження терміну застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою необхідно чітко зазначити у судовому рішенні про наявність іншої підстави або ризику, що передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України.

2. Тяжкість покарання, що загрожує Максимову І.П. у разі визнання його винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він обвинувачується.

В обґрунтування наявності ризику того, що Максимов І.П., перебуваючи на волі, може переховуватися від суду, прокурор визначає «суворість покарання, яке може бути призначене у випадку доведеності вини Максимова І.П., ... що в свою чергу ускладнить та негативно вплине на повноту, об'єктивність, всебічність та неупередженість дослідження обставин кримінального провадження». Саме це, на думку прокурора, викликає

необхідність продовження строку тримання під вартою Максимова І.П.

У цьому взаємозв'язку слід зазначити наступне.

Інкримінування Максимову І.П. суспільно небезпечних діянь, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не означає, що до нього автоматично повинен обиратися запобіжний захід у вигляді тримання під вартою або його продовження. Від такого підходу до вирішення питання про обрання згаданого запобіжного заходу застерігають як норми національного законодавства, так і міжнародні договори, ратифіковані Україною, а також рішення Європейського суду з прав людини.

Так, згідно з п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року тримання під вартою осіб, що очікують судового розгляду, не може бути загальним правилом. Виходячи з положень ст. 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року видно, що право на свободу та особисту недоторканність встановлює тверду презумпцію на користь того, щоб підозрювані (обвинувачені) у вчиненні злочинів залишались на волі.

Ці важливі положення знаходять своє повне підтвердження в рішеннях Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Мамедова проти Росії» від 01.06.2006 року Європейський суд з прав людини відмітив: «... і районний, і обласний суди незмінно посилались на тяжкість обвинувачення як на головний фактор при оцінці того, що заявниця буде переховуватися від правосуддя, перешкоджати ходу розслідування або вчинювати нові злочини. Однак Суд неодноразово зазначав, що, хоча суворість покарання є визначальним елементом при оцінці ризику ховатися від правосуддя або вчинення нових злочинів, потреба подальшого позбавлення когось свободи не можна оцінювати з виключно абстрактного погляду, беручи до уваги тільки тяжкість злочину». Подібна позиція Європейського суду з прав людини відображена в його рішеннях у справі «В. проти Швейцарії» від 26.01.1993 року, «Каучор проти Польщі» от 03.02.2009 року, а також по інших справах.

На недопустимість автоматичного застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою тільки із-за тяжкості вчиненого злочину вказує Конституційний суд України. Так, в мотивувальній частині Рішення Конституційного Суду України від 8 липня 2003 року № 14-рп в справі № 1-23/2003 зазначено, що сама по собі тяжкість злочину, що інкримінується обвинуваченому, не визначається підставою для застосування будь-якого виду запобіжного заходу.

Таким чином, наявність лише підозри (обвинувачення) у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів, за які передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не може бути підставою для подальшого перебування Максимова І.П. під вартою.

3. Вік та стан здоров'я підозрюваного.

Максимов І.П. досяг віку, який дає йому спроможність належно оцінювати і виконувати прийняті за результатами досудового розслідування і

судового розгляду об'єктивні та справедливі рішення у разі доведеності його вини. Навпаки, спроби безпідставного притягнення до кримінальної відповідальності, перебування під вартою викликають у нього критичне ставлення до органів досудового розслідування, прокуратури, зневіру щодо об'єктивного та справедливого правосуддя. Останнє негативно впливає на його психологічний і фізичний стан.

Безпідставне перебування під вартою погіршує стан здоров'я Максимова І.П. – адже він є інвалідом 3-ї групи з дитинства і пожиттєвим пенсіонером, у 2014 році переніс хірургічне втручання на серці, у зв'язку з чим потребує систематичного стаціонарного лікування. Такий останній курс стаціонарного лікування Максимов І.П. здійснював у серпні 2021 року. В умовах СІЗО він такої можливості позбавлений.

4. Міцність соціальних зв'язків підозрюваного в місці його постійного проживання, у тому числі наявність у нього родини й утриманців.

У м. Дніпро Максимов І.П. проживає разом зі своєю сім'єю – дружиною і донькою, які фактично перебувають на його утриманні, оскільки:

– дружина не працює, бо змушена доглядати своїх престарілих і хворих на різні недуги батьків (зокрема, батько є онкохворим і визнаний інвалідом 1-ї групи); крім цього, вона одночасно доглядає і матір чоловіка, 1945 р.н., яка теж має онкологічне захворювання. Батьки Максимова І.П. і його дружини, які проживають у м. Дніпро, потребують постійних і значних матеріальних витрат на їх лікування, що в міру своїх можливостей завжди робив Максимов І.П. до взяття під варту;

– донька є студенткою одного з вищих навчальних закладів м. Дніпра на контрактній основі, навчання якої Максимов І.П. до взяття під варту належно оплачував. Зараз вона змушена припинити навчання, оскільки не може оплачувати його без батька.

Із-за перебування Максимова І.П. під вартою члени його сім'ї фактично позбавлені будь-яких засобів для існування, тим більше, що в умовах війни і запровадженого в Україні воєнного стану вони позбавлені можливості віднайти якусь роботу.

Соціальне середовище, в якому Максимов І.П. перебував до взяття під варту, є позитивним: його батьки, члени сім'ї, батьки дружини ведуть нормальний образ життя, ніхто з них не притягувався ні до кримінальної, ні до адміністративної відповідальності. Більшість знайомих, з якими він спілкується, також характеризуються позитивно.

Ця надзвичайно висока міцність соціальних зв'язків Максимова І.П. в місці його проживання, наявність у нього родини й утриманців свідчить про те, що в разі його звільнення з-під варту він не буде переховуватися від слідства та суду, ухилятися від виконання покладених на нього процесуальних обов'язків.

5. Наявність у підозрюваного місця роботи.

Отримуючи пенсію як інвалід дитинства, Максимов І.П. все своє

доросле життя, з урахуванням стану здоров'я, старається доповнити її за допомогою різних підробітків. Так, з 30.04.2020 року він працює сторожем у ТОВ «Саймінерал»; у вільний від чергувань час старається використати свої навички і вміння під час виконання інших видів робіт. Тим самим він забезпечує терпиме матеріальне становище своєї сім'ї, підтримку своїх і дружини батьків.

6. Репутація підозрюваного Максимова І.П.

Суспільна оцінка особистості Максимова І.П. носить позитивний характер, що підтверджується даними, які його характеризують. До цього слід додати, що на обліках наркологічного та психоневрологічного диспансерів Максимов І.П. не перебуває.

7. Майновий стан Максимова І.П.

Наявність пенсії, підробітки в міру своїх можливостей і стану здоров'я дозволяють підозрюваному забезпечити матеріальну благополучність самого себе, членів своєї сім'ї, підтримувати своїх і дружини батьків.

8. Наявність судимостей у підозрюваного.

Максимов І.П. не є судимою особою.

9. Дотримання підозрюваним умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше.

Умови застосованого щодо Максимова І.П. по цьому кримінальному провадженні запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою ним не порушувались. До обрання запобіжного заходу протягом п'яти місяців він як свідок з'являвся до слідчого і слідчого судді за першим їх викликом для участі у процесуальних діях, за цей час не допустив жодного порушення покладених на нього процесуальних обов'язків.

10. Наявність повідомлення Максимову І.П. про підозру у вчиненні інших кримінальних правопорушень.

Інкриміновані Максимову І.П. кримінальні правопорушення за час досудового розслідування іншими правопорушеннями не підкріплені. Відкритих щодо нього інших кримінальних проваджень не має, нових повідомлень про підозру також.

11. Розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

З матеріалів кримінального провадження випливає, що інкриміновані Максимову І.П. кримінальні правопорушення не знаходять будь-якого підтвердження.

12. Ризик продовження чи повторення протиправної поведінки, зокрема ризик летальності, що його створює підозрюваний, обвинувачений, у тому числі у зв'язку з його доступом до зброї.

З матеріалів кримінального провадження випливає, що інкриміновані

Максимову І.П. кримінальні правопорушення не знаходять будь-якого підтвердження. Крім цього, Максимов І.П. не є мисливцем, власником або володільцем якоїсь зброї, як з цієї, так і з інших причин не мав будь-якого доступу до неї.

Вищенаведена позитивна характеристика особистості підозрюваного Максимова І.П. свідчить про те, що він є законослухняним громадянином, до вчинення суспільно небезпечних діянь не схильний. Крім того, наявні матеріали кримінального провадження вказують на відсутність у них якихось фактичних даних, які б свідчили про причетність Максимова І.П. до вчинення інкримінованих йому кримінальних правопорушень.

Ця характеристика вказує також на те, що Максимов І.П. заслуговує на зміну обраного стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на більш м'який, бо він може забезпечити виконання покладених на нього процесуальних обов'язків і не допустить вчинення неправомірних дій, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК.

За викладених обставин вбачаю достатні підстави для зміни Максимову І.П. запобіжного заходу тримання під вартою на домашній арешт або інший м'який запобіжний захід, що буде пропорційним, помірним та таким, що не становитиме надмірний тягар, не суперечитиме КПК України та практиці ЄСПЛ. Саме такий запобіжний захід дасть можливість повною мірою забезпечити виконання обвинуваченим процесуальних обов'язків.

Сторона захисту запевняє суд, що у випадку зміни Максимову І.П. запобіжного захисту на більш м'який, він буде добросовісно виконувати покладені на нього процесуальні обов'язки, під час досудового розслідування та судового розгляду поводити себе належним чином.

На підставі викладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 176-178, 201, КПК України, –

Прошу суд:

1. Під час вирішення питання про продовження строку тримання під вартою підозрюваного Максимова Івана Петровича, 23.06.1979 р.н., приєднати до матеріалів кримінального провадження і дослідити надані стороною захисту документи, які мають значення для прийняття об'єктивного та справедливого судового рішення (додаються).

2. Відмовити в задоволенні клопотання прокурора Правобережної окружної прокуратури м. Дніпра про продовження строку тримання під вартою підозрюваного Максимова І.П.

3. Змінити підозрюваному Максимову І.П. застосований до нього запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на домашній арешт або інший м'який запобіжний захід.

Додатки:

1) копія лікарняної виписки на Максимова І.П. від 18.02.2014 р. (на 2-х аркушах);

2) копія консультаційного висновку спеціаліста від 16.10.2020 р. стосовно Максимової М.Т. – матері підозрюваного Максимова І.П. (на 2-х аркушах);

3) копія довідки до акта огляду медико-соціальною експертною комісією від 10.08.2018 р. Окунєва О.С. – батька дружини підозрюваного Максимова І.П. (на 1 аркуші);

4) копія виписки із медичної картки стаціонарного хворого Окунєва О.С. від 12.09.2018 р. – батька дружини підозрюваного Максимова І.П. (на 2 аркушах);

5) копія наказу (розпорядження) від 26.05.2020 р. про прийняття Максимова І.П. на роботу (на 1 аркуші);

6) копія характеристики на Максимова І.П. за місцем роботи (на 1 аркуші).

Адвокат

І.С. Бельський

25 серпня 2022 року

*Зразок апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді
про застосування до підозрюваного запобіжного заходу
у вигляді тримання під вартою*

До Дніпровського апеляційного суду
вул. Харківська, 13, м. Дніпро, 49030

Адвоката Бельського І.С. (свідоцтво
про право на зайняття адвокатською
діяльністю № 2658 від 05.03.2000 року)
вул. Харківська, б. 7, м. Дніпро, 49100,
моб. тел. 097-420-83-80

захисника Підкаблучного Григорія
Олександровича, підозрюваного у
вчиненні кримінального
правопорушення, передбаченого ч. 2
ст. 307 КК України _____

Державна установа «Дніпровська
установа виконання покарань № 4», вул.
Надії Алексеєнко, 80, м. Дніпро, 49006

на ухвалу слідчого судді Індустріального
районного суду м. Дніпропетровська від
07.05.2022 року про обрання
Підкаблучному Г.О. запобіжного заходу
у вигляді тримання під вартою

Апеляційна скарга

У провадженні слідчого СУ ГУНП в Дніпропетровській області знаходяться матеріали кримінального провадження, відомості про яке внесені до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 1202104000000000 від 12.12.2021 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України.

03.05.2022 року по цьому кримінальному провадженню Підкаблучному Г.О. повідомлено про підозру у вчиненні згаданого вище кримінального правопорушення.

Згідно з повідомленням про підозру, Підкаблучний Г.О. у невстановлений слідством час, але не пізніше 12.12.2021, перебуваючи на території м. Новомосковськ (більш точне місце слідством не встановлено), з метою реалізації свого злочинного умислу, направлено на незаконне придбання та зберігання особливо небезпечного наркотичного засобу, з метою збуту, задля свого особистого протиправного збагачення від незаконного збуту наркотичних засобів, діючи умисно, повторно всупереч вимогам ст. 2 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» № 62/95-ВР від 15.02.1995 (зі змінами), а також ст. 14 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» № 863 від 08.07.1999 (зі змінами), придбав із невстановленого слідством джерела речовину рослинного походження, яка містить у собі особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено – канабіс, загальною масою в перерахунку на висушену речовину не менше 459,72 г, яку у подальшому переніс до приміщення свого постійного проживання за адресою: Дніпропетровська область, м. Новомосковськ, вул. Семафорна, 13, розфасував у 11 полімерних пакети та сховав, тим самим почав умисно, повторно, незаконно зберігати таку особливо небезпечну речовину, до 12.12.2021.

У подальшому, 12.12.2021 у період часу з 07:33 години по 08:42 годину працівниками правоохоронних органів, на підставі ухвали слідчого судді проведено санкціонований обшук за адресою постійного місця проживання Підкаблучного Г.О.: Дніпропетровська область, м. Новомосковськ, вул. Семафорна, 13, в ході проведення якого у приміщенні гаражу виявлено та вилучено одинадцять запаяних прозорих безбарвних полімерних пакети, у яких знаходилась речовина рослинного походження зеленого кольору масами 50,079 г, 50,099 г, 50,122 г, 50,024 г, 49,993 г, 50,279 г, 50,295 г, 50,070 г, 50,493 г, 48,864 г, 9,389 г, яка містить у собі особливо небезпечний наркотичний засіб, обіг якого заборонено – канабіс, масами канабісу в перерахунку на висушену речовину відповідно 45,150 г, 45,168 г, 45,189 г, 45,101 г, 45,073 г, 45,330 г, 45,345 г, 45,142 г, 45,523 г, 44,055 г, 8,644 г, а всього на загальну масу в перерахунку на висушену речовину 459,72 г, яку Підкаблучний Г.О. умисно,

повторно, діючи всупереч вимогам ст. 2 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними» № 62/95-ВР від 15.02.1995 (зі змінами), а також ст. 14 Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів» № 863 від 08.07.1999 (зі змінами), з метою свого особистого та протиправного збагачення незаконно придбав та зберігав за місцем свого постійного мешкання з метою збуту.

04.05.2022 року до слідчого судді Індустріального районного суду м. Дніпропетровська надійшло клопотання слідчої СУ ГУНП в Дніпропетровській області Кучмук М.К., погоджене з прокурором відділу Дніпропетровської обласної прокуратури Чуріним О.О., про застосування до Підкаблучного Г.О. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на 60 (шістдесят) діб.

Ухвалою слідчого судді Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 07 травня 2022 року щодо Підкаблучного Г.О. обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Визначено відносно Підкаблучного Г.О. заставу у розмірі двохсот розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, а саме 496 200 (чотириста дев'яносто шість тисяч двісті) гривень, у випадку внесення якої вважати, що до нього застосований запобіжний захід у вигляді застави з необхідністю виконання встановлених процесуальних обов'язків на строк до двох місяців.

Отримані стороною захисту після постановлення цієї ухвали матеріали вказують на те, що зазначене судове рішення є помилковим, безпідставним і незаконним, оскільки при його прийнятті слідчий суддя не міг врахувати ті факти та обставини, які свідчать про відсутність обґрунтованої підозри щодо вчинення інкримінованого Підкаблучному Г.О. кримінального правопорушення. В свою чергу, відсутність такої обґрунтованої підозри виключає наявність ризиків, які б давали достатні підстави слідчому судді вважати, що підозрюваний може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України. Маю всі підстави стверджувати, що причиною такого помилкового судового рішення стали неправомірні дії сторони обвинувачення, яка приховала від слідчого судді і сторони захисту матеріали, які свідчать про невинуватість Підкаблучного Г.О. у вчиненні ним кримінального правопорушення (про це мова буде вестися нижче). Тим самим сторона обвинувачення грубо порушила вимоги ч. 2 ст. 177 КПК, яка визначає, що слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених цим Кодексом.

Безпідставність перебування Підкаблучного Г.О. під цим надзвичайно суворим запобіжним заходом змушує мене, як його захисника, звернутися до апеляційного суду зі скаргою на ухвалу слідчого судді від 07.05.2022 року, навівши в ній відповідні аргументи щодо необхідності скасування або зміни обраного запобіжного заходу на більш м'який.

I.

Згідно з ч. 1 ст. 177 КПК України метою застосування запобіжних заходів у кримінальному провадженні є забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього процесуальних обов'язків, а також запобігання спробам:

- 1) переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду;
- 2) знищити, сховати або спотворити будь-яку із речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення;
- 3) незаконно впливати на потерпілого, свідка, іншого підозрюваного, обвинуваченого, експерта, спеціаліста у цьому ж кримінальному провадженні;
- 4) перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином;
- 5) вчинити інше кримінальне правопорушення чи продовжити кримінальне правопорушення, у якому підозрюється, обвинувачується.

Запобіжні заходи можуть застосовуватися лише за наявності підстав, передбачених ч. 2 ст. 177 КПК. Цією частиною ст. 177 УПК визначено, що підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, а також наявність ризиків, які дають достатні підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений, засуджений може здійснити дії, передбачені частиною першою цієї статті. Слідчий, прокурор не мають права ініціювати застосування запобіжного заходу без наявності для цього підстав, передбачених КПК.

Відповідно до статті 183 КПК тримання під вартою є винятковим запобіжним заходом, який застосовується виключно у разі, якщо прокурор доведе, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів не зможе запобігти ризикам, передбаченим статтею 177 КПК, крім випадків, передбачених частиною п'ятою статті 176 КПК.

Виключність цього запобіжного заходу обумовлена тим, що відповідно до п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року «тримання під вартою осіб, які чекають судовий розгляд, не повинно бути загальним правилом». Тримання під вартою є найбільш суворим запобіжним заходом, який істотно обмежує конституційне право людини на свободу і особисту недоторканність. Будучи природнім, воно повинно бути забезпечено посиленням захистом у сфері кримінального судочинства, а тому може бути обмежено тільки при дотриманні загально правових принципів, виходячи з критеріїв розумності та необхідності.

Підстави застосування запобіжних заходів мають комплексний характер і визначені законодавцем уніфіковано стосовно всіх їх видів. Як вже зазначалося, відповідно до ч. 2 ст. 177 КПК підставою застосування запобіжного заходу є, **по-перше**, наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення, **по-друге**, наявність

ризиків, які дають підстави слідчому судді, суду вважати, що підозрюваний, обвинувачений може переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду, перешкоджати здійсненню кримінального провадження або продовжити протиправну діяльність та ін.

Визначення поняття «обґрунтована підозра» у вчиненні особою кримінального правопорушення сформульовано у правових позиціях ЄСПЛ. Зокрема, у рішенні у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011 ЄСПЛ зазначив, що термін «обґрунтована підозра» означає наявність фактів або відомостей, які здатні переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа могла вчинити це правопорушення. Від сукупності обставин справи залежить, що саме можна вважати обґрунтованою підозрою. **При цьому така підозра не може ґрунтуватися лише на тому, що особа вчинила в минулому правопорушення, навіть аналогічне.** Таким чином, підозра буде вважатися обґрунтованою лише у випадку, коли вона ґрунтується на відомостях, що об'єктивно пов'язують підозрюваного із вчиненим кримінальним правопорушенням. Це означає, що у слідчого мають бути докази, які вказують на причетність особи до вчинення кримінального правопорушення (показання свідків, потерпілих, речові докази, протоколи слідчих (розшукових) дій тощо).

Аналіз клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу, ухвали слідчого судді від 07.05.2022 року свідчить, що підозра у вчиненні Підкаблучним Г.О. кримінального правопорушення обґрунтовано підтверджується наступними доказами: **1)** протоколом обшуку від 12.12.2021 території домоволодіння за адресою: м. Новомосковськ, вул. Семафорна, 13, під час якого виявлено та вилучено одинадцять поліетиленових пакунків із речовиною рослинного походження зеленого кольору; **2)** висновком експерта № КСЕ-19/100-21/14300-НЗПРАП від 09.01.2021, згідно якого надана на дослідження речовина рослинного походження зеленого кольору є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонено – канабісом. Маси канабісу склали відповідно 45,150 г, 45,168 г, 45,189 г, 45,101 г, 45,073 г, 45,330 г, 45,345 г, 45,142 г, 45,523 г., 44,055 г (в перерахунку на висушену речовину); **3)** висновком експерта № КСЕ-19/100-21/14300-НЗПРАП від 25.12.2021, згідно якого надана на дослідження речовина рослинного походження зеленого кольору є особливо небезпечним наркотичним засобом, обіг якого заборонено – канабісом. Маса канабісу складає 8,644 г (в перерахунку на висушену речовину). Всі ці дані слідчим суддею визнані такими, що свідчать про наявність обґрунтованої підозри вчинення Підкаблучним Г.О. кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України.

Отримані стороною захисту після постановлення цієї ухвали матеріали вказують на те, що визнання слідчим суддею зазначених у клопотанні слідчого даних такими, що свідчать про наявність обґрунтованої підозри вчинення Підкаблучним Г.О. кримінального правопорушення, є помилковим, безпідставним і незаконним. І причиною цього стали неправомірні дії слідчого

і прокурора, які звернулися з клопотанням до слідчого судді про необхідність обрання стосовно Підкаблучного Г.О. запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

Так, маючи в матеріалах кримінального провадження протокол допиту свідка Скакуна С.С. від 17.12.2021 року (двоюрідного брата дружини Підкаблучного Г.О. – Бурулькіної В.В., який проживає разом з ними в одному будинку), де він вказав, що виявлені в гаражі і вилучені одинадцять пакунків з наркотичним засобом належать йому, сторона обвинувачення жодної згадки про ці показання в клопотанні про обрання запобіжного заходу не зробила, копію протоколу допиту Скакуна С.С. до клопотання не приєднала і не надала його стороні захисту. Цими своїми неправомірними діями слідчий і прокурор ввели в оману слідчого судді, сприявши винесенню ним помилкового, безпідставного і незаконного судового рішення. Крім цього, такими діями слідчий і прокурор істотно порушили право підозрюваного Підкаблучного Г.О. на належний захист.

На відсутність обґрунтованої підозри вчинення Підкаблучним Г.О. кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України, вказують ще й інші матеріали. Так, підозрюваний Підкаблучний Г.О. під час допиту 03.05.2022 року слідчому, а також в ході судового засідання 07.05.2022 року пояснив, що протягом вересня, жовтня, листопада і частини грудня 2021 року знаходився на території Генічеського району Херсонській області, де працював на будівництві об'єктів нерухомості. Повернувся до своєї сім'ї у м. Новомосковськ 11.12.2021 року, де також разом з ними проживає квартирант Скакун Сергій. Знайдена під час обшуку 12.12.2021 року в гаражі, розташованому на території домоволодіння, невідома речовина йому не належить, звідки вона там появилася, він не знає.

Якихось інших даних, які б свідчили про вчинення Підкаблучним Г.О. інкримінованого йому злочину, матеріали кримінального провадження не містять.

Таким чином, всі зазначені мною матеріали в своїй сукупності чітко вказують на те, що висунута Підкаблучному Г.О. підозра не є обґрунтованою, оскільки не підтверджується будь-якими належними, допустимими і достатніми доказами. Навпаки, вони свідчать, що він жодного відношення до вчинення інкримінованого йому кримінального правопорушення не має.

Відсутність обґрунтованої підозри щодо вчинення Підкаблучним Г.О. інкримінованого йому кримінального правопорушення виключає можливість застосування до нього якогось запобіжного заходу, тому говорити про наявність ризиків, які б давали достатні підстави слідчому судді вважати, що підозрюваний може здійснити дії, передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України, не можна. Однак, не дивлячись на це, все таки вважаю за необхідне звернути увагу суду і на цю другу складову частину підстави для застосування запобіжного заходу, яка використана слідчим суддею при постановленні судового рішення.

Так, слідчим суддею визнана наявною така можлива неправомірна поведінка Підкаблучного Г.О.: 1) ризик переховування від органу досудового розслідування та суду, що підтверджується тим, що він підозрюється у вчиненні тяжкого злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі строком від 6 до 10 років з конфіскацією майна, у зв'язку із чим, розуміючи тяжкість понесення покарання у разі визнання підозрюваного винним у вчиненні інкримінованого злочину, останній може переховуватись від органу досудового розслідування та суду з метою уникнення понесення покарання; 2) ризик вчинення підозрюваним іншого аналогічного кримінального правопорушення чи продовження кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється, оскільки останній раніше вчиняв кримінальне правопорушення, передбачене ч. 2 ст. 307 КК України; судовий розгляд обвинувального акту відносно Підкаблучного Г.О. здійснюється Новомосковським міжрайонним судом Дніпропетровської області.

Як показують результати досудового розслідування, проведеного судового засідання, якихось фактичних даних, які б вказували на можливість вчинення Підкаблучним Г.О. таких неправомірних дій, **стороною обвинувачення не було приведено. І це при тому, що під такими ризиками слід розуміти наявність відомостей, отриманих із передбачених законом джерел, які свідчать про можливість виникнення у майбутньому вказаних проявів протиправної поведінки підозрюваного.**

На жаль, ці голослівні, не підтверджені будь-якими доказами, твердження сторони обвинувачення про існування ризиків, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК, не знайшли належної та об'єктивної оцінки у слідчого судді. Останній, не проаналізувавши твердження сторони обвинувачення, відповідність цих тверджень фактичним обставинам кримінального провадження, автоматично перекопіював їх у судові рішення. При цьому слідчий суддя повністю проігнорував доводи сторони захисту про те, що Підкаблучний Г.О. не є судимою особою, має постійне місце проживання, позитивно характеризується, на його та дружини Бурулькіної В.В. утриманні знаходяться двоє неповнолітніх дітей – донька Валентина, 2007 р.н., і син Костянтин, 2018 р.н., та інші важливі обставини (більш детальна їх характеристика викладена нижче).

Крім цього, аналіз змісту клопотання слідчого, погодженого з прокурором, викладених прокурором під час його розгляду доводів, а також ухвали слідчого судді від 07.05.2022 року вказує на те, що під час судового засідання сторона обвинувачення не довела, що жоден із більш м'яких запобіжних заходів, застосованих до Підкаблучного Г.О., не зможе забезпечити належну поведінку підозрюваного, запобігти ризикам, передбачених ст. 177 КПК.

II.

Відповідно до ст. 178 КПК України, при вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК, слідчий суддя, суд на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі:

- 1) вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення;
- 2) тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується;
- 3) вік та стан здоров'я підозрюваного, обвинуваченого;
- 4) міцність соціальних зв'язків підозрюваного, обвинуваченого в місці його постійного проживання, у тому числі наявність в нього родини й утриманців;
- 5) наявність у підозрюваного, обвинуваченого постійного місця роботи або навчання;
- 6) репутацію підозрюваного, обвинуваченого;
- 7) майновий стан підозрюваного, обвинуваченого;
- 8) наявність судимостей у підозрюваного, обвинуваченого;
- 9) дотримання підозрюваним, обвинуваченим умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше;
- 10) наявність повідомлення особі про підозру у вчиненні іншого кримінального правопорушення;
- 11) розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

Не має жодного сумніву в тому, що всі перераховані вище обставини повинні були враховані слідчим суддею при вирішенні питання про обрання Підкаблучному Г.О. запобіжного заходу. На жаль, змушений констатувати, що зазначеним обставинам слідчим суддею не було приділено належної уваги, вони практично не досліджувались і не підлягали об'єктивній оцінці.

Стосовно кожної з обставин, яка має відношення до даного кримінального провадження, вважаю за необхідне заявити наступне.

1. Вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним Підкаблучним Г.О. кримінального правопорушення.

Як зазначалося вище, якихось доказів про вчинення Підкаблучним Г.О. інкримінованого кримінального правопорушення матеріали кримінального провадження не містять

При цьому слід мати на увазі, що відповідно до вимог ч. 3 ст. 5 Конвенції (правова позиція ЄСПЛ викладена у п. 60 рішення від

06 листопада 2008 року у справі «Єлоєв проти України) навіть обґрунтована підозра у вчиненні злочину не може бути єдиним виправданням тримання під вартою підозрюваного, обвинуваченого, а тому слідчому судді, суду у разі задоволення клопотання про обрання або продовження терміну застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою необхідно чітко зазначити у судовому рішенні про наявність іншої підстави або ризику, що передбачені ч. 1 ст. 177 КПК України.

Як свідчить аналіз ухвали від 07.05.2022 року, у своєму судовому рішенні слідчий суддя, всупереч цим вимогам, обмежився тільки перерахуванням ризиків, викладених у клопотанні слідчого, не підкріпивши та обґрунтувавши їх якимись аргументами.

2. Тяжкість покарання, що загрожує Підкаблучному Г.О. у разі визнання його винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється.

Інкримінування Підкаблучному Г. О. суспільно небезпечного діяння, за яке передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не означає, що до нього автоматично повинен обиратися запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Від такого підходу до вирішення питання про обрання даного запобіжного заходу застерігають як норми національного законодавства, так і міжнародні договори, ратифіковані Україною, а також рішення Європейського суду з прав людини.

Так, згідно з п. 3 ст. 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року тримання під вартою осіб, що очікують судового розгляду, не може бути загальним правилом. Виходячи з положень ст. 5 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року видно, що право на свободу та особисту недоторканність встановлює тверду презумпцію на користь того, щоб підозрювані (обвинувачені) у вчиненні злочинів залишались на волі.

Ці важливі положення знаходять своє повне підтвердження в рішеннях Європейського суду з прав людини. Так, у справі «Мамедова проти Росії» від 01.06.2006 року Європейський суд з прав людини відмітив: «... і районний, і обласний суди незмінно посилались на тяжкість обвинувачення як на головний фактор при оцінці того, що заявниця буде переховуватися від правосуддя, перешкоджати ходу розслідування або вчинювати нові злочини. Однак Суд неодноразово зазначав, що, хоча суворість покарання є визначальним елементом при оцінці ризику ховатися від правосуддя або вчинення нових злочинів, потреба подальшого позбавлення когось свободи не можна оцінювати з виключно абстрактного погляду, беручи до уваги тільки тяжкість злочину». Подібна позиція Європейського суду з прав людини відображена в його рішеннях у справі «В. проти Швейцарії» від 26.01.1993 року, «Каучор проти Польщі» от 03.02.2009 року, а також по інших справах.

На недопустимість автоматичного застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою тільки із-за тяжкості вчиненого злочину вказує Конституційний суд України. Так, в мотивувальній частині Рішення

Конституційного Суду України від 8 липня 2003 року № 14-рп в справі № 1-23/2003 зазначено, що сама по собі тяжкість злочину, що інкримінується обвинуваченому, не визначається підставою для застосування будь-якого виду запобіжного заходу.

Таким чином, наявність лише підозри у вчиненні тяжкого злочину, за який передбачено покарання у вигляді позбавлення волі, не може бути підставою для перебування Підкаблучного Г.О. під вартою.

3. Вік та стан здоров'я підозрюваного.

Підкаблучний Г. О. досяг віку, який дає йому спроможність належно оцінювати і виконувати прийняті за результатами досудового розслідування і судового розгляду об'єктивні та справедливі рішення у разі доведеності його вини. Навпаки, спроби безпідставного притягнення до кримінальної відповідальності, перебування під вартою викликають у нього критичне ставлення до органів досудового розслідування, прокуратури, зневіру щодо об'єктивного та справедливого правосуддя. Останнє негативно впливає на його психологічний і фізичний стан.

4. Міцність соціальних зв'язків підозрюваного в місці його постійного проживання, у тому числі наявність у нього родини й утриманців.

У м. Новомосковськ Дніпропетровської області Підкаблучний Г.О. проживає разом зі своєю сім'єю: дружиною, неповнолітньою донькою і малолітнім сином; останні перебувають на його і дружини утриманні.

У м. Новомосковську також проживаються батьки Підкаблучного Г.О., які є пенсіонерами, отримують невеликі пенсії, часто хворіють, у зв'язку з чим він змушений приділяти їм постійну увагу і надавати посильну матеріальну допомогу.

Соціальне середовище, в якому Підкаблучний перебував до взяття під варту, є позитивним: його батьки, дружина, неповнолітня донька ведуть нормальний образ життя, ніхто з них не притягувався ні до кримінальної, ні до адміністративної відповідальності. Більшість знайомих, з якими він спілкується, також характеризуються позитивно.

5. Наявність у підозрюваного місця роботи.

Підкаблучний все своє доросле життя працює, використовуючи для цього як офіційні, так і не офіційні можливості. Тим самим він підвищує матеріальне становище своєї сім'ї і підтримує своїх батьків.

6. Репутація підозрюваного Підкаблучного Г. О.

Суспільна оцінка особистості Підкаблучного Г. О. носить позитивний характер. До цього слід додати, що на обліках наркологічного та психоневрологічного диспансерів він не перебуває.

7. Майновий стан Підкаблучного Г. О.

Постійна трудова занятість (як із офіційним, так і не офіційним працевлаштуванням) дозволяють йому забезпечити матеріальну благополучність самого себе, членів своєї сім'ї і, за необхідності, також своїх батьків.

8. Наявність судимостей в підозрюваного.

Підкаблучний Г.О. не є судимою особою.

9. Дотримання підозрюваним умов застосованих запобіжних заходів, якщо вони застосовувалися до нього раніше.

Умови застосованого щодо Підкаблучного Г. О. по цьому кримінальному провадженню запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою ним не порушувались. До його обрання протягом шести місяців ним не порушувались обрані по іншому кримінальному провадженню запобіжні заходи у вигляді тримання під вартою і застави – він своєчасно з'являвся до слідчого, слідчого судді і суду за першим їх викликом для участі у процесуальних діях, покладених при цьому на нього процесуальних обов'язків не порушував.

10. Наявність повідомлення Підкаблучному Г.О. про підозру у вчиненні інших кримінальних правопорушень.

У провадженні Новомосковського міськрайонного суду Дніпропетровської області стосовно Підкаблучного Г.О. знаходиться кримінальне провадження № 1202040710000000 за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України. При цьому хочу підкреслити, що в рішенні у справі «Нечипорук і Йонкало проти України» від 21.04.2011 ЄСПЛ зазначив, що «обґрунтована підозра» як підстава для обрання запобіжного заходу не може ґрунтуватися лише на тому, що особа вчинила в минулому правопорушення, навіть аналогічне.

11. Розмір майнової шкоди, у завданні якої підозрюється або обвинувачується особа, або розмір доходу, в отриманні якого внаслідок вчинення кримінального правопорушення підозрюється, обвинувачується особа, а також вагомість наявних доказів, якими обґрунтовуються відповідні обставини.

З матеріалів даного кримінального провадження випливає, що інкриміноване Підкаблучному Г. О. кримінальне правопорушення не знаходить будь-яке підтвердження.

Всі викладені вище обставини хочу доповнити ще однією надзвичайно важливою, яку, на мою думку, колегія суддів повинна взяти до уваги при прийнятті судового рішення. Її сутність полягає в тому, що підозрюваний Підкаблучний Г.О. вже отримав повістку про виклик до Кам'янського РТЦК СП Дніпропетровської області на 15.05.2022 року для відправки на службу у Збройних Силах України. Як військовозобов'язаний і патріотично налаштований, Підкаблучний Г. О. готовий захищати Україну від зовнішньої агресії Російської Федерації.

Таким чином, наявні матеріали кримінального провадження щодо Підкаблучного Г.О. вказують на відсутність у них якихось фактичних даних, які б свідчили про його причетність до вчинення інкримінованого кримінального правопорушення. Вони також свідчать, що Підкаблучний Г.О. заслуговує на скасування обраного стосовно нього запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою або, у крайньому випадку (за розсудом суду),

зміни його на більш м'який. Таке рішення суду дозволить виконання Підкаблучний Г. О. покладених на нього процесуальних обов'язків і не допустить вчинення неправомірних дій, передбачених ч. 1 ст. 177 КПК.

Сторона захисту запевняє суд, що у випадку скасування або зміни Підкаблучному Г.О. запобіжного захисту на більш м'який, він буде добросовісно виконувати покладені на нього процесуальні обов'язки, під час досудового розслідування і судового розгляду поводити себе належним чином.

На підставі викладеного і керуючись ст.ст. 42, 46, 176-178, 181, 392, 393, 395, 396, 407 КПК України, –

Прошу суд:

1. Дослідити під час розгляду апеляційної скарги протокол допиту свідка Бакуна А.Г., який не досліджувався у слідчого судді, оскільки був прихований стороною обвинувачення, а сторона захисту про його існування взнала тільки після постановлення ухвали про застосування стосовно Підкаблучного Г.О. запобіжного заходу.

2. Скасувати ухвалу слідчого судді Індустріального районного суду м. Дніпропетровська від 07 травня 2022 року про застосування до Підкаблучного Григорія Олександровича, 16.02.1983 року народження, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 307 КК України, запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

3. Скасувати обраний підозрюваному Підкаблучному Г.О. запобіжний захід у вигляді тримання під вартою. Якщо суд вбачає підстави для застосування до Підкаблучного Г.О. іншого запобіжного заходу, не пов'язаного з позбавленням волі, – обрати такий запобіжний захід, про що постановити нову ухвалу.

Додатки:

1) копія ухвали слідчого судді від 07 травня 2022 року в 2-х екз. (на 5 арк. кожна);

2) копія свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю на 1 арк.;

3) копія договору від 02.02.2021 року про надання правової допомоги Підкаблучному Г.О. на 1 арк.;

4) копія протоколу допиту свідка Скакуна С. С. в 3-х екз. (на 2-х арк. кожен).

Адвокат

І.П. Бельський

10 травня 2022 року

9. Перелік літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL : [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17) (дата звернення: 20.06.2020).
3. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. // *Право України*. 2012. № 7. С. 246–249.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст.131.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
6. Адвокатський іспит: підготовчий курс: Навч. посіб. / О.В. Баулін, В.І. Лебідь, П.С. Матвеев та ін. 7-ме вид., доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2019. 882 с.
7. Адвокатський іспит: зразки процесуальних документів: Навч. посіб. / О.В. Баулін, В.І. Лебідь, П.С. Матвеев, С.П. Матвеева. 3-тє вид., переробл. та доповн. Київ : Алерта, 2019. 288 с.
8. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практимумом): Підручник у двох книгах / за заг. ред. д.ю.н., проф. заслуженого юриста України С. Я. Фурси та к.ю.н. Н. М. Бакаянної. 2-ге вид. доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.
9. Вереша Р. В., Якуба Г.О. Кваліфікаційний адвокатський іспит: навч.-практ. посіб. 3-тє вид. перероб. та доповн. Київ : Алерта, 2020. 526 с.
10. Захист у кримінальному процесі. Досудове розслідування: Зразки заяв, скарг, клопотань / М.Г. Коротюк, О.О. Косань, С.М. Лисенко [та ін.]; за заг. ред. Д. М. Щербаня. Київ : ОВК, 2020. 432 с.
11. Зейкан Я. Настільна книга адвоката у кримінальній справі (КПК 2012) : 2-ге вид., допов. / Я. Зейкан, С. Сафулько. Київ : ВД Дакор, 2016. 640 с.
12. Зейкан Я. П. Методика захисту в окремих категоріях справ за КПК 2012 року. Харків : Коваленко О. В., 2013. 376 с.
13. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії (усний іспит): навч. посіб. / Кучинська О. П., Погорецький М. А., Яновська О. Г., Сергеева Д. Б. Київ : Алерта, 2017. 862 с.
14. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії: практич. част.: навч. посіб., 2-ге видан. зі змін. і доповн. За ред. докт. юрид. наук, проф. О. П. Кучинської, докт. юрид. наук, проф. М. А. Погорецького, докт. юрид. наук, проф. О. Г. Яновської. Київ : Алерта, 2019. 220 с.
15. Методичні рекомендації для адвокатів щодо здійснення захисту,

гарантованого державою: Дії захисника при затриманні особи за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення. Книга перша / І. Вань, А. Вишневський [та ін.]. Харків : Фактор, 2015. 64 с.

16. Методичні рекомендації для адвокатів щодо здійснення захисту, гарантованого державою: Дії захисника при вирішенні питання про обрання, продовження, скасування або зміну запобіжного заходу. Книга друга / І. Вань, А. Вишневський [та ін.]. Харків : Фактор, 2015. 64 с.

17. Назаров І. В., Вільчик Т. Б., Овчаренко О.М. та ін. Організація адвокатури та адвокатська діяльність. Навчальний посібник для підготовки до комплексного іспиту. Харків : Право, 2019. 352 с.

18. Настільна книга адвоката. Участь захисника, адвоката в кримінальному провадженні. Коментар, законодавство, судова практика. [текст] практичний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 500 с.

19. Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О.М. Овчаренко, А.В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкина. Харків : Право, 2014. 392 с.

20. Складові успіху у кримінальному процесі / О.М. Несінов. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 292 с.

21. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики. Монографія / Булеца С.Б., Бисага Ю.М., Заборовський В.В. Видавничий дім «Гельветика». Ужгород, 2019. 650 с.

22. Руснак Ю. І. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Практичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 344 с.

23. Старенький О.С. Кримінальні процесуальні гарантії захисника як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні: теорія та практика: монографія. За загал. ред. д.ю.н., проф. М.А.Погорецького. Київ : Алерта, 2016. 336 с.

24. Тертишник В.М., Шемшученко Ю.С. Правнича допомога та захист у кримінальному процесі: Підручник. Київ : Алерта, 2018. 446 с.

25. Фіолевський Д.П. Адвокатура. Підручник. Київ : Алерта, 2017. 624 с.

ТЕМА 4. ЗАХИСТ ПРИ ПОВІДОМЛЕННІ ПРО ПІДОЗРУ

1. Словник термінів

1. *Випадки повідомлення про підозру* – затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення; обрання до особи одного з передбачених КПК України запобіжних заходів; наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

2. *Дізнавач* – службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків (п. 4-1 ч. 1 ст. 3 КПК).

3. *Захисник* – адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ч. 1 ст. 44 КПК).

4. *Допит* – це процесуальна дія, яка є регламентований кримінальними процесуальними нормами інформаційно-психологічний процес спілкування осіб, котрі беруть в ньому участь, та спрямований на отримання інформації про відомі допитуваному факти, що мають значення для встановлення істини у справі.

5. *Кримінальне провадження* – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК).

6. *Підозра* – це обґрунтоване припущення слідчого, дізнавача та/або прокурора про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, яке формалізовано в повідомленні про підозру та повинно бути перевірено з метою спростування або підтвердження.

7. *Підозрюваний* – особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК України, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй

внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 42 КПК).

8. *Притягнення до кримінальної відповідальності* – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК).

9. *Презумпція невинуватості* – правовий принцип, за яким щодо особи, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, припускається невинуватість до того часу, поки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому законодавством, і встановлено вироком суду, який набрав законної сили.

10. *Повідомлення у кримінальному провадженні* – процесуальна дія, за допомогою якої слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя чи суд повідомляє певного учасника кримінального провадження про дату, час та місце проведення відповідної процесуальної дії або про прийняте процесуальне рішення чи здійснену процесуальну дію (ч. 1 ст. 111 КПК).

11. *Повідомлення про підозру* – це процесуальна діяльність, зміст якої полягає у складанні слідчим, дізнавачем або прокурором письмового повідомлення про підозру та його вручення особі відповідно до статей 276-279 КПК.

12. *Прокурор* – особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею 17 Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК).

13. *Слідчий* – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК).

2. Конспект

Як відомо, однією із форм закінчення досудового розслідування є звернення до суду з обвинувальним актом – процесуальним документом, у якому формулюється офіційне обвинувачення, яке має розглядатися і доведене в суді. Але перед цим слідчий, дізнавач та/або прокурор повинні зробити попередній висновок про причетність особи до вчинення кримінального правопорушення, який повинен бути перевірений та

оцінений у сукупності з усіма доказами, що зібрані під час досудового розслідування. Для цього кримінальне процесуальне законодавство України передбачає такий інститут, як повідомлення про підозру.

Повідомлення про підозру – одне з важливих процесуальних рішень, яке приймає прокурор, слідчий або дізнавач за погодженням з прокурором до закінчення розслідування в кримінальному провадженні. З прийняттям цього рішення на основі доказів, зібраних у ході проведення досудового розслідування, конкретна особа набуває статусу підозрюваного.

В зазначеному акті прокурор, слідчий або дізнавач дає першопочатковий висновок про наявність і суть кримінально-караного діяння, вчиненого конкретною особою. Надалі, навколо цієї особи концентруються процесуальні дії органів досудового розслідування, прокурора, суду та інших учасників процесу.

Вимога всебічності, повноти і неупередженості досудового розслідування, визначена ч. 2 ст. 9 КПК України, не усувається після повідомлення особи про підозру. Адже потрібно ще допитати підозрюваного з приводу інкримінованої йому підозри, перевірити надані ним показання, а при необхідності – виконати інші процесуальні дії. Якщо з урахуванням перевірки показань підозрюваного, інших отриманих у ході подальшого розслідування доказів вина підозрюваного не буде доказана належним чином, кримінальне провадження має бути закрито на підставі п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК України.

Повідомлення про підозру обов'язково здійснюється в порядку, передбаченому ст. 278 КПК України, у випадках:

- 1) затримання особи на місці вчинення кримінального правопорушення чи безпосередньо після його вчинення;
- 2) обрання до особи одного з передбачених цим Кодексом запобіжних заходів;
- 3) наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Особливості повідомлення про підозру окремій категорії осіб визначаються главою 37 цього Кодексу.

У випадках, передбачених частиною першою цієї статті, слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа (особа, якій законом надано право здійснювати затримання) зобов'язані невідкладно повідомити підозрюваному про його права, передбачені статтею 42 цього Кодексу.

Після повідомлення про права слідчий, прокурор або інша уповноважена службова особа на прохання підозрюваного зобов'язані

детально роз'яснити кожне із зазначених прав (ст. 276 КПК України).

Письмове повідомлення особи про підозру особи складає прокурор, слідчий (у справах про злочини) або дізнавач (у справах про кримінальні проступки) за погодженням із прокурором.

Повідомлення має містити такі відомості:

1) прізвище та посаду слідчого, прокурора, який здійснює повідомлення;

2) анкетні відомості особи (прізвище, ім'я, по батькові, дату та місце народження, місце проживання, громадянство), яка повідомляється про підозру;

3) найменування (номер) кримінального провадження, у межах якого здійснюється повідомлення;

4) зміст підозри;

5) правова кваліфікація кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність;

6) стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, у тому числі зазначення часу, місця його вчинення, а також інших суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру;

7) права підозрюваного;

8) підпис слідчого, прокурора, який здійснив повідомлення (ст. 277 КПК України).

Письмове повідомлення про підозру вручається в день його складення прокурором або слідчим (дізнавачем), а у випадку неможливості такого вручення – у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень, тобто шляхом виклику або приводу. Письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше 24 годин з моменту її затримання.

У випадку, якщо особі не вручено повідомлення про підозру після спливу 24 годин з моменту затримання, така особа підлягає негайному звільненню.

Дата та час повідомлення про підозру, правова кваліфікація кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність невідкладно вносяться слідчим, дізнавачем, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ст. 278 КПК України).

З викладеного випливає, що закон чітко не встановлює, коли саме слідчий, дізнавач та/або прокурор повинен повідомити особу про підозру при наявності достатніх доказів для цього, надаючи стороні

обвинувачення право вирішити це питання самостійно. Однак, необхідно вказати на те, що штучне затягування з повідомленням про підозру обмежує не лише процесуальні, але й конституційні права особи, яка своєчасно не набуває адекватного їй реальному становищу правового статусу. Крім того, при тлумаченні ч. 1 ст. 276 КПК слід звернути увагу на імперативність її припису, що повідомлення про підозру обов'язково здійснюється при наявності достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення.

Кримінальний процесуальний закон передбачає особливий порядок повідомлення про підозру певній категорії осіб. Так, згідно зі ст. 481 КПК України письмове повідомлення про підозру здійснюється:

1) адвокату, депутату місцевої ради, депутату Верховної Ради Автономної Республіки Крим, сільському, селищному, міському голові – Генеральним прокурором, його заступником, керівником регіональної прокуратури в межах його повноважень;

2) народному депутату України, кандидату у Президенти України, Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, Голові або іншому члену Рахункової палати, прокурору Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Директору або іншому працівнику Національного антикорупційного бюро України, заступникам Генерального прокурора, Голові Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступнику – Генеральним прокурором (виконувачем обов'язків Генерального прокурора) або заступником Генерального прокурора – керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури;

3) судді, судді Конституційного Суду України, присяжному на час виконання ним обов'язків у суді, Голові, заступнику Голови, члену Вищої ради правосуддя, Голові, заступнику Голови, члену Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, працівникам Національного антикорупційного бюро України – Генеральним прокурором або його заступником;

3-1) судді Вищого антикорупційного суду – Генеральним прокурором (виконувачем Генерального прокурора);

4) Генеральному прокурору – заступником Генерального прокурора.

Генеральний прокурор (виконувач обов'язків Генерального прокурора), його заступник, керівник регіональної прокуратури може доручити іншим прокурорам здійснити письмове повідомлення про підозру особам, визначеним частиною першою цієї статті, у порядку, передбаченому частинами першою і другою статті 278 цього Кодексу.

Особливості повідомлення про підозру передбачаються також у кримінальних провадженнях щодо вчинення особою кримінального проступку. Так, відповідно до ст. 298-4 КПК України письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку складається дізнавачем за погодженням із прокурором у випадках та порядку, передбачених цим Кодексом.

Одночасно із врученням повідомлення про підозру особа інформується про результати медичного освідування та висновку спеціаліста за їх наявності. У разі незгоди з результатами медичного освідування або висновком спеціаліста особа протягом 48 годин має право звернутися до дізнавача або прокурора з клопотанням про проведення експертизи. У такому разі дізнавач або прокурор має право звернутися до експерта для проведення експертизи із дотриманням правил, передбачених цим Кодексом.

У разі якщо протягом встановленого строку особа не звернеться із клопотанням про проведення експертизи, відповідне клопотання може бути заявлено лише під час судового розгляду.

Зазвичай, після повідомлення особі про підозру здійснюється допит підозрюваного (якщо він погодився давати показання). Допит підозрюваного є слідчою (розшуковою) дією, спрямованою на одержання від підозрюваного показань зі змісту підозри, а також з приводу всіх інших відомих йому обставин, що мають значення для правильного вирішення кримінального провадження. Бажано, щоб цей допит був здійснений негайно після повідомлення особі про підозру – це сприятиме повноті встановлення обставин кримінального правопорушення, а також ефективній реалізації підозрюваним права на захист.

Якщо захисник планує брати участь у проведенні допиту підозрюваного, то йому перед допитом необхідно визначитися: а) чи доцільно підозрюваному давати показання на цьому етапі досудового розслідування; б) чи буде краще, коли вони будуть надані пізніше; в) чи їх потрібно давати під час судового розгляду, якщо є впевненість, що досудове розслідування завершиться складанням обвинувального акта і направленням його на розгляд суду першої інстанції. Якщо ж виникає потреба давати показання, то захисник повинен слідкувати за дотриманням порядку та умов проведення допиту. Насамперед, це стосується тривалості проведення цієї СРД. Так, відповідно до ч. 2 ст. 224 КПК допит особи не може продовжуватися без перерви понад 2 години, а в цілому – понад 8 годин на день. Допит неповнолітньої особи проводиться у присутності законного представника, педагога або психолога, а за необхідності – лікаря, і не може продовжуватися без

перерви понад 1 годину, а загалом – понад 2 години на день (ст. 226 КПК). У разі відмови підозрюваного відповідати на запитання, давати показання особа, яка проводить допит, зобов'язана його зупинити одразу після отримання такої заяви (ч. 4 ст. 224 КПК).

Допит підозрюваного та оформлення його показань здійснюється в загальному порядку (ст.ст. 104, 105, 106, 107, 223, 224 КПК України). Основним процесуальним документом, у якому фіксуються показання підозрюваного, є протокол. Він повинен відповідати вимогам ст. 104 КПК України

Після повідомлення особі про підозру можуть бути отримані нові докази, які тягнуть необхідність зміни повідомлення про підозру. У випадку виникнення підстав для повідомлення про нову підозру або зміну раніше повідомленої підозри слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язаний виконати дії, передбачені статтею 278 КПК, а саме: скласти нове повідомлення про підозру; копію вручити підозрюваному; повідомити про його права; на прохання підозрюваного роз'яснити кожне право; відомості про підозру внести до ЄРДР. Згодом раніше винесене повідомлення про підозру втрачає свою юридичну силу (хоча і залишається в матеріалах кримінального провадження).

Якщо повідомлення про підозру здійснив прокурор, повідомити про нову підозру або змінити раніше повідомлену підозру має право виключно прокурор.

Допит підозрюваного повинен здійснюватися за всіма викладеними в новому повідомленні про підозру епізодами кримінального правопорушення. Додержання такого порядку дозволить своєчасно перевірити нові доводи підозрюваного.

Згідно з п. 10 ч. 1 ст. 303 КПК України під час досудового провадження підозрюваний, його захисник чи законний представник мають право оскаржити повідомлення слідчого, дізнавача, прокурора про підозру після спливу одного місяця з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального проступку або двох місяців з дня повідомлення особі про підозру у вчиненні злочину, але не пізніше закриття прокурором кримінального провадження або звернення до суду з обвинувальним актом

3. Контрольні питання

1. Що слід розуміти під підозрою в кримінальному провадженні?
2. Яке значення має повідомлення про підозру?
3. З якого моменту особа отримує процесуальний статус підозрюваного?

4. Чим підозра відрізняється від обвинувачення?
5. Які випадки повідомлення про підозру передбачає КПК України?
6. В якому процесуальному документі формулюється підозра?
7. Який зміст цього процесуального документа?
8. Який процесуальний порядок вручення письмового повідомлення про підозру?
9. Якими процесуальними правами та обов'язками наділяється підозрюваний після вручення йому підозри?
10. Який порядок повідомлення підозрюваному про його права та обов'язки, їх роз'яснення?
11. Який процесуальний порядок допиту підозрюваного?
12. Який процесуальний порядок оформлення допиту підозрюваного?
13. Для яких осіб передбачений особливий порядок повідомлення про підозру?
14. Які підстави зміни повідомлення про підозру?
15. Який процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру?
16. В якому процесуальному документі формулюється зміна повідомлення про підозру, його зміст?
17. Хто здійснює повідомлення про підозру в кримінальному провадженні щодо вчинення злочину, а хто – щодо вчинення кримінального проступку?
18. Які особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку?
19. Чи передбачає КПК України можливість оскарження повідомлення про підозру стороною захисту?

4. Задачі

1. Під час досудового розслідування було встановлено, що підозрюваний Карпушин вбивство потерпілого Сірка вчинив не з корисливих, а з хуліганських мотивів.

Якими мають бути подальші дії слідчого у зв'язку з встановленими обставинами?

2. Петров був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та негайно доставлений до відділення поліції. Слідчий

невідкладно повідомив йому права, передбачені ст. 42 КПК України, а на прохання підозрюваного детально роз'яснити кожне із зазначених прав, надав йому для ознайомлення науково-практичний коментар до КПК України та підручник «Кримінальний процес України».

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

Які права підозрюваного передбачає КПК України?

3. При проведенні досудового розслідування слідчий виявив підстави для зміни раніше повідомленої підозри, яка була складена прокурором. У зв'язку з цим слідчий особисто склав та вручив підозрюваному нове повідомлення про підозру та в добовий строк повідомив про прийняте рішення прокурора.

Який процесуальний порядок зміни повідомлення про підозру?

Чи відповідають дії слідчого в даній ситуації вимогам КПК України?

4. Люшкін був затриманий на місці вчинення кримінального правопорушення та доставлений до органу досудового розслідування. Слідчий склав протокол про затримання, копію якого негайно вручив затриманому Люшкіну та повідомив, що письмове повідомлення про підозру йому буде вручено після обрання слідчим суддею запобіжного заходу.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

Який процесуальний порядок вручення письмового повідомлення про підозру?

5. Слідчий за погодженням з прокурором склав письмове повідомлення про підозру Зуйкову у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України (крадіжка). Під час телефонної розмови Зуйков повідомив слідчому, що він відмовляється з'являтися за його викликами, оскільки кримінального правопорушення не вчиняв.

На наступний день слідчий доручив оперативним підрозділам здійснити привід Зуйкова до органу досудового розслідування з метою вручення йому письмового повідомлення про підозру.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

6. Здійснюючи досудове розслідування за фактом крадіжки з гуртожитку речей, які належали Сіромасі, слідчий дійшов висновку, що ним зібрана достатня сукупність доказів, які вказують на вчинення цього

кримінального правопорушення Прохоровим. У зв'язку з цим він здійснив допит Прохорова як підозрюваного.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

7. Після вручення повідомлення про підозру, підозрюваний Павлов погодився дати показання щодо обставин вчиненого злочину. Слідчий надав йому можливість написати показання власноруч. Ознайомившись із показаннями, слідчий викреслив у тексті нецензурні слова, написавши поверх них подібні за змістом, далі поставив підозрюваному два додаткових питання щодо способу вчинення злочину і вже сам написав відповіді на них у протоколі.

Підозрюваний ознайомився із записами, які зробив слідчий, і заявив, що той не так зрозумів його показання щодо способу вчинення злочину й тому наполягає на внесенні поправок до протоколу. На це слідчий відповів, що поправки не є суттєвими і запропонував підозрюваному підписати протокол допиту, на що отримав відмову. У зв'язку з цим слідчий запросив двох понятих, які засвідчили своїми підписами факт відмови підозрюваного від підпису.

Чи відповідають дії слідчого з погляду на дотримання ним положень закону щодо порядку допиту?

Як мав діяти слідчий на кожному з етапів розвитку ситуації в ході цього допиту?

8. Перед допитом підозрюваного Куленкова слідчий попередив його про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань (ст. 384 КК України «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу») і за відмову від давання показань (ст. 385 КК України «Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків»).

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

Зібравши достатню сукупність доказів, які вказують на вчинення розбійного нападу гр-ном Кузькіним, слідчий склав письмове повідомлення про підозру і вручив його Кузькіну.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

9. Зібравши достатню сукупність доказів, які вказують на вчинення адвокатом Дуркіним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 387 КК України («Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування»), слідчий склав письмове повідомлення про підозру і вручив його Дуркіну.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

10. Вважаючи, що в ході досудового розслідування зібрана достатня сукупність доказів, які вказують на вчинення адвокатом Дуркіним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 387 КК України («Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування»), прокурор окружної прокуратури склав письмове повідомлення про підозру і вручив його Дуркіну.

Чи відповідають дії прокурора вимогам КПК України?

11. Зібравши в ході досудового розслідування достатню сукупність доказів, які вказують на вчинення розбійного нападу Кузькіним і Дулькіним, слідчий склав одне письмове повідомлення про підозру на них двох і вручив його їм.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

12. Дізнавач, зібравши під час досудового розслідування достатню сукупність доказів про вчинення Петровим кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 185 КК України («Крадіжка» – карається штрафом від однієї тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від вісімдесяти до двохсот сорока годин, або виправними роботами на строк до двох років, або арештом на строк до шести місяців, або обмеженням волі на строк до п'яти років), повідомив йому про підозру.

Чи відповідають дії дізнавача вимогам КПК України?

13. Дізнавач, зібравши під час досудового розслідування достатню сукупність доказів про вчинення Петровим кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України («Крадіжка» – карається арештом строк від трьох до шести місяців або обмеженням волі на строк до п'яти років або позбавленням волі на той самий строк), повідомив йому про підозру.

Чи відповідають дії дізнавача вимогам КПК України?

14. Бурковій було повідомлено про підозру у заволодінні чужим майном вартістю 5000 грн. шляхом шахрайства. Під час допиту як підозрюваної вона заявила, що гроші, якими заволоділа, невідомими особами були в неї викрадені у трамваї. Факт крадіжки вона виявила вже у трамваї і просила пасажирів, а також водія допомогти знайти злодія, але це не дало ніяких позитивних результатів. Слідчий запропонував Бурковій знайти присутніх під час цієї події громадян, а також виявити водія трамваю і дати йому їх адреси або самій запросити їх до слідчого.

Підозрювана відмовилась шукати свідків.

Чи правомірні дії слідчого і підозрюваної в цій ситуації?

На кому лежить обов'язок доказування винуватості підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення?

На кому лежить обов'язок збирати докази, що виправдовують підозрюваного або пом'якшують його відповідальність?

15. Підозрюваний Хозін звернувся зі скаргою до прокурора з приводу того, що слідчий здійснює досудове розслідування необ'єктивно: не витребував на нього характеристики, не надав можливості ознайомитися з матеріалами слідства до його завершення, при допиті до кінця не вислуховував пояснення, не всі їх записав до протоколу, допитував тільки тих свідків, котрі зацікавлені в його покаранні.

Як повинен діяти прокурор у цій ситуації?

16. В ході розслідування кримінального провадження про крадіжку автомашини «Ланос» із гаража гр-на Сущенка, потерпілий під час допиту повідомив слідчому про те, що злочин, очевидно, вчинив хтось із його знайомих: або Храпов, або Дубков, оскільки тільки їм було відомо про придбання ним автомобіля. На підставі цих показань Сущенка слідчий допитав як підозрюваних Храпова і Дубкова.

Чи правомірні дії слідчого в цій ситуації?

Як він повинен був діяти?

17. Слідчий проводив одночасний допит двох раніше допитаних підозрюваних – Іванова і Петрова з метою з'ясування причин розбіжностей в їх показаннях. На початку допиту слідчий встановив, чи знають вказані особи одна одну і в яких стосунках перебувають між собою. Згодом слідчий поставив питання Іванову, чи підтверджує він раніше дані ним показання і зачитав їх з протоколу допиту. Іванов підтвердив їх, це було занесено в протокол допиту та підписано ним. На аналогічне запитання Петров відповів, що він частково підтверджує свої показання; ця його відповідь була занесена в протокол допиту і підписана ним.

Чи правомірно діяв слідчий в цій ситуації?

Який процесуальний порядок проведення одночасного допиту двох чи більше раніше допитаних осіб?

18. Здійснюючи досудове розслідування за фактом крадіжки з гуртожитку речей, які належали Сіромасі, слідчий дійшов висновку, що ним зібрана достатня сукупність доказів, які вказують на вчинення цього кримінального правопорушення Прохоровим. У зв'язку з цим він здійснив допит Прохорова як підозрюваного.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

19. Підозрюваний Коньков звернувся зі скаргою до слідчого судді про порушення його права на захист, яке, на його думку, проявилось в тому, що слідчий провів огляд місця події з його участю, не повідомивши про це захисника.

Чи обґрунтована скарга Конькова?

Яке рішення повинен прийняти слідчий суддя за цієї скаргою?

20. Вранці недалеко від свого будинку була виявлена без свідомості і з багаточисельними слідами побоїв громадянка Грушова. Дорогою в лікарню вона померла, не прийшовши до свідомості. В ході розслідування слідчий встановив, що ввечері напередодні Грушова проводила час зі своїм нареченим Танковим.

Під час допиту слідчий запропонував Танкову зізнатись у побитті Грушової, за що він (слідчий) вживе заходів щодо пом'якшення йому покарання. У відповідь на це Танков заявив, що, оскільки, його наречена мертва, то йому також «не хочеться жити і нехай слідчий вчиняє так, як вважає за потрібне». Одержавши таке зізнання, слідчий вирішив повідомити Танкову про підозру у вчиненні ним злочину і оголосив її останньому.

Чи правомірні дії і рішення слідчого?

Чи має перевагу перед іншими доказами зізнання особи у вчиненні нею кримінального правопорушення і чи може лише воно бути покладено в основу підозри?

5. Тестові завдання

1. Підставою для складення письмового повідомлення про підозру є:

а) наявність достатніх підстав вважати особу винною у вчиненні кримінального правопорушення;

б) наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення;

в) факт доставляння особи до правоохоронного органу за

підозрою у вчиненні кримінального правопорушення;

г) фізичне затримання особи працівниками поліції на місці вчинення кримінального правопорушення.

2. Якщо під час досудового розслідування частина висунутої підозри не знайшла свого підтвердження, то слідчий:

а) складає нове письмове повідомлення про підозру і вручає її підозрюваному;

б) виносить постанову про уточнення письмового повідомлення про підозру;

в) виносить постанову про закриття кримінального провадження в частині висунутої підозри;

г) складає клопотання на ім'я прокурора, в якому просить його закрити кримінальне провадження в частині висунутої підозри.

3. З якого моменту особа набуває статусу підозрюваного?

а) винесення постанови про визнання особи підозрюваним;

б) пред'явлення обвинувачення;

в) допиту особи як підозрюваного;

г) коли особу повідомлено про підозру, або коли особа затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або коли особі, щодо якої складено повідомлення про підозру, його не вручено внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений КПК для вручення повідомлень.

4. Привід підозрюваного здійснюється за:

а) усним розпорядженням слідчого про привід;

б) дорученням слідчого про привід;

в) мотивованою постановою слідчого про привід;

г) ухвалою слідчого судді.

5. Якого статусу набуває особа після повідомлення про підозру?

а) підозрюваного;

б) підсудного;

в) засудженого;

г) обвинуваченого.

6. Протягом якого строку особі має бути вручено повідомлення про підозру?

а) не пізніше 2 днів з моменту складання повідомлення про підозру;

б) не пізніше 2 місяців з моменту складання повідомлення про підозру;

в) в день його складення, а у випадку неможливості такого вручення – у спосіб передбачений КПК для вручення повідомлень.

г) не пізніше 10 днів з моменту надання повідомлення про підозру.

7. Письмове повідомлення про підозру затриманій особі вручається не пізніше:

- а) 12 годин з моменту затримання;
- б) 24 годин з моменту затримання;
- в) 48 годин з моменту затримання;
- г) 72 годин з моменту затримання;

8. Якщо повідомлення про підозру здійснив прокурор, повідомити про нову підозру або змінити раніше повідомлену підозру має право:

- а) слідчий або інша уповноважена особа;
- б) слідчий за погодженням з керівником органу досудового розслідування;
- в) слідчий за погодженням з прокурором;
- г) прокурор.

9. Визнання підозрюваним своєї вини:

- а) може бути покладено в основу вироку;
- б) може бути покладено в основу вироку лише при підтвердженні цього визнання сукупністю доказів;
- в) має більшу вагу в порівнянні з іншими доказами і тому має бути враховане у вироку суду;
- г) не може бути покладено до обґрунтування судових рішень.

10. Підозрюваний має право використовувати під час допиту власні документи і нотатки, якщо:

- а) це дозволить особа, яка проводить допит;
- б) для цього існує обґрунтована потреба;
- в) його показання пов'язані з будь-якими обчисленнями та іншими відомостями, які важко зберегти в пам'яті;
- г) його показання пов'язані з математичними розрахунками.

11. Повідомлення про підозру означає:

- а) настання кримінальної відповідальності;
- б) остаточний висновок слідчого, прокурора про вчинення цією особою конкретного кримінального правопорушення;
- в) слідчий, прокурор дає початковий висновок про наявність і суть кримінального правопорушення, вчиненого конкретною особою;
- г) настання кримінального покарання.

12. Якщо у кримінальному провадженні є двоє підозрюваних, то скільки повідомлень про підозру повинен скласти слідчий або прокурор:

- а) одне;
- б) два;
- в) в залежності від кількості епізодів їх злочинної діяльності;
- г) незалежно від кількості епізодів їх злочинної діяльності – одне.

13. Хто уповноважений складати повідомлення про підозру:

- а) прокурор, або слідчий, дізнавач за погодженням з прокурором;
- б) тільки слідчий, дізнавач;
- в) тільки прокурор;
- г) слідчий суддя.

14. Протягом якого строку треба допитати підозрюваного після вручення йому повідомлення про підозру:

- а) негайно;
- б) не пізніше двох днів;
- в) не пізніше десяти днів;
- г) конкретних строків в законі не визначено.

15. Якими повинні бути дії слідчого, дізнавача у разі відмови підозрюваного поставити підпис у протоколі допиту підозрюваного:

- а) слідчий запрошує захисника (законного представника), а у разі його відсутності не менше двох понятих, при яких робить відмітку про відмову від підпису на протоколі, зазначає мотиви відмови, а також факт надання письмових пояснень особи щодо причин такої відмови;
- б) слідчий робить відмітку про відмову від підпису на протоколі, зазначає мотиви відмови, про що сповіщає прокурора;
- в) слідчий робить відмітку про відмову від підпису на протоколі, зазначає мотиви відмови, про що сповіщає суддю;
- г) слідчий робить відмітку про відмову від підпису на протоколі і ставить тільки свій підпис.

16. Якщо під час досудового розслідування треба змінити повідомлення про підозру, то слідчий, дізнавач або прокурор:

- а) закриває кримінальне провадження щодо певної частини повідомлення про підозру, про що оголошує підозрюваному;
- б) складає та вручає підозрюваному нове повідомлення про підозру;
- в) складає нове повідомлення про підозру;
- г) виносить постанову про зміну підозри, про що оголошує підозрюваному.

17. Повідомлення про підозру у вчиненні злочину складається:

- а) прокурором або слідчим за погодженням з прокурором;
- б) прокурором або дізнавачем за погодженням з прокурором;
- в) керівником органу досудового розслідування;
- г) керівником органу дізнання.

18. Повідомлення про підозру у вчиненні кримінального проступку складається:

- а) прокурором або слідчим за погодженням з прокурором;
- б) прокурором або дізнавачем за погодженням з прокурором;
- в) керівником органу досудового розслідування;
- г) керівником органу дізнання.

19. Чи передбачає КПК України можливість оскарження повідомлення про підозру стороною захисту:

- а) а) передбачає у визначених кримінальним процесуальним законом випадках;
- б) б) не передбачає;
- в) в) так, але на це повинна бути згода прокурора, який здійснює нагляд за досудовим розслідуванням;
- г) так, але на це повинна бути згода слідчого судді.

20. Письмове повідомлення про підозру адвокату здійснюється:

- а) Генеральним прокурором, його заступником, керівником регіональної прокуратури в межах його повноважень;
- б) слідчим, який здійснює досудове розслідування;
- в) керівником органу досудового розслідування;
- г) прокурором місцевої прокуратури.

21. З якого моменту захисник користується процесуальними правами підозрюваного:

- а) з моменту надання документів, передбачених ст 50 КПК;
- б) з моменту отримання підозрюваним письмового повідомлення про підозру;
- в) з моменту його запрошення підозрюваним;
- г) з моменту прибуття до слідчого чи прокурора.

22. Перед початком допиту підозрюваний попереджається про кримінальну відповідальність за:

- а) давання завідомо неправдивих показань;
- б) відмову від давання показань і давання завідомо неправдивих показань;
- в) відмову від давання показань;
- г) ні про яку кримінальну відповідальність він не попереджається.

23. У разі відмови підозрюваного відповідати на запитання, давати показання особа, яка проводить допит:

- а) зобов'язана роз'яснити необхідність повідомлення правдивих показань, а в разі відмови від цього – зупинити допит;
- б) зобов'язана зняти поставлене питання та продовжувати допит;
- в) зобов'язана роз'яснити необхідність повідомлення правдивих показань, а в разі відмови від цього – зняти поставлене питання або зупинити допит;
- г) зобов'язана його зупинити одразу після отримання такої заяви.

6. Завдання для самостійної роботи

- 1. Випадки повідомлення про підозру.
- 2. Зміст письмового повідомлення про підозру та порядок його вручення.
- 3. Підстави і порядок зміни повідомлення про підозру.
- 4. Допит підозрюваного.
- 5. Діяльність захисника при повідомлення про підозру.

7. Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми для підготовки реферату:

- 1. Поняття повідомлення про підозру та його значення у кримінальному процесі.
- 2. Особливості повідомлення про підозру особі, яка вчинила кримінальний проступок.
- 3. Повідомлення про підозру під час спеціального кримінального провадження.
- 4. Підстави і процесуальний порядок оскарження повідомлення про підозру.

8. Зразки процесуальних документів

Бланк письмового повідомлення про підозру

**ПОВІДОМЛЕННЯ
про підозру**

Місто (сел.) _____ « ___ » _____ 20 ___ року

_____ (слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від « ___ » _____ 20 ___ року, за ознаками _____ (правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

та встановивши наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст.ст. 42, 276, 277, 278 КПК України, -

ПОВІДОМИВ:

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, дату

та місце народження, місце

проживання, громадянство особи,

_____ яка повідомляється про підозру)

про те, що він підозрюється у _____ (зміст підозри, правова кваліфікація кримінального правопорушення, у

_____ вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України

_____ про кримінальну відповідальність)

Досудовим розслідуванням встановлено, що _____ (стислий виклад фактичних

обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється особа, у тому числі
зазначення часу, місця його вчинення, а також інших суттєвих обставин, відомих на момент
повідомлення про підозру)

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»
Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Про підозру мені повідомлено, повідомлення про підозру та пам'ятка про процесуальні права та обов'язки вручені, права підозрюваного оголошені та роз'яснені.

Підозрюваний _____
(підпис, ініціали, прізвище)
« » год. « » хвилин « » _____ 202__ року.

Повідомлення про підозру вручив:

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Зразок письмового повідомлення про підозру

ПОВІДОМЛЕННЯ про підозру

м. Дніпро

«10» січня 2022 року

Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенант поліції Шаров М.І., розглянувши матеріали досудового розслідування по кримінальному провадженню, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 1202004064000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, та встановивши наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст.ст. 42, 276, 277, 278 КПК України, –

ПОВІДОМИВ:

Шинова Олега Валерійовича, 02.01.1984 року народження, уродженця м. Дніпропетровськ, громадянина України, офіційно не працевлаштованого, не одруженого, мешкаючого за адресою: м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, буд. 6, кв. 6, раніше не судимого,

про те, що він підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконному придбанні та носінні вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу.

Досудовим розслідуванням встановлено, що Шинов О. В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці, з метою незаконного придбання і носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу, придбав із невстановленого слідством джерела без передбаченого законом дозволу пістолет з маркуванням 9 ММ РА Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, перероблений саморобним способом з газового пістолета мод. RG – 88 Кпа11 виробництва Німеччини, а також 4 патрони з маркуванням «9 мм РА», один з яких є патроном травматичної (несмертельної) дії, три предмета виготовлені саморобним способом по типу патронів травматичної (несмертельної) дії з використанням капсульованих центрального бою патронів калібру 9 мм Р.А. порохового заряду і куль з еластичної гуми чорного кольору, які є придатними до стрільби.

09.01.2022, в період часу з 10 год. 40 хв. до 11 год. 43 хв., співробітниками поліції в ході огляду біля буд. 3 по вул. Донецьке шосе у м. Дніпро в Шинова О. В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 ММ РА Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, а також 4 патрони з маркуванням «9 мм РА», які є боеприпасами та придатні для стрільби з травматичної зброї з вогнепальним принципом метання снаряду, які останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї та бойових припасів без передбаченого законом дозволу.

Підозрюваний має право:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені

цим Кодексом, а також отримати їх роз'яснення;

3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними

рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

18) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

Підозрюваному, обвинуваченому вручається пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням особою, яка здійснює таке повідомлення.

Слідчий СВ ВП № 5 ДРУП
ГУНП в Дніпропетровській області
лейтенант поліції

М.І. Шаров

Прокурор Центральної
окружної прокуратури
м. Дніпра

С.О. Гусенко

Про підозру мені повідомлено, повідомлення про підозру і пам'ятка про процесуальні права та обов'язки вручені, права підозрюваного оголошені і роз'яснені.

Підозрюваний _____ О.В. Шинов
(підпис, ініціали, прізвище)
«10» год. «30» хвилин «10» січня 2022 року

Повідомлення про підозру вручив:
Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП
ГУНП в Дніпропетровській області
лейтенант поліції

М.І. Шаров

Зразок пам'ятки про процесуальні права та обов'язки підозрюваного

ПАМ'ЯТКА
про процесуальні права та обов'язки підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича
(прізвище, ім'я по батькові підозрюваного)

Конституція України

Стаття 28. Кожен має право на повагу до його гідності

Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим досліддам.

Стаття 29. Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність

Ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом.

У разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його припинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом. Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою.

Кожному заарештованому чи затриманому має бути невідкладно повідомлено про мотиви арешту чи затримання, роз'яснено його права та надано можливість з моменту затримання захищати себе особисто та користуватися правничою допомогою захисника.

Кожний затриманий має право у будь-який час оскаржити в суді своє затримання.

Про арешт або затримання людини має бути негайно повідомлено родичів заарештованого чи затриманого.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожному гарантується право звернутись до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом.

Кожен має право після використання всіх національних засобів

юридичного захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 56. Кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень.

Стаття 59. Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

Стаття 62. Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду.

Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину.

Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь.

У разі скасування вироку суду як неправосудного держава відшкодовує матеріальну і моральну шкоду, завдану безпідставним засудженням.

Стаття 63. Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом.

Підозрюваний, обвинувачений чи підсудний має право на захист.

Засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду.

Положення про порядок короткочасного затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину

Стаття 10. Права та обов'язки затриманих

Особи, затримані за підозрінням у вчиненні злочину, мають право:

- знати, в чому їх підозрюють;
- вимагати перевірки прокурором правомірності затримання; про заявлену вимогу адміністрація місця тримання затриманих негайно повідомляє прокурора;
- оскаржити дії особи, яка провадить дізнання, слідчого або прокурора, давати пояснення і заявляти клопотання;
- звертатися зі скаргами і заявами в державні органи, громадські організації і до службових осіб у порядку, встановленому статтею 13 цього Положення;
- користуватися своїм одягом і взуттям, а також іншими необхідними

предметами і речами, перелік яких визначається Правилами внутрішнього розпорядку в місцях тримання затриманих.

Особи, затримані за підозрінням у вчиненні злочину, зобов'язані додержувати вимог цього Положення і Правил внутрішнього розпорядку в місцях тримання затриманих.

Затриманим роз'яснюються їх права та обов'язки.

Закон України «Про попереднє ув'язнення»

Стаття 9. Права осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, мають право:

- на захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або взяття під варту, а також на повідомлення під час взяття під варту підстав та мотивів взяття під варту, оскаржувати їх у суді, отримати в друкованому вигляді роз'яснення положень статей 28, 29, 55, 56, 62 та 63 Конституції України, цієї статті та інших прав затриманих або взятих під варту, встановлених законом, у тому числі права здійснювати захист своїх прав та інтересів особисто або за допомогою захисника з моменту затримання або арешту (взяття під варту) особи, права відмовитися від надання будь-яких пояснень або свідчень до прибуття захисника;
- знайомитися з правилами тримання під вартою;
- на щоденну прогулянку тривалістю одна година. Вагітним жінкам і жінкам, які мають при собі дітей, неповнолітнім, а також хворим з дозволу лікаря та за їх згодою тривалість щоденної прогулянки встановлюється до двох годин;
- одержувати передачі або посилки та грошові перекази і передачі;
- купувати протягом місяця за безготівковим розрахунком продукти харчування і предмети першої необхідності на суму до одного мінімального розміру заробітної плати та без обмежень письмове приладдя, газети, книги через торговельну мережу на замовлення;
- користуватися власним одягом і взуттям, мати при собі документи і записи, що стосуються кримінального провадження;
- користуватися телевізорами, одержаними від родичів або інших осіб, настільними іграми, газетами і книгами з бібліотеки місця попереднього ув'язнення та придбаними через торговельну мережу;
- на душпастирську опіку, що здійснюється священнослужителями (капеланами);
- відправляти в індивідуальному порядку релігійні обряди і користуватися релігійною літературою та властивими їх віруванню предметами релігійного культу, виготовленими з малоцінних матеріалів, якщо при цьому не порушується встановлений у місцях попереднього ув'язнення порядок, а також не обмежуються права інших осіб;

– на восьмигодинний сон в нічний час, під час якого не допускається залучення до участі в процесуальних та інших діях, за винятком невідкладних випадків;

– звертатись із скаргами, заявами та листами до Європейського суду з прав людини, а також інших відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна, до уповноважених осіб таких міжнародних організацій, державних органів і службових осіб у порядку, встановленому статтею 13 цього Закону.

– Взяті під варту жінки вправі мати при собі дітей віком до трьох років.

Взяті під варту молоді громадяни (віком від 14 до 35 років) мають право на отримання психолого-педагогічної допомоги від спеціалістів центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі, в разі обрання щодо них запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою у зв'язку з іншим кримінальним провадженням або в разі прийняття рішення про тимчасову видачу іншій державі, тримають відповідно до правил, установлених цим Законом. Одержання цими особами посилок і передач, а так само купівля ними продуктів харчування і предметів першої необхідності здійснюються в порядку, встановленому Кримінально-виконавчим кодексом України для рівня безпеки виправної колонії, призначеного їм центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань.

Перелік продуктів харчування і предметів першої необхідності, які забороняється передавати особам, взятим під варту, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань, Міністерством оборони України.

Стаття 10. Обов'язки осіб, взятих під варту

Особи, взяті під варту, зобов'язані:

– додержуватися порядку, встановленого в місцях попереднього ув'язнення, і виконувати законні вимоги адміністрації;

– дотримуватися санітарно-гігієнічних правил, мати охайний зовнішній вигляд, постійно підтримувати чистоту в камері;

– бути ввічливими до працівників місця попереднього ув'язнення, а також поміж собою; не вступати в суперечки з представниками адміністрації, не принижувати їх гідність, не протидіяти виконанню ними своїх обов'язків;

– бережливо ставитися до інвентарю, обладнання та іншого майна місця попереднього ув'язнення.

Кримінальний процесуальний кодекс України

Стаття 42. Підозрюваний

Підозрюваний, обвинувачений має право:

1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують;

2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, а також отримати їх роз'яснення у разі необхідності;

3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника під час допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;

4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;

5) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;

6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердились;

18) користуватись рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

Підозрюваний, обвинувачений мають також інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом.

Підозрюваний, який є іноземцем і тримається під вартою, має право на зустрічі з представником дипломатичної чи консульської установи своєї держави, яку йому зобов'язана забезпечити адміністрація місця ув'язнення.

Підозрюваний, обвинувачений **зобов'язаний**:

1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, а в разі неможливості прибути за викликом у призначений строк – заздалегідь повідомити про це зазначених осіб;

2) виконувати обов'язки, покладені на нього рішенням про застосування заходів забезпечення кримінального провадження;

3) підкорятися законним вимогам та розпорядженням слідчого, прокурора, слідчого судді, суду;

4) надавати достовірну інформацію представнику персоналу органу пробації, необхідну для підготовки досудової доповіді.

На всіх стадіях кримінального провадження підозрюваний має право примиритися з потерпілим і укласти угоду про примирення. У передбачених законом України про кримінальну відповідальність та КПК України випадках примирення є підставою для закриття кримінального провадження.

Підозрюваному, обвинуваченому вручається памятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням особою, яка здійснює таке повідомлення.

Права мені роз'яснені та зрозумілі. Пам'ятку про процесуальні права та обов'язки підозрюваного отримав.

Пам'ятку отримав:

«10» січня 2022_ року _____
(підпис)

Шинов О.В. _____
(прізвище, ініціали підозрюваного)

Пам'ятку вручив:

**Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП
ГУНП в Дніпропетровській області
лейтенант поліції**

Шаров М.І.

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Бланк повідомлення про нову підозру

**ПОВІДОМЛЕННЯ
про нову підозру**

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

_____ (слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)
розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного
реєстру досудових розслідувань за № _____ від «__» _____ 20__
року, за ознаками _____
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті

_____ (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)
та встановивши наявність достатніх доказів для повідомлення нової підозри у
вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст.ст. 42, 276, 277,
278 КПК України, -

ПОВІДОМИВ:

Підозрюваного

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, дату

_____ та місце народження, місце

_____ проживання, громадянство особи,

_____ яка повідомляється про підозру)

про нову підозру у вчиненні _____
(зміст підозри, правова кваліфікація кримінального правопорушення, у

_____ вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України

_____ про кримінальну відповідальність)

Про раніше повідомлену підозру про вчинення _____
повідомлено «__» _____ 20__ року.

Досудовим розслідування встановлено, що _____

_____ стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого

підозрюється особа, у тому числі зазначення часу, місця його вчинення, а також інших

суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру)

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Про нову підозру мені повідомлено, повідомлення про нову підозру вручено, права підозрюваного оголошені та роз'яснені.

Підозрюваний _____
(підпис, ініціали, прізвище)

« __ » год. « __ » хвилин « __ » _____ 20__ року.

Повідомлення про нову підозру вручив:

Слідчий _____
(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Бланк повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри

**ПОВІДОМЛЕННЯ
про зміну раніше повідомленої підозри**

Місто (сел.) _____ « __ » _____ 20 __ року

_____ (слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від « __ » _____ 20__ року, за ознаками _____.

(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

та встановивши наявність достатніх доказів для зміни раніше повідомленої підозри у вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст.ст. 42, 276, 277, 278 КПК України, -

ПОВІДОМИВ:

Підозрюваного

(прізвище, ім'я, по батькові, дату

та місце народження, місце

проживання, громадянство особи,

яка повідомляється про підозру)

про зміну раніше повідомленої підозри від «__» _____ 202__ року про
вчинення _____

(зміст підозри, правова кваліфікація кримінального правопорушення, у

вчиненні якого підозрюється особа, із зазначенням статті (частини статті) закону України

про кримінальну відповідальність)

Досудовим розслідування встановлено, що _____

стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого

підозрюється особа, у тому числі зазначення часу, місця його вчинення, а також інших

суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру)

Враховуючи викладене, _____

(прізвище, ім'я, по батькові підозрюваного)

стислий виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, у вчиненні якого

підозрюється особа, у тому числі зазначення часу, місця його вчинення, а також інших

суттєвих обставин, відомих на момент повідомлення про підозру)

Слідчий _____

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

«ПОГОДЖЕНО»

Прокурор _____

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Про зміну підозру мені повідомлено, повідомлення про зміну підозри

вручено, права підозрюваного оголошені та роз'яснені.

Підозрюваний _____

(підпис, ініціали, прізвище)

« » год. « » хвилин « » _____ 202__ року.

Повідомлення про зміну підозри вручив:

Слідчий _____

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Зразок письмового повідомлення про зміну підозри

ПОВІДОМЛЕННЯ про зміну підозри

м. Дніпро

«13» січня 2022 року

Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенант поліції Шаров І.М., розглянувши матеріали досудового розслідування по кримінальному провадженню, відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 1202004064000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, та встановивши наявність достатніх доказів для підозри особи у вчиненні кримінального правопорушення, відповідно до ст.ст. 42, 276, 277, 278 КПК України, –

ПОВІДОМИВ:

Шинова Олега Валерійовича, 02.01.1984 року народження, уродженця м. Дніпропетровськ, громадянина України, офіційно не працевлаштованого, не одруженого, мешкаючого за адресою: м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, буд. 6, кв. 6, раніше не судимого,

про те, що він підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконному придбанні та носінні вогнепальної зброї безе передбаченого законом дозволу.

Досудовим розслідуванням встановлено, що Шинів О.В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці,

маючи умисел на незаконне придбання і носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу, за невстановлених обставин придбав із невстановленого слідством джерела без передбаченого законом дозволу ручну короткоствольну гладкоствольну вогнепальну зброю – самозарядний пістолет, перероблений саморобним способом з газового пістолета моделі «RG-88» № 0339734, калібру 9 мм Р.А. Кпа11 (виробництва Німеччини), шляхом внесення в конструкцію вищевказаного пістолета наступних змін: видалення з каналу ствола стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджає проведенню пострілів кінетичними снарядами, та який придатний до проведення пострілів способом роздільного заряджання з використанням в якості ініціюючого складу сигнальних (шумових) патронів калібру 9 мм Р.А. (Кпа11), а в якості снаряду – куль сферичної форми зі сплаву на основі свинцю діаметром до 6,7 мм, при цьому забезпечується достатня вражаюча здатність вистріляних з нього снарядів (куль), який став носити при собі.

09.01.2022, в період часу з 10.40 до 11.43 години, співробітниками поліції в ході огляду біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро в Шинова О.В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 мм Р.А. Кпа11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, яку останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу.

Підозрюваний має право:

- 1) знати, у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють, обвинувачують;
- 2) бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, передбачені цим Кодексом, а також отримати їх роз'яснення;
- 3) на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування, а також після першого допиту – мати такі побачення без обмеження їх кількості й тривалості; на участь захисника у проведенні допиту та інших процесуальних дій; на відмову від захисника в будь-який момент кримінального провадження; на отримання правової допомоги захисника за рахунок держави у випадках, передбачених цим Кодексом та/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, в тому числі у зв'язку з відсутністю коштів на її оплату;
- 4) не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання;
- 5) давати пояснення, показання з приводу підозри, обвинувачення чи в будь-який момент відмовитися їх давати;
- 6) вимагати перевірки обґрунтованості затримання;

7) у разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – на негайне повідомлення членів сім'ї, близьких родичів чи інших осіб про затримання і місце свого перебування згідно з положеннями статті 213 цього Кодексу;

8) збирати і подавати слідчому, прокурору, слідчому судді докази;

9) брати участь у проведенні процесуальних дій;

10) під час проведення процесуальних дій ставити запитання, подавати свої зауваження та заперечення щодо порядку проведення дій, які заносяться до протоколу;

11) застосовувати з додержанням вимог цього Кодексу технічні засоби при проведенні процесуальних дій, в яких він бере участь. Слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд мають право заборонити застосування технічних засобів при проведенні окремої процесуальної дії чи на певній стадії кримінального провадження з метою нерозголошення відомостей, які містять таємницю, що охороняється законом, чи стосуються інтимного життя особи, про що виноситься (постановляється) вмотивована постанова (ухвала);

12) заявляти клопотання про проведення процесуальних дій, про забезпечення безпеки щодо себе, членів своєї сім'ї, близьких родичів, майна, житла тощо;

13) заявляти відводи;

14) ознайомлюватися з матеріалами досудового розслідування в порядку, передбаченому статтею 221 цього Кодексу, та вимагати відкриття матеріалів згідно зі статтею 290 цього Кодексу;

15) одержувати копії процесуальних документів та письмові повідомлення;

16) оскаржувати рішення, дії та бездіяльність слідчого, прокурора, слідчого судді в порядку, передбаченому цим Кодексом;

17) вимагати відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу, що здійснює оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду, в порядку, визначеному законом, а також відновлення репутації, якщо підозра, обвинувачення не підтвердилися;

18) користуватися рідною мовою, отримувати копії процесуальних документів рідною або іншою мовою, якою він володіє, та в разі необхідності користуватися послугами перекладача за рахунок держави.

Підозрюваному, обвинуваченому вручається пам'ятка про його процесуальні права та обов'язки одночасно з їх повідомленням особою, яка здійснює таке повідомлення.

**Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП
в Дніпропетровській області
лейтенант поліції**

М.І. Шаров

Прокурор Центральної окружної
прокуратури м. Дніпра

С.О. Гусенко

Про зміну підозри мені повідомлено, повідомлення про зміну підозри і пам'ятка про процесуальні права та обов'язки вручені, права підозрюваного оголошені і роз'яснені.

Підозрюваний _____ **О.В. Шинов**

(підпис, ініціали, прізвище)

«12» год. «00» хвилин «13» січня 2022 року

Повідомлення про зміну підозри вручив:
Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП
ГУНП в Дніпропетровській області
лейтенант поліції

М.І. Шаров

Бланк протоколу допиту підозрюваного

**ПРОТОКОЛ
допиту підозрюваного**

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Допит розпочато о «__» год. «__» хв.

Допит закінчено о «__» год. «__» хв.

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від «__» _____ 20__ року у приміщенні _____ в присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

(їх прізвище, ім'я, по-батькові, дата народження та місце проживання, підпис)
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації)

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні цієї процесуальної дії,

підписи осіб)

з дотриманням вимог статей 42, 95, 104, 106, 223, 224 КПК України, допитав як підозрюваного:

1. Прізвище, ім'я та по батькові _____

2. Дата та місце народження _____

3. Національність _____

4. Громадянство _____

5. Освіта _____

6. Місце роботи (навчання) _____

7. Рід заняття та посада _____

8. Місце проживання (реєстрації) _____

9. Судимість _____

10. Чи являється депутатом (якої Ради) _____

11. Відомості про паспорт або інший документ, що засвідчує особу

Підозрюваному роз'яснено, що його викликано для дачі показань у кримінальному провадженні № _____ у зв'язку із вчиненням ним кримінального правопорушення _____

(вказати у зв'язку з чим та в якому провадженні він допитується та у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють)

Підозрюваному _____ роз'яснено зміст ст. 63 Конституції (П.І.Б.)

України про те, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначене законом _____

(підпис)

Підозрюваному _____ роз'яснено зміст ст. 18 КПК України (П.І.Б.)

про свободу від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів чи членів сім'ї, а також ст. 20 КПК України про право на захист _____

(підпис)

Підозрюваному _____ роз'яснено порядок проведення допиту, (П.І.Б.)

його права та обов'язки, передбачені ст. 42 КПК України, а також вручена Пам'ятку про його процесуальні права та обов'язки _____
(підпис)

Права та обов'язки, а також порядок проведення допиту мені роз'яснені та зрозумілі.

Пам'ятка про процесуальні права та обов'язки підозрюваного мені вручена «__» _____ 202__ року.

Підозрюваний: _____
(прізвище, ініціали, підпис підозрюваного)

Ознайомившись із своїми правами, підозрюваний заявив, що давати показання та відповідати на показання він _____.
(погоджується, відмовляється)

Під час проведення допиту _____ бажання на участь захисника
(виявив, не виявив)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Показання бажає давати _____ мовою та викладати їх _____
(вказати мову) (під запис

_____ або власноручно)

Послуг перекладача _____
(потребує, не потребує)

Підозрюваний: _____
(прізвище, ініціали, підпис підозрюваного)

По суті заданих запитань підозрюваний _____
дав наступні показання: _____

(вказати отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження)

Показання зафіксовані на носії інформації _____

(вказати характеристики носіїв інформації у випадку застосування технічних засобів фіксації)
які, додаються до даного протоколу.

За результатами фіксування допиту технічними засобами від учасників процесуальної дії клопотання про внесення тексту показань до протоколу допиту _____.

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

(надходили, не надходили)

Учасникам процесуальної дії повідомлено про спосіб ознайомлення із змістом протоколу, а саме _____

(надання письмового протоколу, перегляд або прослуховування

носіїв інформації у випадку застосування технічних засобів фіксації)

Ознайомившись із текстом протоколу допиту від учасників процесуальної дії клопотання про внесення до нього змін, доповнень і зауважень _____

(не надходили; якщо надійшли, вказати, що саме)

Підозрюваний _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Захисник _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Учасники _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Допитав:

_____ (слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Від підписання протоколу допиту відмовляюся у зв'язку з _____

_____ (вказати причини такої відмови з боку підозрюваного або іншого учасника процесуальної дії)

Підозрюваний _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Захисник _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові) (підпис)

Поняті (у разі відсутності захисника):

1. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання) (підпис)

2. _____ / _____ /
(прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, місце проживання) (підпис)

_____ (слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Зразок протоколу допиту підозрюваного

ПРОТОКОЛ
допиту підозрюваного

місто Дніпро

10 січня 2022 року

Допит розпочато о «12» год. «05» хв.

Допит закінчено о «12» год. «40» хв.

Прокурор Центральної окружної прокуратури м. Дніпра Гусенко Сергій Олегович, розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від 09.01.2022 року, в кабінеті № 10 Центральної окружної прокуратури м. Дніпра, у присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії: адвоката Бельського Івана Сергійовича _____,

(їх прізвище, ім'я, по-батькові, дата народження та місце проживання, підпис)

яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: не застосовувалися

(характеристики технічних засобів фіксації та

носіїв інформації, які застосовуються при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб),

з дотриманням вимог статей 42, 95, 104, 106, 223, 224 КПК України, допитав як підозрюваного:

1. Прізвище, ім'я та по батькові Шинов Олег Валерійович
2. Дата та місце народження 02 січня 1984 р.н., м. Дніпропетровськ
3. Національність росіянин
4. Громадянство України
5. Освіта середня
6. Місце роботи (навчання) тимчасово не працює
7. Рід заняття та посада тимчасово не працює
8. Місце проживання (реєстрації) 49000, м. Дніпро, вул. Донецьке шосе, буд. 6, кв. 6, м.т. 068-235-00-00
9. Судимість не судимий
10. Чи являється депутатом (якої Ради) ні

11. Відомості про паспорт або інший документ, що засвідчує особу паспорт серії СМ № 125678, виданий Жовтневим РВ ДМУ ГУМВС України в Дніпропетровській області 25 січня 2002 року

Підозрюваному роз'яснено, що його викликано для дачі показань у кримінальному провадженні № 12020040640000000 у зв'язку із вчиненням

ним кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України

(вказати у зв'язку з чим та в якому провадженні він допитується та у вчиненні якого кримінального правопорушення його підозрюють)

Підозрюваному Шинову О.В. роз'яснено зміст ст. 63 Конституції
(П.І.Б.)

України про те, що особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначене законом _____

(підпис)

Підозрюваному Шинову О.В. роз'яснено зміст ст. 18 КПК України про
(П.І.Б.)

свободу від самовикриття та право не свідчити проти близьких родичів чи членів сім'ї, а також ст. 20 КПК України про право на захист _____.

(підпис)

Підозрюваному Шинову О.В. роз'яснено порядок проведення допиту,
(П.І.Б.)

його права та обов'язки, передбачені ст. 42 КПК України, а також вручена Пам'ятку про його процесуальні права та обов'язки _____

(підпис)

Права та обов'язки, а також порядок проведення допиту мені роз'яснені та зрозумілі.

Пам'ятка про процесуальні права та обов'язки підозрюваного мені вручена « 10 » січня 2022 року.

Підозрюваний: Шинов О.В. _____
(прізвище, ініціали, підпис підозрюваного)

Ознайомившись із своїми правами, підозрюваний заявив, що давати показання та відповідати на показання він погоджується.

(погоджується, відмовляється)

Під час проведення допиту виявив бажання на участь захисника
(виявив, не виявив)

Бельського Івана Сергійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

Показання бажає давати українською мовою та викладати їх під запис
(вказати мову) (під запис або власноручно)

Послуг перекладача не потребує.
(потребує, не потребує)

Підозрюваний: Шинов О.В. _____
(прізвище, ініціали, підпис підозрюваного)

По суті поставлених запитань підозрюваний Шинов О.В. дав наступні

показання: З вищевказаними в даному протоколі правами ознайомлений, їх (вказати отримані в результаті процесуальної дії відомості, важливі для цього кримінального провадження)

суть мені роз'яснена і зрозуміла. Вважаю себе адекватною людиною, свої дії контрольною і можу керувати ними. Травм голови, які не дозволяють адекватно оцінювати ситуацію, не отримував. Російську та українську мови знаю і розумію, послуг перекладача не потребую.

Я проживаю за вищевказаною адресою з 26 жовтня 2018 року спільно зі своєю знайомою, анкетні дані якої повідомляти відмовляюсь. Офіційно не працевлаштований, на життя заробляю спільно з друзями, в яких є власний бізнес переробки зернових.

09 січня 2022 року я знаходився вдома за адресою свого проживання. Близько 10 год. 30 хвилин вийшов з квартири, щоб зустрітися зі знайомими. При собі мав сумку, в якій знаходились портмоне, грошові кошти, розкладний ніж, посвідчення водія, свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу Kia Сід. На зустріч я мав приїхати автомобілем Kia Сід, д/н АЕ 4861, останніх літер не памятаю. Вказаний автомобіль належить моєму знайомому, анкетних даних якого не памятаю. На вказаному автомобілі пересуваюсь як я, так і мої товариші.

Після того, як вийшов з під'їзду, я направився до автомобіля, який був припаркований біля будинку 3 по вул. Донецьке шосе у м. Дніпро. Коли підійшов до нього і привідкрив двері, в цей час почув крики «Поліція», після чого декілька осіб повалили мене на землю та почали заламувати руки назад, однак, у зв'язку з тим, що раніше в мене була травма правої руки, деякий час вони не могли зімкнути мені руки за спиною. Це продовжувалося приблизно 3-5 хвилин, після чого на мої руки, заведені ззаду спину, надягли кайданки. Далі невідомі особи близько 3 хвилин «топталися» на мені. В такому стані я пролежав на землі близько 25-25 хвилин, обличчям донизу і при цьому на мою голову було одягнуто капюшон моєї куртки.

Згодом мене підняли та поставили до капоту мого автомобіля, нахиливши грудьми на нього, при цьому руки, заведені за спину, були замкнені кайданками. Я побачив, що невідомих було близько 10 чоловік, троє з яких (здається) були одягнуті в форменний одяг співробітників поліції. На капоті автомобіля провів близько 10 хвилин, до того часу, коли прибув слідчий.

Питання: чи відчували Ви, що в цей час (час Вашого затримання, надягання кайданків та після цього) за пояс ваших штанів невідомими особами було _____ поміщено _____ який-небудь предмет?

Відповідь: співробітниками поліції були проведені якісь дії, які виражалися в тому, що декілька з них притискали колінами мене до землі, а інші в цей час намагалися завести руки за спину та надягнути кайданки. При цьому, у такому хаосі, я конкретно не можу сказати, що відчув, що невідомі

особи помістили мені який-небудь предмет, в тому числі металевий. _____

Далі до нас підійшли невідомі особи, які представилися слідчим, експертом та понятими, після чого ввімкнули камеру та провели мій особистий обшук, в ході якого з-за поясу моїх спортивних штанів співробітник поліції дістав предмет, схожий на пістолет. Яким чином він там опинився, мені невідомо, та я впевнений, що останній був підкинутий мені співробітниками поліції під час мого затримання, коли я знаходився на землі.

На вказану ситуацію я досить голосно заперечував, в присутності перехожих говорив, що підкинутий пістолет не мій. Вимагав у співробітників поліції підтвердити факт того, що вказаний пістолет ними не був підкинутий, однак останні такого підтвердження не надали. При цьому випадкові перехожі знімали вказану ситуацію на камери особистих телефонів.

Яким чином було вилучено предмет, схожий на пістолет, я не бачив.

Питання: чи маєте Ви зауваження з приводу вилучення пістолета? _____

Відповідь: так, вважаю, що затримання було проведено з порушенням, оскільки проходило без відеофіксації та присутності слідчого. Слідчий з'явився лише приблизно через 30 хвилин після мого затримання, і в цей час співробітники поліції підкинули мені пістолет.

Питання адвоката: чи фіксувалися під час затримання та обшуку анкетні дані інших співробітників поліції, які брали участь у затриманні та вилученні предмета, схожого на пістолет? _____

Відповідь: слідчий представився, інші співробітники свої анкетні дані не надали, і такі дані відповідно до протоколу, наскільки я пам'ятаю, не вносилися.

Питання: чи підписували Ви протокол? _____

Відповідь: ні, не підписував, у зв'язку з тим, що протокол мені для підпису не надали.

Питання: чи застосовувалися до Вас недозволені заходи фізичного чи психічного примусу? _____

Відповідь: інші дії, окрім тих, за які я повідомляв, до мене під час затримання не застосовувались.

Питання: чи тримали Ви в руках предмет, схожий на пістолет, який згодом був у Вас вилучений, в тому числі на вимогу співробітників, чи з примусовим поміщенням його до ваших долоней, тощо? _____

Відповідь: ні, не тримав.

Показання зафіксовані на носії інформації не фіксувалися

(вказати характеристики носіїв інформації у випадку застосування технічних засобів фіксації) які додаються до даного протоколу.

За результатами фіксування допиту технічними засобами від учасників процесуальної дії клопотання про внесення тексту показань до протоколу допиту не надходили.

(надходили, не надходили)

9. Перелік літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Кримінальний кодекс України: Офіційний текст. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 310 с.
3. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // У кн.: Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. Київ, 1992 р. С. 18-24.
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966р. // У кн.: Права людини. Міжнародні договори України, декларації, документи. Київ, 1992 р. С. 36-62.
5. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4 листопада 1950 р. // Рада Європи, Страсбург, 1995 р.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02.02.2015 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
8. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 22. Ст. 303.
9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5.07.2012 р. // *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 2509.
10. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 2.06.2011 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 51. Ст. 577.
11. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. // *Урядовий кур'єр*. 2006. № 60. С. 18.
12. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадяниніві незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду: Закон України від 1.12.1994 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 1. Ст. 1.
13. Захист прав людини. Рішення Європейського суду з прав людини в сфері кримінального судочинства: зб. судової практики / укладач Потьомкін А.О. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 760 с.
14. Запотоцький А.П., Савицький Д.О. Документи як процесуальні джерела доказів у кримінальному судочинстві: Монографія. Київ : БМК, 2011. 220 с.
15. Збірка взірців процесуальних документів та коментарів до них / С.М. Алфьоров, С.М. Міщенко, О.Ю. Татаров, В.І. Фаринник та ін.; за заг. ред. В.І. Сліпченка. Київ : ТОВ «Арт-Дизайн», 2012. 198 с.
16. Зразки процесуальних документів та бланків у кримінальному

провадженні (з коментарями та поясненнями) / С.С. Чернявський. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 350 с.

17. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. / С.С. Чернявський. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 92 с.

18. Зразки процесуальних документів сторони захисту, потерпілого. Практичний посібник. / Ю.І. Руснак. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 288 с.

19. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні. Практичний посібник / А.В. Григоренко. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 238 с.

20. Кримінальний процесуальний кодекс України: структурно-логічні схеми і таблиці, типові бланки та зразки процесуальних документів: науково-практичний посібник / Р.Г. Андреев, Є.М. Блажівський, М.І. Гошовський та ін. Київ : Алерта, 2012. 736 с.

21. Прийняття процесуальних рішень та проведення слідчих дій: навч. посіб. / В.П. Горбачов, С.О. Корона, А.М. Титова та ін. Донецьк : Донецьк. юрид. ін-т, 2012. 362 с.

22. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: науково-практичний посібник / колектив авторів за заг. ред. М.А. Погорецького, О.П. Кучинської. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.

23. Міжнародно-правова допомога у кримінальному провадженні в питаннях та відповідях: навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 214 с.

24. Міжнародний розшук та видача особи, яка вчинила кримінальне правопорушення: навчальний посібник / І. В. Басиста, В. І. Галаган, О. М. Калачова, Л. В. Максимів. Київ. 2016. 277 с.

25. Прийняття процесуальних рішень та проведення слідчих дій: навч. посіб. / В. П. Горбачов, С. О. Корона, А. М. Титова та ін. Донецьк: Донецьк, юрид. ін-т, 2012. 362 с.

26. Процесуальні документи у кримінальному провадженні. Зразки. Роз'яснення: науково-практичний посібник / колектив авторів за заг. ред. М. А. Погорецького, О. П. Кучинської. Київ : Юрінком Інтер, 2015. 560 с.

27. Тертишник В. М., Шемшученко Ю. С. Правнича допомога та захист у кримінальному процесі: Підручник. Київ : Алерта, 2018. 446 с.

28. Шиян А.Г. Щодо права на оскарження повідомлення про підозру та його ефективність. *Актуальні проблеми кримінально-правового, кримінально-процесуального та криміналістичного забезпечення безпеки України*: тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 30 листоп. 2018 р.). Дніпро, 2018. С. 234-236.

ТЕМА 5. ЗАХИСНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА ЕТАПІ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

1. Словник термінів

1. *Досудове розслідування* – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності.

2. *Зупинення досудового розслідування* – це тимчасова вимушена перерва у проведенні слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні з підстав, передбачених у ст. 280 КПК, за яких досудове розслідування не може бути продовжено.

3. *Захисник* – адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, стосовно якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію) (ч. 1 ст. 44 КПК).

4. *Кримінальне провадження* – досудове розслідування і судове провадження, процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК).

5. *Підозрюваний* – особа, якій у порядку, передбаченому статтями 276-279 КПК України, повідомлено про підозру, особа, яка затримана за підозрою у вчиненні кримінального правопорушення, або особа, щодо якої складено повідомлення про підозру, однак його не вручено їй внаслідок невстановлення місцезнаходження особи, проте вжито заходів для вручення у спосіб, передбачений цим Кодексом для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 42 КПК).

6. *Притягнення до кримінальної відповідальності* – стадія кримінального провадження, яка починається з моменту повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення (п. 14 ч. 1 ст. 3 КПК).

7. *Повідомлення про підозру* – це процесуальна діяльність, зміст якої полягає у складанні слідчим, дізнавачем або прокурором письмового повідомлення про підозру та його вручення особі відповідно до статей

276-279 КПК.

8. *Прокурор* – особа, яка обіймає посаду, передбачену статтею 17 Закону України «Про прокуратуру», та діє у межах своїх повноважень (п. 15 ч. 1 ст. 3 КПК).

9. *Слідчий* – службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК).

10. *Дізнавач* – службова особа підрозділу дізнання органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу Державного бюро розслідувань, у випадках, установлених цим Кодексом, уповноважена особа іншого підрозділу зазначених органів, які уповноважені в межах компетенції, передбаченої цим Кодексом, здійснювати досудове розслідування кримінальних проступків (п. 4-1 ч. 1 ст. 3 КПК).

11. *Закриття кримінального провадження* – це одна із форм закінчення досудового розслідування, що полягає у прийнятті рішення про припинення провадження і вирішення інших процесуальних питань.

12. *Звільнення від кримінальної відповідальності*. Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, звільняється від кримінальної відповідальності у випадках, передбачених КК України: у зв'язку з дійовим каяттям (ст. 45 КК); у зв'язку з примиренням винного з потерпілим (ст.46 КК); у зв'язку з передачею особи на поруки (ст.47 КК); у зв'язку із зміною обстановки (ст. 48 КК); у зв'язку із закінченням строків давності (ст.49 КК).

13. *Обвинувальний акт* – процесуальне рішення, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування (ч. 4 ст. 110 КПК).

14. *Реєстр матеріалів досудового розслідування* – це процесуальний документ, який долучається до обвинувального акта (клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) і в якому фіксуються відомості про найменування і час проведення процесуальної дії, реквізити процесуальних рішень, прийнятих під час досудового розслідування, а також вид заходу забезпечення кримінального провадження, дату і строк його застосування.

2. Конспект

Як відомо, досудове розслідування повинно бути завершено у строки, визначені ст. 219 КПК України. Однак, в силу деяких об'єктивних чи суб'єктивних причин такого завершення не завжди вдається досягти. За таких обставин досудове розслідування потребує зупинення.

Зупинення досудового розслідування – це тимчасова вимушена перерва у проведенні слідчих (розшукових) дій у кримінальному провадженні з підстав, передбачених у ст. 280 КПК, за яких досудове розслідування не може бути продовжено.

Згідно з приписами частини 1 ст. 280 КПК України досудове розслідування може бути зупинене *після повідомлення особі про підозру* у разі, якщо:

1) підозрюваний захворів на тяжку хворобу, яка перешкоджає його участі у кримінальному провадженні, за умови підтвердження цього відповідним медичним висновком;

2) оголошено в розшук підозрюваного;

2-1) слідчий суддя відмовив у задоволенні клопотання про здійснення спеціального досудового розслідування;

3) наявна необхідність виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва;

4) наявні об'єктивні обставини, що унеможливають подальше проведення досудового розслідування в умовах воєнного стану;

5) уповноваженим органом прийнято рішення про передачу підозрюваного для обміну як військовополоненого та підозрюваним надано письмову згоду на проведення такого обміну. Рішення про зупинення досудового розслідування з цієї підстави оскарженню не підлягає.

До зупинення досудового розслідування слідчий, дізнавач зобов'язаний виконати всі слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, проведення яких необхідне та можливе, а також всі дії для здійснення розшуку підозрюваного, якщо зупинити досудове розслідування необхідно у зв'язку з обставинами, передбаченими пунктом 2 частини 1 цієї статті (ч. 2 ст. 280 КПК).

Якщо у кримінальному провадженні є два або декілька підозрюваних, а підстави для зупинення стосуються не всіх, прокурор має право виділити досудове розслідування і зупинити його стосовно окремих підозрюваних (ч. 3 ст. 280 КПК).

Відповідно до ч. 4 ст. 280 КПК досудове розслідування зупиняється

вмотивованою постановою прокурора або слідчого, дізнавача за погодженням з прокурором, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Копія постанови надсилається стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, які мають право її оскаржити слідчому судді.

Після зупинення досудового розслідування проведення слідчих (розшукових) дій не допускається, крім тих, які спрямовані на встановлення місцезнаходження підозрюваного.

Підстави і процесуальний порядок розшуку підозрюваного визначено положеннями ст. 281 КПК України. Так, якщо під час досудового розслідування місцезнаходження підозрюваного невідоме або він виїхав та/або перебуває на тимчасово окупованій території України чи за межами України та не з'являється без поважних причин на виклик слідчого, прокурора за умови його належного повідомлення про такий виклик, слідчий, прокурор оголошує розшук такого підозрюваного.

До оголошення підозрюваного в розшук слідчий, прокурор зобов'язаний вжити заходів щодо встановлення його місцезнаходження.

Про оголошення розшуку виноситься окрема постанова, якщо досудове розслідування не зупиняється, або вказується в постанові про зупинення досудового розслідування, якщо таке рішення приймається, відомості про що вносяться до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Здійснення розшуку підозрюваного може бути доручено оперативним підрозділам.

Зупинене досудове розслідування відновлюється постановою слідчого, прокурора, якщо підстави для його зупинення перестали існувати (підозрюваний видужав, його місцезнаходження встановлено, завершено проведення процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва, припинено чи скасовано воєнний стан, обмін підозрюваного як військовополоненого проведено або такий обмін не відбувся), або наявна можливість подальшого проведення досудового розслідування за таких умов, а також у разі потреби проведення слідчих (розшукових) чи інших процесуальних дій. Копія постанови про відновлення досудового розслідування невідкладно надається, а у випадку неможливості надання надсилається у триденний строк стороні захисту, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Зупинене досудове розслідування також відновлюється у разі скасування слідчим суддею постанови про зупинення досудового розслідування. Відомості про відновлення досудового розслідування

вносяться слідчим, прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань (ст. 282 КПК).

Поняття і форми закінчення досудового розслідування – Закінчення досудового розслідування є заключним етапом діяльності слідчого, дізнавача, прокурора в кримінальному провадженні, на якому підводяться підсумки всієї виконаної роботи по встановленню обставин кримінального правопорушення, причетності тих чи інших осіб до його вчинення і приймається кінцеве процесуальне рішення.

Відповідно до ст. 283 КПК особа має право на розгляд обвинувачення проти неї в суді в найкоротший строк або на його припинення шляхом закриття провадження.

Прокурор зобов'язаний в найкоротший строк після повідомлення особі про підозру здійснити одну з таких дій: 1) закрити кримінальне провадження; 2) звернутися до суду з клопотанням про звільнення особи від кримінальної відповідальності; 3) звернутися до суду з обвинувальним актом; 4) звернутися до суду з клопотанням про застосування примусових заходів медичного характеру; 5) звернутися до суду з клопотанням про застосування примусових заходів виховного характеру.

Відомості про закінчення досудового розслідування вносяться прокурором до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Однією із форм закінчення досудового розслідування є *закриття кримінального провадження*. Таке рішення приймається внаслідок встановлення хоча б однієї з підстав, вичерпний перелік яких передбачено ч. 1 ст. 284 КПК. Кримінальне провадження закривається в разі:

1) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;
2) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;

3) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати;

3-1) не встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, у разі закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, крім випадків вчинення особливо тяжкого злочину проти життя чи здоров'я особи або злочину, за який згідно із законом може бути призначено покарання у виді довічного позбавлення волі.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав;

4-1) втратив чинність закон, яким встановлювалася протиправність діяння;

5) помер підозрюваний, обвинувачений, особа, стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, але не повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, крім випадків, якщо провадження є необхідним для реабілітації померлого;

6) існує вирок по тому самому обвинуваченню, що набрав законної сили, або постановлена ухвала суду про закриття кримінального провадження по тому самому обвинуваченню;

7) потерпілий, а у випадках, передбачених цим Кодексом, його представник відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, крім кримінального провадження щодо кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством;

8) стосовно кримінального правопорушення, щодо якого не отримано згоди держави, яка видала особу;

9) стосовно податкових зобов'язань особи, яка вчинила дії, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, досягнутий податковий компроміс відповідно до підрозділу 9-2 розділу ХХ «Перехідні положення» Податкового кодексу України;

9-1) існує нескасована постанова слідчого, дізнавача, прокурора про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених пунктами 1, 2, 4, 9 цієї частини, у кримінальному провадженні щодо того самого діяння, що розслідувалося з дотриманням вимог щодо підслідності.

Учасники кримінального провадження мають право заявляти клопотання слідчому, дізнавачу, прокурору про закриття кримінального провадження за наявності передбачених цим пунктом підстав.

10) після повідомлення особі про підозру закінчився строк досудового розслідування, визначений статтею 219 цього Кодексу, крім випадку повідомлення особі про підозру у вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину проти життя та здоров'я особи.

Слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані закрити кримінальне провадження також у разі, коли строк досудового розслідування, визначений статтею 219 КПК, закінчився та жодній особі не було повідомлено про підозру.

За наявності певних підстав, визначених КПК, суд також наділений правом закриття кримінального провадження. Застосування цих підстав пов'язано з встановленням винуватості особи у вчиненні кримінального

правопорушення. Так, кримінальне провадження закривається виключно судом за такими підставами:

1) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності;
1-1) з підстави, передбаченої пунктом 3-1 частини 1 ст. 284 КПК;
1-2) з підстави, передбаченої пунктом 4-1 частини 1 ст. 284 КПК, якщо підозрюваний, обвинувачений заперечує проти закриття за цією підставою;

2) якщо прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених КПК;

3) досягнуто податковий компроміс у справах про кримінальні правопорушення, передбачені статтею 212 Кримінального кодексу України, відповідно до підрозділу 9-2 розділу XX «Перехідні положення» Податкового кодексу України.

Провадження щодо юридичної особи підлягає закриттю у разі встановлення відсутності підстав для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру, закриття кримінального провадження чи ухвалення виправдувального вироку щодо уповноваженої особи юридичної особи. Про закриття провадження щодо юридичної особи прокурор приймає постанову, а суд зазначає про це у виправдувальному вироку або постановляє ухвалу. Рішення про закриття провадження щодо юридичної особи може бути оскаржено в порядку, встановленому КПК.

Про закриття кримінального провадження слідчий, дізнавач, прокурор приймає постанову, яку може бути оскаржено у порядку, встановленому КПК. Скарга на постанову слідчого, дізнавача може бути подана як до прокурора, так і до слідчого судді. Скарга на постанову прокурора подається слідчому судді. Строк для подання скарги не повинен перевищувати 10 днів з моменту отримання суб'єктом оскарження копії постанови.

Слідчий, дізнавач приймає постанову про закриття кримінального провадження з підстав, передбачених п.п. 1, 2, 4, 9, 9-1 ч. 1 ст. 284 КПК, якщо в цьому кримінальному провадженні жодній особі не повідомлялося про підозру.

Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження, у тому числі щодо підозрюваного, з підстав, передбачених ч. 1 цієї статті, крім випадку, передбаченого абзацом 4 або 5 ч. 1 ст. 284 КПК (закриття кримінального провадження з цієї підстави здійснюється судом за клопотанням прокурора).

Копія постанови слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження надсилається заявнику, потерпілому, прокурору. Прокурор протягом двадцяти днів з моменту отримання копії постанови має право

її скасувати у зв'язку з незаконністю чи необґрунтованістю. Постанова слідчого, дізнавача про закриття кримінального провадження також може бути скасована прокурором за скаргою заявника, потерпілого, якщо така скарга подана протягом десяти днів з моменту отримання заявником, потерпілим копії постанови.

Копія постанови прокурора про закриття кримінального провадження та/або провадження щодо юридичної особи надсилається заявнику, одному із близьких родичів або члену сім'ї, коло яких визначено КПК, та/або захиснику померлого, потерпілому, його представнику, підозрюваному, захиснику, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження.

Якщо обставини, передбачені п.п. 1, 2 ч. 1 ст. 284 КПК, виявляються під час судового розгляду, суд зобов'язаний ухвалити виправдувальний вирок. Якщо обставини, передбачені п.п. 5, 6, 7, 8, 9, 9-1 ч. 1 цієї статті, виявляються під час судового провадження, а також у випадку, передбаченому пунктами 2, 3 частини другої цієї статті, суд постановляє ухвалу про закриття кримінального провадження.

Закриття кримінального провадження або ухвалення вироку з підстави, передбаченої п. 1 ч. 2 цієї статті, не допускається, якщо підозрюваний, обвинувачений проти цього заперечує. В цьому разі кримінальне провадження продовжується в загальному порядку, передбаченому КПК.

Якщо закінчилися строки досудового розслідування з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань до дня повідомлення особі про підозру, встановлені ч. 1 ст. 219 КПК, слідчий суддя може винести ухвалу про закриття кримінального провадження за клопотанням іншої особи, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, або її представника.

Ухвала суду про закриття кримінального провадження може бути оскаржена в апеляційному порядку.

Ознайомлення з матеріалами кримінального провадження у разі його закриття. Якщо кримінальне провадження закривається слідчим, дізнавачем, прокурором, то слід мати на увазі, що КПК передбачає лише право потерпілого на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, які безпосередньо стосуються вчиненого щодо нього кримінального правопорушення. Інші заінтересовані учасники кримінального провадження (в тому числі підозрюваний) такого права не мають. Але це не означає, що, наприклад, захисник підозрюваного, стосовно якого закрито кримінальне провадження, не повинен

добиватися права на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування в разі необхідності. Це обов'язково потрібно робити, адже рішення про закриття кримінального провадження може вплинути на права та законні інтереси його підзахисного.

Підстави і процесуальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності. Окрім закриття кримінального провадження, законодавцем, згідно зі ст. 285-289 КПК, передбачено звільнення особи (підозрюваного, обвинуваченого) від кримінальної відповідальності у таких випадках: 1) зміна обстановки (ст. 48 КК); 2) дійове каяття особи (ст. 45 КК); 3) примирення винного з потерпілим (ст. 46 КК); 4) передача особи на поруки (ст. 47 КК); 5) закінчення строків давності притягнення до кримінальної відповідальності (ст. 49 КК). Таке звільнення характеризується тим, що за наявності матеріально-правових і процесуально-процесуальних підстав держава відмовляється від застосування до особи заходів кримінально-правового впливу.

Ця форма закінчення досудового розслідування характеризується тим, що: 1) здійснюється лише за наявності у кримінальному провадженні особи, які повідомлено про підозру; 2) застосовується лише за умови згоди підозрюваного на таке звільнення; 3) передбачає передання клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності разом з іншими матеріалами до суду, що остаточно вирішує питання про можливість звільнення такої особи; 4) рішенням суду констатується винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення, але при цьому вона звільняється від передбаченої законом відповідальності за його вчинення.

Рішення про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності оформлюється мотивованим клопотанням, яке направляється на розгляд суду першої інстанції.

Процесуальний порядок прийняття рішення про направлення клопотання до суду для вирішення питання про звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності такий.

1. Особі, яка підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення та щодо якої передбачена можливість звільнення від кримінальної відповідальності у разі здійснення передбачених законом України про кримінальну відповідальність дій, роз'яснюється право на таке звільнення. З таким правом особа повинна бути ознайомлена під час її ознайомлення з правами на захист.

Підозрюваному, який може бути звільнений від кримінальної відповідальності, повинно бути роз'яснено: суть підозри, підставу звільнення від кримінальної відповідальності; право заперечувати проти

закриття кримінального провадження з цієї підстави; у разі якщо підозрюваний заперечує проти цього, досудове розслідування та судове провадження проводяться в повному обсязі в загальному порядку.

Вказані процесуальні дії повинні бути оформлені протоколом по закінченню досудового розслідування та встановленню підстав звільнення особи від кримінальної відповідальності. Окремо у заяві підозрюваний повинен зазначити, чи не заперечує він проти звільнення його від кримінальної відповідальності.

2. Згідно з ч. 2 ст. 286 КПК, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності складається прокурором. Згідно зі ст. 287 КПК у клопотанні прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності вказується:

- найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- анкетні відомості підозрюваного (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- прізвище, ім'я, по батькові та займана посада прокурора;
- виклад фактичних обставин кримінального правопорушення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання підозри;
- розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, та відомості про її відшкодування;
- докази, що підтверджують факт вчинення особою кримінального правопорушення;
- наявність обставин, які свідчать, що особа підлягає звільненню від кримінальної відповідальності, та відповідна правова підстава;
- відомості про ознайомлення з клопотанням потерпілого та його думка щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності;
- дата та місце складення клопотання.

До клопотання прокурора повинна бути додана письмова згода особи на звільнення від кримінальної відповідальності.

3. Прокурор ознайомлює з клопотанням потерпілого та з'ясовує його думку щодо можливості звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності.

4. Без проведення досудового розслідування у повному обсязі, направляє провадження до суду.

5. Відповідно до ст. 288 КПК розгляд клопотання прокурора здійснюється під час підготовчого судового засідання у присутності сторін кримінального провадження та потерпілого в загальному порядку,

передбаченому КПК, із особливостями, встановленими цією статтею. Суд зобов'язаний з'ясувати думку потерпілого щодо можливості звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності. Суд своєю ухвалою закриває кримінальне провадження та звільняє підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності у випадку встановлення підстав, передбачених КК України.

6. Якщо під час здійснення судового провадження щодо провадження, яке надійшло до суду з обвинувальним актом, сторона кримінального провадження звернеться до суду з клопотанням про звільнення від кримінальної відповідальності обвинуваченого, суд має невідкладно розглянути таке клопотання.

Захиснику підозрюваного (обвинуваченого), стосовно якого ставиться питання про звільнення від кримінальної відповідальності, треба враховувати, що досить часто сторона обвинувачення використовує зазначений інститут у випадках, коли нею в ході кримінального провадження не зібрано достатньої сукупності доказів винуватості особи. Тому, перед тим, як погодитись на звільнення підозрюваного (обвинуваченого) від кримінальної відповідальності, захиснику потрібно ретельно вивчити матеріали кримінального провадження і визначитись, якою мірою доказана винуватість особи у вчиненні кримінального правопорушення. Якщо належна доказова база відсутня, то сторона захисту повинна використовувати всі передбачені законом заходи для доведення невинуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення. У разі згоди підозрюваного (обвинуваченого) на звільнення від кримінальної відповідальності, захисник повинен роз'яснити йому процесуальні права та обов'язки, а також наслідки такого звільнення.

Звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Досудове розслідування закінчується складанням обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру тоді, коли матеріали провадження дають підстави вважати, що зібрані в ньому докази є достатніми для передання провадження до суду. Але перед складанням зазначених процесуальних документів слідчий, дізнавач, прокурор повинні виконати низку дій, які необхідні для закінчення досудового розслідування, а саме: 1) до моменту закінчення досудового розслідування всі матеріали кримінального провадження мають бути належним чином систематизовані; 2) після їх систематизації, підшивки, нумерування та

складання опису матеріали відкриваються іншій заінтересованій стороні в цьому провадженні. При цьому слід мати на увазі, що слідчий, дізнавач, посилаючись на завантаженість у роботі, а також закінчення строків досудового розслідування чи тримання підозрюваного під вартою, нерідко просять сторону захисту ознайомитись з матеріалами досудового розслідування без приведення їх до зазначеного вище формату. В жодному разі захисник підозрюваного не може йти на такі поступки, оскільки це може завдати непоправних наслідків підзахисному.

Сам порядок відкриття матеріалів іншій стороні визначений ст. 290 КПК. Положення цієї правової норми визначають, що прокурор або слідчий, дізнавач за його дорученням зобов'язаний повідомити підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування.

При цьому слід мати на увазі, що КПК передбачає взаємне відкриття матеріалів іншій стороні, а саме спочатку стороною обвинувачення – стороні захисту, а потім стороною захисту – стороні обвинувачення.

Відкриття матеріалів кримінального провадження стороною обвинувачення здійснюється так:

1) прокурор, або слідчий, дізнавач за його дорученням надає доступ до матеріалів досудового розслідування, які є в його розпорядженні, у тому числі будь-які докази, які самі по собі або в сукупності з іншими доказами можуть бути використані для доведення невинуватості або меншого ступеня винуватості обвинуваченого, або сприяти пом'якшенню покарання;

2) прокурор або слідчий, дізнавач за його дорученням зобов'язаний надати доступ та можливість скопіювати або відобразити відповідним чином будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надати доступ до приміщення або місця, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем держави, і прокурор має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді. Надання доступу до матеріалів включає в себе можливість робити копії або відображення матеріалів;

3) у документах, які надаються для ознайомлення, можуть бути видалені відомості, які не будуть розголошені під час судового розгляду. Видалення повинно бути чітко позначено. За клопотанням сторони кримінального провадження суд має право дозволити доступ до відомостей, які були видалені.

Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування захисник підозрюваного повинен дослідити кожен процесуальний документ, кожен доказ на предмет дотримання всіх процесуальних норм при їх збиранні. Тільки ретельне вивчення матеріалів, серйозна аналітична робота дозволять захиснику отримати максимально повне уявлення про обставини вчиненого кримінального правопорушення, роль підзахисного у кримінальному провадженні, дозволить вибудувати правильну захисну позицію і план подальших дій для її підкріплення. У полі зору захисника мають знаходитися й матеріали, що стосуються інших підозрюваних (якщо вони є в кримінальному провадженні), особливо, якщо їх інтереси суперечать один одному.

Особлива увага приділяється тим доказам, що говорять на користь /підтверджують показання обвинуваченого: суперечливим показанням підозрюваних, потерпілого, свідків, висновків експертів тощо. Треба усвідомити сутність цих протиріч і надалі використати їх на користь підзахисного.

Відкриття матеріалів кримінального провадження стороною захисту здійснюється наступним чином:

1) сторона захисту за запитом прокурора зобов'язана надати доступ та можливість скопіювати або відобразити відповідним чином будь-які речові докази або їх частини, документи або копії з них, а також надати доступ до житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні або під контролем сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді;

2) сторона захисту має право не надавати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення. Вирішення питання про віднесення конкретних матеріалів до таких, що можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення і, як наслідок, прийняття рішення про надання чи ненадання прокурору доступу до таких матеріалів, може бути відкладено до закінчення ознайомлення сторони захисту з матеріалами досудового розслідування.

Ознайомлення з матеріалами досудового розслідування інших учасників провадження. Про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів прокурор або слідчий, дізнавач за його дорученням повідомляє потерпілого, представника юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, після чого останній має право ознайомитися з ними за вище викладеними правилами.

Про відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів повідомляються цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач, його представник, після чого ці особи мають право ознайомитися з ними в тій частині, яка стосується цивільного позову, за вище викладеними правилами.

Строки для відкриття матеріалів кримінального провадження іншій стороні. Згідно з ч. 10 ст. 290 КПК сторонам кримінального провадження, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, надається **достатній** час для ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, до яких їм надано доступ. У разі зволікання при ознайомленні з матеріалами, до яких надано доступ, слідчий суддя за клопотанням сторони кримінального провадження з урахуванням обсягу, складності матеріалів та умов доступу до них зобов'язаний встановити строк для ознайомлення з матеріалами, після спливу якого сторона кримінального провадження або потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, вважаються такими, що реалізували своє право на доступ до матеріалів. Клопотання розглядається слідчим суддею місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого здійснюється досудове розслідування, а в кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до підсудності Вищого антикорупційного суду, – слідчим суддею Вищого антикорупційного суду, не пізніше п'яти днів з дня його надходження до суду з повідомленням сторін кримінального провадження. Неприбуття у судові засідання осіб, які були належним чином повідомлені про місце та час проведення судового засідання, не перешкоджає розглядові клопотання.

Сторони кримінального провадження зобов'язані здійснювати відкриття одне одній додаткових матеріалів, отриманих до або під час судового розгляду. Якщо сторона кримінального провадження не здійснить відкриття матеріалів відповідно до вище викладених правил, суд не має права допустити відомості, що містяться в них, як докази.

Підтвердження надання доступу до матеріалів досудового розслідування. Сторони кримінального провадження зобов'язані письмово підтвердити протилежній стороні, а потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, – прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів, про що складається відповідний протокол. У ньому повинні бути зазначені: дата та місце складання протоколу; посада та прізвище посадової особи, яка склала протокол; хто із учасників, де і протягом якого часу знайомився з матеріалами кримінального

провадження; в скількох томах були ці матеріали, скільки аркушів знаходилося в кожному томі; заяви та клопотання, заявлені під час ознайомлення з матеріалами провадження; підпис посадової особи та учасників процесуальної дії.

Заявлення і вирішення заявлених клопотань. Під час ознайомлення з матеріалами досудового розслідування заінтересовані учасники кримінального провадження (згадані вище) можуть дійти переконання, що розслідування проведено однобічно або неповно і для усунення зазначеного є необхідність у проведенні додаткових слідчих (розшукових) або інших процесуальних дій. Крім цього, за результатами вивчення матеріалів розслідування сторона захисту може дійти висновку про наявність підстав для закриття кримінального провадження (наприклад, не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК).

У таких випадках заінтересованими учасниками можуть бути заявлені відповідні клопотання в порядку ст. 220 КПК. Зазначені клопотання слідчий, дізнавач, прокурор зобов'язані розглянути в строк не більше трьох днів з моменту подання і задовольнити їх за наявності відповідних підстав. Про результати розгляду клопотання повідомляється особа, яка заявила клопотання. Про повну або часткову відмову в задоволенні клопотання виноситься вмотивована постанова, копія якої вручається особі, яка заявила клопотання, а у разі неможливості вручення з об'єктивних причин – надсилається їй.

Під час ознайомлення з відкритими матеріалами досудового розслідування захисник має продовжити складати своє адвокатське дос'є (якщо він уже брав участь у справі до цього) і наповнювати його необхідними відомостями. Дос'є потребується для вироблення лінії і плану захисту. Останній може передбачати перелік клопотань, які необхідно заявити після ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, подальші дії тощо.

У будь-якому разі є всі підстави стверджувати, що на завершальному етапі досудового розслідування сторона захисту наділена досить широким обсягом процесуальних прав, які дають їй можливість визначитися з усіма важливими аспектами кримінального провадження, вжити відповідних заходів щодо належного захисту підозрюваного.

Обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Виконавши вимоги ст. 290 КПК, слідчий, дізнавач, прокурор приступає до складення обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів

медичного або виховного характеру.

Обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення, і яким завершується досудове розслідування (ч. 4 ст. 110 КПК). Підставами до складання обвинувального акту є: 1) встановлення особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; 2) повідомлення їй про підозру; 3) обґрунтованість підозри достатньою сукупністю доказів; 4) відсутність підстав для закриття кримінального провадження, направлення клопотання до суду про звільнення особи від кримінальної відповідальності, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

Згідно з положеннями ст. 291 КПК обвинувальний акт складається слідчим, дізнавачем, після чого затверджується прокурором. Обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим, дізнавачем. Обвинувальний акт має містити такі відомості:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 3) анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 4) анкетні відомості викривача (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 5) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора;
- 6) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення;
- 7) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;
- 8) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- 9) підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, які прокурор вважає встановленими;
- 10) розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування);
- 11) розмір пропонованої винагороди викривачу;
- 12) дату та місце його складення та затвердження.

Обвинувальний акт підписується слідчим, дізнавачем та

прокурором, який його затвердив, або лише прокурором, якщо він склав його самостійно.

До обвинувального акта додається:

1) реєстр матеріалів досудового розслідування (відповідно до ст. 109 КПК, цей реєстр повинен містити: а) номер та найменування процесуальної дії, проведеної під час досудового розслідування, а також час її проведення; б) реквізити процесуальних рішень, прийнятих під час досудового розслідування; в) вид заходу забезпечення кримінального провадження, дату і строк його застосування);

2) цивільний позов, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування;

3) розписка підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування (крім випадку, передбаченого ч. 2 ст. 297-1 КПК);

4) розписка або інший документ, що підтверджує отримання цивільним відповідачем копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування не до підозрюваного.

5) довідка про юридичну особу, щодо якої здійснюється провадження, у якій зазначаються: найменування юридичної особи, її юридична адреса, розрахунковий рахунок, ідентифікаційний код, дата і місце державної реєстрації.

Надання суду інших документів до початку судового розгляду забороняється.

Склавши обвинувальний акт, слідчий, дізнавач направляє його разом з іншими матеріалами провадження прокуророві. Отримавши кримінальне провадження з обвинувальним актом, прокурор повинен його перевірити та затвердити або відмовити в його затвердженні, внести зміни до складеного слідчим, дізнавачем обвинувального акта, або ж самостійно скласти новий обвинувальний акт (п. 13 ч. 1 ст. 36 КПК).

Якщо під час досудового розслідування в особи, щодо якої здійснювалося кримінальне провадження, встановлені певні психічні розлади або вона не досягла віку кримінальної відповідальності, питання про притягнення її до кримінальної відповідальності стояти не може. У таких випадках досудове розслідування закінчується не складанням і направленням до суду обвинувального акта, а клопотання про застосування примусових заходів медичного (щодо психічно хворих осіб) або виховного характеру (щодо неповнолітніх).

Статтею 503 КПК визначено, що кримінальне провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, передбачених

законом України про кримінальну відповідальність, здійснюється за наявності достатніх підстав вважати, що: 1) особа вчинила суспільно небезпечне діяння, передбачене законом України про кримінальну відповідальність, у стані неосудності; 2) особа вчинила кримінальне правопорушення у стані осудності, але захворіла на психічну хворобу до постановлення вироку.

Якщо під час досудового розслідування будуть встановлені підстави для здійснення кримінального провадження щодо застосування примусових заходів медичного характеру, слідчий, прокурор виносить постанову про зміну порядку досудового розслідування і продовжує його згідно з правилами, передбаченими главою 39 КПК.

Особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, користується правами підозрюваного та обвинуваченого в обсязі, який визначається характером розладу психічної діяльності чи психічного захворювання відповідно до висновку судово-психіатричної експертизи, та здійснює їх через законного представника, захисника. У кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру участь захисника є обов'язковою.

Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру закінчується закриттям кримінального провадження або складенням клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру.

Прокурор приймає постанову про закриття кримінального провадження, що може бути оскаржена в порядку, передбаченому КПК. Постанова про закриття кримінального провадження надсилається до місцевих органів охорони здоров'я.

Прокурор затверджує складене слідчим, дізнавачем або самостійно складає клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру і надсилає його суду в порядку, передбаченому КПК.

Клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру має відповідати вимогам ст. 291 КПК, а також містити інформацію про примусовий захід медичного характеру, який пропонується застосувати, та позицію щодо можливості забезпечення участі особи під час судового провадження за станом здоров'я.

Ст. 498 КПК передбачається, що примусові заходи виховного характеру застосовуються до неповнолітніх, яким на час вчинення суспільно небезпечного діяння виповнилося 11 років, та до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність. Відповідно до ст. 497 КПК якщо під час досудового розслідування прокурор дійде

висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який обвинувачується у вчиненні вперше кримінального проступку, необережного нетяжкого злочину без застосування кримінального покарання, він складає клопотання про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду. Зазначене клопотання може бути складене і надіслане до суду за умови, що неповнолітній обвинувачений та його законний представник проти цього не заперечують. Участь захисника у такому досудовому розслідуванні є обов'язковою (ч. 3 ст. 499 КПК).

За наявності достатніх підстав вважати, що малолітня особа (у віці від 11 до 14-16 років) вчинила суспільно небезпечне діяння, за яке КК України передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк понад 5 років, вона може бути поміщена у приймальник-розподільник для дітей на строк до 30 днів на підставі ухвали слідчого суді, суду, постановленої за клопотанням прокурора згідно з правилами, передбаченими для обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою. Цей строк може бути продовжено ще на 30 днів.

Досудове розслідування по таких кримінальних провадженнях проводиться в повному обсязі. В процесі розслідування слідчий, дізнавач, які спеціально уповноважені керівником органу досудового розслідування на здійснення досудових розслідувань щодо неповнолітніх, вживає заходи щодо встановлення обставин суспільно небезпечного діяння та особи неповнолітнього шляхом проведення необхідних процесуальних дій.

За відсутності підстав для закриття кримінального провадження прокурор затверджує складене слідчим, дізнавачем або самостійно складає клопотання про застосування до неповнолітнього примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду в порядку, передбаченому КПК.

Клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру має відповідати вимогам статті 291 КПК, а також містити інформацію про захід виховного характеру, який пропонується застосувати.

Неповнолітньому, щодо якого винесено таке клопотання, а також його батькам або особам, що їх замінюють, перед направленням справи прокурору надається можливість ознайомитися з усіма матеріалами кримінального провадження з обов'язковою участю захисника.

Одночасно з переданням обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру до суду прокурор зобов'язаний під розписку надати їх копію та копію реєстру матеріалів досудового розслідування підозрюваному (крім

випадку, передбаченого ч. 2 ст. 297-1 КПК), його захиснику, законному представнику, захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру. Якщо провадження здійснюється щодо юридичної особи, копії обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування надаються також представнику такої юридичної особи (ст. 293 КПК).

3. Контрольні питання

1. Що розуміється під зупиненням у кримінальному провадженні?
2. Які підстави зупинення досудового розслідування?
3. Який процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?
4. Хто має право та повноваження на прийняття рішення про зупинення досудового розслідування?
5. Що розуміється під відновленням досудового розслідування у зупиненому кримінальному провадженні?
6. Які підстави відновлення досудового розслідування?
7. Хто має право та повноваження на ухвалення рішення про відновлення досудового розслідування?
8. Який процесуальний порядок відновлення досудового розслідування?
9. Які передбачені законом форми закінчення досудового розслідування?
10. Які підстави закриття кримінального провадження?
11. Які повноваження посадових осіб на ухвалення рішення про закриття кримінального провадження?
12. Які підстави звільнення особи від кримінальної відповідальності?
13. Які повноваження посадових осіб на ухвалення рішення про звільнення особи від кримінальної відповідальності?
14. Яке значення має обвинувальний акт у кримінальному провадженні?
15. Який процесуальний порядок складання обвинувального акта?
16. Яка структура і зміст обвинувального акта?
17. Які документи повинні долучатися до обвинувального акта?
18. Що є реєстром матеріалів досудового розслідування і які відомості повинні зазначатися в ньому?
19. Який порядок вручення копій обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування стороні захисту?

4. Задачі

1. При врученні письмового повідомлення про підозру, Іванов заявив клопотання про зупинення досудового розслідування у зв'язку з тим, що він хворий на відкриту форму туберкульозу, надавши при цьому відповідну медичну довідку.

Як діяти слідчому в цій ситуації?

Які підстави зупинення досудового розслідування передбачені КПК?

2. Мархасіна була знайдена в лісопосадці непритомною з численними ножовими пораненнями в ділянках грудей та живота. Після доставлення до лікарні вона була введена у стан штучної коми, їй було проведено декілька операцій. У непритомному стані вона перебувала більше місяця. Після 15 днів інтенсивного розслідування щодо встановлення обставин заподіяння Мархасиній тілесних ушкоджень, встановити осіб, які були причетні до цього злочину, не вдалося. Виходячи з цього, слідчий вирішив зупинити досудове розслідування до моменту видужання потерпілої, про що виніс мотивовану постанову.

Чи правильно діяв слідчий в цій ситуації?

3. Курінна звернулася до слідчого із заявою про притягнення до кримінальної відповідальності Гострікова, який напередодні її згвалтував. За заявою Курінної було розпочато кримінальне провадження, Гострікову повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 152 КК України. Через день згодом Курінна попросила слідчого закрити кримінальне провадження проти Гострікова, оскільки той одружується з нею.

Як повинен діяти слідчий в цій ситуації?

4. Визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, слідчий надіслав потерпілому Циркіну письмове повідомлення про завершення досудового розслідування і відкриття матеріалів кримінального провадження. Крім цього, у повідомленні визначив дату і місце для забезпечення права потерпілого на ознайомлення з матеріалами досудового розслідування. Однак, Циркін цим своїм правом не скористався і не до слідчого не прибув.

Як повинен діяти слідчий в цій ситуації?

5. Під час проведення досудового розслідування встановлено, що підозрюваний Іванов переховується від органів слідства з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Виконаними всіма слідчими (розшуковими) та іншими процесуальними діями місцезнаходження Іванова не встановлено. На підставі цього слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування, копію якої направив прокурору.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

Який процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?

6. Після зупинення досудового розслідування у зв'язку із тяжкою хворобою підозрюваного слідчий, з метою уточнення деяких обставин, повторно допитав потерпілого.

Які слідчі (розшукові) дії дозволяється проводити після зупинення досудового розслідування?

7. На дванадцятий день після отримання копії постанови слідчого про закриття кримінального провадження потерпілий надіслав поштою прокуророві на неї скаргу. Прокурор, погодившись із позицією потерпілого, виніс постанову про скасування постанови слідчого у зв'язку із необґрунтованістю.

Який процесуальний порядок закриття кримінального провадження?

8. Захисник підозрюваного, ознайомлюючись із матеріалами досудового розслідування, заявив клопотання слідчому про надання йому можливості ксерокопіювати окремі документи, а також надати доступ до приміщення органу досудового розслідування, де зберігаються речові докази.

Як вирішити заявлене клопотання?

Який процесуальний порядок відкриття матеріалів іншій стороні?

9. Прокурор надіслав запит захиснику підозрюваного, щодо надання доступу до документів, відомості з яких сторона захисту має намір використати у суді як докази. Надаючи відповідь на запит, захисник у письмовій формі відмовив прокуророві у доступі, посилаючись на те, що ці відомості можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого.

Чи відповідають дії захисника вимогам КПК України?

10. Кулаков вчинив злочин, передбачений ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка), за яким було розпочате досудове розслідування. Після повідомлення про підозру та обрання особистого зобов'язання як запобіжного заходу Кулаков залишив місце свого постійного проживання, встановити його місцезнаходження не вдалося. У зв'язку з цим Кулаков був оголошений в розшук, а досудове слідство в цьому кримінальному провадженні зупинено. Через сім років Кулаков був затриманий. Після відновлення досудового розслідування підозрюваний заявив клопотання слідчому про звільнення його від кримінальної відповідальності у зв'язку з закінченням строків давності.

Яке рішення повинен прийняти слідчий по цьому клопотанню?

11. Кормін вчинив злочин, передбачений ч. 3 ст. 189 КК України (вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, або таке, що завдало майнової шкоди у великих розмірах). Його вина була повністю доведена під час досудового розслідування. Однак сам Кормін свою вину не визнав. Колектив підприємства, де працював Кормін, звернувся до прокурора з клопотанням передати підозрюваного на поруки і звільнити його від кримінальної відповідальності. Прокурор задовольнив клопотання, виніс постанову про звільнення Корміна від кримінальної відповідальності, вказавши в мотивувальній частині постанови, що вина підозрюваного повністю доведена зібраними у кримінальному провадженні доказами, злочин вчинено вперше, тому Кормін може бути переданий на поруки трудовому колективу.

Чи правомірні дії прокурора ?

12. У результаті проведеного досудового слідства по факту вчинення злочину, передбаченого ч. 1 ст. 115 КК України (вбивство, тобто умисне протиправне заподіяння смерті іншій людині), встановити особу, яка вчинила злочин не вдалося. Через 15 років проведеною експертизою ДНК було встановлено що злочин вчинив Сидорчук. Затриманий Сидорчук свою вину у вчиненні злочину визнав. Розслідування було завершено, складено обвинувальний акт, який направлений до суду. Під час судового розгляду суддя виніс ухвалу про звільнення Сидорчука від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

Чи правомірні дії судді?

13. Після закінчення досудового розслідування слідчий склав обвинувальний акт і направив його з матеріалами кримінального

провадження до суду. Суддя повернув слідчому обвинувальний акт, зазначивши, що для направлення матеріалів до суду необхідна згода прокурора і попросив узгодити обвинувальний акт з прокурором. Матеріали досудового розслідування суддя залишив у себе.

Чи правомірні дії слідчого і судді?

14. 17-літній Солодов учинив злочин, передбачений ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка, вчинена повторно або за попередньою змовою групою осіб). Вина Солодова була повністю доведена зібраними під час досудового розслідування доказами. Слідчий склав подання щодо вирішення питання про застосування примусових заходів виховного характеру до Солодова і після узгодження його з прокурором, направив до слідчого судді.

Оцініть правомірність дій слідчого і прокурора.

15. 14 літній Купцов вчинив злочин, передбачений ч. 3 ст. 186 КК України (крадіжка, поєднана з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище або що завдала значної шкоди потерпілому). Досудовим слідством його вину у вчинення злочину було доведено. Після завершення досудового слідства слідчий склав клопотання щодо вирішення питання про застосування примусових заходів виховного характеру до Купцова і направив його до суду.

Оцініть правомірність дій слідчого.

16. Встановивши під час досудового слідства, що передбачений ч. 2 ст. 185 КК України злочин (крадіжка) учинив 10-річний Довгалюк, слідчий виніс постанову про закриття кримінального провадження і направив матеріали кримінального провадження прокурору. Прокурор скасував постанову слідчого, відновив досудове слідство і дав вказівку слідчому провести досудове слідство у повному обсязі, за результатами якого скласти клопотання про застосування примусових заходів виховного характеру.

Чи правомірні дії слідчого і прокурора?

17. Під час досудового розслідування злочину, передбаченого ч. 2 ст. 185 КК України (крадіжка), було встановлено, що підозрюваний Дулов перебуває на обліку у психіатра за місцем проживання. За результатами проведення судово-психіатричної експертизи встановлено, що Дулов під час вчинення злочину не здатний був повною мірою усвідомлювати свої дії та керувати ними. Слідчий завершив досудове

слідство складанням обвинувального акту, який направив з матеріалами досудового розслідування прокурору.

Оцініть правомірність дій слідчого.

18. Слідчий, встановивши під час досудового розслідування відсутність події кримінального правопорушення, прийняв рішення про закриття кримінального провадження та роз'яснив заявнику, що він має право оскаржити це рішення керівнику органу досудового розслідування.

Чи є правильним роз'яснення слідчого?

Які рішення слідчого можуть бути оскаржені?

19. Ознайомившись із матеріалами досудового розслідування, прокурор дійшов висновку, що підозрюваний Шакуров, щодо якого обрано запобіжний захід «Особисте зобов'язання», свою вину у вчиненні інкримінованого йому злочину не визнає і при цьому дає неправдиві показання. З метою отримання від підозрюваного необхідних показань, прокурор дав вказівку слідчому, що здійснював досудове розслідування, вирішити питання про зміну запобіжного заходу відносно Шакурова на більш суворий.

Як повинен діяти слідчий?

20. Підозрюваний Бубнов під час допиту заявив, що свою вину у вчиненні розбійного нападу не визнає й злочину не вчиняв, оскільки з потерпілим не знайомий, ніколи його не бачив, а на момент нападу перебував у своїх родичів в іншому місті. Перевіркою цього алібі підозрюваного було встановлено неправдивість повідомлених ним фактів.

Чи підлягає Бубнов кримінальній відповідальності за давання завідомо неправдивих показань?

21. Кривенкові повідомлено про підозру у вчиненні крадіжки в групі з Іваненком. Слідчий обрав щодо Кривенка й Іваненка запобіжний захід – домашній арешт. Але Іваненко, порушуючи обраний щодо нього запобіжний захід, ухилився від слідства, залишивши місце свого постійного проживання, в зв'язку з чим слідчий зупинив провадження у всій справі. Кривенко після зупинення слідства звернувся до слідчого з проханням дозволити йому з'їздити до родичів в Молдову, де він збирається перебувати протягом двох місяців. Слідчий заборонив Кривенку залишати місце проживання, пояснивши йому, що хоча слідство й зупинене, але запобіжний захід – домашній арешт – продовжує

діяти.

Чи є законним рішення слідчого щодо зупинення кримінального провадження, якщо підстави для зупинення слідства стосуються лише підозрюваного Іваненка?

Чи можна слідчому було би в даній ситуації дозволити Кривенку залишити місце проживання?

Чи продовжує діяти запобіжний захід щодо Кривенка у разі зупинення досудового слідства?

Чи має право слідчий виділити в окреме провадження матеріали щодо Іваненка, а справу щодо Кривенка направити до суду з обвинувальним актом?

22. 10 квітня цього року близько 19 години неповнолітній Єпіфанов, перебуваючи в парку ім. Шевченка м. Дніпро, на ґрунті особистої неприязні спричинив тілесні ушкодження середньої тяжкості Сергееву. 25 квітня цього року провадження зупинено у зв'язку з тяжким захворюванням підозрюваного. 10 травня цього року слідчим отримані дані про те, що Єпіфанов вилікувався і перебуває за місцем свого постійного проживання.

Як повинен діяти слідчий в даній ситуації?

23. Під час вручення письмового повідомлення про підозру Іванов заявив клопотання про зупинення досудового розслідування у зв'язку з тим, що він хворий на відкриту форму туберкульозу. На підтвердження цього він надав відповідну медичну довідку.

Як діяти слідчому у цій ситуації?

Які підстави зупинення досудового розслідування передбачені КПК?

24. У процесі проведення досудового розслідування встановлено, що підозрюваний Петров переховується від органів досудового розслідування з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Виконаними у кримінальному провадженні всіма слідчими (розшуковими) та іншими процесуальними діями місцезнаходження підозрюваного встановити не вдалося. У зв'язку із цим слідчий виніс постанову про зупинення досудового розслідування, а її копію направив прокурору.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК?

Який процесуальний порядок зупинення досудового розслідування?

25. Після зупинення досудового розслідування у зв'язку із тяжкою хворобою підозрюваного Сидорова слідчий, з метою уточнення деяких обставин справи, вирішив додатково допитати потерпілого.

Чи відповідають дії слідчого вимогам кримінального процесуального законодавства?

Чи дозволяється нормами КПК проводити після зупинення досудового розслідування слідчі (розшукові) дії?

Як повинен діяти слідчий у цій ситуації?

26. Прокурор ухвалив постанову про зупинення досудового розслідування у зв'язку з необхідністю виконання процесуальних дій у межах міжнародного співробітництва. Слідчий суддя, скасовуючи цю постанову, вказав на те, що такі процесуальні дії мають бути виконані без прийняття рішення про зупинення досудового розслідування, оскільки місцезнаходження підозрюваного за кордоном встановлено і необхідно вирішувати питання про його екстрадицію.

Чи має право прокурор прийняти таке рішення у наведеній ситуації?

Чи відповідають дії слідчого судді вимогам КПК?

Яке рішення має бути прийняте у наведеній ситуації?

27. Кореневу повідомлено про підозру у вчиненні кримінальному проступку, після чого він звернувся до дізнавача з проханням вирішити питання про звільнення його від кримінальної відповідальності. Дізнавач відмовив Кореневу в цьому, посилаючись на те, що він не має такого права.

Чи є законним таке рішення дізнавача?

Чи передбачає закон право дізнавачеві в цій ситуації задовольнити клопотання Кривенка?

Хто та за якими підставами має право звільнити особу від кримінальної відповідальності?

28. 29 грудня минулого року Спотикач у парку ім. Писаржевського в місті Дніпро спиляв ялинку для святкування Нового року, але по дорозі додому його затримали поліцейські. В ході розслідування цього кримінального провадження, зважаючи на хворобу підозрюваного та зміну обстановки (відповідно до генерального плану реконструкції цього парку, під час робіт більш як 10 ялинок, що росли на місці вчинення злочину Спотикачем, були спиляні робітниками), слідчий прийняв рішення про звільнення Спотикача від кримінальної

відповідальності на підставі ст. 48 КК України «Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із зміною обстановки».

Щодо цього рішення слідчий повідомив цивільного позивача – КП «Зеленбуд» Дніпровської міської ради. Представник «Зеленбуду» подав заяву про заперечення щодо такого рішення слідчого, мотивуючи це тим, що воно не буде мати профілактичного ефекту, оскільки раніше з парку неодноразово викрадалися ялинки, а винні особи не були встановлені і до кримінальної відповідності не притягувалися.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК?

Чи має право цивільний позивач або потерпілий оскаржити таке рішення слідчого, якщо так, то до кого та який процесуальний порядок оскарження?

29. За результатами досудового розслідування слідчий склав обвинувальний акт і направив його з матеріалами кримінального провадження прокуророві. Перевіривши обвинувальний акт, прокурор прийняв рішення повернути його слідчому для доопрацювання, оскільки в ньому не вказані причини та умови, які сприяли вчиненню злочину, а також він не погоджений із керівником органу досудового розслідування.

Чи відповідають дії прокурора вимогам КПК України?

30. Після відкриття матеріалів досудового розслідування іншій стороні слідчий склав обвинувальний акт, у якому, окрім іншого, зазначив докази, на яких ґрунтується сформульоване обвинувачення (з вказівкою на конкретні аркуші кримінального провадження).

Чи відповідає даний обвинувальний акт вимогам ст. 291 КПК України щодо його змісту?

31. Вивчивши направлений слідчим обвинувальний акт, прокурор виявив, що в ньому не зазначені обставини, що обтяжують чи пом'якшують покарання. Вважаючи, що слідчий грубо порушив вимоги кримінального процесуального закону, прокурор дав усну вказівку слідчому усунути цей недолік протягом триденного строку.

Яке з цих рішень прокурора є правомірним, а яке – ні?

32. Після закінчення досудового розслідування слідчий склав обвинувальний акт і направив його з матеріалами кримінального провадження до суду.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

33. Встановивши під час досудового розслідування, що Іванов вчинив кримінальний проступок, слідчий склав обвинувальний акт і направив його на затвердження прокуророві.

Чи відповідають дії слідчого вимогам КПК України?

5. Тестові завдання

1. Кримінальне провадження закривається судом, якщо:

- а) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;
- б) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;
- в) у зв'язку зі звільненням особи від кримінальної відповідальності;
- г) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати.

2. Хто має право винести постанову про закриття кримінального провадження щодо підозрюваного з підстав, передбачених ч. 1 ст. 284 КПК України?

- а) слідчий;
- б) прокурор;
- в) слідчий суддя;
- г) суд.

3. Кримінальне провадження закривається судом, якщо:

- а) встановлена відсутність події кримінального правопорушення;
- б) встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення;
- в) прокурор відмовився від підтримання державного обвинувачення, за винятком випадків, передбачених КПК;
- г) не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати.

4. Підозрюваному, обвинуваченому, який може бути звільнений від кримінальної відповідальності, повинно бути роз'яснено:

- а) суть підозри чи обвинувачення;
- б) підставу звільнення від кримінальної відповідальності;
- в) право заперечувати проти закриття кримінального провадження;
- г) все вище перелічене.

5. За наявності підстав для закриття кримінального провадження та звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності суд виносить:

- а) постанову;
- б) ухвалу;
- в) рішення;
- г) вирок.

6. Думку якого учасника кримінального провадження суд першої інстанції зобов'язаний з'ясувати при вирішенні питання про звільнення підозрюваного, обвинуваченого від кримінальної відповідальності?

- а) слідчого;
- б) прокурора;
- в) потерпілого;
- г) керівника органу досудового розслідування.

7. У який строк сторона захисту має право оскаржити ухвалу суду про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності в апеляційному порядку:

- а) протягом 7 днів з дня винесення ухвали;
- б) протягом 15 днів з дня винесення ухвали;
- в) протягом 30 днів з дня винесення ухвали;
- г) строк оскарження необмежений.

8. Визнавши зібранні під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити про завершення досудового розслідування та надання доступу до матеріалів досудового розслідування:

- а) підозрюваному;
- б) законному представнику, захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру;
- в) захиснику підозрюваного;
- г) всім вище переліченим особам.

9. Про закриття кримінального провадження слідчий, прокурор приймає:

- а) постанову;
- б) ухвалу;
- в) рапорт;
- г) рішення.

10. До клопотання прокурора про звільнення особи від кримінальної відповідальності додається:

- а) обвинувальний акт;
- б) письмова згода підозрюваного на звільнення від кримінальної відповідальності;
- в) письмова згода захисника підозрюваного на звільнення від кримінальної відповідальності;
- г) письмова згода потерпілого на звільнення підозрюваного від кримінальної відповідальності.

11. Визнавши зібрані під час досудового розслідування докази достатніми для складання обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру прокурор або слідчий за його дорученням зобов'язаний повідомити про завершення досудового розслідування та надання доступу матеріалів досудового розслідування:

- а) свідкам, які допитувались під час досудового розслідування;
- б) експертам, які залучались до проведення експертизи;
- в) спеціалістам та перекладачам, які залучались до проведення слідчих (розшукових) дій
- г) підозрюваному, його захиснику, законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру;

12. Надання доступу до матеріалів включає в себе можливість сторони захисту здійснювати:

- а) тільки ознайомлення з ними;
- б) копії або відображення цих матеріалів;
- в) тільки їх вивчення;
- г) тільки виписки з них.

13. Під час відкриття сторонами кримінального провадження матеріалів цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний позивач і його представник мають право:

- а) ознайомитися з ними в тій частині, яка стосується цивільного позову;
- б) ознайомитися з усіма матеріалами досудового розслідування;
- в) ознайомитися тільки з тими матеріалами, що будуть визначені слідчим;
- г) ознайомитися тільки з тими матеріалами, що будуть визначені прокурором.

14. У який спосіб сторони кримінального провадження зобов'язані

підтвердити протилежній стороні, а потерпілий, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження – прокурору факт надання їм доступу до матеріалів із зазначенням найменування таких матеріалів:

- а) письмово;
- б) усно;
- в) фотографуванням;
- г) аудіо- відеозаписом.

15. Скільки часу надається сторонам кримінального провадження, потерпілому, представнику юридичної особи, щодо яких здійснюється провадження для ознайомлення з матеріалами, до яких їм надано доступ?

- а) п'ять днів;
- б) достатній час;
- в) десять днів;
- г) 30 днів.

16. Який документ слідчого або прокурора забезпечує можливість розгляду питання про продовження строку досудового розслідування:

- а) заява;
- б) рапорт;
- в) постанова;
- г) клопотання.

17. Чи має право сторона захисту не надавати прокурору доступ до матеріалів, які нею зібрані в ході кримінального провадження?

- а) ні, такого права вона взагалі не має;
- б) сторона захисту має право не надавати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором на підтвердження винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення;
- в) таке право стороною захистом визначається за власним розсудом;
- г) сторона захисту зобов'язана надавати прокурору доступ до матеріалів у справах про особливо тяжкі злочини.

18. Як повинен діяти слідчий у випадку, коли сторона захисту зволікає із ознайомленням з матеріалами досудового розслідування, до яких надано доступ:

- а) звертається до слідчого судді з клопотанням встановити строк для ознайомлення з матеріалами;
- б) звертається до прокурора з поданням про встановлення строку

для ознайомлення з матеріалами;

в) звертається до керівника органу досудового розслідування із заявою встановити строк для ознайомлення з матеріалами;

г) звертається до голови районного суду з клопотанням встановити строк для ознайомлення з матеріалами.

19. На який строк керівник окружної прокуратури може продовжити досудове розслідування злочину:

- а) до чотирьох місяців;
- б) до п'яти місяців;
- в) до шести місяців;
- г) до трьох місяців.

20. Рішення прокурора про продовження строку досудового розслідування або про відмову у такому продовженні приймається у формі:

- а) ухвали;
- б) постанови;
- в) рішення;
- г) вироку.

21. Чи зобов'язаний слідчий, дізнавач або прокурор повідомляти захисника про завершення досудового розслідування?

- а) так;
- б) ні;
- в) не зобов'язаний, якщо в кримінальному провадженні містяться відомості про державну таємницю;
- г) слідчий або прокурор приймає це рішення на власний розсуд.

22. Як називається процесуальний документ, на підставі якого підозрюваний набуває статусу обвинуваченого?

- а) протокол обвинувачення;
- б) обвинувальний висновок;
- в) обвинувальний акт;
- г) повідомлення про обвинувачення.

23. Чи зобов'язаний прокурор одночасно з переданням обвинувального акта до суду під розписку надати копію обвинувального акта підозрюваному, захиснику, законному представнику?

- а) зобов'язаний;
- б) не зобов'язаний;
- в) зобов'язаний тільки за ухвалою слідчого судді;
- г) зобов'язаний тільки за вказівкою прокурора вищого рівня.

24. Чи завжди сторона захисту зобов'язана надати доступ до речових доказів, документів, а також надати доступ до житла за запитом прокурора?

- а) завжди зобов'язана;
- б) зобов'язана за ухвалою суду;
- в) має право не надавати прокурору доступ до будь-яких матеріалів, які можуть бути використані прокурором як підтвердження винуватості;
- г) зобов'язана за клопотанням потерпілого.

25. Протягом якого строку прокурор має право скасувати постанову слідчого про закриття кримінального провадження з моменту її отримання?

- а) протягом десяти днів;
- б) протягом п'яти днів;
- в) протягом п'ятнадцяти днів;
- г) протягом двадцяти днів.

26. Досудове розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру закінчується:

- а) складенням клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності;
- б) складенням обвинувального акту;
- в) складенням клопотання про застосування примусових заходів медичного характеру;
- г) складенням повідомлення про підозру.

27. В обвинувальному акті НЕ мають міститися такі відомості:

- а) анкетні відомості потерпілого;
- б) анкетні відомості обвинуваченого;
- в) розмір витрат на залучення експерта;
- г) розмір витрат на залучення захисника (адвоката).

28. Чи має право слідчий скласти обвинувальний акт та направити його до суду без погодження з прокурором?

- а) має право, якщо його погодив керівник органу досудового розслідування;
- б) має право, якщо його погодив слідчий суддя;
- в) не має права;
- г) має таке право.

29. Чи має право сторона захисту після ознайомлення з матеріалами досудового розслідування, яке завершено, заявляти

клопотання про доповнення досудового розслідування:

- а) не має;
- б) має тільки з дозволу керівника органу досудового розслідування;
- в) має тільки з дозволу прокурора;
- г) має.

30. Чи має право сторона захисту під час ознайомлення з матеріалами закінченого досудового розслідування використовувати технічні засоби:

- а) не має;
- б) має тільки з дозволу керівника органу досудового розслідування;
- в) має;
- г) має тільки з дозволу слідчого судді.

31. Якщо слідчий суддя за клопотанням слідчого встановлює для сторони захисту строк ознайомлення з матеріалами закінченого досудового розслідування, то після його спливу сторона захисту:

- а) вважається такою, що реалізувала своє право на доступ до матеріалів;
- б) може продовжувати ознайомлення з матеріалами;
- в) може продовжувати ознайомлення з матеріалами справи з дозволу керівника органу досудового розслідування;
- г) може продовжувати ознайомлення з матеріалами справи з дозволу голови суду.

6. Завдання для самостійної роботи

1. Строки і порядок оскарження підозрюваним та його захисником рішення слідчого, прокурора або суду про закриття кримінального провадження.

2. Підстави і процесуальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності.

3. Оголошення підозрюваному про закінчення досудового розслідування і пред'явлення йому матеріалів кримінального провадження.

4. Отримання підозрюваним, його захисником та законним представником копії обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та реєстру матеріалів досудового розслідування.

5. Отримання підозрюваним та його захисником копії клопотання

про продовження строку досудового розслідування.

6. Подання стороною захисту письмових заперечень проти продовження строку досудового розслідування.

7. Завдання для індивідуальної роботи

Орієнтовні теми для підготовки реферату:

1. Строки і порядок оскарження підозрюваним (обвинуваченим) та його захисником рішення слідчого, прокурора або суду про закриття кримінального провадження.

2. Права підозрюваного (обвинуваченого), його захисника при вирішенні питання про звільнення від кримінальної відповідальності.

3. Відкриття матеріалів підозрюваному при зверненні до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

4. Дії сторони захисту при продовженні строку досудового розслідування.

5. Дії сторони захисту при прийнятті прокурором рішення про розгляд обвинувального акта по кримінальних проступках у спрощеному провадженні.

8. Зразки процесуальних документів

Зразок бланку протоколу роз'яснення підозрюваному права на звільнення від кримінальної відповідальності

ПРОТОКОЛ

роз'яснення підозрюваному права на звільнення від кримінальної відповідальності

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

(посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від «__» _____ 20__ року, з дотриманням вимог статей 103, 104, 285, 286 КПК України у приміщенні службового кабінету _____ підозрюваному _____,

(ППП та правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

в присутності його захисника _____, повноваження

якого підтвердженні свідощтвом про право на заняття адвокатської діяльністю № _____ від «__»__ 200__, роз'яснив що:

– відповідно до ст. 49 КК України особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею тяжкого злочину пройшло 10 років;

– в даному кримінальному провадженні наявні підстави для звільнення його від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності;

– він має право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави.

Ознайомившись зі змістом статей 42, 285, 286 КПК України, підозрюваний _____ заявив, що суть підозри, підстава та право на звільнення від кримінальної відповідальності, право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави йому зрозумілі, і що він не заперечує проти звільненням його від кримінальної відповідальності з цієї підстави.

*Протокол мною прочитаний, з моїх слів записано правильно.
Зауважень та доповнень не маю.*

Підозрюваний _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Захисник _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Протокол склав:

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

*Зразок протоколу роз'яснення підозрюваному права
на звільнення від кримінальної відповідальності*

ПРОТОКОЛ
роз'яснення підозрюваному права на звільнення від
кримінальної відповідальності

м. Дніпро

25 травня 2023 року

Прокурор Центральної окружної прокуратури м. Дніпро Гусенко С.О., розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 1202004064000000 від 02.12.2021 року, з дотриманням вимог статей 103, 104, 285, 286 КПК України у приміщенні службового кабінету Центральної окружної прокуратури м. Дніпро

підозрюваному Кукушкіну Роману Івановичу, 22.06.1980 р.н., який вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 185 КК України, в присутності його захисника Бельського Івана Сергійовича, повноваження якого підтвердженні свідоцтвом про право на заняття адвокатської діяльністю № 2658 від 05.03.2000 р., роз'яснив що:

– відповідно до ст. 49 КК України особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею тяжкого злочину пройшло 10 років;

– в даному кримінальному провадженні наявні підстави для звільнення його від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності;

– він має право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави.

Ознайомившись зі змістом статей 42, 285, 286 КПК України, підозрюваний Кукушкін Р.І. заявив, що суть підозри, підстава та право на звільнення від кримінальної відповідальності, право заперечувати проти закриття кримінального провадження з цієї підстави йому зрозумілі, і що він не заперечує проти звільненням його від кримінальної відповідальності з цієї підстави.

Протокол мною прочитаний, з моїх слів записано правильно.

Зауважень та доповнень не маю.

Підозрюваний

(підпис)

Р.І. Кукушкін

Захисник

(підпис)

І.С. Бельський

Протокол склав:

**Прокурор Центральної
окружної прокуратури
м. Дніпро**

(підпис)

С.О. Гусенко

Бланк клопотання про звільнення від кримінальної відповідальності

_____ (назва суду)

**КЛОПОТАННЯ
про звільнення від кримінальної відповідальності**

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

(посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесенного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від «__» _____ 20__ року, –

ВСТАНОВИВ:

(фабула розслідуваного факту, час, місце, спосіб вчинення діяння, обставини його вчинення,

мотиви прийняття постанови, їх обґрунтування)

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється:

(ППП, дата та місце народження, місце проживання та реєстрації, громадянство, освіта, місце роботи,

відомості про судимість. Дата повідомлення про підозру та кваліфікація вчиненого)

(дані про ставлення підозрюваного до винуватості у підозрі)

(докази винуватості підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення)

(дані про матеріальну шкоду, заподіяну підозрюваним та її відшкодування)

(відомості, що характеризують підозрюваного)

(Підстави до звільнення від відповідальності та не заперечення від такого рішення підозрюваного та інших)

Виходячи з вищевикладеного, керуючись вимогами статей 36, 285, 286, 287 КПК України та ст. ____ КК України, –

ПРОШУ:

1. Прийняти рішення про звільнення підозрюваного _____, який вчинив кримінальне

(ППП та дата народження підозрюваного)

правопорушення, передбачене ч. __ ст. ____ КК України від кримінальної відповідальності у зв'язку із _____.

2. Кримінальне провадження № _____ від «__» _____ 20__ року, закрити з цих же підстав.

Додаток: заява підозрюваного на 1 арк.

(посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

*Зразок клопотання прокурора про звільнення особи
від кримінальної відповідальності*

**До Бабушкінського районного
суду м. Дніпропетровська**

**КЛОПОТАННЯ
про звільнення від кримінальної відповідальності**

м. Дніпро

26 травня 2023 року

Прокурор Центральної окружної прокуратури м. Дніпро Гусенко С.О., розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від 02.12.2021 року,

ВСТАНОВИВ:

У ніч з 26 на 27 березня 2011 року приблизно о 2 годині Кукушкін Р.І., маючи умисел на таємне викрадення чужого майна, через пошкодження віконного скла, проник до приміщення «Нової пошти», яка розташована по вул. Інженерній, 2 в м. Дніпро, звідки здійснив крадіжку комп'ютера вартістю 11025 грн. 95 коп., чим заподіяв зазначеному закладу матеріальну шкоду на вказану суму.

У діях Кукушкіна Р.І. вбачаються ознаки кримінального правопорушення, яке передбачене ч. 3 ст. 185 КК України, тобто вчинення крадіжки (таємного викрадення чужого майна з проникненням у приміщення).

У вчиненні кримінального правопорушення підозрюється:

Кукушкін Роман Іванович, 22.06.1980 р.н., уродженець м. Кривий Ріг Дніпропетровської області, зареєстрований та проживає за адресою: м. Дніпро, вул. Кротова, 17, кв. 23, громадянин України, з неповною вищою освітою, одружений, працює на посаді підсобного робітника магазину «Варус», раніше не судимий, якому 25.05.2022 повідомлено про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України.

Під час допиту як підозрюваного Кукушкін Р.І. у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 185 КК України, визнав себе винуватим і зазначив, що щиро жалкує про вчинене та негативно оцінює свій вчинок.

Факт вчинення Кукушкіним Р.І. кримінального правопорушення повністю підтверджується доказами, зібраними під час досудового розслідування: актом № 34 відділення № 12 «Нова пошта» від 08.08.2011; рапортом оперуповноваженого про прийняття повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення; протоколом допиту представника відділення

№ 12 «Нова пошта» Неруша К.В.; протоколами допиту свідків Агапова С.С., Суркової В.С., Нехлюй С.І., Варламової Д.П., Куркіна А.С.; протоколом слідчого експерименту за участю підозрюваного Кукушкіна Р.І.

Матеріальна шкода, завдана відділенню № 12 «Нової пошти» кримінально протиправними діями Кукушкіна Р.І., становить 11025 грн. 95 коп.

Кукушкін Р.І до кримінальної відповідальності раніше не притягувався, за місцем роботи та проживання характеризується позитивно. З часу вчинення ним вказаного кримінального правопорушення пройшло понад 10 років. Шкоду, завдану відділенню № 12 «Нової пошти», підозрюваний добровільно відшкодував повністю.

Відповідно до ст. 49 КК України особа звільняється від кримінальної відповідальності, якщо з дня вчинення нею тяжкого злочину пройшло 10 років. Отже, в даному кримінальному провадженні наявні підстави для звільнення Кукушкіна Р.І. від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності притягнення до кримінальної відповідальності. Окрім того, в матеріалах кримінального провадження є заява представника відділення №12 «Нова пошта» Неруша К.В. про те, що він не заперечує проти звільнення підозрюваного Кукушкіна Р.І. від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Підозрюваний Кукушкін Р.І. також проти цього не заперечує.

Виходячи з вищевикладеного, керуючись вимогами статей 36, 285, 286, 287 КПК України та ст. 49 КК України, –

ПРОШУ:

1. Прийняти рішення про звільнення підозрюваного Кукушкіна Романа Івановича, 21.06.1980 р.н., який вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 3 ст. 185 КК України, від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності.

2. Кримінальне провадження № 12020040640000000 від 02.12.2021 року, закрити з цих же підстав.

Додаток: заява підозрюваного на 1 арк.

Прокурор Центральної окружної
прокуратури м. Дніпро

_____ С.О. Гусенко
(підпис)

Бланк повідомлення про завершення досудового розслідування

(процесуальний статус,

прізвище, ім'я та по батькові

учасника кримінального провадження,

адреса)

**ПОВІДОМЛЕННЯ
про завершення досудового розслідування**

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

Повідомляємо Вам, що досудове розслідування, внесене до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від «__» _____ 20__ року, за ознаками _____, (правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті

(частини статті) закону України про кримінальну відповідальність)

в якому Ви є _____ завершено.

Відповідно до вимог статей 283, 290 КПК України Ви маєте право на доступ до матеріалів досудового розслідування як особисто, так і за допомогою _____,

(захисника, представника, законного представника)

для чого необхідно прибути «__» _____ 20__ року о «__» год. «__» хв. за адресою: _____

до _____

(назва установи, організації тощо)

поверх № _____, кімната № _____, телефон № _____.

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Зразок повідомлення про завершення досудового розслідування

Підозрюваному Шинову Олегу
(процесуальний статус, прізвище, ім'я та по
Валерійовичу
батькові учасника кримінального провадження,
вул. Донецьке шосе, буд. 6, кв. 6,
м. Дніпро, 49000
адреса)

ПОВІДОМЛЕННЯ
про завершення досудового розслідування

Місто (сел.) Дніпро

«22» лютого 2022 року

Повідомляємо Вам, що досудове розслідування, внесене до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від «09» січня 2022 року, за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263
(правова кваліфікація кримінального правопорушення з зазначенням статті Кримінального кодексу України),

(частини статті) закону України про кримінальну відповідальність) в якому Ви є підозрюваним завершено.

Відповідно до вимог статей 283, 290 КПК України Ви маєте право на доступ до матеріалів досудового розслідування як особисто, так і за допомогою захисника,
(захисника, представника, законного представника)

для чого необхідно прибути «25» лютого 2022 року о «10» год. «00» хв. за адресою: м. Дніпро, просп. Пилипа Орлика, 3 СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області до слідчого Шарова І.М.
(назва установи, організації тощо)

поверх № 3, кімната № 310, телефон № 098-555-55-55.

Слідчий СВ ВП

№ 7 ДРУП ГУНП в

Дніпропетровській області

Шаров І.М.

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

Бланк протоколу про надання доступу до матеріалів
(додаткових матеріалів) досудового розслідування

ПРОТОКОЛ
про надання доступу до матеріалів
(додаткових матеріалів) досудового розслідування

Місто (сел.) _____ «__» _____ 20__ року

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № _____ від «__» _____ 20__ року у присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

(їх прізвище, ім'я, по-батькові, дата народження та місце проживання, підпис)
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: _____

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації,

які застосовуються при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

з дотриманням вимог ст.ст.103, 104, 290 КПК України надав підозрюваному

(прізвище, ім'я, по батькові обвинуваченого)

який (яка) підозрюється у вчиненні _____

його (її) захиснику (законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) _____,

що засвідчив свої повноваження _____

(найменування документу)

у приміщенні _____

доступ до матеріалів (додаткових матеріалів) досудового розслідування № _____ в підшитому і пронумерованому стані в _____ томах,

Том 1 на _____ аркушах;

Том 6 на _____ аркушах;

Том 2 на _____ аркушах;

Том 7 на _____ аркушах;

Том 3 на _____ аркушах;

Том 8 на _____ аркушах.

Том 4 на _____ аркушах;

Том 9 на _____ аркушах;

Том 5 на _____ аркушах;

Том 10 на _____ аркушах.

Факт надання доступу до матеріалів досудового розслідування підтверджую:

Підозрюваний _____

(прізвище, ініціали, підпис)

« ___ » _____ 20__ року

Захисник (законний представник та захисник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) _____

(прізвище, ініціали, підпис)

« ___ » _____ 20__ року

Ознайомлення підозрюваного _____

(прізвище, ініціали)

та його (її) захисника (законного представника та захисника особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) з матеріалами досудового розслідування проводилось в приміщенні _____

в період часу:

том 1 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 2 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 3 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 4 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 5 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 6 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 7 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 8 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 9 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 10 з “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,

до

том 1 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 2 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 3 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 4 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 5 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 6 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 7 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 8 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 9 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року,
том 10 “___” годин “___” хвилин “___” _____ 20__ року.

Ознайомлення з матеріалами розслідування підтверджую:

Підозрюваний _____

(прізвище, ініціали, підпис)

« ___ » _____ 20__ року

Захисник (законний представник та захисник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) _____

(прізвище, ініціали, підпис)

« ___ » _____ 20__ року

З протоколом ознайомлені: _____

(спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу, зауваження і доповнення з боку учасників процесуальної дії; прізвище, ініціали, підпис)

Протокол склав: _____

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

*Зразок протоколу про надання доступу до матеріалів
(додаткових матеріалів) досудового розслідування*

**ПРОТОКОЛ
про надання доступу до матеріалів
(додаткових матеріалів) досудового розслідування**

Місто (сел.) Дніпро

«04» березня 2022 року

Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області

(слідчий, посада, найменування органу, ініціали, прізвище)

лейтенант поліції Шаров І.М.

розглянувши матеріали досудового розслідування, внесеного до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від «09» січня 2022 року, у присутності осіб, яким роз'яснені вимоги ч. 3 ст. 66 КПК України про їх обов'язок не розголошувати відомості щодо проведеної процесуальної дії:

відсутні

_____ ,
(їх прізвище, ім'я, по-батькові, дата народження та місце проживання, підпис)
яким заздалегідь повідомлено про застосування технічних засобів фіксації, умови та порядок їх використання: не застосовувались

(характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації,

_____ ,
які застосовуються при проведенні цієї процесуальної дії, підписи осіб)

ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ

з дотриманням вимог ст.ст.103, 104, 290 КПК України надав підозрюваному Шинову Олегу Валерійовичу

(прізвище, ім'я, по батькові обвинуваченого)

який (яка) підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 Кримінального кодексу України,

його (її) захиснику (законному представнику та захиснику особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) адвокату Бельському Івану Сергійовичу,

що засвідчив свої повноваження копією свідоцтва про право на заняття
(найменування документу)

адвокатською діяльністю № 2658 від 05 березня 2000 року та копією договору № 53 від 09.01.2022 року

у приміщенні кабінету № 310 СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області

доступ до матеріалів (додаткових матеріалів) досудового розслідування № 12020040640000000 в підшитому і пронумерованому стані в 1 (одному) томах,

Том 1 на 176 аркушах;

Факт надання доступу до матеріалів досудового розслідування підтверджую:

Підозрюваний _____ **Шинов О.В.**

(прізвище, ініціали, підпис)

«10» березня 2022 року

Захисник (законний представник та захисник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) адвокат _____ **Бельський І.С.**

(прізвище, ініціали, підпис)

«10» березня 2022 року

Ознайомлення підозрюваного Шинова О.В.

(прізвище, ініціали)

та його (її) захисника (законного представника та захисника особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) з матеріалами досудового розслідування здійснювалось в приміщенні кабінету № 310 СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області

в період часу:

«04» березня 2022 року

з «15» годин «40» хвилин
до «17» годин «50» хвилин

«05» березня 2022 року

з «11» годин «05» хвилин
до «14» годин «00» хвилин

«10» березня 2022 року

з «15» годин «00» хвилин
до «17» годин «00» хвилин

Ознайомлення з матеріалами розслідування підтверджую:

Підозрюваний _____ **Шинов О.В.**

(прізвище, ініціали, підпис)

«10» березня 2022 року

Захисник (законний представник та захисник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру) _____ **Бельський І.С.**

(прізвище, ініціали, підпис)

«10» березня 2022 року

З протоколом ознайомлені: матеріали кримінального провадження
(спосіб ознайомлення учасників
вивчені в повному обсязі і без обмеження в часі. Вважаємо, що досудове
зі змістом протоколу, зауваження і доповнення з боку учасників процесуальної дії;
розслідування по цьому кримінальному провадженню здійснювалося
прізвище, ініціали, підпис)

некомпетентним слідчим, із грубим порушенням вимог статті 216 КПК України. Зазначене є підставою для закриття кримінального провадження у зв'язку з відсутністю в діях Шинова О.В. складу кримінального правопорушення, яке йому інкримінується (письмове клопотання на 3 аркушах додається).

Підозрюваний _____ **Шинов О.В.**

(прізвище, ініціали, підпис)

«10» березня 2022 року

Захисник _____ **Бельський І.С.**

(прізвище, ініціали, підпис)

«10» березня 2022 року.

Протокол склав:

Слідчий СВ ВП № 7 ДРУП

ГУНП в Дніпропетровській області

лейтенант поліції _____

Шаров І.М.

(слідчий, посада, найменування органу, підпис, прізвище, ініціали)

*Зразок клопотання захисника про закриття кримінального
провадження*

Прокурору Центральної
окружної прокуратури
м. Дніпро Гусенку С.О.

Копія: Слідчому СВ ВП № 7 ДРУП
ГУ НП в Дніпропетровській області
лейтенанту поліції Шарову І.М.

Адвоката Бельського І.С. –
захисника підозрюваного
Шинова Олега Валерійовича

Клопотання

(в порядку ст.ст. 42, 45-47 КПК України)

Вами здійснюється процесуальне керівництво досудового розслідування по кримінальному провадженню щодо Шинова О.В., відомості про яке внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань за № 12020040640000000 від 09.01.2022 року, за ознаками складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України. Розслідування по даному кримінальному провадженню здійснює слідчий СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області лейтенант поліції Шаров І.М.

Згідно з повідомленням про підозру від 13 січня 2022 року «Шинов О.В. у невстановлені слідством дату і час, перебуваючи у невстановленому місці, маючи умисел на незаконне придбання і носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу, за невстановлених обставин придбав із невстановленого слідством джерела без передбаченого законом дозволу ручну короткоствольну гладкоствольну вогнепальну зброю – самозарядний пістолет, перероблений саморобним способом з газового пістолета моделі «RG-88» № 0339734, калібру 9 мм Р.А. Кпа11 (виробництва Німеччини), шляхом внесення в конструкцію вищевказаного пістолета наступних змін: видалення з каналу ствола стаціонарного (нез'ємного) захисного елемента (перетинки), що перешкоджав проведенню пострілів кінетичними снарядами, та який придатний до проведення пострілів способом роздільного заряджання з використанням в якості ініціюючого складу сигнальних (шумових) патронів калібру 9 мм Р.А. (Кпа11), а в якості снаряду – куль сферичної форми зі сплаву на основі свинцю діаметром до 6,7 мм, при цьому забезпечується достатня вражаюча здатність вистріляних з нього снарядів (куль), який став носити при собі.

09.01.2022, в період часу з 10.40 до 11.43 години, співробітниками поліції в ході огляду біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро в Шинова О.В. було виявлено та вилучено: пістолет з маркуванням 9 мм R.A. Kna11, який є ручною короткоствольною вогнепальною зброєю, яку останній придбав та носив без передбаченого законом дозволу.

Своїми умисними діями Шинов О.В. вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 263 КК України, тобто незаконне придбання та носіння вогнепальної зброї без передбаченого законом дозволу».

Аналіз матеріалів кримінального провадження щодо Шинова О.В., які відкриті стороні захисту 04 березня 2022 року в порядку ст. 290 КПК України, вказують на те, що слідчий Шаров І.М. не мав права здійснювати досудове розслідування по цьому провадженню в повному обсязі, тобто до його завершення. Про це свідчать положення статті 218 КПК України.

Отже, згідно з частиною 1 ст. 218 КПК України досудове розслідування здійснюється слідчим того органу досудового розслідування, **під юрисдикцією якого знаходиться місце вчинення кримінального правопорушення.**

Як зазначено в повідомленні про підозру, затримання Шинова О.В., а також виявлення і вилучення в нього вогнепальної зброї здійснено **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, тобто на території Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро. Цей факт знаходить своє повне підтвердження всіма матеріалами досудового розслідування.

Про те, що місцем вчинення інкримінованого Шинову О.В. кримінального правопорушення є територія **«біля буд. 3 по вул. Донецьке Шосе у м. Дніпро»**, слідчому Шарову І.М. відомо ще з 09.01.2022 року, коли він з незрозумілих поки що причин (це треба встановлювати шляхом його допиту) затримував Шинова О.В. у цьому місці, вилучав у нього пістолет.

Не дивлячись на те, що місцем вчинення даного кримінального правопорушення є територія Амур-Нижньодніпровського району м. Дніпро, ні слідчим Шаровим І.М., ні прокурорами, які здійснювали нагляд за додержанням законів під час досудового розслідування у формі процесуального керівництва по даному кримінальному провадженню, не було прийнято те законне процесуальне рішення, яке впливає з вимог ч. 1 ст. 218 КПК України, а саме – направлення матеріалів кримінального провадження за підслідністю до слідчого відділення ВП № 1 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області. Адже тільки слідчі цього відділення в цій ситуації уповноважені на здійснення досудового розслідування по цьому кримінальному провадженню в повному обсязі, приймати по ньому відповідні процесуальні рішення.

Не дають права здійснювати досудове розслідування слідчому Шарову І. М. (як і будь-яким іншим слідчим СВ ВП № 7) в повному обсязі, тобто до повного його завершення, положення частини 2 статті 218 КПК України, на які, передбачаю, може посылатись сторона обвинувачення,

виправдовуючи свої неправомірні дії. Адже цією нормою визначено, що якщо слідчому із заяви, повідомлення або іншого джерел стало відомо про обставини, які можуть свідчити про кримінальне правопорушення, розслідування якого не віднесене до його компетенції, **він може проводити розслідування доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність.**

З цих положень випливають такі беззаперечні та однозначні висновки:

– часткове (початкове) досудове розслідування кримінального провадження на території, яка знаходиться під юрисдикцією іншого органу досудового розслідування, визначається невідкладністю виконання слідчих (розшукових) дій, необхідністю термінового виявлення й процесуального закріплення слідів кримінального правопорушення, які можуть бути безповоротно втраченими до прийняття кримінального провадження іншим слідчим після передачі його за підслідністю;

– слідчий, який розпочав таке досудове розслідування, може проводити його доти, доки прокурор не визначить іншу підслідність;

– до завершення досудового розслідування по такому кримінальному провадженню **прокурор зобов'язаний визначити іншу підслідність. Так діяти він повинен, виходячи з вимог ч. 2 ст. 218 КПК, викладених в імперативній формі, а саме: «... доки прокурор не визначить іншу підслідність».** Згодом матеріали розслідування повинні бути направлені органу досудового розслідування за територіальністю, тобто за місцем вчинення кримінального правопорушення, що створить найбільш сприятливі можливості для збирання доказів та їх всебічної перевірки, належного забезпечення захисту прав і свобод заінтересованих учасників кримінального провадження;

– слідчий, який розпочав таке досудове розслідування по конкретному кримінальному провадженню, не може приймати підсумкові процесуальні рішення за результатами розслідування, визначені статтею 283 КПК України (за винятком тих випадків, коли кримінальне провадження об'єднане з іншим, що підслідне слідчому);

– підсумкові процесуальні рішення може приймати тільки той слідчий, юрисдикція якого охоплює місце вчинення кримінального правопорушення.

Таким чином, є всі підстави констатувати, що по кримінальному провадженню стосовно Шинова О.В досудове розслідування в повному обсязі здійснено некомпетентними особами, а саме слідчими СВ ВП № 7 ДРУП ГУНП в Дніпропетровській області, які таким правом кримінальним процесуальним законодавством не наділені. Відповідно, всі проведені ними по цьому кримінальному провадженню слідчі (розшукові) та інші процесуальні дії, прийняті процесуальні рішення носять незаконний характер, а зібрані докази є недопустимими, що є беззаперечною та однозначною підставою для закриття кримінального провадження.

На підставі вищевикладеного і керуючись ст.ст. 42, 45-47 КПК України.

Прошу:

3. Кримінальне провадження стосовно Шинова Олега Валерійовича, підозрюваного у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, закрити у зв'язку з відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення.

4. Про прийняте по даному клопотанню рішення повідомити мене в установлені законом строки.

Адвокат

І.С. Бельський

10 березня 2022 року

Бланк

розписки про отримання копії обвинувального акта (клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) та реєстру матеріалів досудового розслідування

Слідчому _____

Р О З П И С К А

про отримання копії обвинувального акта (клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) та реєстру матеріалів досудового розслідування

Я, підозрюваний (захисник, законний представник, захисник особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) _____, відповідно до ст. 293 КПК України даю цю розписку слідчому _____ в тому, що я отримав копію обвинувального акта (клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру) у кримінальному провадженні, зареєстрованому у Єдиному реєстрі досудових розслідувань за № _____ від «___» _____ 20__ року на _____ арк. у одному примірнику, а також копію реєстру матеріалів досудового розслідування на _____ арк. у одному примірнику.

(підпис)

«___» _____ 20__ р.

Примітка: Якщо у кримінальному провадженні було заявлено цивільний позов, то у цій розписці необхідно вказати також на факт отримання підозрюваним копії цивільного позову (п. 3 ч. 4 ст. 291 КПК).

*Бланк
розписки про отримання копії цивільного позову*

Слідчому _____

**Р О З П И С К А
про отримання копії цивільного позову**

Я, цивільний відповідач _____, згідно зі п. 3 ч. 4 ст. 291 КПК України даю цю розписку слідчому _____ в тому, що я отримав копію цивільного позову у кримінальному провадженні, зареєстрованому у Єдиному реєстрі досудових розслідувань за № _____ від «_____» _____ 20__ року, на _____ арк. у одному примірнику.

(підпис)

«___» _____ 20__ р.

Зразок розписки про отримання підозрюваним копії обвинувального акта та реєстру матеріалів досудового розслідування

Прокурору Центральної
окружної прокуратури
м. Дніпро Гусенку С.О.

**Р О З П И С К А
про отримання копії обвинувального акта
та реєстру матеріалів досудового розслідування**

Я, підозрюваний Шинов Олег Валерійович, відповідно до ст. 293 КПК України даю цю розписку прокурору Центральної окружної прокуратури м. Дніпро Гусенку С.О. в тому, що я отримав копію обвинувального акта у кримінальному провадженні, зареєстрованому у Єдиному реєстрі досудових розслідувань за № 12020040640000000 від «09» січня 2022 року на 3 аркушах в одному примірнику, а також копію реєстру матеріалів досудового розслідування на 2 аркушах у одному примірнику.

Підозрюваний

(підпис)

О.В. Шинов

«11» березня 2022 року

Зразок

*розписки про отримання захисником копії обвинувального акта
та реєстру матеріалів досудового розслідування*

Прокурору Центральної окружної прокуратури
м. Дніпро Гусенку С.О.

Р О З П И С К А

**про отримання копії обвинувального акта та реєстру
матеріалів досудового розслідування**

Я, Бельський І.С. – захисник підозрюваного Шинова Олега Валерійовича, відповідно до ст. 293 КПК України даю цю розписку прокурору Центральної окружної м. Дніпро Гусенку С.О. в тому, що я отримав копію обвинувального акта у кримінальному провадженні, зареєстрованому у Єдиному реєстрі досудових розслідувань за № 12020040640000000 від «09» січня 2022 року на 3 аркушах в одному примірнику, а також копію реєстру матеріалів досудового розслідування на 2 аркушах в одному примірнику.

Захисник

(підпис)

І.С. Бельський

«11» березня 2022 року

9. Перелік літератури

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05 липня 2012 р. № 5076-VI. URL : [http:// zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17).
3. Основні положення про роль адвокатів: прийняті VIII Конгресом ООН по запобіганню злочинам у серпні 1990 р. // *Право України*. 2012. № 7. С. 246–249.
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квітня 2001 року № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 25-26, ст. 131.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
6. Адвокатський іспит: підготовчий курс: Навч. посіб. / О. В. Баулін, В. І. Лебідь, П. С. Матвеев та ін. 7-ме вид., доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2019. 882 с.
7. Адвокатський іспит: зразки процесуальних документів: Навч. посіб. / О. В. Баулін, В. І. Лебідь, П. С. Матвеев, С. П. Матвеева. 3-тє вид., переробл. та доповн. Київ : Алерта, 2019. 288 с.
8. Адвокатура України: Книга 1. Організація адвокатури (з практимумом): Підручник у двох книгах / за заг. ред. д.ю.н., проф. заслуженого юриста України С. Я. Фурси та к.ю.н. Н. М. Бакаянної. 2-ге вид. доповн. і перероб. Київ : Алерта, 2016. 864 с.
9. Вереша Р. В., Якуба Г. О. Кваліфікаційний адвокатський іспит: навч.-практ. посіб. 3-тє вид. перероб. та доповн. Київ : Алерта, 2020. 526 с.
10. Захист у кримінальному процесі. Досудове розслідування: Зразки заяв, скарг, клопотань / М. Г. Коротюк, О. О. Косань, С. М. Лисенко [та ін.]; за заг. ред. Д.М. Щербаня. Київ : ОВК, 2020. 432 с.
11. Зейкан Я. Настільна книга адвоката у кримінальній справі (КПК 2012) : 2-ге вид., допов. / Я. Зейкан, С. Сафулько. Київ : ВД Дакор, 2016. 640 с.
12. Зейкан Я. П. Методика захисту в окремих категоріях справ за КПК 2012 року. Харків : Коваленко О.В., 2013. 376 с.
13. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії (усний іспит): навч. посіб. / Кучинська О. П., Погорецький М. А., Яновська О. Г., Сергеева Д. Б. Київ : Алерта, 2017. 862 с.
14. Кваліфікаційний іспит адвоката: доступ до майбутньої професії: практич. част.: навч. посіб., 2-ге видан. зі змін. і доповн. За ред. докт. юрид. наук, проф. О. П. Кучинської, докт. юрид. наук, проф. М. А. Погорецького, докт. юрид. наук, проф. О. Г. Яновської. Київ : Алерта, 2019. 220 с.
15. Назаров І. В., Вільчик Т. Б., Овчаренко О. М. та ін. Організація

адвокатури та адвокатська діяльність. Навчальний посібник для підготовки до комплексного іспиту. Харків : Право, 2019. 352 с.

16. Настільна книга адвоката. Участь захисника, адвоката в кримінальному провадженні. Коментар, законодавство, судова практика. [текст] практичний посібник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 500 с.

17. Організація роботи адвокатури в Україні: навч. посіб. / Т. Б. Вільчик, О. М. Овчаренко, А. В. Іванцова та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкина. Харків : Право, 2014. 392 с.

18. Складові успіху у кримінальному процесі / О. М. Несінов. Харків : ТОВ «Видавництво «Права людини», 2018. 292 с.

19. Паршак С. А. Процесуальний порядок забезпечення прав учасників кримінального провадження під час закінчення досудового розслідування / С. А. Паршак; за заг. ред. д-ра юрид наук, проф. О. О. Юхна; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Панов, 2016. 199 с.

20. Правнича допомога та захист у кримінальному процесі: Підручник / За заг. ред. д.ю.н., академіка Національної академії наук України Ю. С. Шемшученко. Київ : Алерта, 2018. 446 с.

21. Правовий статус адвоката: проблеми теорії та практики. Монографія. Булеца С. Б., Бисага Ю. М., Заборовський В. В. Видавничий дім «Гельветика». Ужгород, 2019. 650 с.

22. Руснак Ю. І. Захист у кримінальному процесі за новим Кримінальним процесуальним кодексом України. Практичний посібник. Київ : ЦУЛ, 2016. 344 с.

23. Старенький О. С. Кримінальні процесуальні гарантії захисника як суб'єкта доказування у досудовому розслідуванні: теорія та практика: монографія. За загал. ред. д.ю.н., проф. М. А. Погорецького. Київ : Алерта, 2016. 336 с.

24. Черненко А. П., Шиян А. Г., Гулян А. Д. Деякі особливості закінчення дізнання у кримінальних проступках. *Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти*: тези доп. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 13 берез. 2020 р.). Дніпро, 2020. С. 345-347.

25. Фіолевський Д. П. Адвокатура. Підручник. Київ : Алерта, 2017. 624 с.

ПИТАННЯ
для підсумкового контролю знань з дисципліни
«Захист у кримінальному процесі»

1. Поняття, завдання та принципи захисту у кримінальному процесі України.
2. Функція захисту у кримінальному процесі. Право на захист.
3. Підозрюваний (обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий) як представник сторони захисту, його права та обов'язки.
4. Право підозрюваного (обвинуваченого) мати захисника і побачення з ним до першого допиту.
5. Поняття захисника. Особи, які допускаються як захисники, підтвердження їх повноважень. Порядок допуску захисника до участі в кримінальній справі.
6. Право на вибір захисника. Обов'язкова участь захисника.
7. Відмова від захисника і його заміна. Порядок запрошення і призначення захисника.
8. Права і обов'язки захисника. Оплата праці захисника.
9. Обставини, що виключають участь у справі захисника.
10. Усунення захисника від участі у справі. Обставини, що дають право захиснику відмовитися від виконання своїх обов'язків.
11. Зустріч захисника з підозрюваним (обвинуваченим), з'ясування обставин справи і підготовка плану захисту.
12. Пошук слідчих помилок і тактика їх використання захисником на досудовому розслідуванні.
13. Заборона допитувати захисника як свідка про обставини, що стали йому відомі під час/у процесі виконання ним обов'язків по захисту. Нерозголошення захисником відомостей досудового розслідування без дозволу слідчого.
14. Процесуальна природа клопотань і скарг захисника, тактика їх надання під час досудового розслідування.
15. Участь сторони захисту в доказуванні під час досудового розслідування.
16. Показання підозрюваного як засіб захисту.
17. Роль захисника при допиті підозрюваного та під час/у процесі виконання інших слідчих (розшукових) дій, виконуваних з їх участю або за їх клопотанням чи клопотанням самого захисника.
18. Використання стороною захисту технічних засобів під час проведення процесуальних дій, у яких вони беруть участь, а також у

процесі ознайомлення з матеріалами досудового розслідування до його завершення.

19. Право захисника на участь у проведенні слідчих (розшукових) дій, виконуваних без підозрюваного.

20. Права підозрюваного, його захисника під час призначення і проведенні експертизи.

21. Самостійне залучення стороною захисту експертів на договірних умовах для проведення експертизи (у тому числі обов'язкової).

22. Залучення експерта слідчим суддею за клопотанням сторони захисту. Отримання зразків для експертизи за рішенням слідчого судді.

23. Особливості захисту у випадку примусовому залученні особи для проведення медичної або психіатричної експертизи.

24. Збирання даних, що характеризують підозрюваного, як засіб захисту.

25. Строки і порядок повідомлення підозрюваного та його захисника щодо проведення негласних слідчих (розшукових) дій, якими були тимчасово обмежені конституційні права підозрюваного.

26. Оскарження стороною захисту рішення слідчого, прокурора про відмову в задоволенні клопотання про проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій.

27. Захист при повідомленні про підозру. Випадки повідомлення про підозру. Порядок вручення письмового повідомлення про підозру.

28. Повідомлення підозрюваному про його права та їх роз'яснення.

29. Участь захисника при повідомленні про підозру, допиті підозрюваного. Обов'язкова участь захисника при повідомленні про підозру та допиті підозрюваного.

30. Захист під час/у процесі застосування заходів забезпечення кримінального провадження.

31. Участь сторони захисту при вирішенні слідчим суддею (судом) питання про накладення грошового стягнення, тимчасового обмеження у користуванні спеціальним правом, відсторонення від посади, тимчасового доступу до речей і документів, тимчасового вилучення майна, арешт майна.

32. Захист під час/у процесі застосування запобіжних заходів особистого зобов'язання, особистої поруки, домашнього арешту, застави, тримання під вартою.

33. Ознайомлення з матеріалами, у яких обґрунтовується застосування відносно підозрюваного запобіжного заходу. Підготовка

сторони заходу до участі в розгляді слідчим суддею клопотання слідчого про застосування запобіжного заходу.

34. Участь сторони захисту під час/у процесі вирішення питання про обрання підозрюваному запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту, тримання під вартою; продовження строків цих запобіжних заходів.

35. Строки і порядок оскарження стороною захисту ухвали слідчого судді про обрання запобіжних заходів у вигляді домашнього арешту і тримання під вартою, продовження строків цих запобіжних заходів.

45. Клопотання підозрюваного та його захисника про зміну запобіжного заходу.

46. Підстави і порядок затримання особи уповноваженою службовою особою. Оскарження стороною захисту обґрунтованості затримання підозрюваного.

47. Строки і порядок оскарження підозрюваним (обвинуваченим) і його захисником рішення слідчого, прокурора або суду про закриття кримінального провадження.

48. Підстави і процесуальний порядок звільнення особи від кримінальної відповідальності. Права підозрюваного (обвинуваченого), його захисника під час вирішення питання про звільнення від кримінальної відповідальності.

49. Відкриття матеріалів підозрюваному під час звернення до суду з обвинувальним актом, клопотанням про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру.

50. Оголошення підозрюваному про закінчення досудового розслідування і пред'явлення йому матеріалів кримінального провадження.

51. Права підозрюваного та його захисника при ознайомленні з матеріалами кримінального провадження. Підтвердження стороною захисту факту надання їй доступу до матеріалів.

52. Обов'язок сторони захисту за запитом прокурора надати доступ до будь-яких речових доказів або їх частин, документів або їх копій, до житла чи іншого володіння, якщо вони знаходяться у володінні чи під контролем сторони захисту, якщо сторона захисту має намір використати відомості, що містяться в них, як докази у суді.

53. Отримання підозрюваним та його захисником копії клопотання про продовження строку досудового розслідування. Подання стороною захисту письмових заперечень проти продовження строку досудового розслідування.

54. Дії сторони захисту під час прийняття прокурором рішення щодо розгляду обвинувального акта за/з кримінальними проступками у спрощеному провадженні.

55. Участь сторони захисту у підготовчому провадженні. Підготовка необхідних клопотань.

56. Право сторони захисту на ознайомлення з матеріалами кримінального провадження (кримінальної справи) після постановлення судом ухвали про призначення судового розгляду.

57. Права обвинуваченого (підсудного) та його захисника у судовому розгляді.

58. Участь у визначенні обсягу доказів, що підлягають дослідженню, та порядку їх дослідження.

59. Участь сторони захисту у допитах обвинуваченого (підсудного), свідків, потерпілого, експерта, пред'явленні для впізнання, огляді на місці, дослідженні речових доказів, документів, звуко- і відеозаписів, консультаціях та роз'ясненнях спеціалістів та інших судових діях. Заявлення клопотань про доповнення судового розгляду.

60. Сторона захисту у судових дебатах. Підготовка промови захисника та обвинуваченого (підсудного), їх структура і зміст. Репліки обвинуваченого (підсудного) і його захисника на виступи інших учасників судових дебатів.

61. Останнє слово обвинуваченого (підсудного) та його зміст.

62. Право обвинуваченого, захисника, його законного представника після проголошення вироку подати клопотання про помилування, право ознайомитися із журналом судового засідання і надати на нього письмові зауваження.

63. Вручення копії вироку обвинуваченому. Звернення сторони захисту до суду про виправлення опісок і очевидних арифметичних помилок у судовому рішенні.

64. Судові рішення, що можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, порядок і строки апеляційного оскарження.

65. Вивчення стороною захисту вироку (ухвали) суду. Підготовка апеляції на вирок (ухвалу) суду, її зміст. Доповнення, зміна і відкликання апеляції.

66. Вивчення заперечень інших учасників на апеляцію сторони захисту. Ознайомлення із апеляцією інших учасників. Підготовка заперечень на апеляцію інших учасників.

67. Відмова від апеляційної скарги, зміна та доповнення апеляційної скарги під час апеляційного провадження.

68. Подача до апеляційного суду нових доказів. Участь

представників сторони захисту у висловленні доводів та судових дебатах. Надання обвинуваченому останнього слова.

69. Випадки ухвалення апеляційним судом судового рішення за результатами письмового провадження.

70. Недопустимість погіршення правового становища обвинуваченого за результатами апеляційного розгляду.

71. Судові рішення, що можуть бути оскаржені в касаційному порядку, порядок і строки касаційного оскарження.

72. Вивчення ухвали, вироку апеляційного суду та планування подальших дій. Підготовка касаційної скарги на судові рішення та її зміст.

73. Відмова від касаційної скарги, зміна і доповнення касаційної скарги під час касаційного провадження. Вивчення касаційних скарг інших учасників, підготовка заперечень на них.

74. Випадки обов'язкового виклику засудженого в судове засідання для участі в касаційному розгляді. Висловлення стороною захисту своїх доводів під час касаційного розгляду.

75. Випадки ухвалення касаційним судом судового рішення за результатами письмового провадження.

76. Підстави для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами. Строк звернення про перегляд судового рішення за такими обставинами.

77. Вимоги до заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами і порядок її подання. Відмова від заяви щодо перегляду такого судового рішення за такими обставинами та її наслідки.

78. Участь сторони захисту в суді під час перегляду судового рішення за нововиявленими обставинами. Право на оскарження судового рішення за наслідками кримінального провадження за нововиявленими обставинами.

79. Діяльність сторони захисту в кримінальному провадженні на підставі угод. Ініціювання стороною захисту угоди про примирення з потерпілим, угоди з прокурором про визнання вини.

80. Підстави для укладення угоди з потерпілим про примирення, а з прокурором – про визнання винуватості. Зміст угоди про примирення. Зміст угоди про визнання винуватості. Наслідки укладення та затвердження угоди для підозрюваного чи обвинуваченого.

81. Обов'язкова участь сторони захисту під час підготовчого судового засідання чи у процесі судового провадження під час розгляду щодо угоди. Права обвинуваченого при ухваленні рішення про

затвердження угоди щодо визнання винуватості чи примирення. Наслідки невиконання угоди засудженим.

82. Діяльність сторони захисту в кримінальному провадженні щодо неповнолітніх. Участь сторони захисту в доказуванні обставин, що підлягають встановленню у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, з'ясуванні умов їх життя та виховання.

83. Підстави проведення комплексної психолого-психіатричної і психологічної експертизи неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого.

84. Забезпечення участі законного представника неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого. Участь у судовому розгляді представників служби у справах дітей і кримінальної міліції у справах дітей.

85. Особливості допиту неповнолітнього підозрюваного чи обвинуваченого, застосування щодо нього запобіжного заходу.

86. Підстави та порядок застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру.

87. Діяльність сторони захисту під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо неповнолітніх, які не досягли віку кримінальної відповідальності.

88. Участь сторони захисту у вирішенні питання при поміщенні малолітнього у приймальник-розподільник для дітей, скасування чи продовження строку тримання особи у приймальнику-розподільнику для дітей.

89. Оскарження ухвали суду про застосування примусових заходів виховного характеру до малолітньої особи. Підстави і порядок звернення стороною захисту з клопотанням про дострокове звільнення малолітнього від примусового заходу виховного характеру.

90. Діяльність сторони захисту під час досудового розслідування у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру та щодо обмежено осудних осіб.

91. Права особи, яка бере участь у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Участь захисника.

92. Застосування судом до особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, запобіжних заходів.

93. Підстави для проведення амбулаторної чи стаціонарної психіатричної експертизи. Участь сторони захисту у розгляді слідчим суддею (судом) клопотання про направлення особи до медичного закладу

для проведення стаціонарної психіатричної експертизи.

94. Оскарження ухвали слідчого судді про направлення особи до медичного закладу для проведення психіатричної експертизи або відмову у такому направленні в апеляційному порядку.

95. Діяльність сторони захисту під час судового розгляду у кримінальному провадженні щодо застосування примусових заходів медичного характеру. Участь особи, стосовно якої передбачається застосування цих заходів.

96. Участь сторони захисту при вирішенні питання про продовження, зміну або припинення застосування примусових заходів медичного характеру, відновлення кримінального провадження.

97. Оскарження ухвали суду про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного характеру, продовження, зміну, припинення застосування примусових заходів медичного характеру чи відмову у цьому застосуванні.

98. Діяльність сторони захисту під час кримінального провадження, яке містить відомості, що становлять державну таємницю. Права підозрюваного (обвинуваченого) і його захисника при ознайомленні з матеріалами такого кримінального провадження.

99. Порядок зберігання виписок підозрюваного, обвинуваченого та його захисника з матеріалів, що містять державну таємницю. Участь сторони захисту у призначенні та проведенні експертизи у кримінальному провадженні, яке містить державну таємницю.

Навчальне видання

**Черненко Анатолій Павлович
Шиян Анатолій Григорович**

**ЗАХИСТ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ
НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ**

Навчальний посібник

Редактор, оригінал-макет, –

А. В. Самотуга,

Дизайн С. В. Лобань

Підп. до друку 07.05.2024. Формат 60x84/16. Друк – цифровий. Гарнітура – Times.
Ум.-друк. арк. 16,39 Обл.-вид. арк. 17,63. Тираж – 50 прим. Зам. № 02/24-нп

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rrv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018